

วารสาร วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2563

Vol. 10 No. 3
September - December 2020

ISSN 2229-0931 (Print)

ISSN 2408-1019 (Online)

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

Valaya Alongkorn Review

วัตถุประสงค์

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review) เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ที่ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา จิตวิทยา ศิลปกรรมศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรม ของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และองค์ความรู้ทางวิชาการ ให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกของสถาบัน

นโยบาย

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์มีนโยบายในการจัดทำ ดังนี้

1. จัดทำวารสารวิชาการโดยมีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)
2. บทความวิชาการหรือบทความวิจัยจัดพิมพ์ในวารสารต้องได้รับการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่านต่อบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้พิมพ์ และผู้พิมพ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review)
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นบทความจากทั้งบุคลากรภายในและบุคลากรภายนอกสถาบันที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่า มีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้พิมพ์แต่เพียงผู้เดียว
4. บทความ ข้อความ ภาพประกอบ และตารางประกอบที่ลงพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พิมพ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นตามเสมอไป และไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้พิมพ์เพียงผู้เดียว
5. บทความที่ต้องการรับพิจารณาลงพิมพ์ รูปแบบต้องมีตามที่วารสารกำหนดเท่านั้น

เจ้าของ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180

โทรศัพท์ 0-2529-3598, 0-2909-1432 กด 15 โทรสาร กด 33

เว็บไซต์ http://acad.vru.ac.th/acad_journal_online/index_JournalVru.php

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์
Valaya Alongkorn Review
ISSN 2229-0931 (Print)

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2563

Volume 10 Number 3 September-December 2020

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์	ทรายแก้ว	อธิการบดี
รองศาสตราจารย์ ศศิรินทร์	เศรษฐวัฒน์บดี	รองอธิการบดี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร	จันทมฤก	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
-----------------------------	---------	--

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.ติน	ปรัชญพฤทธิ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์	สินลาร์ตัน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก	ปัทมสิริวัฒน์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน	ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ	นัยพัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ	ว่องวัฒนาภิกุล	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ	วงศ์อินทร์	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์	พรหมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา	เลาหนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำรูญ	พริกบุญจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.วิสัสมร	จิโรจพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้จัดทำวารสาร

นางสาวสุมาลี	ธรรมนิธา	นางสาวฐิติกานต์	จิตรจา
นายฉัตรชัย	กาสิ	นางสาวอุบลวรรณ	ศรีอนันต์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน) มกราคม-เมษายน; พฤษภาคม-สิงหาคม; กันยายน-ธันวาคม จำนวน 200 เล่ม
และเผยแพร่ทางเว็บไซต์

บทบรรณาธิการ

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review) เป็นวารสารวิชาการ เปิดรับบทความวิจัย และบทความวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งครอบคลุม สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารธุรกิจ สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา จิตวิทยา ศิลปกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี) จากบุคลากรทั้งของมหาวิทยาลัย และบุคคลทั่วไป ซึ่งวารสารปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2562 ฉบับนี้ได้รับการจัดพิมพ์ทั้งสิ้น 15 บทความ เป็นบทความวิจัย 10 บทความ และบทความวิชาการ 5 บทความ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ได้ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่อง และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยทุกบทความได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผล 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และส่งกลับไปยังผู้นิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนการเห็นควรให้จัดพิมพ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี การนำข้อความใดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับ ไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการวารสารนี้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีการอ้างอิงอย่างถูกต้องชัดเจน โดยผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ในโอกาสนี้ กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ส่งบทความตีพิมพ์และให้การสนับสนุนวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ด้วยดีตลอดมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทุกท่าน และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ยุวรัตน์ นักทำนา, นารี คูหาเรีองรอง และเลอลักษณ์ โอทกานนท์.....	1-18
การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain Based Learning) ร่วมกับผังมโนทัศน์ (Mind map) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์เชียงฮ่อน แขวงไชยบูลี สปป. ลาว ชั้นแก้ว จันทรัตน์, นิตยา สุวรรณศรี และระพินทร์ โพธิ์ศรี.....	19-34
การพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เนาวรัตน์ ช่างเครื่อง, ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ และอรสา จรุงธรรม.....	35-45
รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วรางคณา น้อยจันทร์.....	46-59
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชุดา ประแดง, ต้องดา สมใจเพ็ง และทรงชัย อักษรคิด.....	60-71
การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีไทยวน อำเภอสายใต้ จังหวัดสระบุรี ศุภชัย เชื้อนแก้ว.....	72-88
แนวทางการเพิ่มมูลค่าข้าวของเกษตรกร ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก รัชฎาภรณ์ พัฒนา.....	89-99
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านห้วยหล้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ทิววรรณ ศิริเจริญ กันหา.....	100-111
แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร วิลาวัลย์ แสงประเสริฐ และธีระพงศ์ บุศรากุล.....	112-125

สารบัญ

หน้า

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปัญญาวิทย์ แจ่มกระจ่าง, เรขา อรัญวงษ์ และนิติกร อ่อนโยน.....	126-139
บทความวิชาการ	
มาตรการทางภาษีเพื่อการผังเมือง ชนกชนม์ ภูมิวิจิตรการ.....	140-154
การจัดการองค์รุธกิจกับปัญญาประดิษฐ์เพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ อมรรักษ์ สวนชุมพล.....	155-164
การเปรียบเทียบพยานาคกับมังกรในมุมมองของศาสนาและความเชื่อ นพพล จันทร์กระจ่างแจ้ง และศิริวรรณ เรืองศรี.....	165-179
สิทธิประโยชน์ทางภาษีในการบริจาคเงินและทรัพย์สินให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จาตุรนต์ เทพเดชา.....	180-192
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู วารินทร์พร พันเพ็ญฟู.....	193-202
ภาคผนวก.....	203-228

การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

CREATIVE MUSIC CLUB ACTIVITY ON THE CONCEPT OF GPAS 5 STEPS TO DEVELOP CREATIVE THINKING SKILLS FOR STUDENTS IN SECONDARY SCHOOL

ยุวรัตน์ นักรัณนา^{1*}, นารี คูหาเรืองรอง², และเลอลักษณ์ โอทยานนท์³
Yuwarat Naktamna^{1*}, Naree Kuharueangrong², and Lerlak Othakanon³

Received : 31 March 2020

Revised : 14 September 2020

Accepted : 15 September 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps และ 2) เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps 3) เปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps 4) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps และ 5) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่เลือกเรียนชมรมดนตรีสร้างสรรค์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนแบบผลการเรียนรู้และเลือกเรียนตามความสมัครใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ แบบวัดความรู้ดนตรีสร้างสรรค์ แบบวัดทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ แบบประเมินผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

¹โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

³Valaya Alongkorn Rajabhat University Demonstration School under the Royal Patronage, Pathumthani Province.

²Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Pathumthani Province.

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: yuwarat@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.49)
2. ความรู้ดนตรีสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.51) และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้
5. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.49) และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: ชมรมดนตรีสร้างสรรค์ GPAS 5 Steps ทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) develop creative music club activities on the concept of GPAS 5 steps, 2) compare knowledge before and after using creative music club activities on the concept of GPAS 5 steps, 3) compare music practice skills by using creative music club activities on the concept of GPAS 5 steps, 4) study result of using creative music club activities on the concept of GPAS 5 steps and 5) study student satisfied with creative music club activities on the concept of GPAS 5 steps. The samples were 30 students in secondary school level who enrolled in creative music club during the second semester of the academic year 2019 at Valaya Alongkorn Rajabhat University Demonstration School under the Royal Patronage by purposive sampling technique. Which was a combination of academic performance and students selecting this course by themselves. The research instruments consisted of creative music club activities plans, creative music achievement test, music practice skills test, creative music club activities evaluation form and a satisfaction observation form. The data were analyzed by using mean, standard deviation and t-test.

The research results show that:

1. The quality of creative music club activities on the concept of GPAS 5 steps plans overall at the highest level ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.49)
2. The student knowledge after the treatment was significantly higher than before treatment at the level of .05.

3. The student music practice skills after the treatment was significantly higher than before treatment at the level of .05.

4. The result of using creative music club activities overall at the highest level ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.51) and higher than the specified criteria.

5. The students who were organized with activity were satisfied overall at the highest level ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.49) and higher than the specified criteria.

Keywords: Music Club Activities, GPAS 5 Steps, Creative Thinking Skills

บทนำ

กิจกรรมชุมนุม ชมรม เป็นกิจกรรมนักเรียนที่สถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกันจัดขึ้นตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียน เพื่อเติมเต็มศักยภาพของผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งชุมนุมคือการรวมกลุ่มของผู้เรียนที่มีความสนใจ ความถนัดในเรื่องเดียวกันและร่วมปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของตนเองให้เต็มตามศักยภาพ ตลอดจนปลูกฝังจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สำหรับชมรมเป็นการรวมกันของกลุ่มผู้เรียนที่มีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน การจัดตั้งมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ สมาชิก โครงสร้างของชมรม และบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสถานศึกษาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมชุมนุมหรือชมรมเป็นการจัดการกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ พัฒนาทักษะตามความสนใจของตนเอง จนเกิดเป็นสมรรถนะขึ้นมา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะ ต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะเจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน คนทุกคนมีศักยภาพ (Potential) ภายใน ซึ่งเป็นความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล แต่ละคนมีศักยภาพในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านแฝงอยู่ แต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็นจนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษาหรือเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะแฝงนั้น และเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมา หากได้รับการส่งเสริมต่อไป ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น ดังนั้นการได้เรียนรู้สาระความรู้ (Knowledge) และได้รับการฝึกทักษะ (Skills) ต่าง ๆ รวมทั้งการได้รับการพัฒนาคุณลักษณะ (Attributes) ที่พึงประสงค์เหล่านั้น สามารถช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้ อาจไม่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน หากบุคคลนั้นขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการปฏิบัติงาน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การขาดความสามารถเชิงสมรรถนะ ดังนั้น ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้ นั้นจะยังไม่ใช่สมรรถนะจนกว่าบุคคลนั้นจะได้แสดงพฤติกรรมแสดงออกถึงความสามารถในการนำ

ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่มีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วย สาระสำคัญประการหนึ่งคือดนตรี ซึ่งการเรียนรู้ดนตรี การวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรีการถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล การร้องเพลงและการเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรีแสดงความรู้สึกลึกซึ้งที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์เข้าใจความสัมพันธ์ของดนตรี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ในการเรียนดนตรีนั้น มีกระบวนการเรียน การฝึกหัดที่ซับซ้อน ซึ่งการฝึกทักษะทางเครื่องดนตรีจะต้องใช้ความมานะพยายามในการฝึกเป็นเวลานานจึงจะเกิดความสำเร็จ เนื่องจากผู้เรียนต้องผ่านการเรียนดนตรีในระดับพื้นฐานมาจนมีความรู้พอสมควร หรืออย่างน้อยต้องสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ 1 ชิ้น ถึงจะมาบรรเลงรวมวง ซึ่งในการเรียนดนตรีในระดับพื้นฐานผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในทฤษฎีดนตรี เพื่อใช้ในการปฏิบัติในขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ เช่น ขั้นตอนการฝึกทักษะความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเครื่องมืออุปกรณ์ ได้แก่ การเรียนส่วนประกอบของดนตรี ขั้นตอนการฝึกบรรเลง (ดีด สี ตี เป่า) ได้แก่ การหัดระบายลม การนั่งจับเครื่องดนตรี การตีให้เกิดเสียงที่ชัดเจน การแบ่งมือซ้าย ขวา จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาไม่น้อยเดือนหรือมากกว่านั้น ผู้เรียนจะต้องฝึกหัดเป็นกิจวัตร มีความหมั่นเพียร และขั้นตอนต่อเพลง เบื้องต้นจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาไม่น้อยเดือนหรือมากกว่านั้น ผู้เรียนจะต้องฝึกหัดเป็นกิจวัตรมีความหมั่นเพียร ซึ่งให้ผู้เรียนขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจในทักษะทางด้านดนตรีที่มีขั้นตอนในกระบวนการที่ซับซ้อนผู้บรรเลงต้องมีความเข้าใจทั้งด้านความรู้และสติปัญญา นอกจากการฝึกทักษะปฏิบัติแล้ว ผู้เรียนต้องสามารถพัฒนาต่อยอดในการบรรเลงดนตรีที่มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ คือ กระบวนการที่บุคคลไวต่อปัญหา ข้อบกพร่อง ช่องว่างในด้านความรู้ สิ่งที่ขาดหายไป หรือสิ่งที่ไม่ประสานกันและไวต่อการแยกแยะสิ่งต่าง ๆ โดยผู้เรียนสามารถแสดงทัศนะเปิดใจแลกเปลี่ยน ยอมรับความคิดเห็น มุมมองใหม่ คิดนอกกรอบ การค้นหาแรงผลักดันมาเป็นสิ่งเร้าในการค้นหา มองเรื่องที่ทำให้เป็นเรื่องง่าย สามารถพัฒนารูปแบบเดิม ๆ ให้เป็นรูปแบบใหม่ การแสดงอารมณ์ในเชิงการคิดบวก ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ เป็นเรื่องราวของการสร้างความสุข เป็นการพัฒนาในสิ่งที่สงสัย อยากรู้ อยากค้นหาจะช่วยสร้างแรงผลักดันให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา ในการแก้ไขปัญหา ดังนั้นกระบวนการฝึกทักษะทางดนตรีจำเป็นต้องมีขั้นตอนที่เป็นกระบวนการ นอกจากการฝึกทักษะปฏิบัติแล้ว การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ก็มีความสำคัญมากเช่นกัน หากมีการส่งเสริมพัฒนาจะทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะทางด้านดนตรีได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ด้วยกระบวนการ GPAS 5 Steps (GPAS 5 Steps Active Learning) เป็นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการปฏิบัติทางดนตรีให้กับผู้เรียนได้ทั้งด้านความรู้ การฝึกปฏิบัติ การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์รวมถึงการพัฒนาผลงาน

เชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ GPAS 5 Steps มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ ขั้นรวบรวมข้อมูล (Gathering) ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Processing) ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge) ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the Communication Skill) และขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self-Regulating) (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2561) ซึ่งจะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จะเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติผ่านการทำกิจกรรมกลุ่ม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงสามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี งานวิจัยด้านการเรียนรู้สามารถยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกทุกรูปแบบจะเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ผ่านการคิดและลงมือปฏิบัติ ด้วยตนเองช่วยทำให้เกิดพัฒนาทักษะเพื่อการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้ (จุลพจน์ จิระวัชรเดช และคณะ, 2559)

จากความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะทางการเรียนการสอนดนตรี การพัฒนาผลงานเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ด้วยกระบวนการ GPAS 5 Steps ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาการจัดการกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดการกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps
4. เพื่อศึกษาผลการจัดการกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 630 คน

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่เลือกเรียนชมรมดนตรีสร้างสรรค์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนแบบผลการเรียนรู้และเลือกเรียนตามความสมัครใจ

ขอบเขตด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ GPAS 5 Steps มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ ขั้นรวบรวมข้อมูล (Gathering) ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Processing) ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge) ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the Communication Skill) และขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self-Regulating) (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2561)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์
2. แบบวัดความรู้ดนตรีสร้างสรรค์
3. แบบวัดทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์
4. แบบประเมินผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์
5. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. สร้างแผนการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการศึกษาจุดประสงค์ของรายวิชา คำอธิบายของรายวิชา โดยจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ตามแนวคิด GPAS 5 Steps นำแผนการจัดกิจกรรมชมรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยการหาค่าเฉลี่ยและตรวจสอบความถูกต้องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับดีขึ้นไป ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมชมรมได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.00 - 5.00 ซึ่งเป็นแผนที่ใช้ได้ สำหรับผลการตรวจสอบความถูกต้องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมชมรมและจุดประสงค์ของรายวิชา ประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเกณฑ์การพิจารณาคือค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถึงจะเป็นแผนการจัดกิจกรรมชมรมที่ใช้ได้ ผลการพิจารณาดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67- 1.00 ซึ่งเป็นแผนการจัดกิจกรรมชมรมที่ใช้ได้

2. สร้างแบบวัดความรู้ดนตรีสร้างสรรค์ เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเกณฑ์การพิจารณาคือค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถึงจะเป็นแบบวัดความรู้ที่ใช้ได้ ผลการพิจารณาดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งเป็นแบบวัดความรู้ที่ใช้ได้ นำแบบวัดความรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน เพื่อหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความรู้ ได้ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.35 - 0.62 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.32 - 0.81 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ โดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเดอร์ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.89

3. สร้างแบบวัดทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแบบวัดทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ที่สังเกตจากพฤติกรรมการปฏิบัติของนักเรียน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบบูรณาการ

กำหนดเกณฑ์ในการประเมินทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการฟัง ด้านการขับร้อง ด้านการเล่น ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการสร้างสรรค์ และด้านการอ่าน ด้านละ 20 คะแนน รวมทั้งสิ้น 120 คะแนน นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเกณฑ์การพิจารณาคือค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถึงจะเป็นแบบวัดทักษะที่ใช้ได้ ผลการพิจารณาดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67- 1.00 ซึ่งเป็นแบบวัดทักษะที่ใช้ได้ และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

4. สร้างแบบประเมินผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแบบประเมินผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ ที่สังเกตจากพฤติกรรมการปฏิบัติของนักเรียน โดยพิจารณาองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ

4.1 องค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์ มีหัวข้อในการประเมิน คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ

4.2 องค์ประกอบด้านความสำเร็จของผลงาน

4.3 องค์ประกอบด้านประสิทธิภาพของผลงาน

นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเกณฑ์การพิจารณาคือค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถึงจะเป็นแบบประเมินผลการจัดกิจกรรมที่ใช้ได้ ผลการพิจารณาดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67- 1.00 ซึ่งเป็นแบบประเมินผลการจัดกิจกรรมที่ใช้ได้ และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74

5. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ โดยศึกษาแนวความคิดการสร้างความพึงพอใจ กำหนดหัวข้อที่ต้องการสอบถาม จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลการประเมินคุณภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.17 และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบวัดความรู้ดนตรีสร้างสรรค์ แบบวัดทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง แล้วบันทึกคะแนนเป็นคะแนนก่อนเรียน (Pretest)

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมทั้งหมด 6 สัปดาห์ รวม 18 ชั่วโมง หลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมแต่ละแผนการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยจะทำการประเมินทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ โดยแยกพิจารณา ดังนี้

2.1 แผนกิจกรรมที่ 1 ประเมินทักษะด้านการฟังและการด้านการเคลื่อนไหว

2.2 แผนกิจกรรมที่ 2 ประเมินทักษะด้านการอ่านและการด้านการสร้างสรรค์

2.3 แผนกิจกรรมที่ 3 ประเมินทักษะด้านการขับร้อง

2.4 แผนกิจกรรมที่ 4 ประเมินทักษะด้านการเล่น

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการแสดงผลงานดนตรีสร้างสรรค์ของนักเรียน เพื่อประเมินผลงานการออกแบบและงานดนตรีสร้างสรรค์ โดยเป็นการแสดงภาพรวมของนักเรียนทั้งหมด และมีผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประเมินผลการจัดกิจกรรม จำนวน 3 ท่าน

4. นำแบบวัดความรู้ดนตรีสร้างสรรค์ แบบวัดทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง แล้วบันทึกคะแนนเป็นคะแนนหลังเรียน (Posttest)

5. ให้ผู้เรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน และเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบคะแนนความรู้ดนตรีสร้างสรรค์ ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps โดยการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Sample)

3. เปรียบเทียบคะแนนทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ 6 ด้าน ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps โดยการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Sample)

4. ศึกษาผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ศึกษาความพึงพอใจการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติทดสอบค่าที่ (t-test for Dependent Sample)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps

ผู้วิจัยหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps โดยมีองค์ประกอบของการประเมินคุณภาพแผนการจัดกิจกรรม 5 องค์ประกอบ คือ จุดประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหาสาระของกิจกรรม กระบวนการจัดกิจกรรม สื่อประกอบการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล จากนั้นนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ คุณภาพ
จุดประสงค์ของกิจกรรม			
1. สาระสำคัญสอดคล้องกับจุดประสงค์ของกิจกรรม	4.67	0.58	มากที่สุด
2. จุดประสงค์ของกิจกรรมถูกต้องตามหลักการเขียน	4.33	0.58	มาก
3. จุดประสงค์ของกิจกรรมครอบคลุมพฤติกรรม การเรียนรู้หลายด้าน	4.00	0.00	มาก
4. ระดับพฤติกรรมที่กำหนดเหมาะสมกับเนื้อหา และผู้เรียน	4.00	0.00	มาก
เนื้อหาสาระของกิจกรรม			
5. เนื้อหาสาระถูกต้องตามหลักวิชาการ	5.00	0.00	มากที่สุด
6. เนื้อหาสาระครบถ้วนเพียงพอในการสร้างทักษะ ที่ต้องการ	5.00	0.00	มากที่สุด
7. เนื้อหาสาระชัดเจนไม่สับสน	4.67	0.58	มากที่สุด
กระบวนการจัดกิจกรรม			
8. กระบวนการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ ของกิจกรรม	4.33	0.58	มาก
9. กระบวนการจัดกิจกรรมเหมาะสมกับความสามารถ และวัยของผู้เรียน	4.33	0.58	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ คุณภาพ
10. กระบวนการจัดกิจกรรมน่าสนใจ	4.67	0.58	มากที่สุด
11. กระบวนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะที่ต้องการ	4.67	0.58	มากที่สุด
12. กระบวนการจัดกิจกรรมแสดงถึงการส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์แปลกใหม่	5.00	0.00	มากที่สุด
13. ขั้นตอนของกระบวนการจัดกิจกรรมมีลำดับการสอน จากง่ายไปหายากตามหลักวิธีสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
สื่อประกอบการจัดกิจกรรม			
14. สื่อสอดคล้องกับจุดประสงค์ของกิจกรรม	4.67	0.58	มากที่สุด
15. สื่อสอดคล้องกับกระบวนการจัดกิจกรรม	4.33	0.58	มาก
การวัดและประเมินผล			
16. วิธีวัดและเครื่องมือวัดสอดคล้องกับพฤติกรรม ที่กำหนดในจุดประสงค์ของกิจกรรม	4.33	0.58	มาก
17. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับธรรมชาติ ของวิชา	4.67	0.58	มากที่สุด
18. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับขั้นตอน กระบวนการจัดกิจกรรม	4.33	0.58	มาก
19. ใช้วิธีการวัดและประเมินหลากหลาย	4.33	0.58	มาก
20. เกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสมกับระดับ ความสามารถของผู้เรียน	4.33	0.58	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.57	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.49)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ดนตรีสร้างสรรค์ ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps

ผู้วิจัยวัดความรู้ของนักเรียนด้วยแบบวัดความรู้ดนตรีสร้างสรรค์ด้วยข้อสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยทำการทดสอบก่อนและหลังเรียน จากนั้นนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบโดยใช้ค่าที (t-test for Dependent Sample)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนความรู้ดนตรีสร้างสรรค์ ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	df	t	p
ก่อนเรียน	30	30	10.60	1.52	13.87	192.38	29	41.01*	.00
หลังเรียน	30	30	24.47	0.86					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความรู้ดนตรีสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps

ผู้วิจัยวัดทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยทำการทดสอบก่อนและหลังเรียน จากนั้นนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบโดยใช้ค่าที (t-test for Dependent Sample)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	df	t	p
ก่อนเรียน	30	120	50.50	6.31	53.23	2,833.43	29	39.04*	.00
หลังเรียน	30	120	103.73	5.25					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่านักเรียนมีทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps

ผู้วิจัยวัดผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ ด้วยแบบประเมินผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ ที่สังเกตจากพฤติกรรมกาปฏิบัติของนักเรียน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ให้คะแนน จากนั้นนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทำการทดสอบ โดยใช้ค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 4 ผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ คุณภาพ
1. องค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์			
1.1 ความคิดคล่องแคล่ว	4.67	0.57	มากที่สุด
1.2 ความคิดยืดหยุ่น	4.33	0.57	มาก
1.3 ความคิดริเริ่ม	4.67	0.57	มากที่สุด
1.4 ความคิดละเอียดลออ	4.33	0.57	มาก
2. องค์ประกอบด้านความสำเร็จของผลงาน	4.67	0.57	มากที่สุด
3. องค์ประกอบด้านประสิทธิภาพของผลงาน	4.67	0.57	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.56	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า ด้านความคิดคล่องแคล่ว มีผลการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.57) ด้านความคิดยืดหยุ่น มีผลการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.57) ด้านความคิดริเริ่ม มีผลการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.57) ด้านความคิดละเอียดลออ มีผลการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.57) องค์ประกอบด้านความสำเร็จของผลงาน มีผลการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.57) และองค์ประกอบด้านประสิทธิภาพของผลงาน มีผลการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.57)

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps

ผู้วิจัยวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps โดยใช้ค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ พึงพอใจ
1. กระบวนการจัดกิจกรรมสามารถช่วยพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีสร้างสรรค์	4.71	0.44	มากที่สุด
2. กระบวนการจัดกิจกรรมทำให้อยากเรียนวิชาดนตรีเพิ่มมากขึ้น	4.65	0.42	มากที่สุด
3. กระบวนการจัดกิจกรรมสามารถช่วยพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์	4.60	0.45	มากที่สุด
4. นักเรียนสามารถนำทักษะความคิดสร้างสรรค์ไปพัฒนาผลงานนวัตกรรมได้	4.57	0.50	มากที่สุด
5. นักเรียนสามารถนำทักษะการปฏิบัติทางดนตรีไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้	4.53	0.50	มากที่สุด
6. กระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานเป็นทีม	4.73	0.45	มากที่สุด
7. ระยะเวลาของการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.47	0.42	มาก
8. กระบวนการจัดกิจกรรมนักเรียนมีทักษะการคิดที่สูงขึ้น	4.37	0.42	มาก
9. รูปแบบของกระบวนการจัดกิจกรรมมีความน่าสนใจและรู้สึกสนุกสนาน	4.53	0.50	มากที่สุด
10. รูปแบบของกระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริงและฝึกการคิดแก้ปัญหา	4.59	0.49	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.58	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์คะแนนความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.49)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. คุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโครงสร้างหลักสูตร ตัวชี้วัด ธรรมชาติ

ของรายวิชาดนตรี วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps ร่วมด้วย ซึ่งแนวคิดนี้ เน้นผู้เรียนคิด วิเคราะห์และปฏิบัติด้วยตัวผู้เรียนเอง อีกทั้งผู้วิจัยได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาในแต่ละตอนว่าตรงกับองค์ประกอบและความเหมาะสมหรือไม่ จากนั้นจึงนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนทร สันธพานนท์ (2553) ที่กล่าวถึงขั้นตอนกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า ครูควรดำเนินการเลือกหัวข้อ กำหนดขอบเขตของเนื้อหา รวมถึงการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจน โดยคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และสอดคล้องกับ ภิระเมศร์ ประสิทธิเมธี มีช้าง (2560) ที่ทำการศึกษการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วงปีพาทย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี ผลการวิจัย พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วงปีพาทย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และประสิทธิภาพเท่ากับ 82.16/83.78 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าที่เรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. ความรู้ดนตรีสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้วิจัยได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ยึดตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ความเข้าใจจากสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอน มีการยกตัวอย่างหรือการปฏิบัติให้ผู้เรียนเห็นภาพตามอย่างชัดเจน เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามกระบวนการ GPAS 5 Steps ซึ่งมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ ขั้นรวบรวมข้อมูล (Gathering) ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Processing) ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge) ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the communication Skill) และขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self-Regulating) (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวว่า ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง การบรรยายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้มากที่สุด เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ สนุกกับการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิต พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการทำงานเป็นทีม มีการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาสาระทางศาสตร์ต่าง ๆ เรียนรู้จากการกระทำ มีการสะท้อนความคิดของตนเองกับคนอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ สายแวว, กระพัน ศรีงาน และโกวิท วัชรินทรางกูร (2559) ที่ทำการศึกษาลักษณะการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง โน้ตดนตรีสากลเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทักษะการปฏิบัติดนตรีสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนจากการสังเกตการปฏิบัติของผู้เรียน พบข้อบกพร่องและปัญหาของผู้เรียนจึงนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์

โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps ที่มีรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบเชิงรุกเน้นการปฏิบัติทางดนตรี เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของการปฏิบัติดนตรีของนักเรียน โดยรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมนี้ จะมีขั้นตอนการสอนที่เป็นลำดับ มีการฝึกทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีจากง่ายไปขั้นที่ยาก ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนโค้ชเป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับ พงศธร ห่องแสง และคมกริช การินทร์ (2561) ที่ทำการพัฒนาชุดฝึกทักษะประกอบการเรียนการสอนกีตาร์สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 80.12/79.51 2) ดัชนีประสิทธิผลภาคปฏิบัติ เท่ากับ 0.6568 ภาคทฤษฎี เท่ากับ 0.5226 และรวมทั้งภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี เท่ากับ 0.6101 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณวุฒิ วรรณารุณ (2553) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของโคโดที่มีต่อทักษะทางดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะทางดนตรีมากขึ้นหลังจากได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของโคดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของโคดา มีทักษะทางดนตรีเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps อยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากแนวคิด GPAS 5 Steps เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้วยการคิดวิเคราะห์ การลงมือทำหรือการปฏิบัติเอง จึงทำให้การจัดกิจกรรมมีผลที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2554) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง จนค้นพบความรู้และสรุปวิเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิธดา ล้านสา (2558) ที่ทำการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะความรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และจิตวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และพบว่า นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อีกด้วย อีกทั้งยังสอดคล้องกับยุทธนา ทรัพย์เจริญ (2559) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาดนตรีสากลเพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติทางดนตรีและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พบว่าความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาดนตรีสากล สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps อยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ เนื่องมาจากกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนสามารถนำทักษะความคิดสร้างสรรค์ไปพัฒนาผลงานนวัตกรรม รวมถึงการนำทักษะการปฏิบัติทางดนตรีไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานเป็นทีม นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับ กฤษฎา กองสวรรค์ (2558) ที่ทำการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีสากล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนปึกธงชัยประชานิรมิต จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีสากลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนปึกธงชัย

ประชาิณริมิติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับมากไปน้อย คือ ด้านครูผู้สอน ด้านเนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสื่ออุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ และด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ชลธาร เต็งเจริญกุล (2558) ที่ทำการศึกษาผลการพัฒนาความคิดและผลงานสร้างสรรค์จากกิจกรรมศิลปะกระดาษสร้างสรรค์ของผู้เรียนระหว่าง 10-12 ปี โดยใช้แนวคิดสังคมอุดมสุข (GCK4S) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนอายุระหว่าง 10-12 ปี จากกิจกรรมศิลปะกระดาษสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบสังคมอุดมสุข (GCK4S) พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับ พอใจมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.78

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ครูผู้สอนควรนำวิธีการและแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ไปบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ เช่น นาฏศิลป์ ศิลปะ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น
2. สถานศึกษาควรมีนโยบายในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเผยแพร่ผลงานในเวทีการแสดงที่นอกเหนือจากการแสดงภายในสถานศึกษาให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น
3. การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์จะเกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญทางด้านทักษะปฏิบัติทางดนตรีของครู เพื่อที่ครูจะได้เป็นต้นแบบที่ถูกต้องให้นักเรียน โดยสิ่งที่สำคัญคือกระบวนการจัดกิจกรรมต้องแสดงถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แปลกใหม่
4. การจัดเรียงลำดับเนื้อหาการจัดกิจกรรม ครูจะต้องจัดเรียงตามความสามารถของผู้เรียน โดยให้มีความเหมาะสมกับวุฒิภาวะทางการเรียนของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ควบคู่กันทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และมีลำดับขั้นตอนของกระบวนการจัดกิจกรรมจากง่ายไปหายากตามหลักวิธีสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาการจัดกิจกรรมชมรมกับกลุ่มสาระอื่น ๆ โดยประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือระดับอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤษฎา กองสวรรค์. (2558). ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีสากลของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนปทุมธานีประชาภิรมิต จังหวัดนครราชสีมา. **วารสาร
ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 7(1): 14-29.
- จุลพจน์ จิรวรรณ และคณะ. (2559). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง
ร่วมกับเทคนิคกระบวนการในรายวิชาพื้นฐานทางด้านวิศวกรรมโยธา. ใน การประชุม
วิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 9. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ชลธาร เต็งเจริญกุล. (2558). การศึกษาผลการพัฒนาความคิดและผลงานสร้างสรรค์จากกิจกรรม
ศิลปะกระดาษ สร้างสรรค์ของผู้เรียนระหว่าง 10-12 ปี โดยใช้แนวคิดสังคมอุดมฮัก
(GCK4S). **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 7(1): 200-218.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พงศธร ทองแสง และคมกริช การินทร์. (2561). การพัฒนาชุดฝึกทักษะประกอบการเรียนการสอน
กีตาร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม**. 12(2): 85-96.
- พรทิพย์ สายแวว กระพัน ศรีงาน และโกวิท วัชรินทรางกูร. (2559). การศึกษาผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องโน้ตดนตรีสากลเบื้องต้น ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. **วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**. 8(1): 85-96.
- ภิระเมศร์ ประสิทธิ์เมธี มีช้าง. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วงปีพาทย์สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). **เอกสารประกอบการอบรม
เชิงปฏิบัติการ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิด GPAS 5 Steps
เพื่อสร้างและใช้นวัตกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้
ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สำหรับครูและผู้บริหาร
สถานศึกษา**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ยุทธนา ทรัพย์เจริญ. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาดนตรีสากลเพื่อพัฒนาทักษะ
ปฏิบัติทางดนตรีและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- วรรณวุฒิ วรรณารุณ. (2553). ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของโคได้ที่มีต่อทักษะทางดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สกศ.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สุวธิดา ล้วนสา. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และจิตวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain Based Learning) ร่วมกับ ผังมโนทัศน์ (Mind map) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน จับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์เชียงฮ่อน แขวงไชยบูลี สปป. ลาว

LEARNING MANAGEMENT THROUGH BRAIN BASED LEARNING AND MIND MAP TO IMPROVE READING COMPREHENSION ABILITY IN ENGLISH OF GRADE 6 STUDENTS AT THE XIENGHON SECONDARY SCHOOL, SAYABOURY PROVINCE LAO PEOPLE DEMOCRATIC REPUBLIC

ขันแก้ว จันทรัตน์^{1*} นิตยา สุวรรณศรี¹ และระพินทร์ โพธิ์ศรี¹
Khankeo Chanthalat^{1*} Nitaya Suvanassri¹ and Rapin Posrie¹

Received : 18 June 2020

Revised : 28 October 2020

Accepted : 28 October 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามเกณฑ์ 70/70 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน แขวงไชยบูลี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 29 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) บทเรียน จำนวน 4 หน่วย และ 2) แบบฝึกทักษะ จำนวน 8 แผน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบทดสอบหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยการเรียนรู้การสร้างแผนผังมโนทัศน์ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินการวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

¹สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹Curriculum and Instruction Faculty of Education Uttaradit RajabhatUniversity

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: ckhankeo@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกทักษะการอ่านโดยใช้รูปแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยบทเรียน จำนวน 4 หน่วย ๆ ละ 4 ชั่วโมง คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : The times หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 : Describing people หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : Clothing และ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : The past และประกอบด้วยแบบฝึกจำนวน 8 แบบฝึก ได้แก่ แบบฝึกที่ 1 Somphorn's daily routine แบบฝึกที่ 2 Kids and their daily แบบฝึกที่ 3 Describing people แบบฝึกที่ 4 My fabulous sister แบบฝึกที่ 5 Thong phet แบบฝึกที่ 6 Fashions แบบฝึกที่ 7 What did they do last weekend และ แบบฝึกที่ 8 Oudom and Sengchanh had nice weekend โดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นแบบฝึกดังกล่าวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และแบบฝึกดังกล่าวมีประสิทธิภาพเท่ากับ 70.79/70.69 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกการอ่านรูปแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 70.69 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 และ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ
ความสามารถในการอ่านจับใจความ

ABSTRACT

The results of the research revealed that 1) BBL (Brain Based Learning) reading practice model with Mind map 2) Improve reading ability in English learning comprehension of secondary school grade 6 students. Comprised of 4 learning with 4 hours for each lesson, Unit 1: The times Learning, Unit2: Describing people Learning, Unit 3: Clothing and unit 4: The past and consists of 8 exercises including

Practice lesson 1 Somphorn's daily routine, Exercise 2 Kids and their daily Practice, 3 Describing people Exercise, 4 My fabulous sister Practice, 5 Thongphet Practice, 6 Fashions Practice, 7 What did they do last weekend and Exercise 8: Oudom and Sengchanh had nice weekend. Experts have the opinion that it is the most suitable. And the said exercise is effective at 70.79/70.69 which is in accordance with the specified criteria 2) Students who have studied using BBL (Brain Based Learning) reading practice model together with Mind map to improve reading ability and English comprehension of secondary school students. 1 , with an average academic achievement of 70.79 percent, which is higher than the specified criteria of 70 percent

and 3) Students secondary school 1 students Xienghon Secondary School, Sayaboury Province, Lao People's Democratic Republic were satisfied with the activity of BBL (Brain Based Learning) together with Mind map to improve reading ability and language comprehension. English of secondary school grade 6 students was at a high level.

Keywords: Learning Management in Combination BBL with mind map, English Reading Comprehension, Reading Comprehension Ability

บทนำ

สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิสัยทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองสังคมโลก ความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ เพื่อช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่าย และกว้างขวางยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้กำหนดกฎหมายว่าด้วยการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) มาตรา 41/2016 ว่าด้วยการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศกล่าวว่า สถานศึกษาสามารถจัดตั้งการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ดังนั้นให้เอาภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับ โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป ส่วนภาษาอื่น ๆ ให้เลือกเรียนเลือกสอนตามความเหมาะสมในแต่ละบริบท เงื่อนไข หรือความพร้อมของสถานศึกษา หรือตามที่สำนักงานศึกษาธิการและกีฬาของแขวง/เมือง ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกำหนด จากการสำรวจพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน แขวงไชยบูลี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีทักษะในการอ่านภาษาอังกฤษน้อย อ่านแล้วยังไม่เข้าใจ และไม่สามารถจับใจความเรื่องที่อ่านไม่ได้ จึงเกิดความเบื่อหน่ายและไม่รักการอ่าน ทำให้ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนต่ำ ทั้งที่ทักษะการอ่านนั้นเป็นทักษะมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ และการใช้วิธีการอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่าน การรู้จักฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ทั้งจะช่วยให้เกิดความชำนาญ และมีความรู้กว้างขวางด้วย ดังนั้น การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาหาความรู้และพัฒนาชีวิต นอกจากจะทำให้เกิดความรู้ และยังให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่นักเรียนยังประสบปัญหาการอ่านภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย ปัญหาที่พบคือนักเรียนไม่เข้าใจโครงสร้างทางภาษาคำศัพท์ การเข้าใจความคิดเห็นและความผิดพลาดในการอ่าน (กรมวิชาการ, 2546)

แนวทางหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าสมควรนำมาใช้ในการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน คือ การพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพของสมอง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลัก Brain-Based Learning ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้หรือการทำงานของสมอง ดังที่ Caine & Caine

(1989) การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ซึ่งเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของโครงสร้างและหน้าที่การทำงานของสมอง หากสมองยังปฏิบัติตามกระบวนการทำงานปกติ การเรียนรู้ก็จะยังเกิดขึ้นต่อไป ดังนั้น การพัฒนานักเรียนจึงต้องให้เหมาะสมกับวัยและเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของสมองของนักเรียนด้วย

ในการจัดการเรียนรู้หากมีการนำผังมโนทัศน์มาเป็นเครื่องมือร่วมด้วยจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น เข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้มากขึ้น เนื่องจากผังมโนทัศน์ เป็นแผนผังทางความคิดซึ่งประกอบไปด้วยความคิดหรือข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เชื่อมโยงกันอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นโครงสร้างของความรู้ หรือเนื้อหาสาระนั้น ๆ (ทิตินา แคมมณี, 2551) นอกจากนี้ผังมโนทัศน์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูผู้สอนนิยมใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ใช้ในการระดมสมองขณะทำกิจกรรมกลุ่มของผู้เรียน และในการสรุปบทเรียนทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล เนื่องจากเกิดความสนุกสนานแก่ผู้เรียนในการเขียนสิ่งที่ตนเรียนรู้ได้อย่างอิสระ มีการจัดกลุ่มและเรียงลำดับความสำคัญผ่านเส้นแขนงต่าง ๆ จากจุดกึ่งกลาง เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดย่อย ๆ และความคิดรวมทั้งหมดในกระดาดเพียงแผ่นเดียว (อำไพ เกตุสถิต, 2545)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้รู้จักการคิดอย่างเป็นระบบ และถ่ายทอดออกมาทางผังกราฟิก จะช่วยให้สามารถพัฒนาสมองของผู้เรียนทั้งซีกซ้ายและซีกขวา และเป็นการสรุปเนื้อหา หรือบทเรียนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยเชื่อว่าการนำแนวคิดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน ร่วมกับผังมโนทัศน์ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างมาก จึงได้ทำการวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์เชียงฮ่อน แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมืองเชียงฮ่อน แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน

มัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน แขวงไชยบูลี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 29 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนและแบบฝึกการอ่านแบบ BBL (Brain Based Learning) ร่วมกับผังมโนทัศน์ (Mind map) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบฝึกการอ่านแบบ BBL (Brain Based Learning) ร่วมกับผังมโนทัศน์ (Mind map) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย 1.1) ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาสาระมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) 1.2) ศึกษาการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เรื่องการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ 1.3) สร้างบทเรียนและแบบฝึกทักษะโดยได้กำหนดจุดประสงค์ประจำชุด วิเคราะห์ระบบการเรียนรู้ วิเคราะห์กิจกรรมย่อยในชุดกิจกรรมแต่ละชุด และปรับขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดให้เป็นจุดประสงค์เชิงปฏิบัติการ 1.4) ตรวจสอบความถูกต้องของชุดกิจกรรมและปรับปรุงแก้ไข 1.5) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมทั้งหมดของชุดกิจกรรม แล้วปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านจับใจความ โดย 2.1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 2.2) นิยามทักษะและเนื้อหาที่จะวัดทักษะ คือ ทักษะการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ 2.3) จัดทำแบบทดสอบฉบับร่างโดยการกำหนดจุดตัดผ่านกำหนดคะแนน เวลา และจำนวนข้อที่เหมาะสม 2.4) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหาและวิเคราะห์ความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพและค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.61 2.5) ทดลองใช้กับกลุ่มย่อยกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และ 2.6) วิเคราะห์และหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.98

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนโดย 3.1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ 3.2) กำหนดกรอบเนื้อหาความพึงพอใจ ได้แก่ ความพึงพอใจทางด้านเนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3.3) เลือกประเด็นที่จะวัดความพึงพอใจและกำหนดวิธีการที่ต้องการจะวัดความพึงพอใจ โดยเลือกมาจากกรอบเนื้อหาที่กำหนดไว้ในขั้นที่สองและได้ทำการกำหนดอันดับ

คุณภาพ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด 3.4) นำแบบสอบถามฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาแล้วปรับแก้ไขตามคำแนะนำ 3.5) นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณา แล้วแก้ไขตามคำแนะนำ 3.6) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มย่อยที่เป็นนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และ 3.7) วิเคราะห์และหาคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนเท่ากับ 4.09

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. การสำรวจปัญหาเกี่ยวกับด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยการทำหนังสือเพื่อติดต่อส่งแบบสำรวจให้กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งเข้าไปเก็บแบบสำรวจด้วยตัวผู้วิจัยเอง แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์จนได้ประเด็นปัญหาสูงสุด คือ การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วดำเนินการสร้างเป็นแบบฝึกการอ่านรูปแบบ BBL (Brain Based Learning) ร่วมกับผังมโนทัศน์ (Mind map) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือโดยหาค่าความแม่นยำตรงและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ต่อมานำแบบฝึกไปทดลองใช้เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึก ซึ่งกำหนดเกณฑ์ไว้ที่ 70/70 จากนั้นนำแบบฝึกไปดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้และหาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.61 ค่าความยากง่ายของคำถามในแบบทดสอบได้เท่ากับ 0.8 ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบทดสอบได้เท่ากับ 0.86 และค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบเท่ากับ 0.98 หลังจากนั้นนำแบบฝึกทักษะการอ่านแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เมืองเชียงฮ่อน แขวงไชยบูลี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง

3. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เมืองเชียงฮ่อน แขวงไชยบูลี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นเวลา 6 สัปดาห์แล้วเก็บรวบรวมผลการเรียนรู้ต่าง ๆ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลผลการจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain Based Learning) ร่วมกับผังมโนทัศน์ (Mind map) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติพื้นฐานของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น
3. วิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น ค่าความตรงเชิงโครงสร้าง และการทดสอบที

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพแบบฝึกการอ่านแบบ BBL (Brain Based Learning) ร่วมกับผังมโนทัศน์ (Mind map) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามเกณฑ์ 70/70

ผลการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาวตามเนื้อหาในแบบเรียน English for Secondary Schools, Student's Book จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : The times หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 : Describing people หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : Clothing และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : The past และมีแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ จำนวน 8 แบบฝึก ได้แก่ แบบฝึกที่ 1 Somphorn's daily routine แบบฝึกที่ 2 Kids and their daily แบบฝึกที่ 3 Describing people แบบฝึกที่ 4 My fabulous sister แบบฝึกที่ 5 Thong phet แบบฝึกที่ 6 Fashions แบบฝึกที่ 7 What did they do last weekend และแบบฝึกที่ 8 Oudom and Sengchanh had nice weekend โดยผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินระดับความพึงพอใจของแบบฝึกทักษะการอ่านแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจของแบบฝึกทักษะการอ่านแบบBBL (Brain Based Learning) ร่วมกับผังมโนทัศน์ (Mind map) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. คำชี้แจงในการทำกิจกรรม ชัดเจนเข้าใจง่ายปฏิบัติตามได้	4.67	0.58	มากที่สุด
2. เนื้อหามีความยาก-ง่ายเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
3. การจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.67	0.58	มากที่สุด
4. นักเรียนสามารถอ่านและเข้าใจความหมายของบทอ่าน	3.67	0.58	มาก
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการการเรียนรู้การสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6. การสอนของครูกระตุ้นให้นักเรียนคิดและสนใจการเรียนรู้ยิ่งขึ้น	4.67	0.58	มากที่สุด
7. นักเรียนสามารถวางแผนการอ่านอย่างมีระบบและชัดเจนหลังผ่านกระบวนการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว	5.00	0.00	มากที่สุด
8. นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง	4.33	1.15	มาก
9. บรรยากาศในห้องเรียนมีความสนุกสนาน	4.67	0.58	มากที่สุด
10. นักเรียนสามารถนำความรู้จากแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความโดยใช้เทคนิคแบบ BBL ร่วมกับ Mind map ไปบูรณาการกับวิชาอื่น	5.00	0.00	มากที่สุด
11. นักเรียนมีความมั่นใจในการพัฒนาทักษะการอ่านตามรูปแบบที่วางไว้	4.33	1.15	มาก
12. นักเรียนมีความภูมิใจในการอ่านของตนเอง	4.67	0.58	มาก
13. การใช้ขนาดและการจัดวางตัวอักษรมีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.00	1.00	มาก
14. การใช้ขนาดและการจัดวางรูปภาพมีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.67	0.58	มากที่สุด
15. ภาพประกอบสีสันสวยงามน่าสนใจ	4.67	0.58	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.60	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินแบบฝึกทักษะการอ่านแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่า มีความเหมาะสมสูงสุด ในข้อที่ว่าด้วยเนื้อหาที่มีความยาก-ง่ายเหมาะสม นักเรียนมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนสามารถวางแผนการอ่านอย่างมีระบบและชัดเจน หลังผ่านกระบวนการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว และนักเรียนสามารถนำความรู้จากแบบฝึกทักษะการอ่าน เพื่อจับใจความโดยใช้เทคนิคแบบ BBL ร่วม Mind map ไปบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ โดยทุกข้อ ดังกล่าวมามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00

ผลการหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะการอ่านรูปแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนา ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏผล ดังตาราง

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนา ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 29 คน

ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่างการใช้แบบฝึก					ร้อยละของคะแนนทดสอบหลังเรียน		
แบบฝึกที่ 1	แบบฝึกที่ 2	แบบฝึกที่ 3	แบบฝึกที่ 4	แบบฝึกที่ 5	แบบฝึกที่ 6	แบบฝึกที่ 7	แบบฝึกที่ 8
71.44	70.11	70.38	70.03	70.41	70.38	74.01	71.00
รวมเฉลี่ยร้อยละ = 70.79							
ประสิทธิภาพของกระบวนการ = 70.79 (ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้แบบฝึก) = 70.69							
$E_1/E_2 = 70.79/70.69$							

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนา ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ กระบวนการเท่ากับ 70.79 และประสิทธิผลของผลลัพธ์เท่ากับ 70.69 เมื่อพิจารณาเป็นแบบฝึก การอ่าน พบว่า แบบฝึกที่ 1 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 71.44 แบบฝึกที่ 2 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 70.11 แบบฝึกที่ 3 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 70.38 แบบฝึกที่ 4 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 70.03 แบบฝึกที่ 5 คะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 70.41 แบบฝึกที่ 6 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 70.38 แบบฝึกที่ 7 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 74.01 และแบบฝึกที่ 8 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 71.00 เมื่อพิจารณาในภาพรวมของแบบฝึก พบว่า มีประสิทธิภาพกระบวนการเท่ากับ 70.79 และมีประสิทธิผลของผลลัพธ์เท่ากับ 70.69 แสดงว่า แบบฝึกการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 70.79/70.69 ซึ่งเป็นไปตาม เกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบเกณฑ์กับการใช้แบบฝึกการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบเกณฑ์กับการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แบบฝึกการอ่าน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์	ร้อยละ
แบบฝึกที่ 1 Somphorn's daily Routine	39	29.06	3.27	70	71.44
แบบฝึกที่ 2 Kids and their daily	39	33.22	1.68	70	70.11
แบบฝึกที่ 3 Describing people	39	27.77	4.46	70	70.38
แบบฝึกที่ 4 My fabulous sister	39	34.17	1.50	70	70.03
แบบฝึกที่ 5 Thong phet	39	34.34	1.33	70	70.41
แบบฝึกที่ 6 Fashions	39	34.53	1.88	70	70.38
แบบฝึกที่ 7 What did they do last weekend	39	33.91	1.53	70	74.01
แบบฝึกที่ 8 Oudom and Sengchanh had niceweekend	39	34.29	1.83	70	71.00
เฉลี่ย	312	32.66	1.69	70	70.79

จากตารางที่ 3 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ เชียงฮ่อน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีค่าร้อยละของค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากแบบทดสอบระหว่างเรียน (E_1) เท่ากับร้อยละ 70.79

ตารางที่ 4 ร้อยละของค่าเฉลี่ยเลขคณิตของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (E_2)

แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	(E_2)
	40	27.41	6.74	70.69

จากตารางที่ 4 พบว่า หลังการใช้แบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ เชียงฮ่อน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีค่าร้อยละ

ของค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนรู้ด้วยแบบฝึก (E₂) เท่ากับ ร้อยละ 70.69

ตารางที่ 5 ค่าประสิทธิภาพระหว่างเรียน (E₁) และหลังเรียน (E₂) ของการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ค่าประสิทธิภาพ	$\bar{X}$	S.D.	(E ₁) / (E ₂)
ระหว่างเรียน (E ₁)	33.75	1.69	70.79
หลังเรียน (E ₂)	27.41	6.74	70.69

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าประสิทธิภาพระหว่างเรียน/หลังเรียนเท่ากับ 70.79/70.69 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 ที่กำหนดไว้ว่า เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะการอ่านรูปแบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามเกณฑ์ 70/70

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. คำชี้แจงในการทำกิจกรรม ชัดเจน เข้าใจง่ายปฏิบัติตามได้	3.31	0.66	ปานกลาง
2. เนื้อหามีความยาก-ง่ายเหมาะสม	4.03	0.77	มาก
3. การจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอน สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3.93	0.70	มาก
4. นักเรียนสามารถอ่านและเข้าใจ ความหมาย	3.79	0.97	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.93	0.88	มาก
6. การสอนของครูกระตุ้นให้นักเรียนคิดและสนใจการเรียนรู้ยิ่งขึ้น	4.10	0.77	มาก
7. นักเรียนสามารถวางแผนการอ่านอย่างมีระบบและชัดเจนหลังผ่านกระบวนการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว	4.20	0.67	มาก
8. นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง	4.13	0.87	มาก
9. บรรยากาศในห้องเรียนมีความสนุกสนาน	4.31	0.76	มาก
10. นักเรียนสามารถนำความรู้จากชุดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคแบบ BBL ร่วม Mind map ไปบูรณาการกับวิชาอื่น	4.17	0.88	มาก
11. นักเรียนมีความมั่นใจในการพัฒนาทักษะการอ่านในรูปแบบหลากหลาย	3.96	0.73	มาก
12. นักเรียนมีความภูมิใจในการอ่านของตนเอง	4.13	0.78	มาก
13. การใช้ขนาดและการจัดวางตัวอักษรมีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.06	0.70	มาก
14. การใช้ขนาดและการจัดวางรูปภาพมีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.00	0.80	มาก
15. ภาพประกอบสีสันสวยงามน่าสนใจ	4.37	0.77	มาก
รวมเฉลี่ย	4.02	0.73	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.73) โดยเมื่อพิจารณาความพึงพอใจมากที่สุดเป็นรายชื่อ เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ภาพประกอบสีสันสวยงามน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.77) ค่าเฉลี่ยรองมา ได้แก่ บรรยากาศในห้องเรียนมีความ

สนุกสนาน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.76) ค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ คำชี้แจงในการทำกิจกรรมชัดเจนเข้าใจ
ง่ายปฏิบัติได้ ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.66)

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบ BBL (Brain Based Learning) ร่วมกับผังมโนทัศน์ (Mind map) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 4 หน่วย ใช้เวลาในการเรียน จำนวน 16 ชั่วโมง บทเรียนที่สร้างขึ้นจะเรียงลำดับตั้งแต่เรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก จากการทดสอบกลุ่มทดลองมีค่าเท่ากับ 33.75 คิดเป็นร้อยละ 70.79 และคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 27.41 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 70.69 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้ โดยการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่กล่าวไว้ตอนต้นตามเกณฑ์ 70/70 ทั้งนี้อาจเนื่องจากแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นเป็นแบบฝึกทักษะที่มีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นเรียงลำดับจากเรื่องที่ย่อยง่าย ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมตรงเชิงเนื้อหาที่เหมาะสมประกอบกับนำเทคนิค BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ มาประยุกต์ใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ BBL และเอาแผนผังมโนทัศน์ใส่ขั้นการสรุป ซึ่งช่วยให้นักเรียนกำหนดประเด็นที่รวบรวมเอาเนื้อหาในบทเรียนมาไว้ขั้นสรุปโดยการทดสอบวัดระหว่างเรียนและหลังเรียนนักเรียนสามารถอ่านจับใจความ บรรยากาศในห้องเรียนมีความผ่อนคลายและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ประกอบกับการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ และในชีวิตประจำวันด้วยตนเองโดยแบบฝึกเน้นให้นักเรียนปฏิบัติงานแบบฝึกแบบร่วมมือทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการฝึกกิจกรรมแต่ละชุดและนักเรียนได้ฝึกทักษะร่วมกันในลักษณะคู่และกลุ่ม เช่น นักเรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน มีผลให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำได้มีส่วนร่วมในการทำแบบฝึกต่าง ๆ มีแรงจูงใจในการทำงาน และเกิดคุณค่าในตนเองส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะไม่เกิดภาวะเบื่อหน่ายเกิดความภาคภูมิใจที่ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกทุกคนในกลุ่มให้ดำเนินแบบฝึกจนสำเร็จ และยังทำแบบฝึกด้วยตนเองด้วย (Jensen, 2000) นอกจากนั้น ทิศนา ขัมมณี (2551) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานว่าเป็นการเตรียมสมองเป็นฐานสำหรับการเชื่อมโยงความรู้ ผู้สอนอาจจะให้กำลังใจหรือกระตุ้นผู้เรียนด้วยการอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้วและสอบถามความต้องการของผู้เรียนว่าต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับอะไรในหัวข้อนั้นอีกบ้าง Acquisition เป็นการเตรียมสมอง เพื่อซึมซับข้อมูลใหม่ สมองจะเชื่อมโยงระหว่าง ข้อมูลความรู้เพิ่มกับข้อมูลใหม่ตามความเป็นจริงอย่างสร้างสรรค์ Elaboration ผู้เรียนจะได้เรียนรู้โดยใช้ข้อมูล และข้อคิดเห็นเพื่อสนับสนุนเชื่อมโยงการเรียนรู้และเพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อมูลที่ผิดพลาด Memory Formation สมองจะทำงานภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยดึงข้อมูลจากการเรียนรู้รวมทั้งอารมณ์และสภาพทางกายของผู้เรียน ในเวลานั้นมาใช้แบบไม่รู้ตัวเป็นไปโดยอัตโนมัติ การสร้างความจำเกิดขึ้นทั้งในขณะที่ผู้เรียนพักผ่อน และนอนหลับ

Functional Integration ผู้เรียนจะประยุกต์ข้อมูลเดิมมาใช้กับสถานการณ์ เช่น ผู้เคยเรียนการซ่อมเครื่องมือ อุปกรณ์ โดยการดูการซ่อมเตาอบที่บ้านพักมา แล้วเขาสามารถประยุกต์ทักษะเพราะการซ่อมเตาอบไปซ่อมอุปกรณ์ชนิดอื่นได้ด้วย และ Foley (1987) ที่กล่าวถึง แผนผังมโนทัศน์เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีพื้นฐานทางด้านความสามารถเรียนรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละชั้นเรียนจะช่วยจัดระเบียบความคิดให้ง่ายต่อการจดจำและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยถ่ายทอดออกมาเป็นรูปเชิงเรขาคณิต เส้นสี และรูปภาพ ช่วยสร้างและจัดการความคิดและเกิดความเข้าใจคำศัพท์และมีอิสระ ทำให้สามารถใช้คำเพื่อเสนอข้อมูลได้จากการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบเข้าใจง่าย กระชับ กะทัดรัด ชัดเจน ทำให้นักเรียนมีความสุข สนุกสนานในการทำงานมีอิสระในการคิดมีความกระตือรือร้นในการเรียนและยังได้กำลังใจจากครูผู้สอนที่ให้คำชี้แนะรวมทั้งการเสริมแรงด้วยวิธีต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ พบว่า นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนร้อยละ 70.69 ซึ่งมีคะแนนสูงกว่าสมมติฐานในการวิจัยที่กล่าวว่าโดยค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 แสดงว่าแบบฝึกการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเนื่องจากใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ช่วยสร้างกระบวนการคิดและมีความกระตือรือร้นในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sprenger (1999) ได้นำหลักการการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานไปประยุกต์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่ นักศึกษาครูจากสถาบันภาษามหาวิทยาลัยคอร์โดนา ประเทศอาร์เจนตินา ในระหว่างปี ค.ศ. 1998-1999 และนักศึกษาคูที่สอนภาษาสเปน ในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่เรียนอยู่ในปี ค.ศ. 1999 มหาวิทยาลัยใน USA ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนมีจำนวนร้อยละ 85 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อแบบฝึกการอ่าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 3 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 15 จากนั้นข้อที่ 1 คำชี้แจงในการทำกิจกรรม ชัดเจนเข้าใจง่ายปฏิบัติตามได้เพราะเป็นภาษาอังกฤษทำให้นักเรียนเข้าใจได้ยาก นอนนั้นภาพประกอบสีสันสวยงามน่าสนใจ รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศในห้องเรียนมีความสนุกสนาน และด้านนักเรียนสามารถนำความรู้จากชุดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคแบบ BBL ร่วม Mind map ไปบูรณาการกับวิชาอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย กุลธิดา แก้วตาบุศย์, ผาสุข บุญธรรม, สุดาพร ปัญญาพฤษ (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วย เทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC ของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย คือ 1) ประสิทธิภาพรวมของแผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย มีค่าประสิทธิภาพเฉลี่ย เท่ากับ 85.59/87.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ครูผู้สอนควรนำแนวทางการพัฒนา แบบฝึกทักษะการอ่านนี้ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนชั้นอื่น ๆ ได้
2. ควรจัดกิจกรรมให้มีความน่าสนใจและหลากหลายกว่านี้เพื่อกระตุ้นนักเรียนสนใจ บทเรียนด้วยการเล่นเกมหรือกิจกรรมอื่น ๆ โดยเฉพาะเกมการอ่านคำศัพท์
3. การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับผังมโนทัศน์เพื่อพัฒนา ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน มัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถ นำการจัดการเรียนรู้นี้ไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่นและสามารถนำไปใช้กับนักเรียนชั้นอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างชุดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับ Mind Map เพื่อพัฒนาการพูด ฟัง เขียน ของนักเรียนชั้นต่าง ๆ ด้วยเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการวิจัยติดตามผลความคงทนของความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์เชียงฮ่อน สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กุลธิดา แก้วดาบุศย์, ผาสุข บุญธรรม และสุดาพร ปัญญาพฤษ. (2561). การพัฒนาทักษะ การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วย เทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ทิตนา แหมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธงชัย สิทธิกรณ. (2562). **การจัดการเรียนการสอน แบบ BBL (Brain Based Learning)**. [Online], Available: <http://www.birdkm.com/outside-classroom/outsideclass/brain-based-learning> (2562, 1 ตุลาคม).
- อำไพ เกตุสถิต. (2545). **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- Caine, R. & Caine, G. (1989). **12 Principles for brain based learning**. [Online], Available: <http://www.nea.org/teachexperiance /braik 030925.html> (2562, 1 ตุลาคม).
- Foley, A. E. (1987). The Effect of a Mapping Trianing Program on the Reading Comprehensive of Middle School Students. **Dissertation AbstractsInternational**. (23 October 2562), 454-455.
- Jensen, E. (2000). Brain-Based learning-A Reality Check. **Educatoinal leader leadership**. 57(7): 76-79.
- Kalhor, M. & Shakjbaei, G. (2012). Teaching Reading Compresion Through Concept Map. **Life Science Journal**. 9(4): 725-731.
- Sprenger, M. (1999). **Learning and Memory: The Brain in Action**. Alexandria, Viginia: ASCD.

การพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

THE DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONAL HEALTH INDICATORS OF SCHOOL UNDER PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

เนาวรัตน์ ช่างเครื่อง^{1*} ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์¹ และอรสา จรุงธรรม¹
Naaowarut Changkrueang^{1*} Chanchai Wongsirasawat¹ and Orasa Charuntum¹

Received : 12 June 2020

Revised : 17 October 2020

Accepted : 21 October 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย คือ ขั้นที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา ด้วยการศึกษานวนคิด ทฤษฎีจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และขั้นที่ 2 ตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 1,060 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 7 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การสร้างทีมผู้นำ มี 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 การสร้างความชัดเจนขององค์การ มี 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 การสื่อสารขององค์การ มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 การเสริมสร้างองค์การ มี 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 สิ่งแวดล้อมขององค์การ มี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6 ความสำเร็จขององค์การ มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 7 การมุ่งเน้นวิชาการ มี 7 ตัวบ่งชี้

¹หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Doctor of Education in Education Administration, Graduate,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: noppol@vru.ac.th

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดองค์ประกอบตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า $RMSEA = 0.066$, $RMR = 0.0038$, $NFI=0.97$, $CFI = 0.98$ และค่า $CN = 228.51$

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้ สุขภาพองค์การ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ABSTRACT

The objective of this research were to:1) develop the organizational health indicators of school, 2) examine the validation of organizational health indicators of school under primary educational service area office. The operation consisted of two steps: Step 1: develop the organization health indicators of the school under the office of primary education service area office by study the concept, theory, textbooks and research papers, interviews experts and focus group discussion of 9 experts. Step 2: examine the validation of organizational health indicators of school under primary educational service area office. The sample consisted of 1,060 administrators of school under primary educational service area office by multistage random sampling. The research instrument is a five-point rating scale questionnaire with the reliability at 0.97. The data were analyzed by using a confirmatory factor analysis.

The results were as follows:

1. The organizational health indicators of school under primary educational service area office, there are 7 components; 53 indicators, which were: 1) Leadership team building; 7 indicators 2) Establishing organizational clarity; 8 indicators. 3) Organizational communication clarity; 9 indicators. 4) Organizational strengthening; 7 indicators. 5) Organization environment; 6 indicators. 6) Organizational success; 9 indicators. Focus on academic; 7 indicators.

2. Analysis result of element and examination of the validation of organizational health indicators of school under primary educational service area office was found model is consistent with the empirical data and statistics is $RMSEA = 0.066$, $RMR = 0.0038$, $NFI=0.97$, $CFI = 0.98$ and $CN = 228.51$.

Keywords: Indicator, Organizational Health, Primary Educational Service Area Office

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี ส่งผลให้องค์การต่าง ๆ ต้องปฏิรูปตนเองเพื่อให้อยู่รอดเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น องค์กรที่มีความสมบูรณ์ เรียนรู้ และปรับตัวเองเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วเท่านั้นที่จะสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้รูปแบบขององค์กรในศตวรรษที่ 21 จะต้องพัฒนาและมองว่าอนาคตจะมุ่งไปที่ใด จะสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายอย่างไร องค์กรแต่ละองค์กรนั้นจะมีบุคลิกภาพ ของตนเองที่ส่งผลต่อองค์กร ซึ่งสภาพแวดล้อมภายนอก องค์กร อันหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่จะมีอิทธิพลต่อผลผลิตและการบริหารงาน ขององค์กรอันหมายรวมถึงบริบททางวัฒนธรรมได้ เช่นเดียวกัน (Kotter, 1992) ปัจจุบันความพยายามของหลายองค์กรที่ต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด รวมทั้งความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในองค์กร ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ซึ่งมีเพียงองค์กรที่แข็งแกร่งที่สุดเท่านั้นที่จะอยู่รอดในสิ่งแวดล้อมที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงเช่นนี้ จึงมีหลาย ๆ องค์กรที่พยายามจะหันมาให้ความสำคัญในการพัฒนาองค์กรโดยการใช้วิธีการที่สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมขององค์กรให้เป็นไปแบบแข็งแกร่ง มีสุขภาพดีและมีประสิทธิภาพในการทำงาน ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ โดยได้กำหนดกรอบการพัฒนาการศึกษาไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ยึดวัตถุประสงค์หลักแห่งชาติเป็นแม่บทหลัก เพื่อเป็นกรอบการกำหนดนโยบายทิศทางการพัฒนา การลงทุนของภาคเอกชนที่สอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดสรรงบประมาณฯฯ ดังนั้น ทุกหน่วยงานจะถูกกำหนดจากยุทธศาสตร์ชาติ (วิสัยทัศน์ประเทศระยะ 20 ปี) และยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะ 5 ปี เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” น ำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม และยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ประกอบด้วย 1) พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต 2) การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง 3) ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ 4) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพะ ที่ดี และ 5) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยมาโดยตลอด ที่เน้นการพัฒนาคนเพื่อการพัฒนาประเทศ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์และแนวคิดการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ 2) การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา 5) การจัดการศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา เพื่อวาง

กรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาค ในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการ พัฒนาประเทศการจัดระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้ มีความสามารถอย่างเต็มศักยภาพนั้นเป็นสิ่งที่นักวิชาการ นักการศึกษา และบุคลากรผู้ดำเนินการจัดการศึกษาให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพื่อสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา เติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อประเทศชาติได้นั้น จะต้องอาศัยองค์การที่มีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากสุขภาพองค์การเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จขององค์การ องค์การใดมีสุขภาพดีจะทำให้การบริหารองค์การมีประสิทธิภาพ ถ้าองค์การใดมีสุขภาพไม่ดีจะส่งผลทำให้การบริหารองค์การนั้นขาดประสิทธิภาพ (Hoy & Feldman, 1987) สอดคล้องกับ Miles (1973) ที่กล่าวไว้ว่า สุขภาพองค์การเป็นเรื่องความต้องการที่จะพิจารณาขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำร่วมกันในองค์การ โดยอาศัยการค้นคว้า วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงองค์การให้เป็นสถานที่น่าอยู่ และน่าเรียนรู้สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่สุขภาพองค์การจะเป็นตัวชี้วัดที่จะพิจารณาถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในองค์การและช่วยเสริมสร้างความตระหนัก (Awareness) ในปัญหาที่เกิดขึ้นกับองค์การ นอกจากนั้นองค์การที่มีสุขภาพดีนั้นมิได้เป็นเพียงอุดมการณ์เท่านั้น หากแต่ยังพึงได้รับความสนใจในฐานะแนวคิดที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาองค์การ (Concept of Organization Development) เพื่อให้องค์การสามารถเติบโตและอยู่รอดอย่างยั่งยืนได้ (จิระประภา อัครบวร, 2549; และ Mohsen, et. al. (2014) ได้ยืนยันว่าสุขภาพองค์การมีอิทธิพลมากที่สุดต่อคุณภาพและผลผลิตขององค์การ ดังนั้นสุขภาพองค์การของสถานศึกษาจึงนับเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อความเป็นอยู่ ความเจริญก้าวหน้า และความยั่งยืนในการพัฒนา ในปัจจุบันหน่วยงานทางการศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาตัวบ่งชี้เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ โดยตัวบ่งชี้จะต้องมีคุณสมบัติเป็นสารสนเทศที่ดีสำหรับใช้ประกอบการวางแผนและการบริหาร 3 ประการ คือ ประการแรก ตัวบ่งชี้จะต้องทันต่อเวลาในการใช้ประโยชน์ที่ สามารถบอกสถานการณ์แนวโน้มของการเกิดเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งได้ ประการที่สอง ตัวบ่งชี้จะต้องตรงต่อความต้องการในการสื่อความหมายเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติ และประการที่สาม ตัวบ่งชี้จะต้องถูกต้องแม่นยำเป็นคุณสมบัติที่แสดงคุณค่าและประโยชน์ของสารสนเทศเพราะหากสารสนเทศนั้นตรงต่อความต้องการและผลิตได้ทันเวลาแต่ขาดความถูกต้องแล้วก็จะนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดและเกิดความเสียหายต่อหน่วยงานได้ (อาทิตยา ดวงมณี, 2548)

จากความสำคัญที่กล่าวมาโรงเรียนประถมศึกษาเป็นองค์การทางการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการจัดการการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากร มนุษย์ที่มีความสำคัญ ผู้วิจัยจึงศึกษาการพัฒนา

ตัวบ่งชี้คุณภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาสถานศึกษา และสามารถดำเนินกิจกรรมสนองตอบนโยบายของรัฐได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้คุณภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้คุณภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้คุณภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 29,917 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 29,917 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้หลักการวิเคราะห์โมเดล ซึ่งเป็นสถิติวิเคราะห์ขั้นสูงจำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีโลกลิสุตสูงสุด (Maximum Likelihood) ซึ่ง Hair, et. al. (1998) เสนอให้พิจารณา จากขนาดของรูปแบบ ซึ่งโดยทั่วไปมักใช้ ผู้ตอบ แบบสอบถามขั้นต่ำจำนวน 10-20 คน ต่อค่าพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า 1 ตัว จึงจะทำให้ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือ งานวิจัยในครั้งนี้ จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,060 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พิจารณาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ตัดสินรายข้อ โดยพบว่า แบบสอบถามมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.80 - 1.00 และแบบสอบถามมีค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.97

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตรวจสอบตัวบ่งชี้สุขภาพองค์กรของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยส่งทางไปรษณีย์ และการเก็บรวบรวม กลับคืนทางไปรษณีย์ได้จำนวน 1,060 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยความถี่ และร้อยละ

2) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

จากข้อมูลการตรวจสอบตัวบ่งชี้สุขภาพองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์กรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การสร้างทีมผู้นำ มี 7 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) ทีมบุคลากรมุ่งสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน 2) ทีมบุคลากรมีความเชื่อมั่นในการทำงาน 3) ทีมบุคลากรคำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น 4) ทีมบุคลากรปฏิบัติตามมติที่เกิดจากการประชุมและอภิปรายสรุปและการตัดสินใจร่วมกัน 5) ทีมบุคลากรมีความตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในงานของส่วนรวม 6) ทีมบุคลากรทำงานเชิงรุกและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 7) ทีมบุคลากรจะทำงานด้วยความเต็มใจยอมรับซึ่งกัน และกัน

1.2 การสร้างความชัดเจนขององค์การ มี 8 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) บุคลากรรับรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการบริหารงานทุกระดับ 2) วิสัยทัศน์ขององค์การมีความชัดเจนและ นำไปสู่การปฏิบัติได้ 3) โครงสร้าง และแผนงานขององค์การถูกกำหนดให้เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติมุ่ง ความสำเร็จ 4) บุคลากรรู้บทบาท หน้าที่ และต้องรับผิดชอบในงานที่ปฏิบัติ 5) บุคลากรพร้อมเป็น ผู้ให้และผู้รับความรู้จากเพื่อนร่วมงาน 6) ความสำเร็จของงานถูกถ่ายทอดให้บุคลากรได้รับรู้ อย่าง ต่อเนื่อง 7) บุคลากรมีอิสระในการสร้างสรรค์งานภายใต้ข้อบังคับและกฎระเบียบ และ 8) บุคลากร มีความเป็นหนึ่งเดียวในการสร้างความสำเร็จของงาน

1.3 การสื่อสารขององค์การ มี 9 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) การสร้างสารสนเทศ ที่มีรูปแบบ ขั้นตอน และช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 2) บุคลากรได้รับสารสนเทศที่มี ความจำเป็นในการพัฒนางาน 3) ระบบและกลไกเก็บรักษา และสืบค้นสารสนเทศมีความเหมาะสม กับตำแหน่งงาน 4) การจัดระดับและคัดแยกสารสนเทศเพื่อการสื่อสารที่จำเป็น 5) การสื่อสาร สารสนเทศในหน่วยงานมีความถูกต้อง แม่นยำ เป็นปัจจุบัน และสามารถนำไปใช้ได้รวดเร็ว 6) เพิ่มรูปแบบการติดต่อสื่อสารแบบสองทางเพื่อการตัดสินใจ 7) สื่อสารข้อมูลหรือสถานการณ์

ที่กำลังเผชิญอยู่อย่างต่อเนื่อง 8) องค์การมีความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ และ 9) ระบบการติดต่อสื่อสารมีความพร้อมและคล่องตัวในการทำงาน

1.4 การเสริมสร้างองค์การ มี 7 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) การบริหารตามแผนงานที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมาย 2) บุคลากรสามารถปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และเงื่อนไขของหน่วยงาน 3) บรรยากาศในการทำงานเสริมแรงต่อการทำงานให้บรรลุกับเป้าหมาย 4) สร้างระบบและกลไกในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรด้วยวิธีที่เหมาะสม 5) ความก้าวหน้าของบุคลากรเชื่อมโยงกับความสำเร็จของหน่วยงาน มี 6) ระบบการเทียบเคียงมาตรฐานการดำเนินงานกับสถานศึกษาอื่นที่มีชื่อเสียงเพื่อนำมาพัฒนาองค์การ และ 7) ส่งเสริมให้บุคลากรมีความพร้อมของสุขภาพที่สมบูรณ์พร้อมทำงานให้องค์การ

1.5 สิ่งแวดล้อมขององค์การ มี 6 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) บุคลากรในองค์การมีทัศนคติที่ดีต่อองค์การ 2) การจัดอาคารเรียน อาคารประกอบเหมาะสมและปลอดภัยตามลักษณะการใช้งาน 3) บรรยากาศการทำงานของบุคลากรมีความเป็นมิตรและความไว้วางใจ 4) ใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อพัฒนางานในองค์การ 5) การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่มาบริหารจัดการ และ 6) ทีมบริหารสามารถจัดการกับปัญหาและความเสี่ยงอย่างราบรื่น

1.6 ความสำเร็จขององค์การ มี 9 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาศักยภาพสนับสนุนเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรของหน่วยงาน 2) มีผลการปฏิบัติงานเน้นผลลัพธ์ประสิทธิภาพสูง 3) องค์การมีการเจริญเติบโตและพัฒนาอย่างยั่งยืน 4) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งภาคีเครือข่ายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5) สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 6) องค์การเป็นที่ยอมรับของชุมชน 7) การพัฒนาความก้าวหน้าจากการประกันคุณภาพการตามกำหนดในกฎกระทรวง 8) การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด และ 9) มีการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

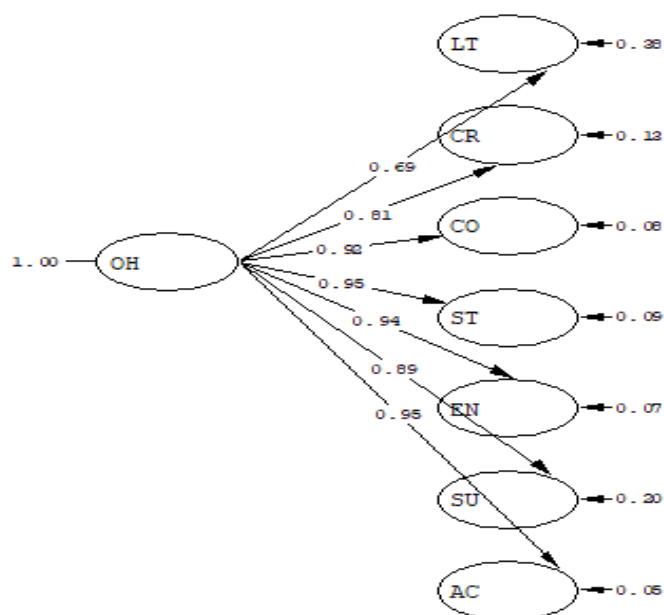
1.7 การมุ่งเน้นวิชาการ มี 7 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) บุคลากรเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ 2) บุคลากรเชื่อมั่นในตนเองพร้อมพัฒนา 3) บุคลากรเน้นบรรยากาศทางวิชาการในการทำงาน 4) บุคลากรมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างระหว่างบุคคล 5) บุคลากรเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม 6) บุคลากรมีความสามารถในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย 7) บุคลากรมีความรู้ในงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดองค์ประกอบตัวบ่งชี้ทั้ง 53 ตัวบ่งชี้เป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการวัดองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบของสุขภาพองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมโมเดลการวัดองค์ประกอบตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีความเที่ยงตรงในการวัดและมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าสถิติดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ครั้งนี้ประกอบด้วยค่า RMSEA = 0.066, RMR = 0.0038, NFI=0.97, CFI = 0.98 และค่า CN = 228.51 เป็นไปตามเกณฑ์ทุกดัชนี

ตารางที่ 4.1 คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบ (Estimate) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) ค่าสถิติทดสอบ t (t- test) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดล

องค์ประกอบ	Estimate	S.E.	t	R^2
1.การสร้างทีมผู้นำ (LT)	0.69	0.038	18.31**	0.56
2.การสร้างความชัดเจนขององค์การ (CR)	0.81	0.044	18.36**	0.83
3.การสื่อสารขององค์การ (CO)	0.92	0.039	23.82**	0.91
4. การเสริมสร้างองค์การ (ST)	0.95	0.037	25.69**	0.91
5.สิ่งแวดล้อมขององค์การ (EN)	0.94	0.039	23.93**	0.93
6.ความสำเร็จขององค์การ (SU)	0.89	0.038	23.61**	0.80
7.การมุ่งเน้นวิชาการ (AC)	0.95	0.043	21.92**	0.95
RMSEA = 0.066, RMR = 0.0038, NFI=0.97, CFI = 0.98, CN = 228.51, **p<0.01				

ภาพที่ 1 โมเดลโครงสร้างองค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ได้ 7 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การสร้างทีมผู้นำ มี 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 การสร้างความชัดเจนขององค์การมี 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 การสื่อสารขององค์การ มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 การเสริมสร้างองค์การมี 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 สิ่งแวดล้อมขององค์การมี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6 ความสำเร็จขององค์การมี 9 ตัวบ่งชี้ และ

องค์ประกอบที่ 7 การมุ่งเน้นวิชาการมี 7 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสุขภาพองค์การของสถานศึกษาส่วนใหญ่คำนึงถึงการพัฒนาการบริหารของสถานศึกษาเป็นหลัก โดยเน้นความสำคัญ การสนับสนุน ส่งเสริม การปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่ต้องให้บุคลากรมีส่วนร่วมในความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา ดังนั้น องค์ประกอบและตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่นำไปพัฒนาและสามารถวัดได้ตรง แม่นยำ มีรายละเอียดที่สามารถปฏิบัติได้ทั่วถึงทุกโรงเรียนได้ ตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ ถือว่าครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แก้วขวัญ เอียดศิริพันธ์ (2552) พัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โมเดลองค์ประกอบตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 2 พิจารณาจากองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.56 ถึง 0.93 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ขวัญในการปฏิบัติงาน 2) การมุ่งเน้นวิชาการ 3) ความเข้มแข็งขององค์กร 4) การสนับสนุนทางทรัพยากร 5) การบริหารแบบกิจสัมพันธ์ 6) อิทธิพลของผู้บริหาร และ 7) การบริหารแบบมิตรสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Burke, Worren & Schmidt (1971) ได้กล่าวว่า การพัฒนาองค์การเป็นกระบวนการเพิ่มความมีประสิทธิภาพขององค์กร โดยการใช้เทคนิคและความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างทั่วถึงทั้งองค์การโดยมุ่งเน้นการประสานความต้องการความก้าวหน้าของบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการบรรลุเป้าหมายขององค์กร และสอดคล้องกับ อรุณ รักธรรม (2540) ที่ได้กล่าวถึง การพัฒนาองค์การไว้ ดังนี้ 1) เป็นความพยายามในการเปลี่ยนแปลงองค์การอย่างมีแผนล่วงหน้า 2) เป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบทุกระบบที่ประกอบกันขึ้นเป็นองค์การ 3) โดยอาศัยข้อมูลของความรู้จากพฤติกรรมศาสตร์เข้าสอดแทรกในกระบวนการต่าง ๆ ขององค์การที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง 4) วัตถุประสงค์เพื่อความเจริญก้าวหน้าของส่วนต่าง ๆ ภายในองค์การ และ 5) เพิ่มพูนประสิทธิภาพประสิทธิผลตลอดจนความสามารถในการปรับตัวขององค์การให้เข้ากันได้กับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงบุคลากรรับรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการบริหารงาน ทุกระดับในองค์การ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบของ 7 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดองค์ประกอบตัวบ่งชี้ทั้ง 53 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการวัดองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบของสุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมโมเดลการวัดองค์ประกอบตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความเที่ยงในการวัดและมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าสถิติ ดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ครั้งนี้ประกอบด้วยค่า RMSEA = 0.066, RMR = 0.0038, NFI=0.97, CFI = 0.98 และค่า CN = 228.51 เป็นไปตามเกณฑ์ทุกดัชนี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่ผู้วิจัยทำการศึกษาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

และได้วิเคราะห์ขึ้นมาจากกลุ่มของทรงคุณวุฒิมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดโมเดลการวิจัย จึงมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ดี ในการสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ร่วมกันพูดคุย และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์กันโดยเจตนา เพื่อให้ข้อมูลเป็นที่ยอมรับ การสนทนากลุ่มเป็นไปตามเป้าหมายซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลและแนวคิดเชิงบวกที่น่าสนใจและถูกต้องสามารถนำไปสู่การพัฒนาในแต่ละประเด็นขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Kimel (2003) ที่อ้างว่ากลุ่มโฟกัสสามารถให้ข้อมูลที่เข้มข้นจำนวนมาก ด้วยคำพูดของผู้เข้าร่วมในหัวข้อที่น่าสนใจได้อย่างแม่นยำ ยิ่งไปกว่านั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด ผู้วิจัยกำหนดตามเกณฑ์ที่ใช้สำหรับการวิจัยการวิเคราะห์หลายตัวแปร และมีการทดสอบ Bartlett และ Kaiser-Meyer-Olkin การวัดความเหมาะสมของการสุ่มตัวอย่าง (KMO) พบว่าค่าการทดสอบของ Bartlett นั้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ท้ายที่สุดการนำตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปใช้ในสถานศึกษาขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องให้โอกาสพัฒนากระบวนการ และเครื่องมือในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถนำไปใช้ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาเพื่อรองรับนโยบายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใช้เป็นแนวทางของหน่วยงานต้นสังกัด ในการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม การดำเนินงาน และตัดสินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ตามภารกิจจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาการดำเนินงานในการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาสุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กมลลาศน์ ศรีประสิทธิ์. (2553). การพัฒนาเครื่องมือตรวจวัดสุขภาพองค์การของโรงเรียน.
ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- แก้วขวัญ เอียดศิริพันธ์. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์การของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรังเขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จิระประภา อัครบวร. (2549). สร้างคน สร้างผลงาน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เดต้า (2000).
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL): สถิติวิเคราะห์สำหรับ
การวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณรักรธรรม. (2540). การพัฒนาและฝึกอบรม: ศึกษาเชิงพฤติกรรม. กรุงเทพฯ:
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อาทิตยา ดวงมณี. (2548). ทิศทางการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาของนานาประเทศ.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 5(2): 1-9.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (1998).
Multivariate data analysis. (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Hoy, W. K. & Feldman, J. A. (1987). Organizational Health: The Concept and its
Measure. **Journal of Research and Development in Education.**
20(4), 30-37.
- Kimel, M. B. (2003). Focus group methodology. Paper presentation prepared for
the FDA Drug Safety & Risk Management Advisory Committee Meeting,
Gaithersburg, Maryland, December 4, 2003.
- Kotter, J. P. (1992). **Power, Success and Organizational Effectiveness,**
Organizational Dynamics. Boston: Pws-Kent.
- Miles, M. B. (1973). **Planned change and organizational health: figure and ground
in educational administration the behavioral science: a system
perspective.** Boston: Allynord Bacon.
- Mohsen, F. F., Mohammad, H. M., Naghi, R. A. & Sayed saied, M. (2014). The Study of
The Relationship of Organizational Health of the Schools and that of the
Student's Academic Achievement. **Journal of Social and Behavioral
Sciences.** 109: 628-633.
- Worren, W. B. & Worren, H. S. (1971). Management and Organization Development.
Personnel Administration. 34: 45.
-

รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนา ความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

TEACHING MODEL OF STORYLINE AND MULTIMEDIA PROMOTING LISTENING AND SPEAKING ABILITY ON MANDARIN FOR GRADE 7 STUDENTS

วรางคณา น้อยจันทร์¹
Warangkana Noichan¹

Received : 26 June 2020

Revised : 23 October 2020

Accepted : 28 November 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างบทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนา ความสามารถในการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 75/75 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีน ก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนชนแดนวิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 105 คน จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ t-test Dependent Sample

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 77.55/78.43 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบ การสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: บทเรียนภาษาจีน Storyline สื่อประสม

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹Master of Education Curriculum and Instruction Uttaradit Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: warangkananoichan@outlook.com

ABSTRACT

The objectives of this research were create The Teaching Model of Storyline and Multimedia Promoting Listening and Speaking Ability on Mandarin for Grade 7 students. to compare the learning achievement of the students in Grade 7 students before and after learning with The Teaching Model of Storyline and Multimedia Promoting Listening and Speaking Ability on Mandarin for gaining the efficiency according to the standard of 75/75, and examine student satisfaction towards the Teaching Model of Storyline and Multimedia Promoting Listening and Speaking Ability on Mandarin for Grade 7 students. The population was 105 Grade 7 students of Chondaen Wittayakom School in 2019 academic year. The samples of 34 students. The research instruments included Mandarin lesson, an achievement test, and a satisfaction questionnaire. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research results show that: 1) The Teaching Model of Storyline and Multimedia Promoting Listening and Speaking Ability on Mandarin for Grade 7 students had the efficiency of 77.55/78.43 gaining. 2) the learning achievements of the Grade 7 students after learning with The Teaching Model of Storyline and Multimedia Promoting Listening and Speaking Ability on Mandarin for Grade 7 students were higher than those of before learning at .05 level of significance, and 3) the Grade 7 students had satisfied in the learning with the Teaching Model of Storyline and Multimedia Promoting Listening and Speaking Ability on Mandarin for Grade 7 at well level.

Keywords: Mandarin Lesson Chinese, Storyline, Multimedia

บทนำ

ปัจจุบันประเทศจีนมีการขยายตัวในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจ ซึ่งได้มีการขยายตัวและกระจายอำนาจอย่างรวดเร็วไปหลายประเทศทั่วโลกจนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางแถบทวีปเอเชียและมีบทบาทสำคัญบนเวทีโลก ภาษาจีนจึงมีความสำคัญมากในหลายประเทศ ไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทยที่มีความสัมพันธ์อันดีระหว่าง ไทย-จีน มาเป็นระยะเวลานาน และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันหลายด้าน ประเทศจีนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ปัจจุบันหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ ต่างหันมาให้ความสำคัญกับภาษาจีนเป็นอย่างมากไม่เว้นแม้แต่สถาบันการศึกษา หลายแห่งได้มีการเปิดสอนวิชาภาษาจีนเพื่อสนับสนุนให้คนไทยมีความรู้ความสามารถ มีทักษะการสื่อสารด้านภาษาจีน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553) กล่าวว่า ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศที่ประชาคมโลกให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าภาษาอังกฤษ เป็นภาษาทางการที่เป็นที่ยอมรับของสหประชาชาติ และเป็นภาษาสากลที่มีผู้ใช้ในฐานะเจ้าของภาษาเป็นจำนวนถึง 1 ใน 6 ของประชากรโลก ภาษาจีน จึงเป็นภาษาที่มีผู้คนใช้กัน

มากที่สุด ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ติดต่อค้าขายและมีความสัมพันธ์ทางการทูตมากกว่า 30 ปี ดังนั้นควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ชาวไทยได้ศึกษาภาษาจีนเพื่อให้มีความสามารถใช้ภาษาจีนในการสื่อสารกับชาวจีนอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ การสอนภาษาจีนให้แพร่หลายในประเทศไทย อันจะเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้กระชับยิ่งขึ้น รัฐบาลไทยจึงกำหนดนโยบาย มุ่งสร้างสังคมฐานเศรษฐกิจซึ่งอาศัยภาษาจีนเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร

กระทรวงศึกษาธิการ (2556) กล่าวว่า ในสังคมไทยภาษาจีนถือเป็นภาษาต่างประเทศที่สองที่มีผู้เลือกเรียนมากที่สุดตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา และเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนและประชาชนมีความสามารถใช้ภาษาจีนในการสื่อสาร เพราะเศรษฐกิจจีนเติบโตอย่างมั่นคงและก้าวไกล การค้าและการลงทุนระหว่างจีนกับไทย และกับประเทศต่าง ๆ ในทุกทวีปทวีคูณอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ฉะนั้นไม่ใช่เพียงประเทศไทยเท่านั้นที่เห็นความจำเป็นในการเตรียมพร้อมประชาชนของตนให้สามารถสื่อสารด้วยภาษาจีน ประเทศต่าง ๆ ก็มีนโยบายในทำนองเดียวกัน เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านภาษาของประชาชน อันเป็นกลยุทธ์หนึ่งของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศบนเวทีระหว่างประเทศ จากความสำคัญดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำมาตรฐานสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยกำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนเป็นชั้นปีเพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาในการนำไปออกแบบบทเรียนและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนชนแดนวิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการใช้ภาษาจีน จึงกำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนโดยจัดเป็นวิชาเพิ่มเติม ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบสอนวิชาภาษาจีน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้สำรวจและศึกษาสภาพปัญหาจากการรวบรวมข้อมูลคะแนนจากการประเมินต่าง ๆ บันทึกผลการเรียนรู้ที่ผ่านมา (โรงเรียนชนแดนวิทยาคม, 2561) พบว่า ผลการสอบของนักเรียนค่อนข้างต่ำ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอนในรายวิชาภาษาจีน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาจีนของนักเรียนค่อนข้างต่ำ เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ขาดความสนใจ มองว่าการเรียนภาษาจีนเป็นเรื่องไกลตัว ปัญหาการใช้ภาษาจีนของนักเรียนส่วนใหญ่คือนักเรียนไม่เข้าใจเรื่องที่ฟัง ทุกครั้งที่นักเรียนต้องพูดภาษาจีนมักพูดไม่คล่อง ออกเสียงไม่ชัด นอกจากนี้ยังพบว่า สื่อการสอนที่ใช้ไม่มีความหลากหลาย อีกทั้งนักเรียนแต่ละคนมีการตอบสนองต่อการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน นักเรียนควรได้รับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และควรมีการวางแผนคาดการณ์ในอนาคต

Storyline เป็นรูปแบบการสอนที่น่าสนใจ เป็นนวัตกรรมที่มีรูปแบบการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เหมาะสมแก่การจัดการเรียนการสอน ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและพบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะ การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ Storyline เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการความรู้และประสบการณ์

เข้าด้วยกัน เป็นการ บูรณาการทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยผู้สอนได้จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยผ่านการตั้งคำถามหลัก (Key Question) เป็นตัวเปิดประเด็นและเชื่อมโยงไปสู่เส้นทางเดินเรื่อง ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะที่หลากหลาย เช่น การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การทำงานกลุ่ม การวางแผน การบันทึก การสรุป การเผชิญสถานการณ์ การตัดสินใจ การเชื่อมโยงความรู้ และการประยุกต์ความรู้มาใช้แก้ปัญหา กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กัน (ทศนา แคมมณี, 2561 อ้างใน วลัย พานิช, 2543) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายและใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมเพื่อเป็นสื่อกลางช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ทำนองเดียวกัน กนิษฐกานต์ ปันแก้ว (2557) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้สื่อประสมสามารถช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะสื่อประสม จะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ได้แสดงความคิดเห็น ได้ฝึกการตัดสินใจและช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนได้

จากการศึกษาความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญเรื่อง ความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการฟังการพูดและรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ จึงเห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน Storyline น่าสนใจ เป็นนวัตกรรมที่มีรูปแบบการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนสามารถพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนได้เป็นอย่างดี ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและพบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะ สามารถช่วยพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการสอน Storyline มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการใช้สื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนของผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างบทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนชนแดนวิทยาคม อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 105 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนชนแดนวิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 34 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีน จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เท่ากับ 0.95 มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่างเกณฑ์ 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.85
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.88

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างบทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี สารการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดและประเมินผล โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม มี 3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม การสนทนาหรือสื่อการสอน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 2) ขั้นดำเนินกิจกรรม ผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้องค์ประกอบของรูปแบบการสอน Storyline คือ การนำ Topic line มากำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนดำเนินการเรียนรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นตามเนื้อหาที่ผู้วิจัยกำหนด ประกอบด้วยคำถามหลักเพื่อเปิดประเด็นในการดำเนินเรื่อง ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิตประจำวันของตัวละคร การร่วมกันแก้ปัญหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมที่คาดหวัง โดยใช้สื่อประสมเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ 3) ขั้นสรุป ผู้เรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการดำเนินเรื่องโดยระดมความคิด หรือนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนเพื่อให้เกิดความชัดเจน เน้นการประเมินผลตามสภาพจริงจากผลงานและการร่วมกิจกรรมของผู้เรียน จากนั้นผู้วิจัยได้เลือกใช้สื่อประสม และการสร้างสื่อประสม โดยเลือกสื่อการสอนให้เหมาะกับเนื้อหาลักษณะของผู้เรียน ระดับความรู้ เจตคติของผู้เรียน และรูปแบบของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน เช่น การสอนแบบกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก หรือรายบุคคล ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้สื่อ

2 ประเภท ดังนี้ 1) สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นแฟลชการ์ดขนาดใหญ่ที่มีคำศัพท์ รูปภาพ ที่ทำจากกระดาษและบัตรโดยผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่นำมาใช้ควบคู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) สื่อเทคโนโลยี เป็นการสื่อเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แอปพลิเคชัน Hello Chinese เว็บไซต์ www.kahoot.it จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของสื่อประสม ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาจีน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยนำผลคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

2. ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน จำนวนทั้งหมด 30 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความสามารถด้านการฟัง จำนวน 15 ข้อ และตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความสามารถด้านการพูด จำนวน 15 ข้อ แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และนำผลคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผลการหาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเท่ากับ 0.95 แสดงว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนสามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบทดสอบดังกล่าวไปทดสอบ (Tryout) กับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายข้อ โดยค่าความยากง่าย (P) จะต้องอยู่ในเกณฑ์ 0.20 - 0.80 ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.57 - 0.80 ไว้จำนวน 30 ข้อ และค่าอำนาจจำแนก (r) จะต้องอยู่ในเกณฑ์ 0.20 - 1.00 ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 ไว้ 30 ข้อ จากนั้นนำไปหาค่าความเชื่อมั่น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.85

3. การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้ 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) จำนวน 15 ข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยนำผลคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 และจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการทำวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนชนแดนวิทยาคม อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์

2. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 ข้อ เวลา 1 ชั่วโมง

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งหมด 4 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งหมด จำนวน 16 ชั่วโมง ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 你叫什么名字 (คุณชื่ออะไร) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 你家有几口人 (บ้านคุณมีสมาชิกกี่คน) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 你有什么爱好 (งานอดิเรกของคุณคืออะไร) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 公园怎么走 (สวนสาธารณะไปอย่างไร)

3. ดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนฉบับเดิม เวลา 1 ชั่วโมง

4. ดำเนินการให้นักเรียนทำแบบสอบถามวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม

5. นำข้อมูลและคะแนนที่ได้ทั้งหมดไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยและดัชนีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาจีนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สถิติ One Group Pretest Posttest Design

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจแล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และร้อยละ (Percentage)

2. สถิติวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test (Dependent Sample)

ผลการวิจัย

1. จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมเหมาะสมผู้เรียน และได้ทำการพัฒนาและปรับปรุงรายละเอียดดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to testing) นักเรียนจำนวน 3 คน

ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละคะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	3	260	197.33	9.07	75.90
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	3	30	22.67	5.03	75.56

จากตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของบทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 75.90/75.56 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 หลังการทดลองใช้ พบปัญหาคือ เนื้อหาในบทเรียนมีรายละเอียดมากเกินไป อีกทั้งสื่อการสอนที่ใช้มีคำศัพท์บางคำนักเรียนอ่านแล้วไม่เข้าใจ ขนาดตัวอักษรเล็ก ผู้วิจัยจึงปรับเนื้อหาในบทเรียนและขนาดตัวอักษร

ตารางที่ 2 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการทดลองครั้งที่ 2 แบบกลุ่มเล็ก (Small Group testing) นักเรียน จำนวน 9 คน

ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละคะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	9	260	219.44	13.32	75.96
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	9	30	25.22	2.44	75.67

จากตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของบทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 75.96/75.67 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 เนื่องจากผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขจากการทดลองครั้งที่ 1 ในส่วนของเนื้อหาในบทเรียนปรับให้มี

ความเหมาะสมกับผู้เรียน รายละเอียดในเนื้อหาไม่มากจนเกินไป ปรับขนาดตัวอักษรและรูปภาพที่ใช้บนแพลตฟอร์ม ทำให้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสมมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จากนั้นผู้วิจัยนำรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสมไปใช้ภาคสนาม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนชนแดนวิทยาคม ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน

ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละคะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E ₁)	34	260	201.62	4.59	77.55
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	34	30	23.53	2.10	78.43

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) มีค่าเท่ากับ 77.55/78.43 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) มาจากคะแนนระหว่างเรียนของนักเรียน ที่ได้จากการร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ การทำใบกิจกรรม ภาระงาน/ชิ้นงาน และพฤติกรรมความมุ่งมั่นในการทำงาน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 201.62$, S.D. = 4.59 คิดเป็นร้อยละ 77.55 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) มาจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 23.53$, S.D. = 2.10 คิดเป็นร้อยละ 78.43 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลในการพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนของนักเรียนและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์

2. ผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน รายละเอียดดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 4 คะแนนผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนก่อนเรียน ด้วยรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละคะแนนเฉลี่ย
ความสามารถด้านการฟังของนักเรียน	15	6.35	0.95	42.33
ความสามารถด้านการพูดของนักเรียน	15	5.79	0.88	38.60
รวม	30	12.15	1.83	40.50

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนได้คะแนนจากการทำทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนก่อนเรียน โดยใช้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ได้ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 12.15$, S.D. = 1.83 คิดเป็นร้อยละ 40.50

ตารางที่ 5 คะแนนผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนหลังเรียน ด้วยรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย
ความสามารถด้านการฟังของนักเรียน	15	12.15	0.82	80.98
ความสามารถด้านการพูดของนักเรียน	15	11.38	1.28	75.88
รวม	30	23.53	2.10	78.43

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนทั้งหมดได้คะแนนจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ได้คะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 23.53$, S.D. = 2.10 คิดเป็นร้อยละ 78.43

ตารางที่ 6 คะแนนผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนก่อนเรียน และหลังเรียน ด้วยรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	P
ก่อนเรียน	34	30	12.15	1.83	48.41	0.000
หลังเรียน	34	30	23.53	1.46		

*t (0.05 = 33) = -48.409 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความสามารถการฟังการพูดภาษาจีน โดยใช้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 12.15$, S.D. = 1.83 หลังเรียน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 23.53$, S.D. = 2.10

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน รายละเอียด ดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ครูแจ้งจุดประสงค์ก่อนเรียนทุกครั้ง	4.32	0.68	มาก
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจ	4.29	0.63	มาก
3. เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องใกล้ตัว	4.74	0.51	มากที่สุด
4. มีการยกตัวอย่างที่เข้าใจง่ายและการอธิบายที่ชัดเจน	4.44	0.56	มาก
5. นักเรียนได้ทำกิจกรรมทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล	3.82	0.67	มาก
6. นักเรียนได้มีโอกาสอภิปรายในชั้นเรียน	3.85	0.61	มาก
7. นักเรียนมีความกระตือรือร้นและกล้าแสดงออกมากขึ้น	3.94	0.78	มาก
8. นักเรียนได้รับความรู้และความเข้าใจในภาษาจีนมากขึ้น	4.47	0.51	มาก
9. นักเรียนเกิดทักษะ ความสามารถในการเรียนรู้ภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น	4.79	0.41	มากที่สุด
10. นักเรียนชอบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ Storyline	4.47	0.56	มาก
11. นักเรียนมีความสุขในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	4.65	0.54	มากที่สุด
12. สื่อประกอบการสอนน่าสนใจ	4.35	0.54	มาก
13. สื่อการสอนมีความหลากหลาย	4.21	0.59	มาก
14. การวัดและการประเมินผลตรงตามวัตถุประสงค์	4.62	0.49	มากที่สุด
15. การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.41	0.56	มาก
เฉลี่ย	4.36	0.28	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.28

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนของนักเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา

พบว่า มีประสิทธิภาพ 77.55/78.43 โดยนักเรียนทั้งหมดได้คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ การทำแบบทดสอบย่อยวัดความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาจีน การทำใบกิจกรรมและภาระงาน จากทุกหน่วยการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 201.62$, S.D. = 4.59 คิดเป็นร้อยละ 77.55 และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 23.53$, S.D. = 2.10 คิดเป็นร้อยละ 78.43 แสดงว่า บทเรียนรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพมีประสิทธิผลสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ กลุ่มจันทร์ จันทร์ศิริ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องเว็บช่วยสอนแบบสตอรีไลน์ เพื่อ การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติ ระดับ Middle School (Grade 8) พบว่า เว็บช่วยสอนแบบสตอรีไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติ ระดับ Middle School (Grade 8) นั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 77.60/86.80 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผลของการ ใช้ภาษาไทยด้านการอ่านของนักเรียนระดับ Middle School (Grade 8) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทำนองเดียวกัน ลิ เจียนทิง (2556) ได้ศึกษา เรื่อง การใช้ สื่อประสมในการสอนวิชาภาษาจีนกลางเบื้องต้นแก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่า นักเรียนมีความสนใจเรียนภาษาจีนและอยากรู้ความหมาย ของภาษาจีนมากขึ้น ส่วนนักเรียนที่มีความรู้ภาษาจีนเบื้องต้น มีความต้องการเพิ่มระดับความรู้เกี่ยวกับภาษาจีนให้สูงขึ้น นักเรียนกล้าซักถามในชั้นเรียนบ่อยขึ้น แสดงให้เห็นว่านักเรียน มีความสนใจเรียนภาษาจีน นักเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น และสามารถใช้ประโยคง่าย ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนทั้งหมดมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เฉลี่ย $\bar{X} = 23.53$, S.D. = 2.10 คิดเป็นร้อยละ 78.43 ด้านการฟังก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 6.35$, S.D. = 0.95 ด้านการฟังหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 12.15$, S.D. = 0.82 ส่วนด้านการพูดก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 5.79$, S.D. = 0.88 การพูดหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 11.38$, S.D. = 1.28 สอดคล้องกับ วรพรรณ โลกานวัตรเสถียร (2561) ได้ศึกษารูปแบบการสอนเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านการสื่อสารภาษาจีน โดยใช้รูปแบบ Storyline สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการสื่อสารภาษาจีนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำนองเดียวกัน สกวรรณ ภู่อจ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และวัดเจตคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการสอนสตอรีไลน์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลภู่อจ จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาจากกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนสตอรีไลน์ ระหว่างก่อนเรียน และหลังทำกิจกรรม

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนร้อยละ 75 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

3. จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.58 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม มีความน่าสนใจ สามารถพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนได้เป็นอย่างดีเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เหมาะสมแก่การจัดการเรียนการสอน ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งด้านความรู้ เจตคติ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและพบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะ และมีกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดึงดูดความสนใจผู้เรียน จึงทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในระดับมาก สอดคล้องกับ เยาวพร ศรีระชา (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมการสอนแบบภาษาเพื่อพัฒนาการสื่อสาร ICT ประกอบชุดสื่อประสมเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยภาษาเพื่อพัฒนาการสื่อสาร ICT ประกอบชุดสื่อประสมเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาจีน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี เท่ากับ ($\bar{X} = 4.06$)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน ควรจัดเตรียมสื่อให้พร้อมสำหรับนักเรียน โดยเฉพาะสื่อการสอนที่ต้องใช้อินเทอร์เน็ต ผู้สอนควรเช็คสัญญาณอินเทอร์เน็ต และ wifi ของโรงเรียนว่ามีความเสถียรและพร้อมสำหรับใช้งานหรือไม่ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพที่ดี
2. สื่อการสอนที่เป็นแฟลชการ์ด ควรมีขนาดใหญ่ เพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และควรเลือกรูปภาพที่สื่อความหมายชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของนักเรียน
3. จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน ในช่วงของการตั้งคำถาม นักเรียนที่เรียนอ่อนจะไม่ค่อยกล้าแสดงออกและขาดความมั่นใจในตนเอง บางคนจำคำศัพท์ยังไม่ค่อยได้ ผู้สอนควรหาวิธีแก้ไขให้นักเรียนเพื่อตรวจสอบความเข้าใจและแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียนได้ทันทั่วทั้ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำวิจัยรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม ไปทดลองใช้ร่วมกับวิธีการสอนอื่น ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาจีนให้ดียิ่งขึ้น
2. ควรเน้นให้ผู้เรียนให้ได้เรียนรู้คำศัพท์และเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐกานต์ ปันแก้ว. (2557). เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ลำปาง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). ตัวชี้วัดและวาระการเรียนรู้ภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว.
- ทีศนา แคมมณี. (2561). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้
ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างใน วลัย พานิช. (2543).
การสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพร ศรีระชา และ จิระพร ชะโน. (2561). การจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อพัฒนาการสื่อสาร
CLT ประกอบชุดสื่อประสมเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษามัธยมศึกษา
ปีที่ 2. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 24(1), 243-254.
- โรงเรียนชนแดนวิทยาคม. (2561). รายงานผลการเรียนรายวิชาภาษาจีน โรงเรียนชนแดนวิทยาคม
ประจำปีการศึกษา 2561. เพชรบูรณ์: โรงเรียนชนแดนวิทยาคม.
- ลี เจียนทิง. (2556). การใช้สื่อประสมในการสอนวิชาภาษาจีนกลางเบื้องต้นแก่นักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดประทุมธานี. วิทยานิพนธ์
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระบบสองภาษา มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วรรณมน โลกานวัตรเสถียร. (2561). ผลการเรียนรู้ด้วยการสื่อสารภาษาจีนพื้นฐานโดยใช้รูปแบบ
การเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน
กุหลาบวิทยา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบการเรียนการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สกลวรรณ ภู่อจ. (2552). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ สำหรับนักเรียน
ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษต่ำ ระดับช่วงชั้นปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลภู่อจ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน
ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

THE EFFECTS OF ACTIVE LEARNING ACTIVITIES AND JOURNAL WRITING ON MATHEMATICAL REASONING ABILITIES ON PARALLEL LINES OF GRADE 8 STUDENTS

วิชุดา ประแดง^{1*}, ต๋องตา สมใจเพ็ง² และทรงชัย อักษรคิด²
Wichuda Pradang^{1*}, Tongta Somchaipeng² and Songchai Ugsonkid²

Received : 28 June 2020

Revised : 22 September 2020

Accepted : 8 October 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ และ 2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 40 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังจากรับการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Master of Education Program in Teaching Mathematics, Faculty of Education, Kasetsart University

²Faculty of Education, Kasetsart University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: wichuda.nok61@gmail.com

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยคะแนนเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 11
2) นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนรู้ ได้ทบทวนความรู้
เนื้อหาที่เรียนมาแล้วซึ่งสามารถทำให้เข้าใจและจดจำทฤษฎีบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเส้นขนานได้

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบ Active Learning การเขียนบันทึกการเรียนรู้
ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research were to study 1) mathematical reasoning abilities of grade 8 students after applying active learning activities and journal writing and 2) students' opinions towards active learning activities and journal writing on parallel lines. The sample group consists of 40 students from one classroom of grade 8 in second semester of academic year 2019 from a school in Bangkok. Researcher used cluster random sampling method. The instruments were 1) 10 lesson plans applying active learning activities and journal writing. 2) assessment test on students' mathematics reasoning abilities on parallel lines with reliability of 0.85 and 3) questionnaire on students' opinions towards active learning activities and journal writing. The statistics used for analyzing data included percentage and mean

The research results revealed that 1) Mean score of the mathematics reasoning abilities of grade 8 students through active learning activities and journal writing on parallel lines post - test was 11 and 2) most students suggested that learning by active learning activities and journal writing was fun. They were able to review the lessons they have learned. Active learning activities and journal writing help students memorize and better understand the theories of parallel lines.

Keywords: Active Learning, Journal Writing, Mathematical Reasoning Ability

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่เน้นให้คนมีปัญญาเพราะปัญญาของคนในชาติมีความสำคัญยิ่งกว่าทรัพยากรแร่ธาตุ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้เคยมีความสำคัญมากมาก่อนในศตวรรษที่ผ่านมา การศึกษาในยุคนี้เน้นรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ เน้นการศึกษาผ่านปวงชน เน้นการร่วมมือจากปวงชน เป็นการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้แบบร่วมพลังการเรียนรู้ การสอนเน้นการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้เอง (พิมพันธ์ เดชะคุปต์และพเยาว์ ยินดีสุข, 2557) ซึ่งการสร้างองค์ความรู้ไม่ได้เกิดจากการท่องจำดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้นั้นต้องมาจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ สืบเสาะความรู้จากข้อาคาดการณ์

ของคำถามจนสามารถหาข้อสรุปความรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2560) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบ passive คือ ฟัง Lecture หรือสอนแบบพูด อัตราการเรียนรู้ก็คือ ร้อยละ 5 ในทางตรงกันข้าม การสอนคนอื่นหรือลงมือทำ เอาความรู้มาใช้หรือลงมือทันที อัตราการเรียนรู้ก็คือ ร้อยละ 90 การเรียนรู้โดยวิธีเฉพาะหรือรับถ่ายทอดความรู้ ได้ผลน้อย เกิดการเรียนรู้น้อย การเรียนรู้แบบสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือทำและคิด จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เรียกว่า Active Learning

เรขาคณิตเป็นสาระที่มีความสำคัญในวิชาคณิตศาสตร์อีกสาระหนึ่ง เพราะเนื้อหาในสาระเรขาคณิตต้องฝึกการให้เหตุผล มากกว่าการคาดเดาคำตอบ มีกระบวนการคิดเป็นลำดับขั้นตอน มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และต้องมีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาในสาระเรขาคณิต เรื่อง เส้นขนาน จะพบว่ามึนักเรียนที่ไม่เข้าใจในเรื่อง เส้นขนาน จำนวนมาก เนื่องมาจากในเรื่องนี้จะมีทฤษฎีบท บทนิยาม สมบัติต่าง ๆ เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจในทฤษฎีบท บทนิยาม สมบัติต่าง ๆ อย่างแท้จริงแต่เน้นการท่องจำมากกว่าจึงไม่สามารถนำทฤษฎีบท บทนิยาม สมบัติต่าง ๆ มาใช้ในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้ สอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 พบว่า วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยเพียง ร้อยละ 30.04 และในสาระเรขาคณิตของโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 35.17 ซึ่งไม่ถึงร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในสาระเรขาคณิต เรื่อง เส้นขนาน ให้ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ด้วย โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพ พฤษภูมิ (2555) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่หรือสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อและกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม หรือทำการทดลองผ่านสื่อการเรียนรู้ เช่น ใบงาน ใบกิจกรรม และอาจใช้ ICT ประกอบการเรียนการสอน พร้อมทั้งมีการบูรณาการสุนทรียภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จนกระทั่งนักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2560) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ จากการลงมือทำและการสร้างองค์ความรู้ โดยผ่านการใช้คำถามในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ คิดหาคำตอบ แล้วจึงเกิดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น คือ การให้เหตุผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับ ธนวรรณ นัยเนตร (2560) ที่ศึกษาได้ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น โดยใช้คำถามระดับสูง จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมและให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์หาคำตอบ แสดงเหตุผล และยังส่งเสริมให้เกิดการอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนแนวคิด ซึ่งนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

อีกแนวทางหนึ่งที่คาดว่าจะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้ คือ การเขียนบันทึกการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเขียนสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ การเขียนอธิบายสิ่งที่ตนเองเข้าใจ และไม่เข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ เป็นการเขียนสะท้อนความรู้สึกเกี่ยวกับการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้เขียนอธิบายความคิดของตนเองอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งอาจจะช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลได้ ซึ่งสอดคล้องกับณัฐพงษ์ กอสวัสดิ์พัฒน์ (2559) กล่าวว่า นอกจากการเขียนบันทึกการเรียนรู้ จะช่วยให้นักเรียนสะท้อนและตรวจสอบความเข้าใจในโมทัศน์ของตนเองแล้วนักเรียนจะต้องมีการคิดวิเคราะห์ คิดไตร่ตรองเพื่อนำมาเขียนอธิบายความคิดของตนเองอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งอาจจะช่วยให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสอดคล้องจึงได้ศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning และการเขียนบันทึกการเรียนรู้ ที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้ โดยผ่านการลงมือปฏิบัติและสามารถเรียนรู้ จากการสำรวจสืบเสาะจากข้อคำถามจนเกิดการสร้างองค์ความรู้ การคิดเป็นลำดับขั้นตอน ประกอบการเขียนอธิบาย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับ จะทำให้ได้ทบทวนความรู้ ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เส้นขนาน หลังการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 321 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 40 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน ใช้เวลาในการสอน คาบละ 50 นาที

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ รวมคะแนนทั้งหมด 15 คะแนน

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning กับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จะระบุรายละเอียด ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ บันทึกผลหลังการสอน สร้างและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ 3 ท่าน ประเมินเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) นำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย ถ้ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 เป็นข้อสอบที่สามารถใช้ได้ ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ซึ่งเคยเรียนเนื้อหาเรื่องนี้มาแล้ว โดยนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพแบบทดสอบรายข้อ ได้ค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.52-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.47-0.73 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.20- 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 ขึ้นไป ซึ่งเป็นข้อสอบที่นำไปใช้ได้ จำนวน 4 ข้อ แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นลักษณะปลายเปิด จำนวน 2 คำถาม โดยการให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning กับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ และนำแบบสอบถามความคิดเห็นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ 3 ท่าน ประเมินเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สอนและเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 แผน แผนคาบละ 50 นาที จำนวน 1 ห้อง

3. ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนทุกครั้ง ผู้วิจัยจะเก็บร่องรอยการทำงานของนักเรียนจากการทำใบกิจกรรม ใบงาน และแบบสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมาจากร่องรอยการทำงาน แล้วบันทึกผลการสังเกตลงในบันทึกหลังการสอน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

4. หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ในแต่ละคาบครูผู้สอนจะให้นักเรียนเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน เป็นการสะท้อนความรู้ที่ได้รับ

5. เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน เรื่อง เส้นขนาน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน โดยให้เวลาในการทดสอบ 50 นาที

6. นำผลการทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน นำมาหาร้อยละ และค่าเฉลี่ย

7. ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้

8. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน โดยการใช้การแจกแจงความถี่ และการหาร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เส้นขนาน หลังการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังเรียน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน จากแบบสอบถาม โดยการใช้การแจกแจงความถี่ และการหาร้อยละ

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เส้นขนาน หลังการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ 2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

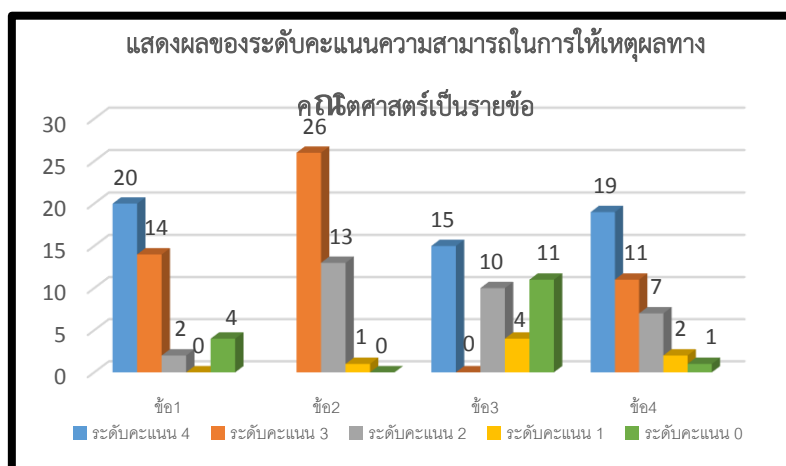
ตอนที่ 1 ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เส้นขนาน หลังการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เส้นขนาน หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้

คะแนนความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์	<i>n</i>	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด
	40	15	11	15	4

จากตารางที่ 1 แสดงคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน โดยคะแนนเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 11 มีคะแนนสูงสุด เท่ากับ 15 คะแนน และคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 4 คะแนน

เมื่อศึกษาผลของระดับคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เป็นรายบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ซึ่งข้อสอบอัตนัย มีจำนวน 4 ข้อ โดยระดับคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ข้อที่ 1 ข้อที่ 3 และข้อที่ 4 คะแนนเต็ม 4 คะแนน ข้อที่ 2 คะแนนเต็ม 3 คะแนน รวมคะแนนเต็มทั้งหมด 15 คะแนน โดยที่ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกราฟดังภาพที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กราฟแสดงผลของระดับคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เป็นรายข้อ

ภาพที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ของระดับคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จำนวน 4 ข้อ จะเห็นได้ว่าในทุกข้อของแบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์จะมีนักเรียนส่วนมากที่ได้รับระดับคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์มากที่สุดของคะแนนเต็มแต่ละข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน

ข้อ	ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ	จำนวน คน	คิดเป็น ร้อยละ
1.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning		
	1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน	23	57.5
	1.2 ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีบทของเส้นขนาน	12	30.0
	1.3 เป็นกิจกรรมที่ได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง	5	12.5
	1.4 ช่วยให้จดจำทฤษฎีบทของเส้นขนานได้	4	10.0
	1.5 รู้สึกตื่นเต้นทุกครั้งที่มีกิจกรรม	3	7.5
	1.6 ช่วยส่งเสริมให้ทำงานเป็นหมู่คณะ	2	5.0
	1.7 ชอบครูผู้สอน	2	5.0
	1.8 หลักการเยอะ ซับซ้อน	2	5.0
	1.9 การให้เหตุผลมีความยากเกินไป	2	5.0
2.	การเขียนบันทึกการเรียนรู้		
	2.1 ทำให้ได้ทบทวนความรู้ในแต่ละคาบ	18	45.0
	2.2 สามารถช่วยให้จดจำทฤษฎีบทของเส้นขนานมากขึ้น	12	30.0
	2.3 สามารถทำให้เข้าใจทฤษฎีบทของเส้นขนานมากขึ้น	7	17.5
	2.4 ทำให้ได้สำรวจไตร่ตรองเกี่ยวกับตนเองว่าเข้าใจอะไรหรือไม่เข้าใจอะไร	7	17.5

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยปรากฏว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ในประเด็นที่มีความถี่สูงสุดคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมาคือ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีบทของเส้นขนาน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 และเป็นกิจกรรมที่ได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 สำหรับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเขียนบันทึกการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเขียนบันทึกการเรียนรู้ในประเด็นที่มีความถี่สูงสุดคือ ทำให้ได้ทบทวนความรู้ในแต่ละคาบ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาคือ สามารถช่วยให้จดจำ

ทฤษฎีบทของเส้นขนานมากขึ้น จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 และสามารถทำให้เข้าใจทฤษฎีบทของเส้นขนานมากขึ้น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และทำให้ได้สำรวจไตร่ตรองเกี่ยวกับตนเองว่าเข้าใจอะไรหรือไม่เข้าใจอะไร จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เส้นขนาน หลังการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ โดยคะแนนเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 11 และระดับคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จะเห็นได้ว่าในทุกข้อของแบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จะมีนักเรียนส่วนมากที่ได้ระดับคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์มากที่สุดของคะแนนเต็มแต่ละข้อ อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยนักเรียนได้มีการเรียนรู้จากการลงมือทำกิจกรรมผ่านสื่อการเรียนรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง ซึ่งนักเรียนจะต้องฝึกการสังเกต สืบเสาะ สำรวจตรวจสอบข้อคาดการณ์ จนสร้างข้อสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ ผ่านการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน การอภิปราย การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การสะท้อนการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง จึงเป็นการส่งเสริมให้มีกระบวนการในการคิด การให้เหตุผลอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ กมลฉัตร กล่อมอ้อม (2562) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการเป็นผู้รับความเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมภายในชั้นเรียน โดยสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติระหว่างการเรียนการสอนผ่านการเขียน การพูด การฟัง การอ่าน และการอภิปรายที่นำไปสู่กระบวนการสะท้อนความคิด ซึ่งสอดคล้องกับ สุพรรณิ ขาญประเสริฐ (2557) ที่กล่าวเพิ่มเติมว่า นอกจากการฝึกให้นักเรียนได้อภิปราย การโต้แย้ง ก็เป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่ช่วยพัฒนาการคิดขั้นสูงและทักษะการให้เหตุผลอย่างมีตรรกะ ซึ่งครูอาจจะให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นหลายรูปแบบ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริมา วงษ์สกุลดี (2558) และ ธนวรรณ นัยเนตร (2560) ที่พบว่า การจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ส่งเสริมกระบวนการคิดให้เหตุผล การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน นอกจากนั้นการเขียนบันทึกการเรียนรู้ สามารถพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงษ์ กอสวัสดิ์พัฒน์ (2559) ที่พบว่า การเขียนบันทึกการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เขียนสรุปสาระสำคัญของโมทัศน์ใหม่ ที่ได้เรียนรู้ด้วยภาษาของตนเอง เขียนสะท้อนความรู้สึกเกี่ยวกับ

การเรียนรู้ของตนเอง ในสิ่งที่เข้าใจและยังไม่เข้าใจ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้คิดและอธิบายแนวคิดของตนเอง

2. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เรื่องเส้นขนาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เพราะทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ โดยผ่านการลงมือทำในแต่ละกิจกรรม ดังเช่นกิจกรรมในคาบเรียนที่ 1 เรื่อง เส้นขนาน ตรงกิจกรรมที่ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแล้วให้ทำใบกิจกรรม “รอยของล้อ” โดยที่ให้แต่ละกลุ่มนำรถของเล่นไปจุ่มสีในตลับหมึกแล้วนำรถมาวิ่งบนแผ่นกระดาษ เพื่อให้เห็นรอยของล้อ แล้วสังเกตลักษณะของล้อเพื่อบันทึกลงในใบกิจกรรม แล้วช่วยกันอภิปราย จนนักเรียนสามารถสรุปได้ว่า เส้นตรงสองเส้นที่อยู่บนระนาบเดียวกัน ขนานกันก็ต่อเมื่อเส้นตรงทั้งสองเส้นนั้นไม่ตัดกัน กิจกรรมในลักษณะนี้จะเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนไม่น่าเบื่อ ประกอบกับในแต่ละกิจกรรมก็จะฝึกให้นักเรียนได้สร้างข้อคาดการณ์และลงมือสำรวจเพื่อหาข้อสรุปด้วยตนเอง และการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมจะทำให้นักเรียนจำและเข้าใจสมบัติบทนิยาม ทฤษฎีบทของเส้นขนานได้ง่ายขึ้น ตลอดจนการได้ทำงานกับเพื่อนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน การอภิปรายแนวคิดของตนเองและการยอมรับความคิดของผู้อื่น จะทำให้นักเรียนเปิดความคิดของตนเองได้กว้างขึ้นและส่งเสริมให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในชั้นเรียน โดยครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยงยุทธ อังคสัญลักษณ์ (2559) ที่พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการสะท้อนความคิดในเชิงบวก เช่น รู้สึกสนุกเวลาเรียน เพราะได้ฝึกทักษะของตนเองมากขึ้น เรียนแล้วเข้าใจ มีกิจกรรมไม่น่าเบื่อ ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่เกิดทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ประกอบกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ ยังช่วยทำให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้เนื้อหาที่เรียนในแต่ละคาบ สามารถจดจำและเข้าใจสมบัติ บทนิยาม ทฤษฎีบทของเส้นขนาน และทำให้ได้สำรวจไตร่ตรองว่าตนเองเข้าใจหรือไม่เข้าใจสิ่งใด เพื่อสะท้อนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงษ์ กอสวัสดิ์พัฒน์ (2559) ที่พบว่า การเขียนบันทึกการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนของตนเอง จะทำให้นักเรียนได้ทบทวนและสรุปเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองเข้าใจ และยังไม่เข้าใจ รวมถึงการไตร่ตรองความคิดเพื่อเขียนบันทึกการเรียนรู้ในการสะท้อนความรู้สึกเกี่ยวกับการเรียนคณิตศาสตร์ในแต่ละคาบ แต่ในขณะที่ได้ดำเนินการสอนผู้วิจัยสังเกตว่า นักเรียนเขียนบันทึกการเรียนรู้ลงในกระดาษน้อยลง บางคนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในด้านลบว่าตนเองไม่เข้าใจสิ่งใดในการเรียน ผู้วิจัยจึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเขียนบันทึกการเรียนรู้ใน google forms แบบไม่ต้องระบุตัวตนเพื่อที่ช่วยให้นักเรียนที่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นได้มีความมั่นใจและกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับแนวทางที่ทำให้ผู้เรียนได้เกิดการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือทำกิจกรรม การอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น ซึ่งจะเน้นให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้มากกว่าการรับความรู้เพียงอย่างเดียว ทำให้เกิดความคิดเชิงบวก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเห็นประเด็นของข้อคาดการณ์ เมื่อนักเรียนมีความคุ้นเคยและมีประสบการณ์กับการสร้างข้อคาดการณ์แล้วก็จะสามารถใช้เวลาช่วงนี้น้อยลง เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการให้นักเรียนสร้างข้อคาดการณ์ ในช่วงระยะแรกนักเรียนอาจจะยังไม่คุ้นเคยกับการสร้างข้อคาดการณ์ เพื่อใช้ในการตรวจสอบหาข้อสรุปในการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งก็ทำให้การดำเนินกิจกรรมใช้เวลามากส่งผลต่อเวลาที่เหลือที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้น ในช่วงแรก ๆ ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ อาจจะใช้เวลามากกว่าปกติ

2. ควรจะมีรูปแบบการเขียนบันทึกการเรียนรู้ที่หลากหลาย เนื่องจากการเขียนบันทึกการเรียนรู้ลงในกระดาษสำหรับนักเรียนบางคนยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในด้านลบว่าตนเองไม่เข้าใจสิ่งใดในการเรียนในคาบนั้น ๆ จึงได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเขียนบันทึกการเรียนรู้ลงใน google forms แบบที่ไม่ระบุตัวตนจะทำให้นักเรียนกลุ่มที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในด้านลบได้กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา

3. ควรจะให้นักเรียนได้เปลี่ยนคู่หรือเปลี่ยนกลุ่มให้แตกต่างกันไปในแต่ละกิจกรรมเพื่อที่นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ ความคิดในมุมมองที่กว้างขึ้น ตลอดจนหาเหตุผลมาประกอบการหาข้อสรุปในการสร้างองค์ความรู้ของตนเอง และการจับกลุ่มอภิปราย การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ไม่ใช่กลุ่มเดิม ๆ จะทำให้นักเรียนได้ฝึกการให้เหตุผลกับเพื่อนที่ต่างมุมมอง ส่งเสริมให้นักเรียนมีการใช้เหตุผลที่หลากหลายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ที่มีผลต่อความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน ควรมีการศึกษาเนื้อหาในวิชาคณิตศาสตร์เรื่องอื่น ๆ เช่น เรื่อง ความคล้าย ความเท่ากันทุกประการ เป็นต้น

2. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning กับ การเขียนบันทึกการเรียนรู้ เช่น การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ความคงทนในการเรียนคณิตศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. [Online], เข้าถึงจาก: <http://www.secondary35.go.th/wp-content/uploads/2019/12/book12-62.pdf> (2562, 17 ธันวาคม).

- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2562). การพัฒนาหลักสูตรสะเต็มศึกษา. พิษณุโลก: พิษณุโลกดอทคอม.
- ณัฐพงษ์ กอสวัสดิ์พัฒน์. (2559). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้วงจรการเรียนรู้ตามการสืบเสาะแบบแนะแนวทางร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ที่มีต่อความรู้และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนวรรณ นัยเนตร. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับคำถามระดับสูงที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2557). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2560). ทักษะ 7C ของครู 4.0. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยงยุทธ อังคสัญลักษณ์. (2559). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2560). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ชัน แพคเกจจิง (2014).
- ศิริมา วงษ์สกุลดี. (2558). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน(O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM3_2561.pdf (2562, 26 ธันวาคม).
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2555). คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. 6(2): 1-13.
- สุพรรณิ ขาญประเสริฐ. (2557). Active Learning: การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. นิตยสาร สสวท. 42(188): 3-6.

การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี

THE STUDIES TRADITIONAL THI YUAN MUSIC, SAO HAI DISTRICT, SARABURI

ศุภชัย เชื้อนกแก้ว^{1*}
Supachai Khueankaew^{1*}

Received : 15 July 2020

Revised : 29 November 2020

Accepted : 18 December 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และองค์ความรู้ทางดนตรีของชุมชนไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี และ 2) วิเคราะห์ปรากฏการณ์การรับวัฒนธรรมดนตรีของชุมชนไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี โดยมีขอบเขตในการศึกษาเฉพาะพื้นที่ดังกล่าว โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ที่มีแบบแผน และไม่แบบแผนซึ่งได้รับการตรวจสอบโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยคัดเลือกจากคนในชุมชน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 7 คน ประกอบด้วย ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนต้นตาล จังหวัดสระบุรี 3 คน เจ้าอาวาสวัดต้นตาลอำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี 1 รูป ประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี 1 คน ประธานสภาวัฒนธรรม ตำบลต้นตาล อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตการณ์การในจัดกิจกรรมของชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์วัฒนธรรมดนตรีของชุมชนชาวไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมดนตรีไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี สามารถ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) วัฒนธรรมดนตรีและการขับร้องที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต ได้แก่ การร้องเพลงจ้อย การร้องเพลงร้องเล่นเด็ก และเพลงกล่อมเด็ก และกลองเท่ง 2) วัฒนธรรมดนตรีและการขับร้องที่รับมาจากชุมชนใกล้เคียง ได้แก่ การเล่นรำไท่น การตีกลองเพล และกลองสูตรช่วงเข้าพรรษา 3) การนำดนตรีพื้นเมืองที่รับมาจากภาคเหนือของประเทศไทยและ 4) การรับวัฒนธรรมดนตรีสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อความรู้สึกของกลุ่มชนชาติพันธุ์ไทยวนอำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี ได้แก่ เพลงไทยวนย้ายถิ่น ซึ่งที่กล่าวถึงการอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์จากเมืองเชียงแสน (โยนก) ในภาคเหนือลงมายังภาคกลางของประเทศไทย

คำสำคัญ: วัฒนธรรมดนตรี ไทยวน สระบุรี

¹คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Faculty of Arts Srinakharinwirot University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: kham3412@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1) to study historical development and musical knowledge of Tai Yuan community in Sao Hai District, Saraburi Province; 2) to analyze exposure of music culture to Tai Yuan community in Sao Hai District, Saraburi Province. The area of the study is in the specific area mentioned above. Data was collected by both formal and un informal interviews verified by committee of experts. Informants were selected from villagers, leaders, and local wisdom elites. The 7 informants consisted of 3 villagers from Ton Tan community, Saraburi Province; 1 abbot from Wat Ton Tan, Sao Hai District, Saraburi Province; 1 chairman from the Council of Culture of Sao Hai District, Saraburi Province; 1 chairman from the Council of Culture of Ton Tan Sub-district, Sao Hai District, Saraburi Province; and 1 local wisdom elite. The data of music culture of Tai Yuan community was collected from the observation of community's activities and analyzed with qualitative method.

The results showed that, the music culture of Tai Yuan people of Sao Hai District, Saraburi Province can be divided into 3 categories: 1) Music culture that has been passed down from the past, namely Choi song, local lullabies, and Klong Toeng; 2) Music culture received from nearby communities, namely, Rum Tone game, drumming of Klong Pen and Klong Sutr during Lent; 3) Local music received from northern Thailand; 4) Modern music culture that affects the feeling of Thai Yuan ethnic group of Sao Hai District, Saraburi Province, namely, "Tai Yuan Yai Phaen Din" which mentioned the migration of Tai Yuan from Chiang Saen (Yonok) in the north to the central region of Thailandd.

Keywords: Music culture, Tai Yuan, Saraburi Province

บทนำ

ประมาณกลางพุทธศตวรรษที่ 13 ได้ปรากฏอาณาจักรล้านนาขึ้นบนฝั่งแม่น้ำโขงในบริเวณที่ตั้งของอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ในปัจจุบัน และอาณาจักรล้านช้างอันเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงพระบางของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบัน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546) จากประวัติศาสตร์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ก่อนเกิดแผ่นดินประเทศไทยมีคนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์เดินทางผ่านเข้ามาและอาจจะอาศัยอยู่กระทั่งเกิดดินแดนประเทศไทย ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนมีการกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ประเทศไทยหลายจังหวัดดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวข้อความดังนี้ “การอพยพคนจากเชียงแสน หลังจากศึกสงครามโดยแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ เมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองน่าน เวียงจันทน์ และส่วนสุดท้ายให้นำลงมาที่กรุงเทพแล้วตั้งบ้านเมืองอยู่ที่สระบุรีบ้าง แบ่งไปอยู่เมืองราชบุรีบ้าง ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน

ยังคงมีการสืบทอดเชื้อสายไทยวนในประเทศไทย ที่ปรากฏอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ” (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2505) อ้างถึงใน กิตติมา ดิษฐกุล, ม.ป.ป)

สมจิตต์ ยะกุล ได้กล่าวถึงการโยกย้ายถิ่นฐานกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนเข้ามาสู่จังหวัดสระบุรีไว้ดังนี้ “กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดสระบุรีเป็นกลุ่มแรก คือ กลุ่มชนที่ถูกกวาดต้อนจากเมืองเชียงแสนในสมัยรัชกาลที่ 1 และได้สร้างบ้านเรือนอาศัยตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอเสาไห้ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และอำเภอเมืองสระบุรีซึ่งมีอาณาเขตพื้นที่ติดต่อกัน เป็นชุมชนไทยวนกลุ่มใหญ่ที่ตั้งถิ่นฐานในการทำเกษตรกรรมบริเวณแม่น้ำป่าสัก ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักของจังหวัดสระบุรี สอดคล้องกับความเชื่อเดิมของชาวไทยวนในตำนานโยนกนคร ที่นิยมสร้างบ้านติดแม่น้ำเพื่อใช้น้ำในกิจวัตรประจำวันตั้งแต่สมัยเชียงแสนได้ตั้งเมืองติดแม่น้ำโขง จากการโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยลงมาสู่ภาคกลางของประเทศไทยนั้นส่งผลให้เกิดชุมชนไทยวนกลุ่มใหญ่ในสองจังหวัด คือ จังหวัดราชบุรี และจังหวัดสระบุรี โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสระบุรีมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนไทยวน โดยการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยวน หอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวนสระบุรี โดยอาจารย์ทรงชัย วรรณกุล ปราชญ์ท้องถิ่นชาวไทยวน ผู้ตระหนักถึง รากเหง้าของตนเป็นใคร สำคัญอย่างไร เพราะหากไม่มีบรรพบุรุษของเรา เราก็ไม่มีตัวตนเช่นกัน อาจารย์ทรงชัย วรรณกุล จึงศึกษาค้นคว้า และรวบรวมศิลปวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทยวนไว้เพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สืบสานมรดกทางปัญญา และวัฒนธรรมไทยวน ที่หอวัฒนธรรมพื้นบ้าน “ไทยวน” ปัจจุบันชุมชนไทยวนในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรียังคงดำรงวิถีชีวิตตามบรรพบุรุษสืบทอดกันมาทั้งภาษา วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรม ถึงแม้สังคมจะเปลี่ยนไปตามช่วงเวลา ชนชาติพันธุ์เองก็มีการปรับตัวเข้ากับสังคมและยุคสมัยเช่นกัน” (สมจิตต์ ยะกุล, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2562) จึงเห็นได้ว่าวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ยังคงดำเนินอยู่ในปัจจุบันอาจมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับโลกและเทคโนโลยีที่ก้าวไกลและไม่หยุดนิ่ง วัฒนธรรมบางสิ่งเปลี่ยนไป บางสิ่งยังคงพยายามธำรงวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไว้ วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ ของชุมชนไทยวนยังคงมีการสืบทอดอนุรักษ์ไว้ หากแต่วัฒนธรรมดนตรี การขับร้องเพลงพื้นบ้านที่เคยมีอยู่กำลังจะสูญหาย รวมถึงการผลิตวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านไทยวนขึ้นใหม่ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มจังหวัดในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เพื่อรวบรวมบันทึกข้อมูล ส่งเสริม เผยแพร่ อนุรักษ์ วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นการบันทึกหลักฐานการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมไทยวน ผลจากการศึกษาถือว่าการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีของชาวไทยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ และเป็นแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และองค์ความรู้ทางดนตรีของชุมชนไทยวน อำเภอเสาไห้จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์การรับวัฒนธรรมดนตรีของชุมชนไทยวน อำเภอเสาไห้จังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของวัฒนธรรมไทยวน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มศึกษาเอกสาร และการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขั้นศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล
2. ขั้นศึกษาค้นคว้าและจัดทำข้อมูล
3. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย
4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล
5. ขั้นสรุป อภิปราย และเสนอแนะ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 คน จากประชากรที่เป็นผู้นำชุมชนและมีความรู้ด้านวัฒนธรรมของชุมชน และชาวบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีคุณลักษณะวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และชาวบ้านทั่วไปที่เป็นผู้พบเห็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ดังนี้

1. ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนต้นตาล จังหวัดสระบุรี 3 คน
2. เจ้าอาวาสวัดต้นตาล อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี 1 รูป
3. ประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี 1 คน
4. ประธานสภาวัฒนธรรม ตำบลต้นตาล อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี 1 คน
5. ประชาชนชาวบ้าน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีแบบแผน และไม่มีแบบแผน
2. กล้องบันทึกภาพนิ่ง ระบบดิจิทัล
3. เครื่องบันทึกเสียง
4. กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว
5. สมุดจดบันทึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสาร หลักฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1.1 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- 1.2 ศูนย์รักษาสีศิลป สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 1.3 หอสมุดคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 1.4 หอสมุดคณะศิลปศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2. รวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของชาวไทยวนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ ในรูปแบบเอกสาร โน้ตเพลง เทปบันทึกเสียง และรูปแบบอื่น ๆ ที่มี การบันทึกไว้

3. รวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์จากคนในชุมชนชาวไทยวน ที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมดนตรี และการขับร้องเพลงพื้นบ้านไทยวน ได้แก่

3.1 พระอธิการชมพู กิตติธโร เจ้าอาวาสวัดต้นตาล

3.2 นายสมจิตต์ ยะกุล ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี

3.3 นางวงเดือน ยะกุล ผู้ขับร้องเพลงรำโทน

3.4 นายภุชงค์ ชัยสินบุญ ศิลปินอิสระ

3.5 นายพุ่ม เตโช ปราชญ์ชาวบ้านผู้สืบทอดวัฒนธรรมการร้องจ้อย

3.6 นางสงกรานต์ หนูแก้ว ผู้ขับร้องเพลงรำโทน

3.7 นายจักรพงษ์ แดงหนู ผู้สืบทอดวัฒนธรรมการร้องจ้อย เพลงร้องเล่นเด็ก และ เพลงกล่อมเด็ก

4. กำหนดวิธีการวิจัยโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทยวน อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี

1.1 วัฒนธรรมดนตรีดั้งเดิมของกลุ่มชนชาติพันธุ์ไทยวนอำเภอเส้าให้ จังหวัด สระบุรี

1.2 วัฒนธรรมดนตรีปัจจุบันของกลุ่มชนชาติพันธุ์ไทยวนอำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี

2. เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์การรับวัฒนธรรมดนตรีของชุมชนชาวไทยวน อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชนชาติพันธุ์ไทยวน อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี

ผลการวิจัย

การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีชุมชนชาวไทยวน อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา พัฒนาการทางประวัติศาสตร์และองค์ความรู้ทางดนตรี รวมไปถึงการรับวัฒนธรรมดนตรีของชุมชน ไทยวน อำเภอเส้าให้จังหวัดสระบุรี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และสามารถ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ศึกษาวัฒนธรรมดนตรี และพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชาวไทยวน อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี

1.1 วัฒนธรรมดนตรีดั้งเดิมของกลุ่มชนชาติพันธุ์ไทยวนอำเภอเส้าให้ จังหวัด สระบุรี

1.1.1 คนตรีในภาพจิตรกรรม

บริเวณผนังพระอุโบสถทั้ง 4 ด้าน ของวัดสมุหประดิษฐาราม หมู่ 7 ตำบลสวนดอกไม้ อำเภอสายบุรี จังหวัดสระบุรี ปรากฏภาพวาดจิตรกรรมที่เขียนด้วยสีฝุ่นผสมกาวโดยช่างสกุลหลวงในรัชกาลที่ 5 เมื่อครั้งบูรณะวัดทั่วทั้งพระอารามในปี พ.ศ. 2442 (ร.ศ. 118) เรื่องราวที่นำมาเขียนบนผนังอุโบสถประกอบด้วยเรื่องราวคำสอนในพระพุทธศาสนา นิทาน และวิถีชีวิตของชาวไทยวนในอดีต เรื่องที่นำมาเขียนเป็นภาพจิตรกรรมในผนังอุโบสถ ได้แก่ เรื่องพระสมุทโรดม เรื่อง หลวิชัย - คาวี และภาพจิตรกรรมสภาพสังคม ประเพณี วิถีชีวิตและการแต่งกายของชาวบ้านในท้องถิ่นในอดีตประมาณ พ.ศ. 2400 ประเพณีการแห่บั้งไฟ ประเพณีการแห่กระทงเสียว โดยที่ฝั่งทิศเหนือของอุโบสถปรากฏภาพของการแห่บั้งไฟ และการแห่กระทงเสียวซึ่งในภาพทั้งสองได้แสดงให้เห็นถึงแห่ขบวน โดยมีการรำ และบรรเลงดนตรีในขบวนแห่ได้แก่ แคน โหม่ง กลอง (สองหน้า) และฉาบ ขบวนแห่กระทงเสียวโดยมีชาวบ้านบรรเลงดนตรีประกอบในขบวนเครื่องดนตรีที่ปรากฏในภาพ ได้แก่ กลอง (สองหน้า) 3 ใบ โหม่ง และเครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดำเนินทำนองจากภาพไม่แน่ชัดว่าเป็นขลุ่ยหรือปี่ ปัจจุบันการแห่บั้งไฟ และการแห่กระทงเสียวไม่ปรากฏในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน อำเภอสายบุรี จังหวัดสระบุรีแล้ว เนื่องจากไม่ได้รับความนิยมจากคนในชุมชนหรือไม่มีผู้สืบทอด

1.1.2 จ้อย

การจ้อย คือการขับขานประเภทหนึ่งกล่าวถึงเรื่องราวต่าง ๆ ตามความเชื่อของชุมชนโดยมีเนื้อในหลักธรรมคำสอนในทางพุทธศาสนา การเล่านิทานพื้นบ้าน และการร้องประชันขันแข่งกันชิงไหวพริบกักระหว่างหญิงชาย นายจักรพงศ์ หนูแดง และนายพุม เตโซ ได้ให้สัมภาษณ์ที่สอดคล้องกันว่า “การจ้อยของชาติพันธุ์ไทยวน อำเภอสายบุรี จังหวัดสระบุรี ไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดขึ้นในยุคสมัยไหน ลักษณะของการจ้อย คือ การร้องเป็นทำนองแทนการพูด เพื่ออวดเชาวปัญญา (ปฏิภาณกวี) และภูมิรู้ของผู้จ้อย” (จักรพงศ์ หนูแดง และพุม เตโซ, สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2561) การจ้อยของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน อำเภอสายบุรี จังหวัดสระบุรี สามารถแบ่งเป็น 2 ทำนอง ได้แก่ ทำนองนกเขาเหิน 2 เรื่อง และทำนองม้าย่าไฟ 3 เรื่อง คือ จ้อยเกี้ยว จ้อยจวนหนี และจ้อยแอ่ว ดังนี้

ตัวอย่างโน้ตทำนองและเนื้อของจอยนกเขาเหินวรรคที่ 1

โน้ตเพลง	- ท ล ซ	- ล ซ ล	- ล - ล	- - - ดั
เนื้อร้อง	- ฮู้ อ้อ ข่าว	- ว่า จะ ได้	- มา - นี	- - - ฮี้

เห็นได้ว่าเนื้อร้องจะใช้ภาษาไทยวนในการจ้อย จังหวะในการจ้อยมีความสม่ำเสมอ มีการร้องเร็วบ้างในบางวรรค และมีการเอื้อนยาวในบางวรรคดังเช่น วรรคที่ 1

โน้ตเพลง	- ท ล ซ	- ล ซ ล	- ล - ล	- - - ดั
เนื้อร้อง	- ฮู้ อ้อ ข่าว	- ว่า จะ ได้	- มา - นี	- - - ฮี้

เห็นได้ว่าเนื้อร้องคำว่า นี้ ในห้องที่ 3 จะตรงกับเสียง ลา แต่มีการเอื้อนเสียงต่อไปจนถึงท้ายห้องที่ 4 ของวรรค ตรงกับคำว่า ฮี เสียง ต่ ซึ่งลักษณะการเอื้อนจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงหรือเอื้อนจากเสียงสูงลงมายังเสียงต่ำ ซึ่งการเอื้อนในลักษณะนี้ภาษาไทยวนเรียกว่า (เหิน) การเหินเสียงที่พบในการจ้อยทำนองนกเขาเหินนี้มีลักษณะคล้ายกับนกเขากำลังบินเหินอยู่บนท้องฟ้า

ตัวอย่างโน้ตทำนองและเนื้อของจ้อยเกี่ยวทำนองม้าย่าไฟ (ฝ่ายชาย)

โน้ตเพลง	- - - -	- ฟ ต่ ล	ล ช - ล	- ฟ ฟ ล
เนื้อร้อง	- - - -	- ว่า จู้ น้อย	นี้ มี - นก	- เหมือน มะ ม่วง

ตัวอย่างโน้ตทำนองและเนื้อของจ้อยเกี่ยวทำนองม้าย่าไฟ (ฝ่ายหญิง)

โน้ตเพลง	- - - -	- - ต่ ล	- - ฟ ล	- - ต่ ต่
เนื้อร้อง	- - - -	- - จู้ น้อย	- - บ่ มี	- - แต่ แหละ

โน้ตทำนองและเนื้อของจ้อยจวนหนี ในทำนองม้าย่าไฟ

โน้ตเพลง	- - - ช	- ล - ฟ	- ช ล ล	- - - ช
เนื้อร้อง	- - - ไป	- บ้าน - ปี่	- บ่ หนอ นาย	- - - ไป

ตัวอย่างโน้ตทำนองและเนื้อของจ้อยแอ่ว ในทำนองม้าย่าไฟ

โน้ตเพลง	- - - ล	- - ล ต่	- ช ล ต่	- ช - ต่
เนื้อร้อง	- - - มะ	- - วัน นี้	- ว่า มา เจื้อะ	- กัน - แล้ว

จากการเปรียบเทียบทำนองกับคำจ้อยในทำนองม้าย่าไฟนี้ พบว่า การจ้อยในทำนองม้าย่าไฟใช้ภาษาไทยวนในการจ้อยโดยมีทำนองร้องที่ขโยก สลับกันไปมา ดังเช่น จ้อยเกี่ยว วรรคที่ 1

โน้ตเพลง	- - - -	↓ ↑ ↓	↓ ↑	↓ ↑
เนื้อร้อง	- - - -	- ฟ ต่ ล	ล ช - ล	- ฟ ฟ ล
เนื้อร้อง	- - - -	- ว่า จู้ น้อย	นี้ มี - นก	- เหมือน มะ ม่วง

แสดงให้เห็นถึงลักษณะการจ้อยที่มีจังหวะขโยก และโน้ตที่มีระดับเสียงขึ้นลงไปมาจากห้องที่ 2 จากเสียง ฟา ไปเสียง โด และกลับลงมาเสียง ลา เปรียบเสมือนกับการย่างของเท้าม้าที่อยู่บนกองไฟซึ่งมีความขโยกเขยัก และรวดเร็ว

1.1.3 เพลงร้องเล่นเด็ก และเพลงกล่อมเด็ก

จากการสัมภาษณ์ นายจักพงค์ แดงหนู ได้กล่าวถึง เพลงร้องเล่นเด็ก และ เพลงกล่อมเด็กว่า “เป็นการเล่นนิทาน หรือร้องเพลงเพื่อฝึกพัฒนาการด้านการฟัง และการพูดของเด็กเล็ก โดยใช้ภาษาถิ่นในการร้องเป็นทำนองเล่าเรื่องราว และฝึกการออกเสียง โดยการร้องเพลง กล่อมเด็กจะร้องกล่อมให้เด็กนอนหลับ และการร้องเพลงประกอบการเล่นเด็ก คือ การชักชวนให้เด็ก ทำกิจกรรมโดยแฝงด้วยการฝึกพัฒนาการต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เช่น การเล่นสีกก้องก้อ และการสีกจุงจ่า เป็นต้น เพลงร้องเล่นเด็ก และเพลงกล่อมเด็กของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน” (จักพงค์ แดงหนู และ พุฒ เตโช, สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2561) อำเภอสายบุรีสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เนื้อเพลง ที่มีความหมายละเป็นเรื่องเดียวกันทั้งเพลง กับเนื้อเพลงที่ไม่มีความหมายและเรื่องราวที่สอดคล้องกัน ซึ่งเพลงร้องเล่นเด็ก และเพลงกล่อมเด็กนี้สามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ขึ้นอยู่กับผู้ร้องว่าจะนำเนื้อร้อง เพลงไหนมาประกอบกับกิจกรรมที่เกี่ยวกับเด็กในกิจกรรมใด หากนำเพลงสีกจุงจ่ามาร้องกล่อมให้เด็ก นอนก็จะร้องเพลงให้ช้าลง เพลงร้องเล่นเด็ก และเพลงกล่อมเด็ก สามารถแบ่งเป็นประเภท คือ เพลงสีกก้องก้อ 1 ส่วนวน และเพลงสีกจุงจ่า 3 ส่วนวน ดังจะยกตัวอย่างจากเพลงประกอบการเล่น สีกก้องก้อ ดังนี้

ตัวอย่างโน้ตเพลงและเนื้อร้องเพลงประกอบการเล่นสีกก้องก้อวรรคที่ 1

โน้ตเพลง	- - - ล	- ด - ฟ	- - ช ด	- ฟ - ฟ
เนื้อร้อง	- - - สิก	- ก้อง - ก้อ	- - มา ยอ	- ช้อ - แข่ง

ตัวอย่างโน้ตเพลงและเนื้อร้องเพลงประกอบการเล่นสีกจุงจ่าวรรคที่1

โน้ตเพลง	- - - ด	- ช - ล	- - ฟ ล	- ฟ - ฟ
เนื้อร้อง	- - - สิก	- จุง - จ่า	- - อีหล้า	- จุง - เจือก

1.1.4 กลองเท็ง

กลองเท็งเป็นการเรียกชื่อกลองชนิดหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในจังหวัด สระบุรี มีปรากฏอยู่ตามวัดทั่วไปในจังหวัดสระบุรี ขนาดและจำนวนของกลองไม่มีกำหนดชัดเจน จากการสัมภาษณ์นางวงเดือน ยะกุล (วงเดือน ยะกุล, สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2561) และอาจารย์ กฤษฏ์ ชัยสินบุญ (กฤษฏ์ ชัยสินบุญ, สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2561) ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า “กลองเท็งมีมาตั้งแต่โบราณ ไม่ทราบที่มาแน่ชัดว่าเกิดขึ้นในสมัยไหน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่ง สัญญาณเรียกชุมชนสาธุชนเพื่อรับฟังธรรม เรียกชุมนุมประชาชนเพื่อการประชุมชาวบ้านที่วัดเป็น สถานที่ในการชุมนุม ถ้าตีเพื่อฟังธรรมจะตีเรียบ ๆ สม่่าเสมอ หรือบางที่อาจจะใช้จังหวะกลองแลง มาตี และถ้ามีเหตุร้ายหรือเหตุสำคัญที่จะตีเน้นเสียงให้หนักขึ้น โดยมีลักษณะทำนองเสื่อขบตุของการตีกลองปูจาทางภาคเหนือ ที่เป็นทำนองเดียวกับทำนองสาวเก็บผัก”

การเปรียบเทียบทำนองร้องสาวเก็บผักและทำนองเสื่อขบตุ้ (กลองปู่จา)

--- เต็ง	--- โมง	--- เต็ง	--- โมง	--- เต็ง	--- โมง	--- เต็ง	--- โมง
---	---	- - ตูบ -	---	---	---	- - ตูบ -	---
---	- ต๊ะ -	---	---	---	---	---	- ต๊ะ -
---	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
---	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
--- สาว	- เก็บ - ผัก	- - แม่ ฮ้าง	- เก็บ - กุ้ง	--- เก็บ	- ใส่ - ไหน	- - เก็บ ใส่	- ต้อง - ปุง

จากการเปรียบเทียบทำนองร้องสาวเก็บผักและทำนองเสื่อขบตุ้ (กลองปู่จา) ทำให้เห็นถึงความสอดคล้องกัน ดังเช่นเสียง “เต็ง” ในห้องที่ 1 บรรทัดที่ 1 และคำว่า “สาว” ในห้องที่ 1 บรรทัดที่ 5 อยู่ในตำแหน่งที่ 4 ของห้องโน้ต แสดงให้เห็นถึงตำแหน่งที่ตรงกัน และทุกห้องถัดไป ทั้งจังหวะกลองและคำร้องจะอยู่ในตำแหน่งเดียวกันทุกห้อง จนถึงห้องที่ 8 แสดงให้เห็นว่าทำนองร้องสาวเก็บผักและทำนองเสื่อขบตุ้ (กลองปู่จา) คือทำนองเดียวกันดังที่เคยปรากฏในชุมชนไทยวน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสระบุรี

1.2 วัฒนธรรมดนตรีปัจจุบันของกลุ่มชนชาติพันธุ์ไทยวนอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสระบุรี

1.2.1 กลองสูตร

กลองสูตรสามารถเรียกได้หลายชื่อตามช่วงเวลาในการตี มีวัตถุประสงค์เป็นสัญญาณในการเรียกพระภิกษุสงฆ์ภายในวัดให้มาทำกิจของพระสงฆ์โดยพร้อมเพรียงกัน ซึ่งการตีกลองสูตรในอดีตนั้นนิยมตีกันตามเวลาที่กำหนดคือในตอนเช้าจะตีเวลาประมาณ 04.30 น. เพื่อปลุกพระภิกษุให้ตื่นขึ้นมามีวัตรเช้า และตีเวลา 11.00 น. (เรียกว่าตีกลองเพล) เพื่อให้ภิกษุฉันเพล และตอนเย็นประมาณ 18.00 น. (เรียกว่าตีกลองแลง) เพื่อทำวัตรเย็น พระอธิการชมพู กิตติธโร เจ้าอาวาสวัดต้นตาล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสระบุรี ได้กล่าวถึงการตีกลองสูตรไว้ดังนี้ “ปัจจุบันไม่ได้ตีสามเวลาดังเช่นในอดีต จะตีเพียงแค่สองเวลาในช่วงเช้าพรรษาเท่านั้น เมื่อออกพรรษาจะตีแค่ช่วงเวลา 11.00 น. สาเหตุที่ตีกลองแลงเฉพาะช่วงเช้าพรรษาเพื่อส่งสัญญาณให้ชาวบ้านได้เข้ามาสวดมนต์ทำวัตรเย็นพร้อมกับพระสงฆ์ เนื่องจากตามความเชื่อของคนวนจะนิยมถือศีลสวดมนต์ในช่วงเช้าพรรษา ข้อสันนิษฐานที่ต้องยกเลิกการตีกลองสูตรในเวลา 04.30 น. เนื่องจากเป็นเวลาเช้าซึ่งยังคงอยู่ในเวลาที่เฝ้าสังคายนาตีกลองเพื่อปลุกพระสงฆ์อาจเป็นการส่งเสียงไปรบกวนคนในชุมชน และพระสงฆ์ภายในวัดก็รู้เวลาที่จะต้องมาทำวัตรอยู่แล้วว่าต้องตื่นเวลาไหน เครื่องดนตรีที่ใช้ในการตีกลองสูตรได้แก่ กลอง 2 ใบ ระฆัง โหม่ง ทำนองที่ใช้ตีในเวลา 11.00 น. เพื่อเรียกฉันเพลเรียกว่า ทำนองสามลา และทำนองกลองสูตรที่ใช้ตีในเวลา 18.00 น. (กลองแลง) เรียกว่าทำนองโหมโรง” (พระอธิการชมพู กิตติธโร, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2562) โดยมีจังหวะการตีกลองเพลดังนี้

จังหวะการตีกลองเพล

----	--- ต	----	--- ต	----	--- ต	----	--- ต
----	--- ตุ่ม	----	--- ตุ่ม	----	--- ตุ่ม	----	--- ตุ่ม

บันทึกโน้ตจังหวะการตีกลองสูตร

การบันทึกโน้ตจังหวะการตีกลองสูตรผู้วิจัยได้กำหนดให้ ต1 หมายถึง การตีกลองใบที่ 1 ต2 หมายถึง การตีกลองใบที่ 2 อักษร ก แทนเสียงระฆัง และอักษร ม แทนเสียงโหม่ง โดยมีตัวอย่าง วรรคที่ 1 ดังนี้

มือขวา	----	--- ต1	----	--- ต1	----	--- ต2	----	--- ต2
มือซ้าย	----	-- ต1 -	--- ต1	----	----	-- ต2 -	--- ต2	----
ระฆัง	----	----	----	--- ก	----	----	----	--- ก
โหม่ง	----	----	----	--- ม	----	----	----	--- ม

1.2.2 รำโทน

รำโทนเป็นการละเล่นพื้นบ้านภาคกลาง ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเกิดขึ้นในสมัยไหน พบว่า การรำโทนเป็นการละเล่นของชาวบ้านชนบททั่วไปโดยการร้องเพลงพร้อมกับตีกลองกันในยามว่างหรือในงานตามเทศกาลต่าง ๆ ในการผ่อนคลายอารมณ์ของชาวบ้านทั่วไป สมจิต ยะกุล ได้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับการรำโทนของชุมชนไทยวนเสาให้ ไว้ว่า “การละเล่นรำโทนในชุมชนเสาไห้้น่าจะเกิดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 กองทัพญี่ปุ่นได้ใช้เส้นทางของประเทศไทยเป็นเส้นทางลำเลียงกำลังพล เพื่อทำสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ระหว่างที่กองทัพญี่ปุ่นได้หยุดพักกำลังพลที่บริเวณ จังหวัดสระบุรี ชาวบ้านในบริเวณนั้นมีเกิดความอยากรู้อยากเห็น และมีความต้องการที่ผู้สัมผัสกับทหารญี่ปุ่น เมื่อถึงเวลากลางคืนว่างเว้นจากการทำงาน ชาวบ้านจึงได้นำป๊อบหรือกลอนน้ำมันมาเคาะเป็นจังหวะเต้นรำกันกับทหารญี่ปุ่น ภายหลังจึงมีการนำเนื้อร้องต่าง ๆ มาร้องประกอบเพื่อให้เกิดความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น” (สมจิตย์ ยะกุล, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2562) สงกรานต์ หนูแก้ว ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวาระ และโอกาสในการแสดงรำโทนไว้ดังนี้ “การแสดงรำโทนของชุมชนไทยวน อำเภอสายบุรี ปัจจุบันนี้จะใช้แสดงเพื่อการต้อนรับแขกสำคัญ และแสดงในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานสงกรานต์ งานปีใหม่ งานลอยกระทงตามแต่จะถูกจ้างวาน หรือเชิญให้ไปแสดงในงานต่าง ๆ ” (สงกรานต์ หนูแก้ว, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2562)

รำโทนที่ปรากฏอยู่ในชุมชนไทยวน อำเภอสายบุรี จังหวัดสระบุรี เกิดจากการรับเอาวัฒนธรรมจากสังคมโดยรอบที่มีวัฒนธรรมเล่นรำโทนมาตั้งแต่อดีตเข้ามาเป็นส่วนในชุมชน เพื่อเป็นการปรับสภาพทางวัฒนธรรมของตนให้มีความกลมกลืน และอาจเป็นที่นิยมของคนในชุมชน จึงทำให้เกิดการรับเอาการเล่นรำโทนเข้ามาในชุมชน เมื่อถึงยุคสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ซึ่งการเล่นรำโทนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนเป็นการเล่นเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ให้เกิดความผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน และสามารถช่วยลดความตึงเครียดในยามศึกสงคราม ในปัจจุบันการเล่นรำโทนมิได้เป็นการละเล่นพื้นฐานของคนในชุมชนเพื่อผ่อนคลาย จากการทำงานของกลุ่มคนในชุมชนดังเช่นในอดีต เนื่องจากปัจจัยทางสภาวะแวดล้อม เทคโนโลยี และสภาวะทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงทำให้การเล่นรำโทนได้รับความนิยมที่น้อยลง กลุ่มสตรีแม่บ้านในชุมชนไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรีได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมในการละเล่นรำโทนในอดีตที่กำลังจะสูญหาย จึงได้มีการอนุรักษ์เพลงการเล่นรำโทนโดยการนำมาฝึกร้อง และแสดงเผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ โดยผู้วิจัยได้เปรียบเทียบโน้ตเพลงและเนื้อร้องเพลงรำโทน ดังนี้

ตัวอย่างโน้ตเพลงและเนื้อร้องเพลงลมพัดผ่าน วรรคที่ 1

โน้ตเพลง	- - - -	- - - ซ	- ล - ม	- ซ - ล
เนื้อร้อง	- - - -	- - - ลม	- พัด - ผ่าน	- ไป - มา

2. การรับวัฒนธรรมดนตรีของชุมชนไทยวน อำเภอเส้าไห้จังหวัดสระบุรี

2.1 ปัจจัยที่ส่งต่อการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์ไทยวนอำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี

2.2.1 การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์ไทยวนอำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี

ปัจจัยที่สำคัญเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์ไทยวนอำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี เนื่องจากอาจารย์ทรงชัย วรรณกุล เป็นผู้ริเริ่มสร้างหอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวน สระบุรี มีความสงสัยในวิถีชีวิตของตนที่มีความแตกต่างจากกลุ่มวัฒนธรรมรอบข้างทั้งการพูด การแต่งกาย และอาหารการกิน อาจารย์ทรงชัย วรรณกุลปราชญ์ท้องถิ่นชาวไทยวน (รุ่นที่ 5) ได้สะสมของพื้นบ้านที่สามารถพบได้ชุมชน และหนึ่งในสิ่งของที่สำคัญที่อาจารย์ทรงชัย วรรณกุล ได้สะสมคือบ้านเรือนไทย ของเจ้าเมืองสระบุรี ในอดีต เพื่อเป็นที่จัดแสดงของพื้นบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2536 อาจารย์ทรงชัย วรรณกุลได้ก่อตั้งชมรมไทยวนสระบุรี โดยมีหลักในการดำเนินงานแบบ 3 ประสาน ได้แก่ “บ ว ร” หมายถึง บ้าน วัด และโรงเรียน ภายใต้วัตถุประสงค์ “3 ส” คือ

1) สืบหา ว่าพวกเราอยู่กันได้อย่างไร โดยสืบสาวจากความเป็นมาของภาษาที่คล้ายคลึงกับคนเหนือ จากคำเรียกตัวเองว่าเป็น คนยวน นอกจากนั้นพวกเขายังศึกษาข้อมูลสอบถามผู้มีความรู้เกี่ยวกับเมืองเชียงแสน เพราะในพงศาวดารได้กล่าวถึงคนยวนว่าเป็นคนเชียงแสนที่อพยพลงมา

2) สืบสาน พื้นฟู รักษา ส่งเสริม เผยแพร่ พัฒนากลุ่มชาติพันธุ์

3) เสริมสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม

ต่อมากลุ่มบริษัท สยามกลการ จำกัดได้สนับสนุนให้หอวัฒนธรรมไทยวนสระบุรี กลายเป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยวนในจังหวัดสระบุรี เป็นสถานที่ในการถ่ายหนัง ถ่ายละคร จัดงานแต่งงาน รวมถึงการจัดให้เป็นสถานที่ในการจัดเลี้ยงต่าง ๆ โดยมีการกินเลี้ยงขันโตกแบบชาวเหนือ และมีการแสดงต่าง ๆ ซึ่งการแสดงและการบรรเลงดนตรีที่นำมาแสดงนั้นในยุคสมัยที่ก่อตั้งไม่ได้มีรูปแบบการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เมื่อมีงานจะจ้างนักแสดงนักดนตรีที่สามารถฟ้อนรำ ตีกลอง และบรรเลงดนตรีแบบภาคเหนือมาแสดง ในภายหลังจึงได้มีการว่าจ้างและเชิญผู้ที่มีความรู้ มาสอนเด็กในชุมชนเพื่อเป็นการสืบทอด อนุรักษ์ และเป็นแหล่งรายได้ให้แก่เด็กในชุมชน ซึ่งหนึ่งในผู้ที่นำวัฒนธรรมการฟ้อนรำ และวัฒนธรรมดนตรีแบบภาคเหนือเข้ามาสู่ชุมชนได้แก่ อาจารย์กฤษฎี ชัยสินบุญ ซึ่งเป็นศิลปินอิสระที่มีความรู้ความสามารถในด้านวัฒนธรรมในหลากหลายแขนง เช่น การฟ้อนรำ การฟ้อนดาบ การบรรเลงดนตรี การแสดง การออกแบบ และการเรียบเรียงประพันธ์ บทเพลงที่มีความเกี่ยวข้องกับภาคเหนือ

ซึ่งอาจารย์กฤษฎี ชัยสินบุญ ได้นำบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในการฟ้อนรำ และการดนตรีจากภาคเหนือมาสอนให้กับเด็กในชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาในอดีตที่มีความลุ่มลึกคล้ายคลึงกันทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม ดนตรี และการแสดงเข้ามาสู่ชุมชน เมื่อเด็กในชุมชนสามารถฟ้อนรำ และเล่นดนตรีได้ จึงได้นำมาสอนให้กับ รุ่นน้องสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน จึงนับว่าเป็นการรับเอาวัฒนธรรมที่มีความลุ่มลึกคล้ายคลึงหรือ วัฒนธรรมหลักของเมืองที่เคยอยู่ร่วมกันเข้ามาเป็นแบบอย่างเพื่อแสดงความเป็นกลุ่มชนชาติพันธุ์ เดียวกันที่ใช้ภาษา อาหารการกิน ประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่นวัฒนธรรมดนตรีเดียวกัน ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมดนตรีเหล่านี้จะเกิดขึ้นภายหลังจากการอพยพของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนก็ตาม

2.2.2 ปัจจัยทางสังคมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชุมชน ชาติพันธุ์ไทยวนอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

1) ดนตรีในภาพจิตรกรรมวัดสุ่มหประดิษฐาราม

ในปัจจุบันการแห่บั้งไฟ และการแห่กระทงเสียวไม่มีปรากฏในชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรีแล้ว สันนิษฐานได้จากสาเหตุ 2 ประการ ดังนี้

1.1) การแห่บั้งไฟ และการแห่กระทงเสียวอาจไม่ใช่พิธีกรรมที่มีความสำคัญต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน จังหวัดสระบุรี

1.2) การแห่บั้งไฟ และการแห่กระทงเสียว อาจจะเป็นพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ที่อาศัยอยู่ร่วมด้วยหรืออาศัยอยู่ใกล้เคียงกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน ในพื้นที่จังหวัด สระบุรี

2) จ้อย

การจ้อยกำลังจะสูญหายไปจากชุมชนไทยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เนื่องจากเหตุผล 2 ประการ คือ

2.1) ภาษาที่ใช้ในการจ้อยเป็นภาษาโบราณ ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน ในปัจจุบันไม่เข้าใจในเนื้อหาของกรจ้อย ส่งผลให้การจ้อยในชุมชนไทยวนจังหวัดสระบุรีได้รับความนิยมน้อยลงปัจจุบัน

2.2) ไม่มีการสืบทอดอย่างเป็นระบบ

3) เพลงร้องเล่นเด็ก และเพลงกล่อมเด็ก

เพลงร้องเล่นเด็ก และเพลงกล่อมเด็กของชุมชนไทยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เป็นการร้องเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก สร้างความสัมพันธ์ ทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน และกล่อมเด็กให้นอนหลับสบาย ปัจจุบันกำลังจะสูญหายไปจากชุมชนไทยวน จังหวัดสระบุรี เนื่องจากเหตุผล 3 ประการคือ

3.1) เนื่องจากในปัจจุบันวิทยาการทางการแพทย์มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นได้มีการจัดทำระบบในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กมีความหลากหลาย ทำให้ผู้ปกครองมีตัวเลือกทางการแพทย์ในการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กได้มากขึ้น

3.2) เทคโนโลยีตัวเลือก เช่นการเปิดเพลง ใน youtube, วิทยุ, โทรศัพท์มือถือสามารถหาใช้งานได้ง่ายในยุคปัจจุบัน ด้วยความทันสมัยของเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิตของสังคมในปัจจุบัน

3.3) ไม่มีการสืบทอดทำนองและบทร้องเนื่องจากภาษาที่ใช้ในการร้องบางคำไม่สามารถแปลความหมายได้หรือเป็นภาษาที่ไม่นิยมใช้ในปัจจุบัน

4) กลองเท็ง

ในอดีตการตีกลองเท็งจะตีเพื่อสัญญาณในการเรียกประชุม หรือบอกวันเวลาให้กับประชาชน แต่ปัจจุบันไม่ปรากฏว่ามีการตีกลองเท็งในชุมชน ไทยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรีแล้ว เนื่องจากเหตุผล 3 ประการ ดังนี้

4.1) เนื่องจากระบบการสื่อสารในปัจจุบันมีเครื่องมือในการอำนวยความสะดวก และรวดเร็วกว่าในอดีต ดังเช่นการติดเสียงตามสายเพื่อการกระจายเสียงแจ้งข่าวสารให้คนในชุมชนได้รับรู้ข่าวสารได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว

4.2) ปัจจุบันทุกครัวเรือนมีปฏิทินที่แสดงวันสำคัญทางศาสนาอยู่ทุกครัวเรือน คนในชุมชนจึงใช้ปฏิทินในการดูวันพระวันโกน ซึ่งไม่จำเป็นต้องรอฟังเสียงสัญญาณจากวัดดังเช่นในอดีต

4.3) ไม่มีการสืบทอดให้กับเยาวชนจึงทำให้ไม่มีการตีในชุมชน

5) กลองสูตร

ปัจจุบันยังคงมีการตีกลองสูตรทั้งสองเวลา ได้แก่เวลา 11.00 น. (กลองเพล) และเวลา 17.00 น. (กลองแลง) ในช่วงเช้าพรรษา เนื่องจากเหตุผล 1 ประการ ดังนี้

เนื่องจากพระสงฆ์ยังคงเลือกใช้การส่งสัญญาณโดยการตีกลองสูตรเพื่อบอกช่วงเวลาในการทำกิจของพระในวัดและคนในชุมชนได้ทราบ เนื่องด้วยการส่งสัญญาณด้วยกลองสูตรเป็นทำเนียมปฏิบัติของพระในวัดที่ยึดถือและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

6) รำโพน

ปัจจุบันการรำไท่เป็นการละเล่นของชาวบ้านทั่วไปมีความนิยมร้องเล่นกันในกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณจังหวัดใกล้เคียงและจังหวัดสระบุรี ได้เปลี่ยนรูปแบบจากการละเล่นของชาวบ้านไปสู่การแสดงในเทศกาล หรืองานต่าง ๆ เนื่องจากเหตุผล 2 ประการ ดังนี้

6.1) บริบททางสังคมที่เปลี่ยนไปจากสังคมเกษตรกรรมสู่ระบบสังคมนิยม จึงทำให้ประชากรส่วนใหญ่เลือกที่จะทำงานประจำมากกว่าการทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง ส่งผลให้ประชากรส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำงานประจำมากกว่าการอยู่รวมกันในงานชุมนุม ซึ่งรำไท่ในอดีตเป็นเครื่องมือในการสร้างความสนุกสนานให้กับคนในงานชุมนุม เมื่อพลวัตทางสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้รำไท่ได้รับความนิยมน้อยลง

6.2) เนื่องจากจังหวัดสระบุรีมีพื้นที่ทางภูมิประเทศที่อยู่บริเวณจุดปะทะทางวัฒนธรรมของจังหวัดที่อยู่รอบข้างซึ่งจังหวัดต่าง ๆ ก็มีวัฒนธรรมของตนเอง และมีความหลากหลาย แต่ชุมชนไทยวนก็มีวัฒนธรรมเดิมของตนที่ได้รับการฟื้นฟูโดยคนในชุมชน จึงทำให้การรำไท่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางเลือกของชุมชนไทยวน

2.2.3 การรับรู้วัฒนธรรมดนตรีสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อความรู้สึกของกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์ไทยวนอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

เนื้อเพลงไทยวนย้ายแผ่นดินท่อนที่มีความเกี่ยวข้อง และมีความสำคัญต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนสระบุรีมากที่สุดคือเนื้อเพลงท่อนที่ 2 ที่กล่าวถึงการอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์จากเมืองเชียงแสน (โยนก) ในภาคเหนือลงมายังภาคกลางของประเทศไทย โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนกลุ่มหนึ่งเลือกที่จะหยุดและตั้งถิ่นฐานทำกินในบริเวณอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ในท่อนที่ 3 ยังกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนอีกกลุ่มหนึ่งที่อพยพลงมาด้วยกันได้ไปตั้งถิ่นฐานในชุมชนคูบัว จังหวัดราชบุรีเช่นกัน และในเนื้อเพลงท่อนที่ 4 ได้อธิบายถึงจารีตประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนที่มีการอยู่อาศัย (กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนเรียกภาษาของตนเองว่าภาษายวน ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับคำเมือง มีบางคำที่มีความหมายเฉพาะ) นุ่งซิ่นตีนจกซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนทุกกลุ่มที่กระจายกันอยู่ทั่วประเทศไทย และประเทศลาว โดยมีเนื้อเพลงนี้

ไอ้เวียงแวนฟ้า โยนกนาคนันท์ สิงหนวัติ จัยยะบุรีศรี เจียงแสน เป็นดินแดน
ของเฮาเก่าก่อน เจ้นป้อหม่อน เจ้นแม่หม่อน เฮาจากมา ปิงวังยม่าน แม่ฮายไหลล่อง ลาปลาน้อง
แห่งฮ้อมเกยอยู่กิน เป็นตำนาน ไทยวนย้ายแผ่นดิน น้ำตาหลังริน กัดเตงเจียงแสน ล้านนา
เหมือนน้ำตาฟ้า อาบน้ำ หลังริน ปักโบกโบยบิน บนฟ้ากว้าง หนตางหนิงห่างไกล สระบุรี นี้น้ำขี้
ม่อน ข้อย่างพักก่อน ย่างพักก่อน บ่ฮ่อนไป แอบอิงนอน น้องแพเสาไห้โบกมืออาลัย อ่าลาบ้น้อง
หากบุญยังมี สายเลือดมีเกี่ยวก้อย แม้นใจหมิ่นห้อง บ่ลืมน้อง หมูเฮา

ข้ามดอย ข้ามน้ำ ข้ามมาห่างไกล จางเวียงเหนือ ล่องใต้ มาถึงราชบุรี
คูบัวนี้ เป็นบ้านเมืองเก่า ขอปวงข้าเจ้า ทั้งลูกเต้า ได้อยู่กิน ไอ้ไทยวน นี้นาพลัดถิ่น ซึ่งสละฮ้อยิน
สนุกถิ่นไอดิน ล้านนา ตะวันแลง ล่วงเลย ลับลา ดาวเดือนเลื่อน สู่ฟ้า กัดเตงหา บ้านเฮา

ลูกหลานเฮ้ย อย่าละฮึดฮอย เรียงร้อยตำนาน สานประเพณี อย่าลืมน้อง
สายไยน้องปี่ ไทยวน เฮา นี้น้ำขี้ร้องปี่ บ่เปลี่ยนไป ยังอยู่กำแพง นุ่งซิ่น ตีนจก ยังมีมรดก โยนกรุ่งเรือง
อยู่สุขแสน บนแผ่นดินไทย เทิดเจ้าพ่อหลวงให้ ได้อุ้มพระปารมี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีไทยวน อำเภอสายใต้ จังหวัดสระบุรี สามารถอภิปรายผลแยกได้ตามวัตถุประสงค์ คือ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ องค์ความรู้ทางดนตรี และปรากฏการณ์การรับวัฒนธรรมดนตรีของชุมชนไทยวน อำเภอสายใต้ จังหวัดสระบุรี ดังนี้

การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยวน ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน อำเภอสายใต้ ประกอบด้วย การจ้อย กลองสูตร เพลงร้องเล่นเด็ก และเพลงกล่อมเด็ก โดยการสืบทอดกันแบบมุขปาฐะ ดังเช่น การสืบทอดเพลงร้องเล่นเด็ก และเพลงกล่อมเด็กในชุมชนไทยวนปัจจุบันไม่นิยมนำมาร้องเล่นกัน โดยทั่วไปเนื่องจากพลวัตทางภาษา และเทคโนโลยีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ส่งผลให้ เพลงร้องเล่นเด็ก และเพลงกล่อมเด็ก ชุมชนไทยวน จังหวัดสระบุรี ได้รับความนิยมน้อยลง และกำลังสูญหายไปจากชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ สายใจ คุณมาศ (2560) ได้กล่าวถึง กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ว่า “วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น จะมีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่พบได้ คือ การถ่ายทอดกันแบบปากต่อปากทั้งจากคนรุ่นเดียวกันและจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งในการถ่ายทอดนั้นส่วนใหญ่จะอาศัยการบอกเล่าด้วยถ้อยคำจากปากสู่ปากโดยไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร พบว่า มีการถ่ายทอดแบบปากต่อปาก ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน สุภาษิต เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น” เมื่อเวลาผ่านไปจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจึงเกิดความคลาดเคลื่อน ทำให้ความสมบูรณ์ของเนื้อหาลดลงส่งผลให้วัฒนธรรมเหล่านั้นหายไปจากสังคมเมื่อเวลาช่วงระยะเวลาหนึ่ง ในบางครั้งอาจมีความจำเป็นที่จะต้องรับเอาวัฒนธรรมรอบข้างที่มีความนิยมมากกว่าเข้ามาในชุมชนตนเอง เพื่อให้สภาพทางสังคมของตนทัดเทียมกับสังคมโดยทั่วไป กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนจังหวัดสระบุรีได้รับวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามาในชุมชน เช่นกัน ดังจะเห็นได้ว่า กลองเพล และการรำไท่น ถือเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมในสังคมนอกชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน อำเภอสายใต้ จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นการปรับตัววัฒนธรรมดนตรีของตนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมรอบข้างสอดคล้องกับทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ดังที่ ยศ สันตสมบัติ (2540) “ได้อธิบายถึงแนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมตามทัศนะของเลียน สจ๊วตว่าเป็นการศึกษาการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการศึกษา วิวัฒนาการ หรือการเปลี่ยนแปลง อันเกิดจากการปรับตัว (Adaptation) ของสังคมแนวความคิดนี้ของสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลของการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีเงื่อนไขหลักเป็นองค์ประกอบกำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวไว้ 3 ประการคือ เทคโนโลยีการผลิต โครงสร้างสังคมและลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ” จากทฤษฎีข้างต้นทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน อำเภอสายใต้ จังหวัดสระบุรี มีวัฒนธรรมดนตรีที่หลากหลาย ทั้งวัฒนธรรมดนตรีที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และวัฒนธรรมดนตรีที่รับเอามาจากสังคมภายนอกเขามาสู่ชุมชน

การรับดนตรีสมัยใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน อำเภอสายใต้ จังหวัดสระบุรี ได้แก่ เพลงไทยวนย้ายถิ่น ซึ่งเป็นเพลงที่เปิดในงานประเพณี งานเทศกาล หรืองานสำคัญต่าง ๆ ที่ชุมชน

หน่วยงานราชการในอำเภอเส้าไห้จัดขึ้น อาจกล่าวได้ว่าเพลงไทยวนย้ายแผ่นดินส่งผลต่อการรำลึกถึงอดีตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในปัจจุบัน เนื่องจากเนื้อเพลงไทยวนย้ายแผ่นดินได้บอกเล่าเรื่องราวของการย้ายถิ่นที่อยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนจากเมืองเชียงแสนภาคเหนือลงมาสู่จังหวัดในภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดสระบุรี และจังหวัดราชบุรี ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับ ทฤษฎีการโยกย้ายถิ่นของ Matt (1996) ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นในระดับสังคมโดยการอ้างถึงเรื่อง De La nostalgie ของ ราอูล เดอลา กราสเซอร์ ว่า จริงแล้วการโยกย้ายถิ่นของมนุษย์เป็นพื้นที่ของความทรงจำมนุษย์ “หลงใหลอย่างเจ็บปวดรวดร้าวที่จะกลับไปเยือน” และเป็น “สัญลักษณ์เกี่ยวกับทิศทาง” การโยกย้ายถิ่นเป็นส่วนสำคัญของสังคมที่ถูกถอนรากถอนโคน หรือกลุ่มที่ไม่มีที่อยู่ที่ยืนของตนเองแม้ในปัจจุบันขณะ กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ คนไร้ราก คนพลัดถิ่น ผู้อพยพพลัดถิ่น หรือผู้คนที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนของตนเองไม่ว่าจะเป็นไปด้วยเหตุผลใดก็ตามมีแนวโน้มที่จะเป็นกลุ่มคนที่ติดขัด หรือให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตหรือการมองโลกแบบวิถีชีวิตเดิมมากเป็นพิเศษ จากบทเพลงที่ถูกประพันธ์ขึ้นตามเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยอาจารย์พิพัฒน์พงษ์ หนองขัตเป็นผู้ประพันธ์ โดยนำทำนองเพลงมอญเชียงแสนมาเป็นทำนองของเพลง ประกอบกับเครื่องดนตรีสากล ทำให้สามารถสื่ออารมณ์ได้อย่างชัดเจน และเข้าใจง่าย จึงทำให้เพลงไทยวนย้ายแผ่นดินเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์ไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี เป็นเพียงการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีเท่านั้น จากข้อมูลข้างต้นผู้ที่สนใจสามารถศึกษาการรำประกอบการเล่นของกลุ่มไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรีได้
2. การศึกษาวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการค้นคว้าวิจัย ทำรายงานที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน จังหวัดสระบุรี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีไทยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน ได้มีการย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ในหลากหลายพื้นที่ จังหวัดสระบุรี และได้มีการย้ายถิ่นไปยังอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา จึงทำให้เกิดความน่าสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในพื้นที่ต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎี ชัยสินบุญ. (2561). สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2561.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2546). ยุคแรกเริ่ม. [ออนไลน์], เข้าถึงจาก:
<https://thai.tourismthailand.org>. (2561, 8 มกราคม).

- กิตติมา ดิษฐคูลี. (ม.ป.ป.). **ไทยวน สระเบบุรี แผ่นพับ**. สระเบบุรี: หอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวนสระเบบุรี.
จักรพงษ์ แดงหนู. (2561). **สัมภาษณ์**, 19 กุมภาพันธ์ 2561.
- ชมพู กิตติโร. (2562). พระอธิการ. **สัมภาษณ์**, 11 พฤศจิกายน 2562.
- พุ่ม เตโช. (2561). **สัมภาษณ์**, 19 กุมภาพันธ์ 2561.
- ยศ สันตสมบัติ. (2540). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วงเดือน ยะกุล. (2561). **สัมภาษณ์**, 19 กุมภาพันธ์ 2561.
- สงกรานต์ หนูแก้ว. (2562). **สัมภาษณ์**, 11 พฤศจิกายน 2562.
- สมจิต ยะกุล. (2562). **สัมภาษณ์**, 11 พฤศจิกายน 2562.
- สายใจ คุณมาศ. (2560). **การคงอยู่ของเพลงพื้นบ้านเจียงเบริน**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- Matt, W. K. (1996). **The Memory of the Modern**. New York: Oxford University.
- Unknown. (2557). **ข้อมูลทางมนุษยวิทยาการดนตรี-นาฏศิลป์**.

แนวทางการเพิ่มมูลค่าข้าวของเกษตรกร ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

GUIDELINES FOR PRODUCT DEVELOPMENT TO INCREASE RICE VALUE OF BAN KRANG SUBDISTRICT, MUANG DISTRICT PHITSANULOK PROVINCE

รัชฎาภรณ์ พัฒนะ^{1*}
Ratchadaporn Pattana^{1*}

Received : 20 September 2019

Revised : 2 December 2020

Accepted : 25 December 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มมูลค่าข้าวของเกษตรกรตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสอบถามความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าจากกลุ่มตัวอย่างชาวนาในตำบลบ้านกร่างด้วยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 41 คน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ จำนวน 5 แบบ เพื่อสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคจากการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวกล้อง ด้วยการสุ่มแบบบังเอิญจากผู้บริโภคในจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 100 คน ขั้นตอนที่ 3 การกำหนด แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากการประชุมเสวนาของ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง ตัวแทนเกษตรกร และนักวิชาการ ด้วยการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 14 คน

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการพัฒนาข้าวกล้องพร้อมบรรจุภัณฑ์ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.66 ความพึงพอใจจากการทดลองพัฒนาบรรจุภัณฑ์ พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แบบที่ 3 ค่าเฉลี่ย 4.3 และแบบที่ 5 ค่าเฉลี่ย 3.99 และพบว่าตัวแทนเกษตรกรมีความตื่นตัวและภาคภูมิใจที่เห็นผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องพร้อมบรรจุภัณฑ์ ในชื่อตราสินค้า “ข้าวกล้องบ้านกร่าง” ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง เห็นด้วยกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวของเกษตรกรด้วยการผลิตข้าวกล้องอินทรีย์พร้อมบรรจุภัณฑ์ พร้อมทั้งสนับสนุนและประสานงานให้เกิดกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ด้วยเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ช่วยเหลือด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางอื่น ๆ ส่วนนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามให้การสนับสนุนในการส่งเสริมการขายผ่านตลาดออนไลน์

คำสำคัญ: การเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ข้าว บ้านกร่าง

¹สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

¹Business Economics Program, Faculty of Management Science,
Pibulsongkram Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: ratchadapat@gmail.com

ABSTRACT

The objective of this research was to study the agricultural value of agricultural products. Ban Krang Subdistrict, Muang District, Phitsanulok Province. There are 3 steps in this research process: Step 1 Inquire about the needs of farmers regarding the need to develop rice products to add value from a sample with a specific selection of 41 farmers in Ban Krang Subdistrict. Step 2: Development of 5 packages to inquire about consumer satisfaction. The development of brown rice packaging. Random sampling from 100 consumers in Phitsanulok Province. Step 3. Defining product development guidelines from the dialogue of Administrators of Ban Krang Subdistrict administration organization farmer representative and academics with a specific selection of 14 people.

The results showed that the farmers needed to develop brown rice with the highest level of packaging. Average 4.66. It was found that the consumers had the highest level of satisfaction, the third was the average of 4.3, the fifth was the standard of 3.99. Awake and proud to see brown rice products with packaging. Brand name "Brown Rice" Ban Ban Krang Subdistrict Administration Organization Agree with the development of agricultural products by starting the pilot with the production of organic brown rice with packaging. It also supports and coordinates the organic rice farmers group with quality seeds. Marketing and product promotion through various channels. The academics from Pibulsongkram Rajabhat University support the promotion through online marketing.

Keywords: Adding Value, Agricultural Products, Ban Krang

บทนำ

ภาคการเกษตรของไทยมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยปัจจุบันมีพื้นที่ทางการเกษตร (Agricultural Land) ทั้งหมดประมาณ 208,448 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 40.62 ของพื้นที่ทั้งประเทศ และเป็นพื้นที่เพาะปลูก (Arable Land) จำนวน 152,000 ตารางกิโลเมตร ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 29 ของพื้นที่ทั้งประเทศ มีประชากรที่เป็นเกษตรกรประมาณร้อยละ 60 ของประเทศ และมีมูลค่าประมาณร้อยละ 40 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งส่วนบริโภภายในและส่งออก โดยสินค้าเกษตรที่เป็นสินค้าหลักของประเทศไทย ได้แก่ ข้าว ผัก และผลไม้ต่าง ๆ เนื้อหมู เนื้อไก่ โดยเฉพาะข้าวที่ไทยสามารถผลิตได้อย่างเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศถึงร้อยละ 75 และเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก (นนทกานต์ จันทร์อ่อน, 2557) การพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมาพบว่า รายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรโดยรวมดีขึ้น แม้แต่ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา ภาคการเกษตรได้รับผลกระทบน้อยกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศ เป็นผลมาจากการดำเนินนโยบาย

หลายด้าน รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรทำการเกษตรในแนวทฤษฎีใหม่ โดยเกษตรกรที่ผ่านมาของไทย เป็นเกษตรกรแบบดั้งเดิมที่ให้ผลผลิตต่ำทำให้เกษตรกรมีสภาพความเป็นที่ยากจน ขณะเดียวกันจำนวนประชากรมีมากขึ้น ชุมชนเมืองมีการขยายตัว ส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกมีจำนวนลดลง อีกทั้งสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไปจากปัญหาโลกร้อนจึงส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ และเกิดความผันแปรต่อกระบวนการผลิตทางการเกษตร เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ในการเกษตรเสื่อมโทรม เป็นเหตุให้ต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่มากเกินไปจนความจำเป็นตลอดกระบวนการผลิต เกิดความสูญเสียส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับมูลค่าของผลิตที่ต่ำลง

จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดในภาคกลางของประเทศไทย หรือภาคเหนือตอนล่าง มีพื้นที่จังหวัดรวม 10,815.854 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็น 6,759,909 ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 2,498,776 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 36.97 ของพื้นที่ทั้งหมด การใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตรจำนวน 2,498,776 ไร่ (สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 กรมวิชาการเกษตร, 2560) พื้นที่ทำการเกษตรพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว 1,371,808 ไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 273,458 ไร่ มันสำปะหลัง 170,491 ไร่ และมะม่วง 81,178 ไร่ โดยเศรษฐกิจจังหวัดพิษณุโลกในเดือนมกราคม 2560 พบว่า มีการขยายตัวเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันกับปีก่อน เศรษฐกิจภาคเกษตรกรรม พบว่ามีการหดตัวร้อยละ -49.5 และหดตัวต่อเนื่องจากเดือนก่อนที่ร้อยละ -7.8 แม้ว่าปริมาณการผลิตข้าวนาปีและข้าวนาปรังกลับมาขยายตัวได้ร้อยละ 296.5 แต่จากปริมาณผลผลิตอ้อยโรงงาน และมันสำปะหลังที่หดตัวร้อยละ -52.6 และ -53.5 เป็นแรงกดดันให้ภาพรวมของการผลิตภาคเกษตรกรรมหดตัวลงในช่วงเวลาดังกล่าว (สำนักงานคลังจังหวัดพิษณุโลก, 2560)

ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีพื้นที่ราบลุ่มเป็นส่วนใหญ่ มีการชลประทานในพื้นที่ ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทางการเกษตร ที่สำคัญคือการทำนาอาชีพรอง ได้แก่ อาชีพรับจ้าง ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ ทำให้มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 20,000 บาทต่อคนต่อปี (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง, 2559) ปัจจุบันพบว่าพื้นที่ตำบลบ้านกร่างมีการขยายตัวของชุมชนเมืองเนื่องจากอยู่ใกล้ตัวเมืองพิษณุโลก พื้นที่ทำการเกษตรปัจจุบันลดลง อาชีพส่วนใหญ่ยังคงเป็นเกษตรกร คือ การทำนา โดยเกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าขึ้นแปรรูป ทั้งแปรรูปสินค้าเกษตร และสินค้าที่ไม่ใช่เกษตร สินค้าแปรรูปทางการเกษตรที่ได้จึงมักมีมูลค่าต่ำกว่าการแปรรูปสินค้าที่ไม่ใช่เกษตร และเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของคนในพื้นที่ดังกล่าวประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนานั้น การที่จะเพิ่มรายได้จากเดิม จึงควรใช้หลักการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร โดยใช้แนวทางการจัดการผลิตผลทางการเกษตรและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าว ที่มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคจะทำให้เกิดเป็นเกษตรกรรมยุคใหม่ที่จะมีบทบาทมากขึ้นในอนาคตที่จะช่วยแก้ปัญหาของเกษตรกรไทยให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดปัญหาการขาดผลผลิตตกต่ำ และส่งเสริมเศรษฐกิจให้แก่จังหวัดพิษณุโลก และประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มมูลค่าข้าวของเกษตรกรตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตร นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีขั้นตอนดังนี้การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการสำรวจข้อมูลด้านความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของข้าวโดย และความพึงพอใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสอบถามความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าจากกลุ่มตัวอย่างชาวนาในตำบลบ้านกร่างด้วยการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 41 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ จำนวน 5 แบบ เพื่อสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภค จากการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวกล้อง ด้วยการสุ่มแบบบังเอิญจากผู้บริโภคในจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 100 คน

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนด แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากการประชุมเสวนาของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง ตัวแทนเกษตรกร และนักวิชาการ ด้วยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 14 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบสอบถามสำหรับสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า
 2. แบบสอบถามสำหรับสอบถามความพึงพอใจรูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวกล้อง
- การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า และแบบสอบถามความพึงพอใจรูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวกล้อง ได้ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องก่อนนำไปสร้างเครื่องมือ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง และปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า ผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยวิจัยลงพื้นที่แจกแบบสำรวจและสอบถามตามข้อคำถามจากเกษตรกรโดยตรง
2. การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจรูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ ข้าวกล้อง ผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยวิจัยลงพื้นที่แจกแบบสำรวจและสอบถามตามข้อคำถามจากผู้บริโภคโดยตรง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมเสวนาผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยวิจัยจัดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการเสวนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าว เพื่อเพิ่มมูลค่า และความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจรูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ ข้าวกล้อง ใช้การพรรณนาข้อมูล โดยการหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุมเสวนากำหนดแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามประเด็นข้อคำถามใช้การพรรณนาข้อมูลที่ได้จากการเสวนาตามประเด็นข้อคำถาม

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลจากกระบวนการสำรวจข้อมูลด้านความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของข้าวโดย ความพึงพอใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้ข้อมูลจากการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า มีผลวิเคราะห์ ข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า

ข้อคำถาม	ความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าว		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความต้องการ
1. ข้าวสารพร้อมบรรจุภัณฑ์	4.51	0.61	มากที่สุด
2. ข้าวกล้องพร้อมบรรจุภัณฑ์	4.66	0.63	มากที่สุด
3. สก๊ตน้ำมันรำข้าว	3.92	0.83	มาก
4. ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเสริม สุขภาพ	3.81	0.85	มาก
5. ขนมอบกรอบขบเคี้ยว	3.83	0.78	มาก
6. ผงชูข้าว	3.73	0.77	มาก
7. แป้งเบเกอรี่	3.86	0.87	มาก
8. ผลิตภัณฑ์บำรุงผม	4.50	3.60	มากที่สุด
9. สบู่	3.95	0.82	มาก
10. เส้นก๋วยเตี๋ยว	4.05	0.78	มาก

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวนั้น พบว่า มีความต้องการพัฒนาข้าวกล้องพร้อมบรรจุภัณฑ์เป็นอันดับหนึ่งมีความต้องการสูงสุดในระดับ ความต้องการมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 รองลงมา ได้แก่ ข้าวสารพร้อม บรรจุภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61

ตอนที่ 2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวกล้อง

จากข้อมูลดังกล่าวซึ่งพบว่า เกษตรกรต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องพร้อมบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องร่วมกับนักออกแบบ ขึ้นมาจำนวน 5 แบบ ดังภาพที่ 1 จากนั้นได้นำแบบที่ได้ไปสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภค จำนวน 100 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 2

แบบที่ 1

แบบที่ 2

แบบที่ 3

แบบที่ 4

แบบที่ 5

ภาพที่ 1 รูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ ข้าวกล้อง จำนวน 5 แบบ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจรูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ ข้าวกล้อง

แบบที่	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย
1	3.47	1.12	ปานกลาง
2	2.76	1.17	ปานกลาง
3	4.3	0.91	มาก
4	3.63	1.12	มาก
5	3.99	0.99	มาก

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า แบบบรรจุภัณฑ์ข้าวกล้องที่ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แบบที่ 3 ค่าเฉลี่ย 4.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.91 รองลงมา ได้แก่ แบบที่ 5 ค่าเฉลี่ย 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99 ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดลองบรรจุข้าวกล้องเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบของเกษตรกรชาวนาบ้านกร่างได้ดังภาพที่ 2 และจากทั้ง 2 แบบ สามารถนำไปประยุกต์กับผลิตภัณฑ์ข้าวอื่น ๆ ที่เกษตรกรต้องการ เช่น ข้าวไรซ์เบอร์รี่ เป็นต้น ซึ่งสามารถเลือกใช้แบบบรรจุภัณฑ์ในแบบที่ 5 ได้

ภาพที่ 2 การทดลองผลิตบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวกล้อง จากแบบที่ 3 และแบบที่ 5

ตอนที่ 3 ผลการประชุมเสวนากำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลต่างจากการประชุมเสวนาเพื่อสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องบ้านกร่างโดยสรุปมี 10 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรณรงค์ให้ผู้นำเกษตรกรในพื้นที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าของข้าว

ขั้นตอนที่ 2 ทำประชาคมเชิงชุมชนเกษตรกรที่มีพื้นที่นาแปลงเดียวกันร่วมกันผลิตข้าวพันธุ์เดียวกันในลักษณะเกษตรอินทรีย์

ขั้นตอนที่ 3 ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ และการผลิตข้าวกล้อง

ขั้นตอนที่ 4 ประสานการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับในการสนับสนุน ระบบชลประทาน พันธุ์ข้าว ใช้สารอินทรีย์ต่าง ๆ และการกำหนดช่องทางด้านการตลาด

ขั้นตอนที่ 5 เกษตรกรร่วมกันวางแผนด้านการบริหารจัดการภายในกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 6 กลุ่มเกษตรกรดำเนินการปลูกข้าวอินทรีย์

ขั้นตอนที่ 7 เจ้าของโรงสีปรับปรุงสถานที่ให้เหมาะสมกับการสีข้าวกล้องอินทรีย์พร้อมทั้งเตรียมการด้านบรรจุภัณฑ์ให้ได้ตามมาตรฐาน โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 8 นำข้าวเปลือกที่ได้จากการเพาะปลูกมาทำการสีให้เป็นข้าวกล้องและบรรจุในบรรจุภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 9 การดำเนินการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และจัดจำหน่ายทางการตลาดตามช่องทางที่กำหนด (องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการพัฒนาเป็นลำดับต่อไป)

ขั้นตอนที่ 10 การประเมินผลการดำเนินการเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่สูงขึ้น (เมื่อได้ดำเนินการในทุกขั้นตอนแล้ว)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยพบว่า เกษตรกร มีความต้องการพัฒนาข้าวกล้องพร้อมบรรจุภัณฑ์เป็นอันดับหนึ่ง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวกล้อง จำนวน 2 แบบ พบว่า ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นด้วยกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร ในชื่อตราสินค้า ข้าวกล้องบ้านกร่าง โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่างยินดีเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดกลุ่มเกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ด้วยเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ และส่งเสริมด้านการด้านการตลาด เกษตรกรที่มีโรงสีในหมู่บ้านยินดีเป็นผู้จัดการผลิต ตัวแทนเกษตรกรมีความตื่นตัวและภาคภูมิใจในผลิตภัณฑ์ รวมทั้งนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามพร้อมที่จะให้การสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการขายผ่านตลาดออนไลน์

จากผลการวิจัยดังกล่าวยังพบว่ามีประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. เกษตรกรมีความต้องการพัฒนาข้าวกล้องพร้อมบรรจุภัณฑ์เป็นอันดับหนึ่งนั้นน่าจะเกิดจากเกษตรกรเห็นว่ามีความเป็นไปได้สูงเนื่องจากขั้นตอนการผลิตข้าวกล้องไม่ยุ่งยากมี 3 ขั้นตอนหลัก ๆ คือ ขั้นตอนที่ 1 นำข้าวเปลือกที่ได้จากการเก็บเกี่ยวไปผึ่งให้แห้งแล้วนำไปสีโดยเครื่องจักรสีข้าวกล้อง ขั้นตอนที่ 2 นำข้าวกล้องที่สีได้แล้วมาทำความสะอาดโดยวิธีเป่าฝุ่นละอองโดยใช้เครื่องจักรแล้วนำไปร่อนในตะแกรงเพื่อคัดเลือกขนาดและ เก็บสิ่งเจือปนออกจากข้าว ขั้นตอนที่ 3 นำไปทำการบรรจุ (สมัย คำลือชา, 2553) และมีราคาจำหน่ายที่สูงกว่าข้าวขาว เช่น ราคาข้าวขาวหอมมะลิราคา 140-150 บาทต่อ 5 กิโลกรัม ส่วนข้าวกล้องหอมมะลิราคา 200-300 บาทต่อ 5 กิโลกรัม (ข้าวดี, 2562) อีกประการหนึ่งพบว่า ในหมู่บ้านมีเกษตรกร 1 ราย ที่มีโรงสีขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพสูงและพร้อมให้ความร่วมมือในการผลิตข้าวกล้องซึ่งเป็นข้อได้เปรียบกว่าโรงสีขนาดใหญ่ เนื่องจาก

โรงสีขนาดใหญ่จะสีข้าวขาวโดยขัดเอาส่วนที่เป็นประโยชน์ เช่น จมูกข้าว และรำข้าว ออกมาเป็นผลผลิตที่ทางโรงสีนำไปจำหน่ายได้ ส่วนการสีข้าวกล้องจะได้ข้าวกล้องที่มีจมูกข้าวและรำข้าวติดไปไม่ได้ขัดเอาส่วนที่เป็นประโยชน์ออกโรงสีจึงไม่ได้ผลผลิตใด ๆ ที่เกิดจากการสีข้าวกล้อง ดังนั้นโรงสีหลายแห่งจึงสีข้าวขาวกับขาวนาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย แต่จะคิดค่าใช้จ่ายจากการสีข้าวกล้องทำให้เกิดเป็นต้นทุนในการผลิตข้าวกล้องซึ่งสูงกว่าข้าวขาว นับเป็นโอกาสอันดีของโรงสีขนาดเล็กของเกษตรกรตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีปัจจัยด้านเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตจึงสามารถช่วยลดต้นทุนที่เป็นตัวเงินจากการสีข้าวกล้อง และยังก่อให้เกิดรายรับส่วนเพิ่มจากการใช้ปัจจัยการผลิต ที่มีอยู่เดิม (จรินทร์ เทศวานิช, 2550)

2. ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ระดับมากนั้น นับเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องได้อีกทางหนึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว (2559) ที่ระบุว่า การบรรจุภัณฑ์ หมายถึงรูปแบบวัสดุภายนอกที่ห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ภายในให้ปลอดภัย สะดวกต่อการขนส่ง เอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์ทางการค้าของผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย และการนำไปใช้ของผู้บริโภค การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ มีปัจจัยหลายอย่างที่จะทำให้ผู้บริโภคให้ความสนใจจากรูปลักษณ์ภายนอกก็คือ การจับถนัดมือ สี สัน ขนาด สิ่งเหล่านี้ดูเหมือนจะเป็นรายละเอียดปลีกย่อย แต่จริง ๆ แล้วเป็นสิ่งที่สำคัญและมีผลต่อการซื้อของผู้บริโภคค่อนข้างมาก เนื่องจากสินค้าที่มีคุณภาพมีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามจะค่าใช้จ่ายคิดเป็นต้นทุนที่เพิ่มขึ้นหรือต้นทุนส่วนเพิ่ม (Incremental Cost) (จรินทร์ เทศวานิช, 2550) แต่จะทำให้สินค้ามีคุณค่าเพิ่มขึ้นและจำหน่ายได้มากขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการยกระดับราคาสินค้าด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ทั้งการพัฒนาารูปแบบและคุณภาพของบรรจุภัณฑ์ (จุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงศ์ แปลจาก Robin Bade, Michael Parkin, 2550)

3. ประเด็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับข้าวตำบลบ้านกร่างพบว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง จะกำหนดนโยบายตามความเห็นของผู้ร่วมเสวนาเห็นด้วยกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวของเกษตรกรโดยเริ่มต้นนำร่องด้วยการผลิตข้าวกล้องอินทรีย์พร้อมบรรจุภัณฑ์ ในชื่อตราสินค้า ข้าวกล้องบ้านกร่าง โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่างยินดีเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานให้เกิดกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ด้วยเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งประสานการดำเนินการสีข้าวกล้องจากเกษตรกรที่มีโรงสีในหมู่บ้าน ให้เป็นผู้ผลิตข้าวกล้องในนามกลุ่มเกษตรกรและตัวแทนเกษตรกรมีความตื่นตัวและภาคภูมิใจที่เห็นผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องพร้อมบรรจุภัณฑ์ ในชื่อตราสินค้า “ข้าวกล้องบ้านกร่าง” ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่างยินดีเป็นผู้ดำเนินการช่วยเหลือด้านการตลาดการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามให้การสนับสนุนในการส่งเสริมการขายผ่านตลาดออนไลน์ สอดคล้องกับ ฉัฐยา ดวงสุวรรณ (2553) ที่พบว่า แนวทางการเพิ่มมูลค่าให้แก่ธุรกิจข้าว โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาภายนอกนี้ยังสามารถเพิ่มมูลค่าโดยการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มมูลค่าในมุมมองของลูกค้าและใส่ใจสิ่งแวดล้อม พร้อมกับพัฒนาสินค้าใหม่ตามแนวโน้มความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และสอดคล้องกับ วีระเดช นารินทร์ และเพ็ญณี แรอรอท (2560) พบว่าแนวทางพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเกษตรกรพบว่ากลุ่มเกษตรกรได้จัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ

เป็นรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน พร้อมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์โดยการบรรจุในกล่องที่สวยงาม นอกจากนี้ กิตติพงษ์ ตระกูลโชคอำนวย (2560) ได้กล่าวว่า ควรมีกระบวนการเพิ่มคุณค่าเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของผู้บริโภค เริ่มจากชาวนาเป็นผู้สร้าง ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมไทย จากนั้นได้ส่งผ่านองค์ความรู้เหล่านี้ในรูปแบบของภูมิปัญญาให้กับชาวนารุ่นหลัง ภูมิปัญญาของชาวนาถือเป็นการสร้างนวัตกรรมเพราะเป็นกระบวนการที่พัฒนาความคิดหรือ วิธีการให้ดีขึ้นกว่าเดิม ภูมิปัญญาทำให้เกิดอัตลักษณ์การผลิตข้าวของชาวนามีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. เกษตรกรชาวนาตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สามารถใช้งานวิจัยนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรชาวนาผลิตข้าวกล้องอินทรีย์ในชื่อตราสินค้า ข้าวกล้องบ้านกร่าง
2. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่างอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ประจำปีเพื่อให้การสนับสนุนเกษตรกรกลุ่มนี้อย่างเป็นทางการ
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวของกลุ่มเกษตรกรได้
4. เกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ สามารถนำแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวนี้ไปประยุกต์ใช้ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าข้าวให้กับเกษตรกรในท้องถิ่นต่าง ๆ
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการทำนาระบบเกษตรอินทรีย์
3. ควรทำการศึกษาตลาดข้าวกล้องที่ได้รับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ในลักษณะต่าง ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ สามารถดำเนินการไปได้ด้วยดีพร้อมกับบรรลุล่วงวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ผลงานวิจัยที่มีประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายอันเกิดจากความร่วมมือในหลายภาคส่วน ทั้งเกษตรกรชาวนาตำบลบ้านกร่าง และผู้เกี่ยวข้องหลายระดับในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อีกทั้งนักวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จของงานวิจัย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุก ๆ ท่านดังกล่าวมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณการสนับสนุนทุนวิจัยจากหน่วยงานในโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ ตระกูลโชคอำนวย. (2560). **นวัตกรรมการผลิตข้าวการแปรรูปข้าวและการค้าข้าวในประเทศไทย**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis/> (2561, 30 พฤษภาคม).
- ข้าวดี. (2562). **ข้าวมงคล**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://ricedee.com/> (2562, 20 มิถุนายน)
- จรินทร์ เทวานิช. (2550). **เศรษฐศาสตร์การจัดการ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- จุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงศ์ แปลจาก Robin Bade, Michael Parkin. (2550). **เศรษฐศาสตร์จุลภาค ฉบับมาตรฐาน**. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- ฉัฐยา ดวงสุวรรณ. (2553). **แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มในห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมข้าวไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นนทกานต์ จันทร์อ่อน. (2557). **ความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทย**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://library.senate.go.th/document/Ext7091/7091777_0002.PDF (2560, 5 เมษายน).
- สมัย คำลือชา. (2553). **การผลิตข้าวกล้อง**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.rakbankerd.com/agriculture/page.php?id=1169&s=tblareablog> (2562, 25 ตุลาคม).
- สำนักงานคลังจังหวัดพิษณุโลก. (2560). **รายงานภาวะเศรษฐกิจการคลังจังหวัดพิษณุโลก ประจำเดือนมกราคม**. 60(1): 6. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://joo.gl/adiEn> (2561, 30 พฤษภาคม).
- สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 กรมวิชาการเกษตร. (2560). **ร่างยุทธศาสตร์การวิจัย และ พัฒนาการผลิตพืชเชิงพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ปี 2557-2559**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว. **องค์ความรู้เรื่องข้าว**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.ricethailand.go.th/rkb3/title-index.php-file=content.php&id=16-1.htm> (2561, 30 พฤษภาคม).
- วิระเดช นารินทร์ และเพ็ญณี แนนรท. (2560). **การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ โดยการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเกษตรกร: กรณีศึกษา เครือข่ายเกษตรยั่งยืน ตำบลหนองแคน อำเภอบัณฑุรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง. (2560). **ข้อมูลพื้นที่ตำบลบ้านกร่าง**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://bankrang.go.th/> (2560, 30 มีนาคม).

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT GUIDELINES: A CASE STUDY OF HUAI YA KHRUEA COMMUNITY, NAMNAO DISTRICT, PHETCHABUN PROVINCE

ทิวารรณ ศิริเจริญ กันหา^{1*}
Tiwawan Siricharoen Kanha^{1*}

Received : 16 September 2020

Revised : 22 December 2020

Accepted : 23 December 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว และ 3) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ประกอบไปด้วยการศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มท่องเที่ยว คนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว ผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอน้ำหนาว และนักท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน แล้วนำประเด็นที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว มีความโดดเด่นในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ จุดชมวิว การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้อีกหลากหลายแห่ง 2) ชุมชนให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างดี แต่ในด้านการบริหารจัดการและการกระจายรายได้ยังคงเป็นปัญหาหลักของชุมชน ดังนั้นเพื่อการนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน จึงต้องคำนึงถึงการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวที่มีส่วนช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกที่ดี ประสพการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว และจะต้องคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐควรเป็นตัวกลางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การกระจายรายได้และ

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

¹Faculty of Management Science, Phetchabun Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: kratayrabbat@gmail.com

ผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม จึงกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้สำเร็จ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน
ชุมชนบ้านห้วยหญ้าไคร

ABSTRACT

This study aims to 1) study the context of tourism community in Huai Ya Khrua community, 2) to study the hosts' participation in Ban Huai Ya Krua community, and 3) to provide guidances on sustainable tourism development in Huai Ya Khrua community, Namnao district, Phetchabun province. A qualitative research was used in this study comprising with the document study, observation and in-depth interview, after it had been checked validity by the experts. This research had used purposive sampling to choose the population who can provide information of Huai Ya Khrua Community tourism management according to the research objectives. The 15 key informants were divided into 5 groups; government officers, community leader, the local community, tourism business entrepreneurs, and Thai tourists. After that, the issues from the data collection were analyzed by the content analysis.

The result of the research has found that (1) Ban Huai Ya Krua community is the outstanding natural tourism resource with a nice scenery view points, tourism activities, and can be linked to many other destinations. (2) The community emphasis on joining and contributing the maintenance of community tourism resources. But in terms of management and income distribution, it remains a major problem for the community. Therefore, in order to contribute sustainable tourism development of the community, we need to consider the development of tourism activities that help conserve tourism resources, an awareness raising and tourists' valuable experiences, while maintaining the community's identity at the same time. The government authorities should be an intermediary agency in the developing tourism activities as well as an equal benefit distribution. That is to say a participation between local community and all stakeholders is an important process leading to a successful sustainable tourism.

Keywords: Sustainable Tourism Development Guidelines, Local Community Participation, Ban Huai Ya Krua Community

บทนำ

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรระดับนานาชาติ และระดับชาติได้ร่วมมือกันกำหนดนโยบายสนับสนุนแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อส่งเสริมให้เกิดการรักษาสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนในธุรกิจการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาจากความเข้าใจผิด และมุ่งเน้นการดูแลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2561-2565 ยังมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการและนำเสนอจุดขายการท่องเที่ยวเพื่อเป็นจุดหมายปลายทางที่ตอบทุกรูปแบบการเดินทาง (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์, 2563)

การท่องเที่ยวในทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ ควรได้รับการพัฒนาที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยใช้หลักเกณฑ์และแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สำคัญใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการเพิ่มผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น ด้านการเพิ่มประโยชน์ให้แก่ชุมชน นักท่องเที่ยวและวัฒนธรรม และด้านการเพิ่มผลประโยชน์ให้สิ่งแวดล้อมและลดผลกระทบด้านลบ (The Global Sustainable Tourism Council, 2013) นอกจากนี้ศักยภาพทางการท่องเที่ยวในแนวคิดแบบยั่งยืน ยังรวมถึงการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม (พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, 2557) ซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนได้สำเร็จ

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี เป็นชุมชนน้องใหม่ที่เริ่มมีแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการผลักดันจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ความต้องการของชุมชนและความมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่โดดเด่น ด้วยชุมชนตั้งอยู่ที่ตำบลน้ำหนาว อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ มีลักษณะภูมิประเทศที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาเพชรบูรณ์ มีอากาศเย็นเกือบตลอดทั้งปี มีความหลากหลายทางชีวภาพและธรณีวิทยา เช่น จุดชมวิวกุ๊ฮี้ ลานหินโคกลาดน้ำตกห้วยน้ำพาง เป็นต้น ชุมชนจึงมีการรวมกลุ่มท่องเที่ยวขึ้นเพื่อจัดบริการโปรแกรมท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวโดยใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง มีบริการรถอู่เตี้ย รวมไปถึงอาหารท้องถิ่นไว้บริการระหว่างการนำเที่ยวด้วย เช่น แกงไก่หลาม น้ำพริกกะปิกับหน่อไม้ ผลไม้ตามฤดูกาล และน้ำสมุนไพรในกระบอกไม้ไผ่ เป็นต้น หรือนักท่องเที่ยวจะเลือกโปรแกรมสำหรับ 1 คืน โดยพักแบบโฮมสเตย์ในชุมชน

ทั้งนี้จากการจัดการท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมา ชุมชนฯ เริ่มประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อเป็นเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดการจัดการท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเตรียมชุมชนให้เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า ผลกระทบ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในฐานะของคนในท้องถิ่น รวมไปถึงความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้พร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่า โดยอาศัยความร่วมมือ การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ ควบคู่ไปกับการเติบโตทางเศรษฐกิจและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปด้วยกันตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้รับความสนใจและมีนักวิชาการจำนวนมากให้มุมมองตามหลักวิชาการอย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตามยังมีการศึกษาอยู่ไม่มากนักเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว ซึ่งมีความเป็นลักษณะเฉพาะในการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ และคนในชุมชนที่ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียสำคัญในผลกระทบด้านการท่องเที่ยวซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้สำเร็จ ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษา เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว” ตามหลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการผลักดันการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหวอันนำไปสู่ความยั่งยืน และผลการศึกษายังสามารถใช้เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลเพื่อการพัฒนาสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว อำเภอ น้ำหนาว จังหวัด เพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว อำเภอ น้ำหนาว จังหวัด เพชรบูรณ์
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว อำเภอ น้ำหนาว จังหวัด เพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร เป็นการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต (Observations) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Informants) ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหวโดยตรง ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอ น้ำหนาว และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 15 คน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ (1) แบบสังเกต สำหรับการเก็บข้อมูลในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ใช้วิธีการสังเกต ชักถาม และจดบันทึก เกี่ยวกับความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว และแฝงตัว

เป็นนักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัสวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นทั้งในวันธรรมดาและวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เพื่อสังเกตบรรยากาศการท่องเที่ยว การบริการด้านการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2563 (2) แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว และหาแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งได้กำหนดระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ไม่เกิน 35 นาที ต่อคน เพื่อให้กระชับเวลาและสะดวกต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก ในช่วงเดือนมีนาคม 2563

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมได้มาจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยวิธีการการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangular Check) (โยธิน แสงดี, 2561) ได้แก่ การตรวจสอบความเหมือนของเนื้อหารายละเอียดในภาพรวมของคำถามการวิจัย แล้วเปรียบเทียบกับเนื้อหาที่สังเกตได้ การตรวจสอบด้านผู้วิจัย โดยการนำข้อมูลจากผู้ช่วยนักวิจัยมาเปรียบเทียบความเหมือนและต่างของข้อมูล และการตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามหลักการตีความหมายจากสัญลักษณ์และปรากฏการณ์ เพื่อตอบคำถามวิจัย แล้วใช้วิธีการวิเคราะห์และอธิบายข้อมูล สรุปผลการวิจัย และหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

สุดท้ายในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ จากนั้นจึงนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตตามแนวคิดและทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แล้วจึงให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกัน และเลือกเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีจากหลากหลายภาคส่วนที่แตกต่างกันเพื่อให้ได้เนื้อหาที่ครอบคลุม และหลายกลุ่มตัวอย่างในภาคส่วนเดียวกันเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และตีความเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาบริบท และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี ด้วยการสังเกต ซักถาม และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส พบว่า ชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น จุดชมวิวกุ๊ฮี่ ลานหินโคกลาดน้ำตกถ้ำค้างคาว รอยเท้าเทพี อากาศที่บริสุทธิ์ ซึ่งได้มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และให้บริการในธุรกิจอื่น ๆ อย่างครบครัน โดยการนำเสนอเป็นโปรแกรมนำเที่ยวสำหรับ 1 วัน และสำหรับ 2 วัน 1 คืน ในราคา 250 บาทต่อคน และเมื่อวิเคราะห์จุดแข็งของชุมชนฯ ยังพบอีกว่า คนในชุมชนมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ที่จะสร้างความประทับใจและเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาอีกครั้ง ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มท่องเที่ยว

เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งชุมชนฯ ยังมีกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นเส้นทางเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่อำเภอน้ำหนาว เช่น อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว ถ้ำใหญ่ อุทยานธรณีเพชรบูรณ์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่า คนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ

จากการสัมภาษณ์และสังเกต ยังพบว่า ด้านการเข้าถึงชุมชน มีเส้นทางสะดวกสบายสามารถใช้ GPS หรือป้ายบอกทางเข้าสู่ชุมชนได้สะดวก ส่วนการเข้าถึงข้อมูลท่องเที่ยว พบว่ามีการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ให้นักท่องเที่ยวได้ค้นหาข้อมูลก่อนการเดินทางบ้าง แต่ยังขาดความต่อเนื่องในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีบริการครอบคลุมในทุกด้านแต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงต้องพึ่งพาพื้นที่ชุมชนใกล้เคียงหรือในพื้นที่อำเภอน้ำหนาว เช่น ร้านอาหาร ที่พัก โรงพยาบาล หรือสถานส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น สำหรับบริการโฮมสเตย์ในชุมชนมีจำนวน 4 หลัง และได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์แล้ว จำนวน 1 หลัง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 6 - 8 คน โดยแบ่งพื้นที่ในส่วนของบ้านเพื่อจัดบริการให้นักท่องเที่ยว ในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ไม่มีเครื่องปรับอากาศ มีบริการพัดลม และที่นอนแบบฟูกปูบนพื้นพร้อมมุ้งหลัง จึงได้ความรู้สึกถึงวิถีชีวิตต่างจังหวัดได้เป็นอย่างดี ส่วนธุรกิจการนำเที่ยว ชุมชนมีการรวมกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว และนำเสนอโปรแกรมท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวเอง และกลุ่มศึกษาดูงานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนิยมเดินทางท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนฯ มีการรวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านห้วยหญ้าเหว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยมีนายสาธิต คำเจียกเป็นประธานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งได้มีการพัฒนาและดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2561 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ส่งผลให้ชุมชนฯ เริ่มเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนทั้งแบบเป็นกลุ่มศึกษาดูงาน และนักท่องเที่ยวอิสระ ดังนั้น ในการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนร่วมกันจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวภายในชุมชนขึ้น โดยนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยการแสดง “เซิ้งสวิง” ของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนและเยาวชนในชุมชน กิจกรรมท่องเที่ยวชมธรรมชาติโดยการนั่งรถอีแต็ก ใน 4 จุดแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ควรพลาด ได้แก่ จุดชมวิวกุ๊ฮิ ลานหินโคกลาด น้ำตกถ้ำค้างคาว และรอยเท้าทรพี และในระหว่างการเดินทางยังนำเสนอกิจกรรมการประกอบอาหารถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์จากกระบอกไม้ไผ่นำมาหาลาม (เผา) เช่น หลามไก่บ้าน และเสิร์ฟมาในกระบอกไม้ไผ่พร้อมกับน้ำพริก ผักต้ม และส้มตำ เป็นต้น ส่วนในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชุมชนมีความผูกพันกับป่า ทั้งการตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ และหาอาหารเพื่อการดำรงชีวิต ดังนั้น คนในชุมชนส่วนใหญ่จึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และป่าไม้โดยรอบชุมชน เช่น โครงการอนุรักษ์ปลูกป่าในชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมป่าไม้ เพื่อนำพันธุ์ไม้มาปลูกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล และรักษา นอกจากนี้ชุมชนฯ ยังมีโครงการจิตอาสา

เพื่อช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และพื้นที่โดยรอบชุมชน ด้วย การคัดแยกขยะและนำมาขายให้กับธนาคารขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหนาว รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ให้มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุดด้วย ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว ชุมชนยังขาดความรู้ในการให้จัดหาและให้บริการในธุรกิจด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นมาตรฐาน รวมไปถึงการเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วย ด้านการตลาดการท่องเที่ยว ชุมชนมีแนวทางการใช้กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ ด้วยวิธีการบอกต่อแบบปากต่อปาก โดยคนในชุมชนจะมีการแบ่งปันรูปภาพและเรื่องราวของชุมชนฯ ผ่านสื่อออนไลน์ทั้งแบบส่วนบุคคลและแบบสาธารณะ เพื่อเชิญชวนให้เกิดการท่องเที่ยว แต่ยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและยังขาดความชำนาญในการหาจุดขายของสินค้าและบริการในชุมชนเพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายได้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนมีจุดแข็งที่ผู้นำชุมชนเข้มแข็งและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในระยะเริ่มต้น อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนห้วยหญ้าไคร้ ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมากขึ้น และด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ รักษาวินัยธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อาหารเครื่องจักสาน ประเพณีความเชื่อของชุมชน และร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณหน้าบ้าน แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการรักษาป่าไม้ของชุมชนด้วย

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านห้วยหญ้าไคร้ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกกลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยพิจารณาตามหลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่าในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกด้าน โดยมีภาครัฐเป็นตัวกลางในการสนับสนุน ช่วยเหลือให้เกิดการรวมกลุ่ม กำหนดบทบาทหน้าที่ การกระจายรายได้และผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ในการพัฒนาด้านกิจกรรมท่องเที่ยวจะต้องมีส่วนช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งเป็นทรัพยากรหลักที่โดดเด่นของชุมชน เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ และสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นทั้งในเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรมให้กับเยาวชนควบคู่ไปกับการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยวด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านห้วยหญ้าไคร้สามารถหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อุษาวดี พูลพิพัฒน์, 2545; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552; The Global Sustainable Tourism Council, 2013) และแนวคิดการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พยอม ธรรมบุตร, 2549; อัจฉรา ศรีลาชัย และภูเกริก บัวสอน, 2561) แล้วนำมานำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านห้วยหญ้าไคร้ และอภิปรายผลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

จากบริบทและศักยภาพชุมชนบ้านห้วยหญ้าไคร้มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และมีความหลากหลายในลักษณะทางธรณีวิทยา พืชพันธุ์และป่าไม้ มีวิวและบรรยากาศดี ทำให้เกิด

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน และเกิดการรวมกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ เพื่อให้มีการจัดการที่เป็นรูปแบบในการให้บริการกับนักท่องเที่ยวมากขึ้น อีกทั้งยังมีผู้นำที่เข้มแข็ง และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐซึ่งถือเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชุมชน หากแต่ยังคงต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การบูรณาการความร่วมมือ และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่อำเภอน้ำหนาว เช่น อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว ถ้าใหญ่ อุทยานธรณีเพชรบูรณ์ เป็นต้น สอดคล้องกับ วิภาดา มุกดา (2557) กล่าวว่า รัฐต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและบริการด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนการร่วมพัฒนา กิจกรรม สินค้าและบริการ และพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายร่วมด้วย โดยจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของพื้นที่ด้วย (Arif, Nugroho & Hariadi, 2019)

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ในภาพรวมจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนถูกจำกัดด้วยความรู้ ความสามารถทางเทคโนโลยี รวมไปถึงวิถีชีวิตของชุมชนยังคงพึ่งพาเกษตรกรรม และงานรับจ้างเป็นหลักหากเข้าร่วมอบรมอาจทำให้ขาดรายได้ ขาดความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ขาดจิตอาสา ส่งผลให้เกิดการไม่รับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง ดังที่คนในชุมชน กล่าวว่า “ไม่ค่อยได้เข้ามามีส่วนร่วมมากนัก เนื่องจากไม่ค่อยรับรู้ของการมาของนักท่องเที่ยว และไม่ค่อยได้รับการประสานงานจากผู้นำชุมชน หรือกำนันผู้ใหญ่บ้าน แต่ยังคงสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม และอยากให้มีการกระจายรายได้มากกว่านี้” (พัชรินทร์ ศรีพุทธ, 2563) “ไม่ค่อยมีส่วนร่วมมากนัก ส่วนมากจะให้ผู้นำชุมชนเป็นคนจัดการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” (ปิยะพร คำแห, 2563)

และในด้านการมีส่วนร่วมทั้ง 6 ด้าน ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนจะนำมาอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้ **ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว** ชุมชนฯ มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และมีความหลากหลายในลักษณะทางธรณีวิทยา พืชพันธุ์และป่าไม้ แต่ยังคงมีการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย โดยรูปแบบการท่องเที่ยวควรมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับธรรมชาติ ความใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับ Buhalis (2000) ที่ได้กล่าวถึง คุณลักษณะพื้นฐานของทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย จุดดึงดูดใจ การเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก โปรแกรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และบริการเสริมอื่น ๆ หากแต่แหล่งท่องเที่ยวยังคงต้องอาศัยการใช้เทคโนโลยี เพื่อการเพิ่มคุณภาพการบริการ การกระจายข้อมูล และการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง เพื่อนำไปสู่การเป็น Smart tourism destination เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Buhalis, 2014) อย่างไรก็ตาม Arif, Nugroho & Hariadi (2019) ได้ศึกษาตามแนวทาง 6As พบว่า การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญโดยตรงต่อนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยว มากกว่าความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีข้อจำกัดทางลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ดังนั้นในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว จึงต้องมุ่งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสามารถสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าได้ **ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม** จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน รวมไปถึงการพัฒนาการสื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นผู้วิจัยได้เสนอกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์ มุ่งเน้นกิจกรรม

การท่องเที่ยวที่ปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การสร้างความตระหนักและประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว ได้ดังนี้

1. กิจกรรมเส้นทางเดินป่า หรือ เส้นทางปั่นจักรยานทั้งระยะสั้น และระยะไกล เนื่องจากชุมชนฯ มีศักยภาพที่โดดเด่นในเชิงธรรมชาติ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม อีกทั้งเส้นทางยังมีความสวยงามสามารถแวะพักตามแหล่งท่องเที่ยวได้

2. กิจกรรมสูดโอโซน ดูหมอก ชมพันธุ์ไม้กล้วยไม้

3. กิจกรรมการถ่ายภาพใกล้ชิดธรรมชาติ เช่น ถ่ายภาพพันธุ์ไม้หายาก ไม้พื้นถิ่น ถ่ายภาพดวงดาวหรือที่เรียกว่า ทางช้างเผือก เป็นต้น เนื่องจากชุมชนฯ อยู่ใกล้ชิดแหล่งธรรมชาติเส้นทางเข้าถึงง่าย อาจจะค่อนข้างง่ายกว่าที่อื่น ๆ

4. กิจกรรมของกลุ่มโฮมสเตย์ ต้องเพิ่มกิจกรรมให้มีความน่าสนใจเพิ่ม เช่น การทำบุญตักบาตรตอนเช้าด้วยอาหารพื้นบ้านที่นักท่องเที่ยวได้เลือกสรรเอง กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตต่าง ๆ เป็นต้น

5. กิจกรรมเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวอุทยานธรณีวิทยา และการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

นอกจากนี้ การนำวัสดุในธรรมชาติ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ มาประยุกต์ใช้สำหรับการตกแต่งพื้นที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว ป้ายแหล่งท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งการใช้ภาษาถิ่น ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ในวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ **ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว** ควรมีแผนบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อการรักษาระดับและเพิ่มจำนวนมาตรฐานโฮมสเตย์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเพื่อขยายฐานการรองรับนักท่องเที่ยวในหลายกลุ่ม เพื่อให้สอดคล้องกับ **ด้านการตลาดการท่องเที่ยว** การใช้สื่อออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ในวงกว้าง รวมไปถึงการเป็นเครือข่ายระหว่างชุมชน นักเดินทาง ช่างภาพ เพื่อร่วมกันแบ่งปันประสบการณ์ รูปภาพ หรือเรื่องราวที่สัมผัสได้ในชุมชน หรืออาจจะเรียกว่า การใช้กลยุทธ์แบบปากต่อปากก็ได้ หากแต่ชุมชนยังมีข้อจำกัดเรื่องความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบเกษตรกรรมที่ยังไม่สอดคล้องการใช้เทคโนโลยี การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการ ภาครัฐจึงควรให้การสนับสนุนในการสร้างเครือข่ายการจำหน่ายสินค้าชุมชนร่วมกับภาคเอกชนต่าง ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังที่กลุ่มนักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ชุมชนฯ ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การเอาผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชน เช่น เครื่องจักรสาร การแปรรูปผลไม้ ผัก มาเป็นธุรกิจ มาขายผ่านโซเชียลมีเดียโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางหรือเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีเพื่อให้มีรายได้เข้าชุมชนได้โดยตรง” และยังสอดคล้องกับ พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์ (2553) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนต้องคำนึงถึงความเข้าใจถึงความเป็นชุมชน ต้องรู้หัวใจที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมทุกกระบวนการในการทำงาน ที่จะต้องช่วยกันสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เพราะการประชาสัมพันธ์โดยการพูดกันต่อปากเป็นช่องทางการตลาดที่ดีที่สุด โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งการมีช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าที่หลากหลายโดยการใช้เทคโนโลยี เช่น เฟสบุ๊ก (Facebook) หรือการสร้างแอปพลิเคชันบนมือถือ (Mobile Application)

จะช่วยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกค้นข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว และขยายได้ในวงกว้าง (จันทร์จิรา สุขบรรจง และสมยศ วัฒนากมลชัย, 2562) **ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น** ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามาสมาชิกของกลุ่มท่องเที่ยว โดยสมัครใจ เปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะติชม และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน มุ่งเน้น หลักการดำเนินงานโปร่งใส เป็นธรรม และเท่าเทียม โดยเฉพาะในเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์ จึงจะทำให้คนในชุมชนฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยกลุ่มผู้นำชุมชน ได้กล่าวว่า “คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยในกลุ่มท่องเที่ยวของชุมชน และมีเป้าหมายร่วมกันว่า ชุมชนจะจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยความร่วมมือของทุกคนและ จะสำเร็จได้ต้องใช้เวลา 5-10 ปี” (สาธิต คำเจียก, 2563) แต่ก็ยังมีความคิดเห็นจากตัวแทนชุมชน บางกลุ่มที่กล่าวว่า “ผู้นำชุมชน ควรต้องเพิ่มการให้ข้อมูลอย่างทั่วถึง รับฟังความคิดเห็นต่าง และการกระจายผลประโยชน์ในกลุ่มเครือข่าย” อัจฉรา ศรีลาชัย และภูเกริก บัวสอน (2561) ยังกล่าวถึง ปัจจัยแห่งความสำเร็จและแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ต้องคำนึงการพัฒนา อย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันวิเคราะห์ ศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของชุมชน ร่วมกันรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน และพัฒนา ผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีความน่าสนใจ ร่วมวางแผนในการทำการตลาด และจะต้องทำคือแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้วย และ**ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น** ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีบทบาทที่แตกต่างกันในการสร้างจิตสำนึก เช่น การรวบรวม องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ทัศนคติ และภูมิปัญญาต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อถ่ายทอดให้เยาวชนได้รับรู้และสืบทอด การสร้างและนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนในแง่มุม ต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว การเป็นต้นแบบให้กับเยาวชน รวมไปถึงการบูรณาการความร่วมมือ ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ได้ด้วยเช่นกันที่จะสามารถส่งเสริมและพัฒนา ปูปลงความรักหวง แห่นและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจากผลวิจัยสอดคล้องกับ กรรณก เกิดสังข์ (2560) ที่ได้กล่าวว่า ชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องของพื้นที่ควรมีการจัดทำโครงการ เช่น โครงการ สร้างเส้นทางการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน โครงการจัดตั้งศูนย์บริการที่มีมาตรฐาน และสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ โครงการมีคฤศคณน้อย ซึ่งจะมีส่วนในการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่กับชุมชน ให้มีความสะดวกสบายและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
2. การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ต้องอาศัยการสื่อสารและสร้างความเข้าใจกับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
3. คนในชุมชนฯ ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความรู้และความเข้าใจในรูปแบบ การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนให้มีทิศทางเดียวกัน และการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม ในการท่องเที่ยวของชุมชน และได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาคและทั่วถึง

4. หน่วยงานภาครัฐ ควรเข้าช่วยในการบูรณาการความร่วมมือกับหลาย ๆ หน่วยงานเพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำไปต่อยอดเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปได้ ดังนี้

1. การวิจัยในเชิงปริมาณเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. การศึกษาเชิงนโยบาย และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ซึ่งสนับสนุนทุนงานวิจัยภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรกนก เกิดสังข์. (2560). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเชิงกลยุทธ์: กรณีศึกษาตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 4(2): 231-249.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์. (2563). แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2561-2565 (ฉบับทบทวนประจำปี พ.ศ. 2563). [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://www.phetchabun.go.th/download_pmqa/book_file/1568578841_mzxcwnmt.pdf. (2563, 14 มีนาคม).
- จันทร์จิรา สุขบรรจง และสมยศ วัฒนาภมลชัย. (25562). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ หานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. Journal of Thai Hospitality and Tourism. 14(2): 3-16.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M10_213.pdf. (2563, 22 พฤษภาคม).
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยะพร คำแซ. (2563). ชาวบ้านชุมชนห้วยหญ้าศรี. สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2563.
- พยอม ธรรมบุตร. (2549). การวางแผนยุทธศาสตร์ ด้านการท่องเที่ยว, เอกสารประกอบการเรียนการสอน เรื่อง การวางแผนยุทธศาสตร์ ด้านการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรินทร์ ศรีพุทธ. (2563). ชาวบ้านชุมชนห้วยหญ้าศรี. สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2563.

- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). การท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- พิมพ์พลัส พงศกรรังศิลป์. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน:
กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal.
7(3): 650-665.
- โยธิน แสงวดี. (2561). การวิจัยเชิงคุณภาพ เอกสารประกอบการเรียนการสอน
เรื่อง การออกแบบการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิภาดา มุกดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง
จังหวัดตาก. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต. 10(3): 55-72.
- สาธิต คำเจียก. (2563). ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าไครือ. สัมภาษณ์,
18 กุมภาพันธ์ 2563.
- อัจฉรา ศรีลาชัย และภูเกริก บัวสอน. (2561). แนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน
อย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย
จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์. 12(1), 218-229.
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์. (2545). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน
ในประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยว. 21(4): 38-48.
- Arif, Y. M., Nugroho, S. M. S., & Hariadi, M. (2019). **Selection of Tourism Destinations
Priority using 6AsTD Framework and TOPSIS.** [Online], Available:
<https://ieeexplore.ieee.org/document/9034671>. (2020, 16 December).
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination in the future. **Tourism
Management.** 21(1), 97-116.
- Buhalis, D. (2014). Smart Tourism Destination. **Information and Communication
Technologies in Tourism 2014.** [Online], Available:
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-03973-2_40.
(2020, 16 December).
- The Global Sustainable Tourism Council. (2013). **Global Sustainable Tourism
Council Criteria.** [Online], Available: https://www.gstcouncil.org/wp-content/uploads/2017/01/Thai-GSTC---H_TO-v2.pdf. (2019, 20 August).

แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

GUIDELINES FOR STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION OF THE EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER THE SAMUTSAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

วิลาวลัย แสงประเสริฐ^{1*} และธีระพงศ์ บุศรากุล¹
Wilawan Sangprasert^{1*} and Theerapong Busarakoon¹

Received : 21 May 2020

Revised : 26 December 2020

Accepted : 27 December 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร และ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 254 คน จากประชากรทั้งหมด 716 คน 24 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพรวมของการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมาคือ ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.27$) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.24$) ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.19$) และด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.16$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.11$) 2) แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความถนัด ความสนใจของ

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

¹Graduate Student of Master Degree Program in Educational
Administration, Siam Technology College

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: prawimol.b@gmail.com

นักเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีการยกย่องและเชิดชูเกียรตินักเรียนที่ประกอบคุณงามความดี และควรมีการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ประสานความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น

คำสำคัญ: งานกิจการนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

ABSTRACT

This research aims to 1) study the implementation of student affairs administration of the school expanding educational opportunities under the office of Samutsakorn Primary Educational Service Area and 2) study guidelines for student affairs administration of the school expanding educational opportunities under the office of Samut Sakhon Primary Educational Service Area. The sample group used in this research was 254 school teacher administrators from a total of 716 population of 24 schools. The research instrument was a 5-level estimation scale questionnaire. The quantitative and qualitative data were analyzed. Basic statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and by structured interviews with 5 school administrators.

The results of the research were as follows 1) The overall picture of the student affairs administration of the school to expand educational opportunities under the Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office. At a good level ($\bar{X} = 4.22$), when considered on an individual side, it was found that the side with the highest average ranking was the promotion of school democracy ($\bar{X} = 4.34$), followed by the implementation of the assistance system Students ($\bar{X} = 4.27$), promoting and developing students in discipline, morality, ethics ($\bar{X} = 4.24$), evaluation of student affairs ($\bar{X} = 4.19$), and management of student affairs ($\bar{X} = 4.16$), the side with the final mean is student affairs planning ($\bar{X} = 4.11$). 2) Student affairs management approach is that the school administrators and teachers should encourage students to participate. In organizing various activities according to aptitude Student interest with learner focus there should be praise and respect for students who do virtuousness. and should be encouraged to have Exchange of experiences Coordinate cooperation that is beneficial to caring and helping students.

Keywords: Student affairs, Educational Opportunity Expansion Schools, Samu sakhon Primary Educational Service Area

บทนำ

การบริหารกิจการนักเรียนนอกจากจะเป็นงานในความรับผิดชอบของสถานศึกษาแล้วยังเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ เอาใจใส่ดูแลของผู้บริหารและครูอาจารย์ในสถานศึกษาโดยตรงและเป็นงานที่ต้องมีการปรับปรุงคัดสรรคักิจกรรมต่าง ๆ ให้ทันสมัย เป็นประโยชน์แก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ก้าวหน้า เสริมสร้างให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ จนสามารถพัฒนาตนเองให้เจริญงอกงามในทุกด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่สนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียนและเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของนักเรียน ทั้งยังเป็นการให้ครูอาจารย์มีโอกาสรู้จักนักเรียนมากขึ้น จนสามารถให้การช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียน เป็นคนที่ดี เก่ง มีความสุขและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขตามวิถีไทย รวมทั้งใส่ใจดูแลความประพฤติของนักเรียนให้ปฏิบัติตนในกรอบแห่งคุณงามความดีที่ควรจะทำได้ โดยวางรากฐานความรู้ ประสบการณ์ และพัฒนาจิตใจควบคู่กันไป จนทำให้ประสบความสำเร็จ และเป็นการส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน สมกับเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 23(4) ที่กล่าวว่า การศึกษาทั้งใน นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ความรู้ และด้านประสบการณ์ให้กับนักเรียน เพราะสถานศึกษาเป็นแหล่งจัดการด้านความรู้และปลูกฝังทัศนคติที่ดีให้เกิดกับเยาวชน ซึ่งนอกเหนือจากการบริหารงานหลัก ๆ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่าย การบริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร และการบริหารทั่วไปในภาพรวม แล้ว งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียนซึ่งอยู่ในขอบข่ายของการบริหารทั่วไป ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 แต่เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตามกระแสโลกาภิวัตน์ของสภาพสังคมในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนจำนวนมาก ไม่อาจปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าว จึงมักมีพฤติกรรมไปในทางที่เสื่อมเสีย ตลอดจนสร้างปัญหาให้แก่สถานศึกษาและสังคมได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีที่ตั้งใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน จึงพบปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนนักเรียน ในหลายด้าน โดยเฉพาะโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนที่เรียนในระดับนี้กำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ และอ่อนไหวต่อสภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงและจากการสำรวจการกระทำผิดระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ยังพบว่า นักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยเป็นจำนวนมาก ลักษณะความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ หนีโรงเรียน แต่งกายไม่เรียบร้อย ทะเลาะวิวาท ชู้สาว แสดงกิริยาก้าวร้าว เนื่องจากพื้นที่ตั้งมีแหล่งอบายมุขต่าง ๆ จำนวนมาก เป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนประพฤติผิดระเบียบวินัยจึงทำให้การดำเนินงานและวางแผนการทำงานที่

ค่อนข้างยาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2562) ปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะลดลงถ้าการบริหารกิจการนักเรียนมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้สนใจทำวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยนำหลักการบริหารงานกิจการนักเรียนประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้มีการบริหารงานด้านงานกิจการนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน มีชีวิตที่ดี และอีกทั้งเพื่อเป็นสารสนเทศ ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปบริหารงานกิจการนักเรียน ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาการดำเนินงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2562 จาก 24 โรงเรียน จำนวน 716 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2562 จาก 24 โรงเรียน จำนวน 254 คน ซึ่งผู้วิจัยได้หาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970)

ขั้นตอนที่ 1.2 ศึกษาแนวทางการบริหารงาน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการสอน โดยมีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการประเมินผลการดำเนินงาน กิจการนักเรียน

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เมื่อผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อพบว่า ด้านที่ศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ สูงสุดและระดับต่ำสุด ก็จะทำเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงและพัฒนาเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือจากภวนิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล (2556) ที่ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหาร กิจการนักเรียนของโรงเรียนจรัญราษฎร์รังสฤษดิ์ นำมาประยุกต์ใช้กับบริบทและสถานที่ของการศึกษา เรื่องแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร และผู้วิจัยได้หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใหม่

2. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

3. ขอนหนังสือจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ถึงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน และคำนวณหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและการใช้ภาษา เพื่อนำมาปรับปรุงโดยใช้เทคนิค Item - Objective Congruence Index (IOC) ได้มี IOC อยู่ช่วง คະแนนระหว่าง 0.80 - 1.00 หลังจากที่ได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน คือ โรงเรียนบ้านลาดใหญ่สามัคคี จังหวัดสมุทรสงคราม แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α Coefficient) ของ Cronbach โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) มี $\alpha = 0.95$ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555)

5. นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไข แล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บ ข้อมูลต่อไป

6. เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการแบบสอบถามแล้ว ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดและต่ำสุด นำมาเป็นข้อคำถามเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น
7. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนของการแบบสัมภาษณ์

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จะเป็นหน่วยงานที่แจกแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัด
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพราะครูจะส่งแบบสอบถามคืนมาที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
4. ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ซึ่งในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปทั้งหมด 254 ชุด แบบสอบถามที่ตอบกลับมา 254 ชุด คือ เป็นร้อยละ 100
5. ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์และนำเสนอต่อไป
6. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)
2. ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้บริหาร ครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ผู้บริหาร ครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีตำแหน่งหน้าที่เป็นครู และมีประสบการณ์ในการสอนอยู่ระหว่าง 5-10 ปี
2. การดำเนินงานการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมาคือ ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.27$) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.24$) ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.19$) และด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน

($\bar{X} = 4.16$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.11$) ดังมีรายละเอียดแต่ละด้านดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน พบว่า การดำเนินการงานการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือโรงเรียนมีการเผยแพร่ระเบียบและแนวปฏิบัติแก่นักเรียน ครูและผู้ปกครอง รับทราบโดยทั่วกันและโรงเรียนรับผิดชอบในการปฏิบัติงานการบริหารงานกิจการนักเรียน กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมา คือ ครูมีการนำระเบียบและแนวปฏิบัติของโรงเรียนที่ปรับปรุงพัฒนาเป็นปัจจุบันไปใช้กับนักเรียน ($\bar{X} = 4.13$) ครูมีการจัดทำแผนงานการบริหารกิจการนักเรียนเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.11$) และโรงเรียนมีการรวบรวมระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นระบบ ความเป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.07$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือโรงเรียนมีการกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติสำหรับใช้ในโรงเรียนเป็นเอกสารคู่มือครูและคู่มือนักเรียน ที่เป็นปัจจุบันสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ($\bar{X} = 4.02$)

2.2 ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า การดำเนินการงานการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมา คือ โรงเรียนมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบครบทุกงานตามขอบข่ายงานกิจการนักเรียนที่กำหนดและโรงเรียนมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.24$) ครูมีการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน ($\bar{X} = 4.22$) โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือในการบริหารงานกิจการนักเรียนร่วมกับโรงเรียนในเครือข่ายด้วยกันผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.19$) ครูมีการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.16$) โรงเรียนมีการกำหนดขอบข่ายตามภาระการบริหารงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.13$) ครูมีการวางแผน กำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนโดยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ($\bar{X} = 4.08$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานกิจการนักเรียนอย่างครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.39$)

2.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า การดำเนินการงานการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ ครูมีการยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียน ผู้ประพฤติดีโดยการให้รางวัลหรือมอบเกียรติบัตร ($\bar{X} = 4.35$) ครูมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นประจำและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.33$) ครูมีการจัดกิจกรรม

ส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัยเป็นประจำและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.31$) ครูมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เป็นประจำและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.27$) ครูมีการเผยแพร่เกียรติประวัติของนักเรียนที่ประพฤติดีให้ปรากฏ ($\bar{X} = 4.15$) ครูมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการยกย่องให้กำลังใจนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร ($\bar{X} = 4.13$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีการบันทึกเกียรติประวัติของนักเรียนไว้เป็นหลักฐานและเป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.00$)

2.4 ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า การดำเนินงานการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการกำหนดแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน ($\bar{X} = 4.32$) ผู้บริหารมีการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.31$) ครูมีการคัดกรองนักเรียนโดยจัดทำ SDQ ครบทุกคน ($\bar{X} = 4.30$) ครูมีการดำเนินงานป้องกันหรือแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{X} = 4.28$) ครูมีการแก้ปัญหานักเรียนร่วมกันกับบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.27$) ครูมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.24$) ครูมีแนวปฏิบัติในการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ($\bar{X} = 4.20$) ครูมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนและจำแนกนักเรียนอย่างชัดเจนและครอบคลุม ($\bar{X} = 4.17$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.15$)

2.5 ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า การดำเนินการการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีการใช้สิทธิในการเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมา คือ ครูมีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนตามแนวทางการเลือกตั้งทั่วไป ($\bar{X} = 4.42$) ครูมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนักเรียนและกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.39$) ครูมีการประชาสัมพันธ์/รณรงค์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.38$) ครูมีการจัดกิจกรรมตามแผนงาน/โครงการเป็นประจำ ($\bar{X} = 4.34$) ผู้บริหารมีการจัดทำแผนงาน/โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.31$) ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.29$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีการจัดทำคู่มือชี้แจงเผยแพร่หลักประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.07$)

2.6 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน พบว่า การดำเนินการการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดีปานกลาง ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมา คือ ครูมีการรายงานผลการประเมินให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบทุกปีการศึกษา ($\bar{X} = 4.27$) ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.25$) ผู้บริหารมีการประเมินผลงานกิจการนักเรียนโดยมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้

($\bar{X} = 4.22$) ครูมีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.20$) ผู้บริหารมีการนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.19$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 3.94$)

3. แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3.1 ควรมีการวางแผนการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยคณะกรรมการการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน ในการดำเนินงานให้เป็นปัจจุบันสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

3.2 สร้างความตระหนักให้ครูเห็นถึงความสำคัญของงานกิจการนักเรียน ควบคู่กับการสอนหนังสืออบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต

3.3 ส่งเสริมการสานสัมพันธ์ของครูในโรงเรียนหรือนอกเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาการผู้เรียน

3.4 อบรมสร้างเสริมวินัยให้กับนักเรียน การปฏิบัติตน และแนวทางการเป็นครูมืออาชีพในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 ให้ครูได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

3.6 มอบรางวัลเกียรติยศให้ครูผู้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เพื่อเป็นรางวัลและเป็นที่ยอมรับ

3.7 ควรมีการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และประสานความร่วมมือในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้นครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยการนำเสนอข้อมูล ความรู้และเทคนิควิธีที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.8 ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

3.9 ควรมีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียนที่ประกอบคุณงามความดี โดยการดำเนินการให้จัดกิจกรรมการแข่งขันประกวดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนในระดับแต่ละระดับชั้น และครูที่มีความเอาใจใส่ในงานประเมินผลงานมีความชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี อาจเนื่องมาจากการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครได้บริหารกิจการนักเรียนโดยการส่งเสริม

การจัดบริการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดการบริการห้องสมุด การจัดการด้านสุขภาพอนามัย มีการประชาสัมพันธ์ที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียน อีกทั้งยังมีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น ตลอดจนถึงการปกครองนักเรียนในด้านความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายและนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา และโรงเรียนยังมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความสำเร็จในชีวิต โดยทั้งนี้โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสนองความต้องการของนักเรียนอันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร กล่าวคือ การพัฒนาคนให้เป็นผู้มีอุปนิสัยที่สมบูรณ์ คือเป้าหมายสูงสุดที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เป็นผู้ที่ใช้ได้ในสังคม ดำรงชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันและอนาคตได้อย่างปกติสุข เป็นต้นว่า กิจกรรมกีฬา กิจกรรมค่าย คุณธรรม กิจกรรมค่ายลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมวิชาการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาทิตยา เวชกรรม (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะโรงเรียนมุ่งพัฒนา นักเรียนให้มีความสำเร็จในชีวิต

1.1 ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน โดยภาพรวมมีการดำเนินงานรายด้านอยู่ในระดับดี โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายของ สพฐ. โรงเรียนมีการจัดการประชุมวางแผนงาน เพื่อทำการรวบรวมระเบียบและแนวปฏิบัติทางราชการเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน และปรับปรุงระเบียบและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อเผยแพร่ให้กับครู นักเรียนและผู้ปกครองทราบ และมีการจัดทำแผนงานกิจการนักเรียน รวมถึงการกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนอย่างชัดเจนสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรฤทธิ บุญญานุกูล (2559) ที่ศึกษาการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเครือข่าย 1 อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านนี้ โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี รายด้านอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้มีการจัดประชุมเพื่อกำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตามขอบข่ายงานที่กำหนดไว้ครบทุกงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาทิตยา เวชกรรม (2558) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านนี้ โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี รายด้านอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม เช่น พัฒนาสังคม

การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ยกย่องให้กำลังใจผู้ที่ประพฤติดี ศึกษาสภาพปัญหา พฤติกรรมนักเรียน ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนงานปกครองนักเรียน ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงงานความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ และผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ได้แก่ นิติธรรม คุณธรรม การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า และความโปร่งใสในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาวิ กริธาทรัพย์ (2553) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม สังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า การปลูกฝังในเรื่องงาน ประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถอยู่อาศัยร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจึงจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองงานประชาธิปไตย เช่น งานสภานักเรียน และวินัยนักเรียนโดยนำเอากิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี เข้ามามีบทบาทในการรักษาวินัย

1.4 ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านนี้ โดยภาพรวมรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เป็นเพราะการนิเทศการศึกษา มีการติดตาม กำกับ ดูแลอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ครูที่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติงานไม่ได้รับการแนะนำช่วยเหลือที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานดา ผิวสวัสดิ์ (2556) ที่ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งต่อ รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนา ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.5 ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนด้านนี้ โดยภาพรวมรายด้าน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักสูตรมีการส่งเสริมหลักประชาธิปไตยชัดเจน มีการทำคู่มือเผยแพร่หลักประชาธิปไตย และให้มีการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียน และให้ครูสอดแทรกบูรณาการหลักประชาธิปไตยในการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนาวิ กริธาทรัพย์ (2553) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม สังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การปลูกฝังในเรื่องงาน ประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถอยู่อาศัยร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจึงจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองงานประชาธิปไตย เช่น งานสภานักเรียน และวินัยนักเรียนโดยนำกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี เข้ามามีบทบาทในการรักษาวินัยนักเรียน

1.6 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนด้านนี้ โดยภาพรวมรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดีอาจเป็นเพราะโรงเรียนได้จัดให้มีการประชุมชี้แจงเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในเรื่องของการประเมินผล และมีการนิเทศกำกับติดตามผลการดำเนินงานหรือโครงการต่าง ๆ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ประเมินผลการ

ดำเนินงานเพื่อนำผลการประเมินนั้นไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางานกิจการนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กฎณ์ จันทวงค์ (2553) ที่ได้ศึกษาแนวปฏิบัติในการแก้ปัญหาการบริหารงาน กิจการนักเรียนโรงเรียนนวมวิทย์ ฝ่ายมัธยม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนนวมวิทย์ ฝ่ายมัธยม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการดำเนินงานการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้แนวทางการดำเนินงาน ในการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน ดังนี้

2.1 ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสูงสุด ควรมีการจัดทำคู่มือชี้แจงเผยแพร่หลักประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการจัดทำแผนงานและโครงการ ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน อีกทั้งฝ่ายกิจการนักเรียนประสานงานกับครูกลุ่มสาระ สังคมศึกษาในการจัดทำคู่มือเผยแพร่หลักประชาธิปไตยเพื่อเผยแพร่ให้กับนักเรียนและสามารถใช้ เป็นสื่อในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาได้อีกด้วย แนวทางการพัฒนาด้านการดำเนินการส่งเสริม ประชาธิปไตยในโรงเรียน เน้นการประสานงานร่วมมือกันระหว่างฝ่ายกิจการนักเรียนกับครูกลุ่มสาระ สังคมศึกษาในการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยให้จัดทำเพิ่มเติมในคู่มือนักเรียน และให้ครูทุกคนให้ สอดแทรกบูรณาการหลักประชาธิปไตยในการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ

2.2 ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ โรงเรียน ควรมีการจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติ คู่มือครู คู่มือนักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงาน ของครู หรือแนวทางการปฏิบัติของนักเรียนเป็นไปในแนวทางเดียวกันและมีมาตรฐาน จึงต้องอาศัย การมีส่วนร่วมของครูทุกคนในการจัดทำเอกสารคู่มือครูและคู่มือนักเรียนขึ้นและให้สถานักเรียน มีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือนักเรียน แนวทางการพัฒนาด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ให้กิจการนักเรียนมีบทบาทในการดูแลพฤติกรรมของนักเรียนมากขึ้น โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่ป้องกัน ปัญหาทางเพศ ปัญหายาเสพติด และระเบียบวินัยของนักเรียน เช่น กิจกรรมป้องกันแม่วัยใส รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด และชี้แจงระเบียบการแต่งกายของนักเรียน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน กิจการนักเรียนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนักเรียนใช้เวลาส่วนมากอยู่นอกโรงเรียนผู้ปกครองควรให้ ความร่วมมือช่วยกันดูแลนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุน ติดตาม การจัดทำคู่มือชี้แจงการวางแผนงานกิจการ นักเรียนในโรงเรียน
2. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนงาน/ โครงการส่งเสริมงานกิจการ นักเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
3. ผู้บริหารควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการวางแผนงานกิจการนักเรียน ในโรงเรียน/นิเทศ ติดตามการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการบริหารโรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กานดา ผิ่วสวัสดิ์. (2556). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กรฤทธิ บุญญานุกุล. (2559). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของ
โรงเรียนเครือข่ายอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552.
[ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://sgs.bopp-obec.info/menu> (2562, 18 พฤษภาคม).
- กฤษณ์ จันทะวงศ์. (2553). แนวปฏิบัติในการแก้ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียน
วชิรวิทย์ฝ่ายมัธยม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นาวิ กริธาทรัพย์. (2553). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน
โรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรมสังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- วณิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล. (2556). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจรัญญูภูมิรังสฤษดิ์.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (2562). โรงเรียนขยายโอกาส
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://www.skn.go.th>. (2562, 22 กันยายน).
- อาทิตยา เวชกรณ์. (2558). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). **Determining sample size for research activities.** **Journal of Education and Psychological Measurement.**
[Online], Available: <http://journals.cluteonline.com/index.php/TLC/article/viewArticle/96> (2019, 12 July).

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS ON THE READING LITERACY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

ปัญญาวิทย์ แจ่มกระจ่าง¹, रेखा อรัญวงษ์¹ และ นิติกร อ่อนโยน^{1*}
Puntawit Jamkrajang¹, Rekha Aranwong¹ and Nitikorn Onyon^{1*}

Received : 17 August 2020

Revised : 23 December 2020

Accepted : 23 December 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ของการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 20 เท่า ต่อตัวแปรที่สังเกตได้ 1 ตัวแปร โดยในงานวิจัยมีตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 21 ตัวแปรสังเกตได้ ดังนั้นจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจริง 420 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28 ถึง 0.71 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงระดับดี และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าพิสัย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

ผลการศึกษาพบว่า ความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการค้นคืนและเข้าถึงสาระ ด้านการบูรณาการและการตีความ ด้านการสะท้อนและประเมิน ด้านการนำผลการอ่านไปใช้ ด้านความรักและความผูกพันกับการอ่าน ทั้งนี้โมเดลที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกตัว

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

¹สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

Curriculum and Instruction Program, Graduate,

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage, Pathum Thani Province

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: krupunyawit@gmail.com

ABSTRACT

This is a quantitative research aiming to conduct the confirmatory analysis on reading literacy of secondary school students. The sample group used in the study was secondary school student under the Secondary Education Area Office 7. The researcher used the criteria for specifying the sample size to specify the sample size of 20 times of one observed variable. There were 5 factors including, 21 observed variables in this study. Therefore, the sample size was determined with 420 students and the questionnaire was used as a tool for data collection with the discrimination between 0.2 and 1.00. Cronbach's alpha coefficient was used to test the reliability of the questionnaire and it revealed that the reliability is at 0.94 which means that the tool is reliable and has a good level of validity. The statistics used for data analysis were range, standard deviation, skewness, kurtosis, and the second confirmatory factor analysis.

The results of the study showed that the reading literacy of secondary school students consists of 5 factors, namely, the field of retrieval and accessibility of content, integration and interpretation, reflection and evaluation, reading results implementation, and engagement with reading. The developed model fitted with the empirical data, with the fit indices as follow.

Keywords: Confirmatory Factor Analysis, Reading Literacy

บทนำ

ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading Literacy) หรือ “การรู้เรื่องการอ่าน” เป็นสมรรถนะพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ขับเคลื่อนโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Program for International Student Assessment PISA) เป็นการประเมินความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ จากโครงการประเมินผลผู้เรียนนานาชาติ ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ในปีค.ศ. 2018 ผลการศึกษาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของไทย ได้คะแนน 393 คะแนน โดยคะแนนเฉลี่ยของ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) อยู่ที่ 487 คะแนน ซึ่งเปรียบเทียบกับ PISA 2016 ความฉลาดรู้ด้านการอ่านมีคะแนนลดลง 16 คะแนน OECD 2018 สัมพันธ์กับกับผลการศึกษาของสำนักทดสอบทางการศึกษา (2560) พบว่า การจัดการศึกษาของคนไทยด้านการอ่านอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งผลการทดสอบวัดผลทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) จากสำนักทดสอบทางการศึกษา ปีการศึกษา 2558-2560 (2560) กลุ่มสาระภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ สาระที่ 1 การอ่าน ส่วนใหญ่ไม่ผ่านร้อยละ 50 โดยมีผลการทดสอบดังนี้ ปีการศึกษา 2558 ได้คะแนนเฉลี่ย 45.4 ปีการศึกษา 2559 ได้คะแนนเฉลี่ย 45.78 ปีการศึกษา 2560 ได้คะแนนเฉลี่ย 52.55 ดังนั้นการส่งเสริมความฉลาดรู้

ด้านการอ่าน โดยการศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้และองค์ประกอบของความฉลาดรู้ด้านการอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญในการการพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านเกิดประสิทธิภาพ การวิจัยจึงวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ของ OECD (2018) กำหนดองค์ประกอบคือ 1) การเข้าถึงและค้นคืนสาระ 2) การบูรณาการและการตีความ 3) การสะท้อนและการประเมิน 4) การนำผลการอ่านไปใช้ 5) ความรักและความผูกพันกับการอ่าน NAEP (2013) กำหนดองค์ประกอบด้านการอ่าน คือ 1) การหาตำแหน่งและการค้นคืน 2) การบูรณาการและการตีความ 3) การวิจารณ์และการประเมินค่า National Assessment of Educational Progress (NAEP) (2013) กำหนดองค์ประกอบด้านการอ่านไว้ 3 ประการ ดังนี้ 1) การหาตำแหน่งและการค้นคืน 2) การบูรณาการและการตีความ 3) การวิจารณ์และการประเมินค่า Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) (2015) กำหนดองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่านไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) การมุ่งความคิดและการค้นคืนข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่านอย่างแนบแน่น 2) การอนุมานอย่างตรงไปตรงมา 3) การตีความและการบูรณาการความคิดและ 4) การประเมินและการวิจารณ์เนื้อหาและองค์ประกอบของบทอ่าน และสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) กำหนดองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่านไว้ 3 ด้าน คือ 1) สมรรถนะเข้าถึงและค้นคืนสาระ 2) สมรรถนะการบูรณาการและการตีความ 3) สมรรถนะการคิดและการสะท้อน ซึ่งผลการสังเคราะห์เอกสาร จึงได้องค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่านประกอบด้วย ด้านการค้นคืนและเข้าถึงสาระ ด้านการบูรณาการและการตีความ ด้านการสะท้อนและประเมิน ด้านการนำผลการอ่านไปใช้ และด้านความรักและความผูกพันกับการอ่าน

อีกทั้งยังไม่มีงานวิจัยที่ทำการศึกษารวบรวมองค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบองค์ประกอบที่แน่นอนของความฉลาดรู้ด้านการอ่านด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ และเพื่อให้เข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และนำผลการวิจัยมายืนยันความถูกต้องขององค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่านมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ได้แก่ (NAEP, 2013; OECD, 2018; PIRLS, 2015) และสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 จำนวนนักเรียนทั้งหมดรวม 20,754 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ของการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 20 เท่า ต่อตัวแปรที่สังเกตได้ Hair et al. (2006)

ในงานวิจัยมีตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 21 ตัวแปรสังเกตได้ ดังนั้นจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจริง 420 คน และใช้การสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two Stage Random) ประกอบด้วย 1) การสุ่มเลือกโรงเรียนในแต่ละอำเภอ โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม 2) การสุ่มเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของแต่ละโรงเรียน โดยใช้นักเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ	อำเภอ	โรงเรียน	จำนวนคน
1	อำเภอเมืองสระแก้ว	โรงเรียนสระแก้ว	60
2	อำเภอวังน้ำเย็น	โรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม	60
3	อำเภอคลองหาด	โรงเรียนคลองหาดพิทยาคม	50
4	อำเภอวังสมบูรณ์	โรงเรียนวังสมบูรณ์วิทยาคม	50
5	อำเภออรัญประเทศ	โรงเรียนอรัญประเทศ	50
6	อำเภอวัฒนานคร	โรงเรียนร่มเกล้าวัฒนานคร	50
7	อำเภอตาพระยา	โรงเรียนตาพระยา	50
8	อำเภอโคกสูง	โรงเรียนทัพพระยาพิทยา	50
รวม	8	8	420

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามความฉลาดรู้ด้านการอ่าน การวิจัยนี้มีกระบวนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้ด้านการอ่าน
2. สังเคราะห์องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ 5 องค์ประกอบ 21 พฤติกรรมตัวบ่งชี้
3. สร้างแบบสอบถามความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ครอบคลุมตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดจำนวน 42 ข้อ เป็นแบบให้ผู้เรียนประเมินตนเอง โดยสร้างขึ้นตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Scale) 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	5
มาก	ให้คะแนนเท่ากับ	4
ปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ	3
น้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	1

การแปลความหมายของแบบประเมินความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนและนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ยคะแนน	4.51-5.00	หมายถึง	มีความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน	3.51-4.50	หมายถึง	มีความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน	2.51-3.50	หมายถึง	มีความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.51-2.50	หมายถึง	มีความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.00-1.50	หมายถึง	มีความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเป็นการตรวจสอบด้านความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามศัพท์เฉพาะ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Indexes of Item-Objective Congruence) ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของ คือ มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป พบว่า มีค่าระหว่าง 0.60-1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้นนำแบบสอบถามความฉลาดรู้ด้านการอ่านปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ และคะแนนรวมทั้งฉบับ (Corrected Item-Total Correlation) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป พบว่า ได้ข้อคำถามจำนวน 41 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.28 - 0.71 และหาค่าความเชื่อมั่นความสอดคล้องภายใน โดยหาค่าวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยใช้สูตรของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Indexes of Item-Objective Congruence) พบว่ามีค่าระหว่าง 0.60-1.00

1.2 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวมทั้งฉบับ (Corrected Item-Total Correlation) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

1.3 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

2. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ พิสัย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปร ความโด่ง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

วิเคราะห์องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้วัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second or der Confirmatory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืน โดยมีเกณฑ์ตัดสินใจค่าดัชนีความสอดคล้องมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนี	เกณฑ์วัด	แนวคิดในการอ้างอิง
Chi - Square = 613.679 df. = 583.0 n. = 420		
Sig.	> 0.05	(Hair et al., 2006; Bollen, 1989; Sorbon, 1996)
CMIN/df.	< 2.0	(Bollen, 1989; Diamantopoulos, Siguaw, 2000)
GFI	> 0.90	(Hair et al, 2006; Browne and Cudeck, 1993)
AGFI	> 0.90	(Hair et al, 2006; Mueller, 1996)
NFI	> 0.90	(Hair et al, 2006; Mueller, 1996)
IFI	> 0.90	(Hair et al, 2006; Mueller, 1996)
CFI	> 0.90	(Hair et al, 2006; Mueller, 1996)
RMR	< 0.05	(Diamantopoulos, Siguaw (2000)
RMSEA	< 0.05	(Hair et al, 2006; Browne and Cudeck, 1993)

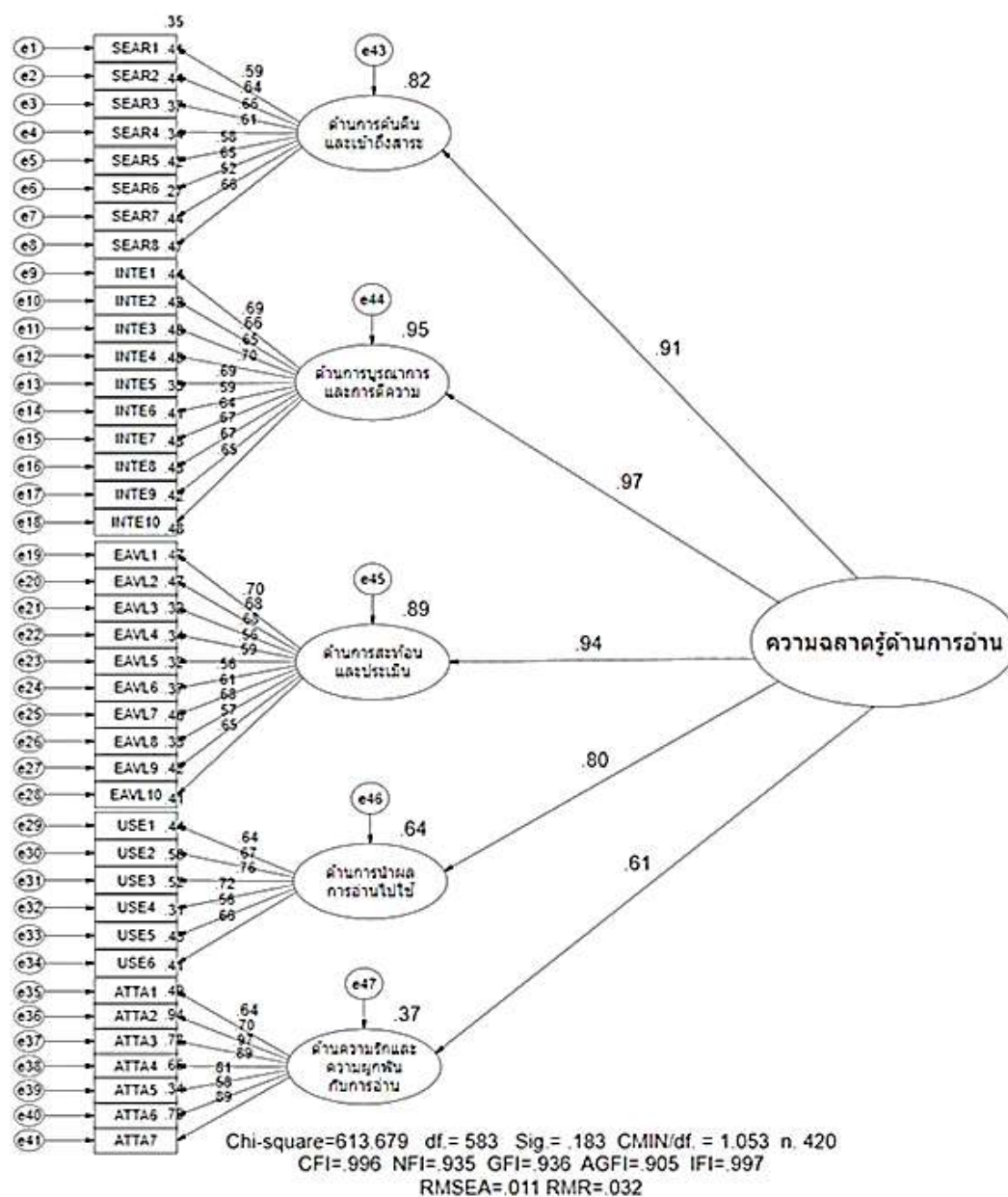
ผลการวิจัย

1. ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะการแจกแจงของตัวแปรว่ามีการแจกแจงเป็นแบบปกติหรือไม่ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าพิสัย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง ซึ่งพบว่า มีค่าพิสัยที่ 3.00 - 4.00 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.68 - 0.95 ค่าความเบ้อยู่ระหว่าง - 0.29 ถึง 0.31 ค่าความโด่งอยู่ระหว่าง - 0.56 ถึง 0.37 มีการแจกแจงของตัวแปรมีลักษณะเป็นโค้งปกติ เนื่องจากตัวแปรมีความเบ้ไม่เกิน 3 และความโด่งไม่เกิน 10 (Kline, 2011) จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันอันดับที่สอง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกตัว สรุปได้ดังภาพที่ 2 และตารางที่ 2

ภาพที่ 2 ภาพผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

ตารางที่ 3 ดัชนีตรวจสอบความตรงของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ Hair et al (2006) และการตรวจสอบดัชนีมีความสอดคล้องและค่าสถิติ

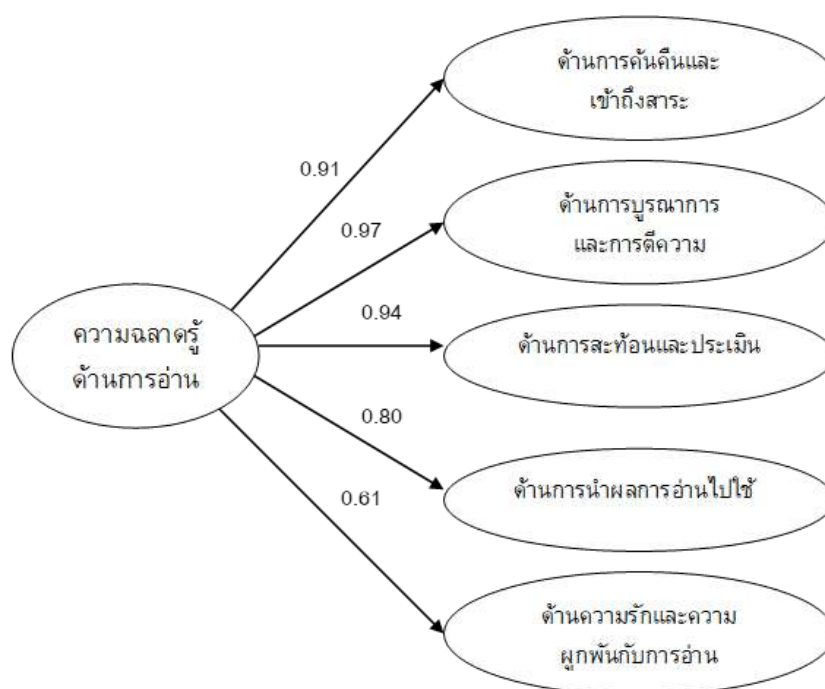
ดัชนี	เกณฑ์วัด	ผลลัพธ์	ผลสรุป	แนวคิดในการอ้างอิง
Chi – Square = 613.679 df. = 583.0 n. = 420				
Sig.	> 0.05	0.183	ตรงเกณฑ์	(Hair et al., 2006; Bollen, 1989; Sorbon, 1996)
CMIN/df.	< 2.0	1.053	ตรงเกณฑ์	(Bollen, 1989; Diamantopoulos, Siguaw, 2000)
GFI	> 0.90	0.936	ตรงเกณฑ์	(Hair et al, 2006; Browne and Cudeck, 1993)
AGFI	> 0.90	0.905	ตรงเกณฑ์	(Hair et al, 2006; Mueller, 1996)
NFI	> 0.90	0.935	ตรงเกณฑ์	(Hair et al, 2006; Mueller, 1996)
IFI	> 0.90	0.997	ตรงเกณฑ์	(Hair et al, 2006; Mueller, 1996)
CFI	> 0.90	0.996	ตรงเกณฑ์	(Hair et al, 2006; Mueller, 1996)
RMR	< 0.05	0.032	ตรงเกณฑ์	(Diamantopoulos, Siguaw (2000)
RMSEA	< 0.05	0.011	ตรงเกณฑ์	(Hair et al, 2006; Browne and Cudeck, 1993)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่า ความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการค้นคืนและเข้าถึงสาระ ด้านการบูรณาการและการตีความ ด้านการสะท้อนและประเมิน ด้านการนำผลการอ่านไปใช้ และด้านความรักและความผูกพันกับการอ่าน โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกค่า ระหว่าง 0.61 - 0.97 และมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (R^2) มีค่าระหว่าง 0.37-0.95 โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสรุปผลเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1) ด้านการค้นคืนและเข้าถึงสาระมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.91 โดยสามารถอธิบายความผันแปรร่วมกับความฉลาดรู้ด้านการอ่านได้ ร้อยละ 82.0 2) ด้านการบูรณาการและการตีความมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.97 โดยสามารถอธิบายความผันแปรร่วมกับความฉลาดรู้ด้านการอ่านได้ ร้อยละ 95.0 3) ด้านการสะท้อนและประเมินมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.94 โดยสามารถอธิบายความผันแปรร่วมกับความฉลาดรู้ด้านการอ่านได้ ร้อยละ 89.0 4) ด้านการนำผลการอ่านไปใช้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.80 โดยสามารถอธิบายความผันแปรร่วมกับความฉลาดรู้ด้านการอ่านได้ ร้อยละ 64.0 5) ด้านความรักและความผูกพันกับการอ่านมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.61 โดยสามารถอธิบายความผันแปรร่วมกับความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ร้อยละ 37.0 รายละเอียดดังตารางที่ 3 และภาพที่ 3

ตารางที่ 4 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและความแปรปรวนร่วม ขององค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

องค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่าน	น้ำหนักองค์ประกอบ			
	λ	SE.	t-value	R ²
ด้านการค้นคืนและเข้าถึงสาระ (ค่าคงที่พารามิเตอร์)	0.91	-	-	0.82
ด้านการบูรณาการและการตีความ	0.97	0.14	10.61**	0.95
ด้านการสะท้อนและประเมิน	0.94	0.14	10.56**	0.89
ด้านการนำผลการอ่านไปใช้	0.80	0.13	9.34**	0.64
ด้านความรักและความผูกพันกับการอ่าน	0.61	0.14	9.49**	0.37

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ภาพที่ 3 สรุปผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้เพื่อ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์ ชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการค้นคืนและเข้าถึงสาระ ด้านการบูรณาการ และการตีความ ด้านการสะท้อนและประเมิน ด้านการนำผลการอ่านไปใช้ ด้านความรักและความผูกพัน กับการอ่าน โดยอภิปรายผลองค์ประกอบรายด้านตามลำดับ ดังนี้

ด้านการค้นคืนเข้าถึงสาระ เป็นองค์ประกอบแรกของความฉลาดรู้ด้านการอ่านเพราะเป็น จุดเริ่มต้นของการอ่าน โดยผู้สอนต้องพัฒนาผู้เรียนให้เห็นถึงสาระสำคัญ คำสำคัญ บ่งชี้ส่วนประกอบ ต่าง ๆ ในบทอ่านและเห็นความคิดเฉพาะหรือนิยามของคำศัพท์ เพราะพื้นฐานของการอ่านคือ การเข้าถึงสาระสำคัญในบทอ่านได้อย่างครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับ OECD (2018) ซึ่งกำหนด องค์ประกอบ การเข้าถึงและค้นคืนสาระ เป็นองค์ประกอบแรกของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน และ ให้ความหมายว่า ความสามารถในการดึงสาระสำคัญของสิ่งที่อ่านออกมาได้

ด้านการบูรณาการและการตีความ เป็นองค์ประกอบที่สองของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน โดยผู้สอนต้องพัฒนาผู้เรียนให้สามารถวิเคราะห์เจตนาของผู้เขียน สามารถแปลความ เชื่อมโยง ความสัมพันธ์ สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างและหาข้อความสนับสนุนและขยายความคิดสู่ ความเข้าใจต่อบทอ่านได้ เพราะเมื่อเข้าถึงสาระสำคัญแล้วผู้อ่านต้องใช้กระบวนการคิด ตีความ แปล ความเจตนาของผู้เขียนนำไปสู่จุดหมายในการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) ได้กำหนดองค์ประกอบด้านการบูรณาการและการตีความ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของ ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน และให้ความหมายว่า การอ่านที่เน้นการทำความเข้าใจกว้าง ๆ โดยระบุ ใจความสำคัญของเรื่องหรือแนวคิดหลัก และจุดมุ่งหมายทั่วไป ด้วยการพิจารณาความสัมพันธ์ ตีความ แปลความโดยรวมของถ้อยความ ด้วยการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างข้อความในเรื่อง ที่อ่าน ความสามารถในการเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของถ้อยความที่หลากหลายที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์ กับสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริงในชีวิตหรือโลกที่เป็นจริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในถ้อยความ ที่อ่าน

ด้านการสะท้อนและการประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่สามของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน โดยผู้สอนต้องพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถหาเหตุผลมาสนับสนุนหรือโต้แย้งบทอ่านจากความคิดเห็น ของตน สามารถคาดคะเนความเป็นไปได้จากบทอ่าน ตัดสินประเมินความน่าเชื่อถือของบทอ่าน วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าบทอ่านได้อย่างสมเหตุสมผล และสามารถอธิบายอิทธิพลของภาษาได้ เพราะ เมื่อผ่านกระบวนการตีความและบูรณาการแล้วผู้อ่านต้องสะท้อนความคิด หรือประเมินบทอ่าน ด้วยเหตุผลของผู้อ่านได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งสอดคล้องกับ PIRILS (2015) ได้กำหนดองค์ประกอบ ด้านการสะท้อนและการประเมินผลเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน และ ให้ความหมายว่า การมุ่งพิจารณาเนื้อความที่ปรากฏในบทอ่าน และรูปแบบของถ้อยความ เพื่อ วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาและรูปแบบของบทอ่าน การประเมินเนื้อหาจะประเมินจากมุมมองของผู้อ่าน

หรือวัตถุประสงค์ของผู้อ่าน โดยอาศัยโครงสร้างบทอ่าน ความรู้เกี่ยวกับศิลปะภาษา การนำเสนอ และรูปแบบการเขียนต่าง ๆ เข้ามาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาด้วย

ด้านการนำผลการอ่านไปใช้ เป็นองค์ประกอบที่สี่ของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน โดยผู้สอนต้องพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถใช้บทอ่านให้เกิดประโยชน์ สามารถใช้บทอ่านให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือผลงานจากสิ่งที่อ่านได้ เพราะเป้าหมายสำคัญของการอ่านคือ การนำสิ่งที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับ สันติวัฒน์ จันทรใจ (2559) ได้กำหนดองค์ประกอบด้านการนำผลการอ่านไปใช้ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน และให้ความหมายว่า สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับเนื้อหาและกลวิธีการเขียน ด้วยการแสดงหลักฐานจากบทอ่านเพื่อสนับสนุนทัศนะของตน วิพากษ์วิจารณ์ และพิจารณาความน่าเชื่อถือ ประโยชน์คุณค่าของบทอ่าน

ด้านความรักและผูกพันกับบทอ่าน เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน โดยผู้สอนต้องพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน ให้สามารถมีความรักและผูกพันกับการอ่าน โดยอ่านอย่างสม่ำเสมอ อ่านสื่ออย่างหลากหลายประเภท มีแรงจูงใจที่จะอ่านหนังสือ และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นต่อบทอ่าน เพราะการสร้างทัศนคติที่ดีและคุณลักษณะที่ดีต่อบทอ่านจะทำให้ผู้อ่านให้ความสนใจบทอ่านที่อยู่รอบตัว นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเริ่มการอ่านที่ดี โดยสอดคล้องกับ OECD (2018) ได้กำหนดองค์ประกอบด้านความรักและผูกพันกับบทอ่านเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน และให้ความหมายว่า แรงจูงใจและพฤติกรรมกรรมการอ่านของนักเรียน เป็นแรงกระตุ้นภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการอ่าน ซึ่งแรงกระตุ้นนี้อาจเป็นความรู้ กลวิธี ปฏิสัมพันธ์ ที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกอยากอ่าน

ดังนั้น การพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้อ่านต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลสาระสำคัญที่อยู่ในบทอ่าน สามารถบูรณาการและตีความสิ่งที่ได้อ่านได้ สามารถคิดและสะท้อนประเมินออกมาโดยอาศัยเหตุผลที่เหมาะสมสนับสนุนหรือโต้แย้ง อีกทั้งต้องมีพฤติกรรมที่รักและผูกพันกับการอ่าน และสามารถนำสิ่งที่ได้จากการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อันสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของความฉลาดรู้ด้านการอ่านทั้ง 5 องค์ประกอบนั้น และสอดคล้องกับ OECD (2018); NAEP (2013); PIRLS (2015); สันติวัฒน์ จันทรใจ (2559) ซึ่งข้อค้นพบจากงานวิจัยสามารถนำไปใช้พัฒนาแบบความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ตลอดจนพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าสูงสุด ได้แก่ การบูรณาการและการตีความ ดังนั้นการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ผู้พัฒนาควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการและตีความบทอ่านได้อย่างหลากหลายสถานการณ์ และนอกจากนี้ต้องพัฒนาองค์ประกอบอื่น ๆ ไปพร้อมกัน

2. จากผลการวิจัยพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าน้อยสุด ได้แก่ ด้านความรักและความผูกพันกับการอ่าน ดังนั้นผู้พัฒนาควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านความรักและความผูกพัน

กับการอ่าน โดยสร้างบรรยากาศหรือแวดล้อมให้เด็กเกิดความรักและผูกพันกับการอ่านให้ได้อย่างหลากหลาย

3. จากผลการวิจัยโมเดลองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้น หากผู้พัฒนาต้องการส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ต้องศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้และออกแบบกระบวนการให้ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งด้านการค้นคืนและเข้าถึงสาระ ด้านการบูรณาการและการตีความ ด้านการสะท้อนและประเมิน ด้านการนำผลการอ่านไป และด้านความรักและความผูกพัน โดยสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้และแบบวัดให้สอดคล้องกับองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาแบบวัดผลประเมินผลและนวัตกรรมที่สามารถพัฒนาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของความฉลาดรู้ด้านการอ่านต่อไป
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความฉลาดรู้ด้านการอ่านในเชิงการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น
3. ควรศึกษาวิจัยเชิงทดลอง โดยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่านทั้ง 5 องค์ประกอบ เพื่อให้ได้กระบวนการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องและครอบคลุมทุกองค์ประกอบ

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- สันติวัฒน์ จันทโร. (2559). รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการสอนประสบการณ์การอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้แบบกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัยชุดความฉลาดรู้ (Literacy). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). กรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท 21 เซ็นจูรี.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2560). ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2560 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Bollen, K. A. (1989). *Structural equations with latent variables*. New York: John Wiley & Sons.

- Browne, M. W. & Cudeck, R. (1993). **Alternative ways of assessing model fit, in Testing Structural Equation Models**, ed. K. A. Bollen and Long. S., Newbury Park CA: Sage.
- Diamantopoulos, A., & Siguaw, A. D. (2000). **Introducing LISREL: A guide for the uninitiated**. London: Sage Publications.
- Hair et al. (2006). **Multivariate data analysis**. (7th ed.). New Jersey: Pearson Education International.
- Kline, R. B. (2011). **Principles and practice of structural equation modeling**. (3rd ed.). New York: The Guilford Press.
- Mueller, R. O. (1996). **Basic Principles of Structural Equation Modeling. An Introduction to LISREL and EQS**. New York: Springer-Verlag.
- Sorbon, D. (1996). **LISREL 8: User's Reference Guide**. Scientific Software International
- NAEP (2013). **Reading framework for the 2013 National Assessment of Educational Progress**. New York: PISA.
- OECD. (2018). **Thailand - Country Note - PISA 2018 Results**. Paris: PISA.
- PIRILS. (2015). **Reading Literacy**. Australia: PISA.

มาตรการทางภาษีเพื่อการผังเมือง

TAX MEASURES FOR CITY PLAN

ชนกชนม์ ภูมิวิจิตรการ^{1*}

Chanokchon Phumvichitkarn^{1*}

Received : 20 August 2020

Revised : 3 October 2020

Accepted : 8 October 2020

บทคัดย่อ

ความเป็นเมือง คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นจากการตั้งถิ่นฐานในชนบทให้กลายเป็นการตั้งถิ่นฐานในเมือง ในขณะเดียวกันก็ปรับเปลี่ยนการกระจายตัวของพื้นที่ จากพื้นที่ชนบทให้กลายเป็นพื้นที่เมือง ซึ่งการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมดังกล่าวถือปัจจัยที่สำคัญต่ออาชีพวิถีชีวิต วัฒนธรรม และพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรทั้งในเขตเมืองและในเขตชนบท โดยความเป็นเมืองนั้นจะขึ้นอยู่กับแนวทางการวางผังเมือง และการลงทุนของภาครัฐหรือภาคเอกชนในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานหรือการจัดทำบริการสาธารณะเป็นสำคัญ ปัจจุบันประชากรภายในเขตเมืองของโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ทำให้ปัญหาหลักของการผังเมืองในประเทศไทยนอกเหนือจากขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการผังเมืองแล้ว ยังเกิดจากการขยายตัวของประชากรในเขตเมืองอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการอพยพของแรงงานจำนวนมากเข้าสู่เขตเมืองชั้นใน ที่มีความเจริญกว่าเขตชนบท และมีอัตราการจ้างแรงงานที่มากกว่าในเขตชนบท ทำให้ขาดความสมดุลระหว่างแหล่งงานกับพื้นที่อยู่อาศัย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของขนาดครัวเรือนและโครงสร้างเศรษฐกิจ การขยายตัวของประชากรเมืองจึงไม่สอดคล้องกับการศึกษาปรับปรุงทางผังเมืองของภาครัฐที่ล่าช้า ก่อเกิดปัญหาทางการผังเมืองทั้งด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้านการสาธารณูปโภค การสาธารณสุข และการคมนาคมและการขนส่งที่เป็นปัญหาเรื้อรังมาอย่างยาวนาน ส่งผลให้เกิดภาระด้านการเงินแก่รัฐในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มาตรการทางกฎหมายในเชิงที่เป็นมาตรการในการควบคุมทางการผังเมืองเพียงอย่างเดียวไม่อาจใช้บังคับให้เกิดการวางผังเมืองอย่างเป็นสากล ในประเทศไทยควรมีการใช้มาตรการทางภาษีในฐานะที่เป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ของภาครัฐส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามการผังเมืองควบคู่กัน มาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของการผังเมืองในทุกมิติ ในต่างประเทศมีการจัดเก็บภาษีการผังเมือง (City Planning หรือ Town Planning Tax) เป็นภาษีที่ถูกจัดเก็บ อย่างมีวัตถุประสงค์พิเศษ (Earmarked Tax) สำหรับนำไปใช้จ่ายในการพัฒนาเมืองการบำรุงรักษาเมือง

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹Faculty of Law, Thammasat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: cymazue.cp@gmail.com

และค่าใช้จ่ายอื่น เพื่อยกระดับการพัฒนาเมืองให้ดียิ่งขึ้น โดยการจัดเก็บภาษี แบบแบ่งแยกตาม
แต่ขนาดของเมือง และความเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองในอัตราที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างรายได้
ในการจัดทำบริการสาธารณะแก่ภาครัฐในการพัฒนาหรือฟื้นฟูเมือง

คำสำคัญ: มาตรการทางภาษี การผังเมือง การฟื้นฟูเมือง การพัฒนาเมือง ความเป็นเมือง

ABSTRACT

Urbanization is a complex socioeconomic process that transforms the built environment, converting rural settlements into urban settlements, while shifting the spatial distribution of populations from rural to urban areas. Urbanization is considered an important factor in occupational lifestyle, culture, and behavior, bring change to demographics and social structure in urban and rural areas. Urbanization is shaped by spatial and urban planning as well as public and private investment in buildings and infrastructure. Currently, the world's urban population is steadily increasing and continually urbanizing. For Thailand, City planning problems are not only lack of integration among government agencies, but also a rapid urban population growth which is a result of dislocation to relatively prosperous central business districts (CBDs) where the employment rates is higher than suburban areas. This also leads to a lack of jobs and housing imbalances, affecting household size and economic structure. This fast expansion of urban population is not relevant to slow study on city planning improvement by the government. Therefore, It causes problems in land use, public utilities, public facilities, infrastructure as well as transportations. The government has to bear the financial burdens for fulfilling civil requirements in short and long term. It is suggested that in case of Thailand, Tax measures should be used in parallel with legal measures to manage the city planning in more appropriate way. Suggested solutions include a city planning tax or town planning tax earmarked for urban development and renewal, along with other expenses for developing cities by providing public services according to municipal size and economic growth at different tax rates with respect to public revenue.

Keywords: Tax Measures, City Planning, Urban Renewal, Urban Development, Urbanization

บทนำ

ความเป็นเมือง (Urbanization) คือ กระบวนการทางเศรษฐกิจและสังคมที่ซับซ้อน (Complex Socio-Economic Process) อันมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นจากการตั้งถิ่นฐานในชนบทให้กลายเป็นการตั้งถิ่นฐานในเมือง ในขณะเดียวกันก็มีการปรับเปลี่ยนการกระจายตัวของพื้นที่ (Spatial Distribution) ชนบทให้กลายเป็นพื้นที่เมือง ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่ออาชีพ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของประชากรทั้งในเขตเมืองและในเขตชนบท โดยที่ความเป็นเมืองนั้นจะขึ้นอยู่กับการผังเมือง (Spatial and Urban Planning) และการลงทุนของภาครัฐหรือภาคเอกชนในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานเป็นสำคัญ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและนวัตกรรมกลายเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเมือง เช่น ศูนย์กลางการขนส่ง ธุรกิจการค้า และข้อมูล ทำให้เขตเมืองกลายเป็นสถานที่ที่สามารถเข้าถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ง่ายกว่าในเขตชนบท ความเป็นเมืองจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ องค์การสหประชาชาติ (United Nation) กองประชากร กระทรวงเศรษฐกิจและสังคม หรือ the Population Division of the UN Department of Economic and Social Affairs (UN DESA) รายงานว่า ประชากรภายในเขตเมือง (Urban Population) ของโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 751 ล้านคน ในปี ค.ศ. 1950 เพิ่มขึ้นเป็น 4.2 พันล้านคน ในปี ค.ศ. 2018 โดยมีประชากรของโลกอาศัยอยู่ภายในเขตเมืองจำนวนกว่าร้อยละ 55 และมีการคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2050 จำนวนประชากรในเขตเมืองจะเพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวนกว่าร้อยละ 68 โดยมีผู้อยู่อาศัยในเมือง (Urban Dwellers) ประมาณ 6.7 พันล้านคน (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2019) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยของประชากรจากเขตชนบทมาสู่เขตเมืองประกอบกับอัตราการเติบโตของประชากรในเขตเมืองโดยภาพรวม การลดลงของประชากรในบางเขตเมือง หรือในเขตชนบทเกิดขึ้นในประเทศที่มีลักษณะความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (Low-fertility) จากการมีภัยพิบัติตามธรรมชาติ หรือการหดตัวทางเศรษฐกิจ (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2018) ในประเทศไทยก็มีแนวโน้มในการเพิ่มขึ้นของประชากรเมืองไม่ต่างกัน จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2553 เรื่องข้อมูลการสำมะโนประชากรและเคหะ พบว่า จำนวนประชากรทั้งประเทศ 65.40 ล้านคน อาศัยอยู่ในเขตเมืองหนาแน่นกว่าในชนบทในสัดส่วน 45.70 : 54.30 (การเคหะแห่งชาติ, 2556) ตัวเลขนี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับในทุกช่วง 10 ปี ดังนั้น จึงมีโอกาสนี้แนวโน้มประชากรในเขตเมืองของไทยจะเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับรายงานของ UN DESA

ความเป็นเมือง (Urbanization) ถือเป็นเรื่องสำคัญในปัจจุบันเพราะประชากรในอนาคตจะหลั่งไหลเข้ามาอยู่ในเมืองเพิ่มขึ้น และกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ก็มักเกิดขึ้นจากเมือง เนื่องจากมีการคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2030 เศรษฐกิจโลก ร้อยละ 61 จะมาจากกิจกรรมในเมืองใหญ่ 750 เมือง (Ernst & Young, 2015) คิดเป็นร้อยละ 22 ของจำนวนเมืองในโลก และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดให้ประชากรเข้ามาอยู่ในเมืองเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 50 ในปัจจุบันเป็นร้อยละ 72 ในปี ค.ศ. 2050 (PwC, 2016) ความเป็นเมืองนอกจากเป็นปรากฏการณ์ที่มีความเป็นไปได้ว่าจะเกิดขึ้นจริงในอนาคตแล้ว ยังถือว่าเป็นปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกสูงที่สุดอีกด้วย (Frost & Sullivan, 2016)

แนวคิดความเป็นเมืองมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการวางระบบเมืองให้สมดุล เมืองในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศเยอรมนีมีโครงสร้างระบบเมืองค่อนข้างสมดุล และแตกต่างจากของไทยโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ เยอรมนีนอกจากมีเบอร์ลินที่เป็นเมืองหลวงขนาดใหญ่แล้ว ยังมีเมืองขนาดใหญ่ใกล้เคียงกันกับเบอร์ลินอีกหลายแห่งตั้งกระจายทั่วพื้นที่ประเทศ ซึ่งเป็นเขตหลักที่ตั้งอุตสาหกรรมและเชื่อมโยงแรงงานที่หลากหลายตามบทบาททางเศรษฐกิจของแต่ละเมือง เข้าไว้ด้วยกันส่วนเมืองขนาดกลางถึงเล็กก็ถูกกำหนดให้มีบทบาทสำคัญร่วมด้วย เช่น เมืองศูนย์ราชการ เมืองหลวงทางธุรกิจ ขณะที่ประเทศไทยนอกจากกรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวงขนาดใหญ่แล้ว ยังไม่มีเมืองขนาดใหญ่อื่นที่จะมีบทบาททางเศรษฐกิจทัดเทียมกับกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ แนวทางพัฒนาเมืองที่ต่างกันในอดีตมีส่วนก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเท่าเทียมในสังคมที่แตกต่างกันด้วย โดยการกระจายรายได้ของเยอรมนีนับจากอดีตที่มีความเท่าเทียมกันมากกว่าของไทยส่วนหนึ่งมาจากแนวทางกระจายเมืองขนาดต่าง ๆ ทั่วประเทศทำให้ผู้คนเข้าถึงทรัพยากรทั่วไป และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ง่ายกว่า สะท้อนจากระดับรายได้ต่อหัว และความเป็นเมืองของแต่ละรัฐที่สอดคล้องกันและกระจายตัวทั่วทุกภูมิภาค ดังนั้น โครงสร้างของระบบเมืองที่ดีอาจมีส่วนทำให้ระดับและการกระจายรายได้ของเยอรมนีดีกว่าไทย แต่ด้วยเหตุที่ประเทศไทยมีเมืองหลายแห่งที่ยังขยายตัวไม่เต็มที่ การส่งเสริมความเป็นเมืองจึงนับเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ช่วยเพิ่มการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้ การดำเนินนโยบายพัฒนาเมืองอย่างเหมาะสมจึงเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำของประเทศกำลังพัฒนาได้อีกทางหนึ่งด้วย (อริสา จันทบุญทา และ จิรัฐ เจนพิงพร, 2561) ด้วยเหตุดังกล่าวการวางแผนจัดการพื้นที่เมือง (Zoning) อย่างเหมาะสมนับเป็นอีกหนึ่งมิติที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาเมืองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากร ซึ่งหากขาดการวางแผนดังกล่าวอย่างเหมาะสมในภาวะที่เมืองขยายตัวอย่างรวดเร็วจะยิ่งทำให้ปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำในสังคมรุนแรงมากขึ้น ส่วนหนึ่งเพราะความแออัดมักส่งผลให้ผู้คนเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจในเมืองได้ยากขึ้น โดยกลุ่มประเทศ OECD พบว่า ความเหลื่อมล้ำที่รุนแรงขึ้นถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการยกระดับทางเศรษฐกิจ รวมทั้งทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง (OECD, 2015) ดังนั้น การพัฒนาเมืองจะประสบความสำเร็จได้ จึงต้องทำให้เกิดความเป็นเมืองยั่งยืน หรือ Sustainable Urbanization

ประชากรในเขตเมืองของประเทศไทยนั้นมีทั้งประชากรที่มีอยู่เดิม และประชากรที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยและทำงานในเมือง เมืองจึงเป็นพื้นที่แห่งความหลากหลายของประชากร ตามทฤษฎีเศรษฐกิจศาสตร์ มีสมมติฐานว่าประชากรหรือแรงงานจะเคลื่อนย้ายจากถิ่นเดิม เนื่องจากความคาดหวังโอกาสทางเศรษฐกิจทั้งรายได้ การจ้างงาน และอื่น ๆ ที่ดีกว่าจึงเกิดการเคลื่อนย้ายจากพื้นที่ด้อยพัฒนามาสู่ถิ่นที่มีการพัฒนามากกว่า จากอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรเมืองแสดงให้เห็นว่าประชากรเมืองต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครยังคงเติบโตอย่างรวดเร็ว จำนวนประชากรในกรุงเทพมหานครมีมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรในเขตเมืองทั่วประเทศ มีการขยายตัวของเมืองเกิดขึ้นมากกว่าสองในสามของการขยายตัวของเมืองทั้งประเทศ กรุงเทพมหานครจึงกลายเป็นเมืองเอกนคร (Primate City) การขยายตัวของเมืองและการเคลื่อนย้ายของประชากรนั้นทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชากรขึ้นมากมาย เช่น ปัญหาที่อยู่อาศัย การขาดแคลนที่อยู่อาศัยและการขยายบริเวณแหล่งเสื่อมโทรม เกิดชุมชนแออัดที่เพิ่มมากขึ้นในพื้นที่

เขตเมือง ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและรายได้ และปัญหาการบริการจากภาครัฐที่ไม่ทั่วถึง (วรโรจน์บล ควรอาจ และ ผกามาศ ถิ่นพังงา, 2556) ประเทศไทยจึงไม่ควรปล่อยความเป็นเมืองให้เติบโตไปอย่างไร้ทิศทางตามธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลให้เมืองเกิดความไร้ระเบียบ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมคุณภาพชีวิตของประชากรต่ำ กลายสภาพเป็นเมืองไม่น่าอยู่ และมีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสูง การดำเนินการแก้ไขปัญหาการผังเมืองจึงควรเป็นวาระเร่งด่วนเพื่อให้เกิดความเป็นเมืองอย่างสมบูรณ์เกิดการพัฒนาด้านกายภาพของเมืองให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและยั่งยืน (Sustainability) อันส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจของประเทศ และเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศ เนื่องจากการวางระเบียบผังเมืองในแง่เศรษฐศาสตร์จะทำให้การจัดสรรที่ดินเกิดประโยชน์สูงสุด และเกิดความได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิต (Economy of Scale) การผังเมืองจึงควรต้องมีความสมดุลกันระหว่างเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และแนวนโยบายแห่งรัฐ (พนิต ภูจันดา, 2556)

การผังเมือง (City Plan)

การผังเมืองเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่สำคัญของรัฐในการกำหนดทิศทางการขยายตัวของเมือง ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้เป็นไปตามแนวทางหรือกรอบนโยบายที่รัฐกำหนด โดยอาศัยอำนาจทางกฎหมายในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินของเอกชน และดำเนินการให้เป็นไปตามแนวนโยบายแห่งรัฐในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการคมนาคมและการขนส่ง รวมไปถึงการสาธารณสุขโรคและการสาธารณสุขการที่จำเป็นต่อการพัฒนาเมืองทางเศรษฐกิจ การวางแผนผังเมืองเป็นการวางแผนทางกายภาพเพื่อกำหนดพื้นที่เขตเมืองและพื้นที่เขตชนบท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาพื้นที่เมืองและพื้นที่ชนบท โดยครอบคลุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุขโรค และการสาธารณสุขการ โดยกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ในที่ดินแต่ละประเภท การผังเมืองจึงมีส่วนสำคัญในการวางแผนโครงการเพื่อเตรียมการรองรับการเจริญเติบโตของเมืองที่สัมพันธ์กับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 มาตรา 4 ให้คำนิยามของคำว่า การผังเมือง หมายความว่า การวาง จัดทำ และการดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองในระดับต่าง ๆ สำหรับเป็นกรอบชี้แนะการพัฒนาทางด้านกายภาพในระดับประเทศ ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับเมือง ระดับชนบท และพื้นที่เฉพาะควบคู่กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาเมืองบริเวณที่เกี่ยวข้อง หรือชนบทให้มีหรือทำให้ดียิ่งขึ้นซึ่งสัญลักษณ์ ความสะอาดสวยงาม ความเป็นระเบียบ ความสวยงาม การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่งความปลอดภัยของประชาชน สวัสดิภาพของสังคม การป้องกันภัยพิบัติ และการป้องกันความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม เพื่อดำรงรักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี หรือบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศทั้งดงามหรือมีคุณค่าในทางธรรมชาติ

การวางผังเมือง คือ การวางผังทางภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่เขตเมืองและพื้นที่เขตชนบท ครอบคลุมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถเชื่อมโยงในแต่ละบริเวณด้วยโครงข่ายการคมนาคมและการขนส่งที่มีความสะดวกรวดเร็ว ปลอดภัย สาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่สมบูรณ์เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท การวางผังเมืองเป็นเสมือนเครื่องมือในการกำกับการเจริญเติบโตของเมือง เพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้เป็นไปโดยอาศัยอำนาจทางกฎหมายในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประกอบกับการชี้นำด้วยการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งได้แก่การคมนาคมและการขนส่ง ตลอดจนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็นต่าง ๆ อันเป็นหน้าที่ที่สำคัญของหน่วยราชการส่วนกลาง คือ กรมโยธาธิการและผังเมือง หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ต่อเนื่อง ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีสภาพความเป็นเมือง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ม.ป.ป.)

ปัญหาหลักของการผังเมืองในประเทศไทยนอกเหนือจากขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานของภาครัฐซึ่งเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างการบริหารงาน ยังเกิดจากการขยายตัวของประชากรในเขตเมืองอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเมืองเอกนคร (Primate City) กล่าวคือ กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลักที่มีความเจริญ มีความสามารถเชิงเศรษฐกิจ และมีอิทธิพลเหนือกว่าพื้นที่อื่น ๆ มากเกินกว่าที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรฐานเศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่ (พนิต ภูจันดา, 2556) เนื่องจากการอพยพของแรงงานเข้าสู่เขตเมืองชั้นใน หรือ Central Business Districts (CBDs) ที่มีความเจริญกว่าเขตชนบท และมีอัตราการจ้างแรงงานอยู่ภายในพื้นที่เขตเมืองชั้นในของกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ ทำให้แรงงานต้องเดินทางเข้ามาทำงานห่างจากที่พักอาศัย กลายเป็นประชากรกลางวัน (Day-time Population) จำนวนมากในเขตเมืองย่านธุรกิจ และเป็นประชากรกลางคืน (Night-Time Population) เพื่ออยู่อาศัยในเขตบริเวณพื้นที่รอบนอกหรือในเขตชนบท ส่งผลได้จากความหนาแน่นของจำนวนประชากรในเขตเมืองชั้นในย่านธุรกิจช่วงระยะเวลากลางวันและช่วงระยะกลางคืนเปรียบเทียบกัน ทำให้ขาดความสมดุลระหว่างแหล่งงานกับพื้นที่อยู่อาศัย (Job and Housing Balance) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของขนาดครัวเรือนและโครงสร้างเศรษฐกิจ การขยายตัวของประชากรเมืองจึงไม่สอดคล้องกับการศึกษาปรับปรุงทางผังเมืองของภาครัฐที่ต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาค่อนข้างล่าช้า ทำให้เมืองในประเทศไทยโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครเกิดการขยายตัวออกไปอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl) ส่งผลให้ขอบเขตการพัฒนาเมืองขยายตัวไปยังเขตพื้นที่อื่นในบริเวณใกล้เคียง (Sub-Urbanization) ทำให้การใช้ที่ดินมีขนาดกว้างไกลกว่าที่ควร แต่มีพื้นที่ว่างเปล่าจำนวนมาก (Super Block) เมืองจึงมีขนาดใหญ่แต่ความหนาแน่นของประชาชนในพื้นที่น้อย บริเวณเขตชานเมืองมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วแต่ขาดประสิทธิภาพเนื่องจากการไม่มีการวางแผนการพัฒนาเมือง เกิดการก่อสร้างในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสมตามหลักการผังเมือง ทำให้เมืองมีขนาดใหญ่พัฒนาไปตามแนวยาว (Strip Development) ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตบริเวณชานเมืองต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางโดยเฉลี่ยนานขึ้น ระยะเดินทางไกลขึ้นเพื่อเข้าสู่ย่านพาณิชยกรรมหรือศูนย์กลางทางธุรกิจการค้า (CBDs) ผู้ประกอบการธุรกิจมีค่าใช้จ่ายเรื่องการขนส่งซึ่งเป็นต้นทุนของ

สินค้าที่ผลิตจากย่านอุตสาหกรรมไปยังย่านพาณิชยกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นการลดความสามารถในการแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่น ๆ ในต่างประเทศ ก่อให้เกิดปัญหาต่อการจัดระเบียบเมือง ส่งผลให้สภาพแวดล้อมมีความเสื่อมโทรมและแออัด สร้างปัญหาต่อการดำเนินการตามการผังเมืองทั้งในด้านการให้บริการทางสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และการควบคุมมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม (คำรบลักษ์ สุรัสวดี, 2543) เนื่องจากมีแรงงานอพยพเข้ามาเป็นจำนวนมากกว่าที่เมืองสามารถรองรับได้ ทำให้รัฐต้องมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนมากขึ้นเพื่อพัฒนาด้านการคมนาคมและการขนส่งให้ครอบคลุมขนาดพื้นที่เมือง และต้องดำเนินการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นจำนวนมากเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง รวมถึงความต้องการของประชากรเมือง ส่งผลให้เกิดภาระด้านการเงินทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

มาตรการทางภาษี (Tax Measures)

1. มาตรการทางภาษีของประเทศไทย

สำนักผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครได้มีการศึกษาถึงมาตรการทางผังเมือง โดยตั้งเป้าหมายให้กรุงเทพมหานครชั้นในและชั้นกลางเป็นเมืองกระชับ หรือ Compact City เป็นแนวคิดในการพัฒนาเมืองที่มุ่งเน้นการหยุดยั้งการขยายตัวของเมืองในแนวราบในพื้นที่ชานเมือง พร้อมกับการส่งเสริมการใช้ประโยชน์พื้นที่ใจกลางเมืองให้มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการในการดำเนินชีวิตของประชาชนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการจัดทำผังเมืองเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเป็นเมืองกระชับมักมุ่งเน้นการกำหนดขอบเขตการเติบโตของเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ชัดเจน แต่สร้างความหลากหลายของกิจกรรมทั้งการอยู่อาศัย การทำงาน และการให้บริการสาธารณะผสมผสานกันอยู่ในพื้นที่ชั้นในของเมือง การพัฒนาที่ดินและการจัดให้บริการสาธารณะจึงมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ชั้นในของเมืองให้สามารถรองรับการอยู่อาศัยของประชาชนเป็นจำนวนมาก รวมถึงมีการจัดเตรียมสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และพื้นที่รองรับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอย่างเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในระยะที่ไม่ต้องเดินทางไกลนัก พร้อมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนลดการใช้รถยนต์ส่วนตัวและหันมาใช้ระบบขนส่งมวลชน จักรยาน และการเดินเป็นวิธีการหลักในการเดินทางในชีวิตประจำวัน (สิทธิพล กุสุมธรรณู, ม.ป.ป.) โดยการใช้มาตรการทางผังเมืองในการกำกับดูแล กล่าวคือ มาตรการในการควบคุมหรือมาตรการในเชิงลบ (Negative Measures) มาตรการในการพัฒนาหรือมาตรการในเชิงบวก (Positive Measures) มาตรการในการส่งเสริมการพัฒนา (Incentive Measures) และมาตรการในการสร้างความเป็นธรรม (Corrective Measures) ควบคุมการเจริญเติบโตของเมืองให้เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน และเพิ่มแรงจูงใจในการพัฒนาพื้นที่ให้แก่ภาคเอกชนให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินแต่ละประเภท เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามสภาพทางกายภาพของพื้นที่นั้น

จากที่กล่าวข้างต้นประเทศไทยมีกฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับการผังเมืองในหลายด้าน เช่น ที่ดินมีการควบคุมตามประมวลกฎหมายที่ดิน การผังเมืองถูกควบคุมโดยพระราชบัญญัติการผังเมือง การก่อสร้างหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอาคารตามพระราชบัญญัติการควบคุมอาคาร หรือในกรณีที่รัฐมีกรอบนโยบายในการพัฒนาพื้นที่เพื่อจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานประเภทสาธารณูปโภค

สิ่งสาธารณูปการ หรือการจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชากรในพื้นที่รัฐสามารถใช้มาตรการทางกฎหมายในเรื่องของการเวนคืนที่ดินตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนที่ดินและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ หรืออาจใช้เรื่องการจัดรูปที่ดินเพื่อให้เกิดผลเสียหายน้อยกว่าแก่ประชาชนตามพระราชบัญญัติการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนา ทั้งนี้ สภาพการผังเมืองไทยในปัจจุบันแม้จะมีมาตรการในการควบคุมหรือมาตรการในเชิงลบมากมาย แต่ในทางปฏิบัติมักปรากฏว่าไม่มีการบังคับใช้มาตรการในการควบคุมดังกล่าวนั้นอย่างเคร่งครัด ขาดการวางแผนการเจริญเติบโตของเมืองในอนาคต ก่อให้เกิดปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาสภาพแวดล้อมหรือมลพิษในบริเวณที่อยู่อาศัย เนื่องจากมีโรงงานตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง หรือปัญหาการจราจรติดขัดเนื่องจากแหล่งงานและที่อยู่อาศัยไม่มีความสัมพันธ์กัน ขาดระบบถนนที่เหมาะสม ตลอดจนปัญหาในการให้บริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน (นิพนธ์ วิเชียรน้อย, 2552) ทำให้การเจริญเติบโตของเมืองเป็นไปอย่างกระจัดกระจายไร้ทิศทาง (Urban Sprawl) เพราะการกำหนดแนวทางการผังเมืองนั้นควรจำเป็นต้องพิจารณาอย่างครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านโครงสร้างกายภาพของพื้นที่ ด้านเศรษฐศาสตร์การลงทุนและเศรษฐกิจ รวมถึงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย การวางแผนผังเมืองในปัจจุบันจึงขัดแย้งกับแนวทางการผังเมือง ตามหลักสากล และไม่เป็นไปตามกรอบแนวนโยบายแห่งรัฐ อันเป็นการลดทอนขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรเมืองในประเทศ

นอกเหนือจากมาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางการคลังถือเป็นอีกองค์ประกอบที่สำคัญของโครงการพัฒนาหรือฟื้นฟูเมือง เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสนับสนุน ชี้นำ และควบคุมพฤติกรรมการลงทุนของภาคเอกชนให้เกิดขึ้น หรือไม่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ต้องการ และเป็นเครื่องมือที่เกี่ยวกับการลงทุนเพื่อจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานในการฟื้นฟูเมือง รวมไปถึงการสร้างชิ้นใหม่ การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นการใช้จ่ายที่สำคัญของภาครัฐ เพราะนอกจากจะมีผลประโยชน์สูงในเชิงเศรษฐกิจแล้ว ยังมีมูลค่าการลงทุนที่สูงมากทั้งในการก่อสร้างขั้นต้นและการดำเนินการให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการลงทุนขนาดใหญ่ภาครัฐ (Megaprojects) ซึ่งมีวงเงินลงทุนแต่ละโครงการมากกว่า 1,000 ล้านบาทขึ้นไป การลงทุนมูลค่ามหาศาลนี้นอกจากจะมีผลกระทบต่อรูปแบบการพัฒนาเมืองแล้ว ยังอาจมีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นและของประเทศ (อภิวัฒน์ รัตนวราหะ, 2552) มาตรการทางภาษี จึงเป็นมาตรการทางการเงินอย่างหนึ่งในการส่งเสริมการพัฒนา (Incentive Measures) ทางภาษี และการผังเมือง และสร้างรายได้แก่ภาครัฐ เพื่อจูงใจหรือส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามการผังเมืองมากขึ้น เนื่องจากมาตรการทางภาษีจะส่งผลในทางปฏิบัติให้เกิดการดำเนินการตามแนวทางของการผังเมืองได้โดยสมัครใจกว่า สามารถใช้บังคับได้ทั้งในทางควบคุมและส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามแนวนโยบายแห่งรัฐ ประเทศไทยจึงควรที่จะมีการออกมาตรการทางภาษีที่หลากหลายเพื่อใช้ควบคู่ไปกับมาตรการในการควบคุมหรือมาตรการในเชิงลบ ซึ่งในปัจจุบันมาตรการทางภาษีของไทยในเรื่องของการผังเมืองมีการกำหนดไว้เพียงเรื่องของภาษีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทิ้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ให้มีการจัดเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 1.2 และเพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ 0.3 ในทุก 3 ปี แต่จัดเก็บได้สูงสุดไม่เกินอัตราร้อยละ 3 (พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562, มาตรา 37 และมาตรา 43) ซึ่งมีอัตราภาษีที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับ

กับอัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าที่ดินในแต่ละปี กล่าวคือ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 เขตกรุงเทพมหานครชั้นใน (Central Business Districts หรือ CBDs) มูลค่าที่ดินเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.5 กรุงเทพมหานครชั้นกลาง ผังกรุงเทพมหานครมูลค่าที่ดินเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.5 และผังธนบุรีเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.5 และกรุงเทพมหานครชั้นนอกด้านเหนือมูลค่าที่ดินเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.4 (โสภณ พรโชคชัย, 2562) ทำให้การตราพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างนี้ ไม่อาจแก้ไขปัญหาการกระจุกตัวของที่ดิน หรือลดการถือครองที่ดินเพื่อเก็งกำไรตามเจตนารมณ์ในการตรากฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เนื่องจากมูลค่าของที่ดินที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีนั้นมีอัตราที่สูงกว่าภาษีที่ต้องเสียในแต่ละปี จึงอาจทำให้ผู้ถือครองที่ดินยังคงถือครองที่ดินเพื่อทำกำไรต่อไปในอนาคต และอาจมีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีโดยการแปลงสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ ทำให้ที่ดินไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

2. มาตรการทางภาษีของต่างประเทศ

ในต่างประเทศมีการใช้มาตรการทางภาษีในฐานะที่เป็นมาตรการในการส่งเสริมเพื่อการพัฒนาและการฟื้นฟูเมืองหลายประการ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาทางผังเมืองในหลายมิติอย่างสมดุล ตัวอย่างในเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเทศสหรัฐอเมริกามีการจัดเก็บภาษีที่ดิน (Land Value Taxation) โดยมุ่งหมายให้การจัดเก็บภาษีที่ดินสามารถควบคุมการขยายตัวของเมือง หรือ Urban Growth Management (UGM) โดยแนวทางการควบคุมการขยายตัวของเมือง มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์ในที่ดินกับโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ และการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มประสิทธิภาพผ่านการรักษาที่ดิน (Conserve) มากกว่าการทำลายที่ดิน (Consume) ซึ่งการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มประสิทธิภาพนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามรูปแบบความต้องการของประชาชนในเขตที่ดินนั้น เช่น การสร้างสถานที่ทำงาน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และพื้นที่สาธารณะอื่นให้สอดคล้องกับประชากรพื้นที่ รวมไปถึงเพิ่มการเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ ของรัฐ โดยการออกแบบระบบขนส่งสาธารณะที่สมดุลกันระหว่างต้นทางถึงปลายทางเพื่อลดระยะทางและประหยัดพลังงาน ภาษีที่ดินแม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการขยายตัวของเมืองโดยตรง แต่การจัดเก็บภาษีที่ดินมีส่วนอย่างมากในการช่วยจูงใจทางภาษีให้มีการนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากมีการเก็บภาษีจากการเก็งกำไรในที่ดินและไม่นำที่ดินว่างเปล่ามาทำประโยชน์ โดยกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ถือครองที่ดินเพื่อเก็งกำไร ก่อให้เกิดผลด้านการจัดการขยายตัวของเมืองในทางอ้อม คือ ยับยั้งการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl) ยับยั้งการไม่ลงทุนก่อสร้างทำให้เกิดการพัฒนาที่ดินอย่างเต็มศักยภาพ ควบคุมการเพิ่มขึ้นของมูลค่าที่ดินอยู่อาศัย มีมาตรการสร้างแรงจูงใจ (Incentive Program) ในการควบคุมการใช้ที่ดินโดยการบังคับให้มีการใช้ที่ดิน (Land Use Control based on Involuntary Programs) โดยการกำหนดโซนนิ่ง และการควบคุมการใช้ที่ดินโดยสมัครใจ (Land Use Control based on Voluntary Programs) โดยการซื้อสิทธิการพัฒนา (Purchase of Development Right หรือ PDR) หรือการโอนสิทธิการพัฒนา (Transfer of Development Right หรือ TDR) เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน และมีการใช้มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการกำจัด (Eliminate) ไม่ให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ผิดไปจากวัตถุประสงค์ของรัฐ

หรือการจัดเก็บภาษีส่วนต่างกำไรที่ดิน (Land Gains Tax) เพื่อป้องกันการซื้อขายที่ดินในชนบทเพื่อการเก็งกำไรระยะสั้น โดยการเก็บภาษีกำไรส่วนต่าง (Capital Gain Tax) ในอัตราสูงเมื่อมีการขายที่ดินภายในระยะเวลา 1-2 ปี จากเจ้าของที่ดินที่ครอบครองที่ดินเพื่อผลกำไรจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Thomas, 2007) ซึ่งมาตรการทางภาษีเหล่านี้มีส่วนช่วยในการลดการเก็งกำไรในที่ดิน และการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเต็มประสิทธิภาพ

มาตรการทางภาษีที่จะส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และป้องกันการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว นั้น ในประเทศฝรั่งเศสมีภาษีการวางผังเมือง (Town Planning Tax) หรือที่เรียกว่า Taxes d'Urbanisme เป็นภาษีการพัฒนา หรือ Taxe d'aménagement (TA) เริ่มใช้ในฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ. 1922 โดยเห็นว่าภาษีและการวางผังเมือง (Taxes and Town Planning) ก่อให้เกิดรายได้ทางการเงินในการจัดทำบริการสาธารณะ (Public Facilities) เช่น ถนน โครงข่ายหรือโครงสร้างพื้นฐานตามแนวทางการพัฒนาเมือง ภาษีการพัฒนานี้จะถูกจัดเก็บจากการขออนุญาตวางผังในการก่อสร้างอาคารใหม่ การพัฒนาแก้ไขเปลี่ยนแปลงอาคาร หรือสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ ในอัตราร้อยละ 1 ถึง ร้อยละ 5 ต่อตารางเมตร (Erwin et al., 2017) และมีการจัดเก็บ Le versement pour sous densité (VSD) หรือการจ่ายเงินเพื่อความหนาแน่นต่ำ กล่าวคือ จะมีการจัดเก็บเงินจากการก่อสร้างอาคารใหม่ที่มีความหนาแน่นไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดโดยเทศบาล (Pierre Appremont, n.d.) เพื่อป้องกันการขยายตัวของเมือง (Urban Sprawl) ให้สอดคล้องกับแผนผังเมืองท้องถิ่น (PLU) และแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน (POS) เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่มีการจัดเก็บภาษีการผังเมือง หรือ City Planning Tax ตามพระราชบัญญัติผังเมือง ที่เรียกว่า City Planning Act เป็นแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การปรับปรุงบริการสาธารณะและแผนการพัฒนาเมือง เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงเมือง ซึ่งเป็นภาษีที่ถูกจัดเก็บอย่างมีวัตถุประสงค์พิเศษ (Earmarked Tax) ครอบคลุมสำหรับนำไปใช้จ่ายในการพัฒนาเมือง การบำรุงรักษาเมือง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวมไปถึงการนำภาษีดังกล่าวไปใช้เพื่อยกระดับการพัฒนาเมืองให้ดียิ่งขึ้น โดยการจัดทำบริการสาธารณะ เช่น การจัดให้มีสวนสาธารณะ ถนนชุมชน โรงเรียน ระบบบำบัดน้ำเสีย การป้องกันกระแสน้ำ เป็นต้น โดยภาษีการผังเมืองจะถูกจัดเก็บจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในเขตส่งเสริมการพัฒนา (Urbanization promotion areas) ภายใต้พระราชบัญญัติการผังเมือง (General Affairs Section, General Affairs Division Tokyo Metropolitan Government, Bureau of Taxation, 2019) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การวางผังเมืองเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมและส่งเสริมการควบคุมการเก็งกำไรของที่ดิน (Curbing Speculative Transactions) ในเขตส่งเสริมการพัฒนา มีอัตราภาษีสูงสุดที่ร้อยละ 0.3

ประเทศจีน มีการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มขึ้นของที่ดิน (Land Appreciation Tax) คือ ภาษีที่เรียกเก็บจากกำไรที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมอสังหาริมทรัพย์ จะถูกจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า 4 ระดับ ร้อยละ 30 40 50 และ 60 โดยคำนวณจากมูลค่าของที่ดินที่เพิ่มขึ้น (Land Value Appreciation Amount) ที่เกินส่วนจากขณะที่ได้รับการพิจารณาที่ดินมา (PwC China, n.d.) มีการจัดเก็บภาษีการใช้ที่ดินเขตเมือง (Urban and Township Land Use Tax) ที่จัดเก็บจากบุคคลที่มีการใช้ที่ดินในเขตเมือง เขตชนบท รวมไปถึงเขตอุตสาหกรรมและเขตเหมืองแร่ โดยมีการคิดภาษี

ตามตารางเมตร เช่น เขตเมืองขนาดใหญ่ คิดภาษีจำนวน 1.5-30 หยวน (RMB) ต่อตารางเมตรต่อปี เขตเมืองขนาดกลาง คิดภาษีจำนวน 1.2-24 หยวน (RMB) ต่อตารางเมตรต่อปี เขตเมืองขนาดเล็ก คิดภาษีจำนวน 0.9-18 หยวน (RMB) ต่อตารางเมตรต่อปี และเขตเมืองชนบท เขตอุตสาหกรรม หรือเขตเหมืองแร่ คิดภาษีจำนวน 0.6-12 หยวน (RMB) ต่อตารางเมตรต่อปี เป็นต้น นอกจากนี้ ประเทศจีนยังมีการจัดเก็บภาษีการเพาะปลูก หรือ Arable Land Use Tax ในเชิงที่เป็นบทลงโทษ สำหรับการไ้ที่ดินผิไปจากประเภทที่รัฐกำหนดไว้ กล่าวคือ ภาษีการเพาะปลูกจะถูกจัดเก็บ จากบุคคลที่ไ้ที่ดินสำหรับเกษตรกรรม เพื่อการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยหรือสิ่งปลูกสร้างอื่นที่ ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ทางเกษตรกรรม โดยมีการคิดอัตราภาษีที่แตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ (State Taxation Administration of the People's Republic of China, n.d.) บุคคลซึ่งเป็นเกษตรกร จึงไม่ต้องเสียภาษีประเภทนี้

ส่วนเรื่องมาตรการทางภาษีด้านการคมนาคมและการขนส่ง ในสหรัฐอเมริกา มีการนำ ค่าธรรมเนียมรถติด (Congestion Pricing) และการจัดเก็บผลประโยชน์จากการพัฒนาโครงการ (Value capture) โดยการเก็บภาษีผลตอบแทนทางการเงิน หรือ Tax Increment financing (TIF) มาบังคับใช้กับการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งมวลชน หรือ Transit Oriented Development (TOD) ก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งมวลชน และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มของที่ดิน ได้อย่างมากมายในทุกทิศทางที่ระบบขนส่งมวลชนนี้พาดผ่าน (ฐาปนา บุญประวีตร, 2556) และ เป็นการเพิ่มความสามารถหรือโอกาสในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของเมือง ประเทศไทยก็มีการใช้ แนวทาง TOD นี้เป็นต้นแบบของเมืองขอนแก่น ซึ่งยังอยู่ในระหว่างการพัฒนาพื้นที่ แต่ยังไม่มีการจัดเก็บภาษีในลักษณะของภาษีผลตอบแทนทางการเงิน (TIF) ที่จัดเก็บจากมูลค่าที่ดินที่เพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากการพัฒนาชุมชนหรือการลงทุนของรัฐ หรือค่าธรรมเนียมรถติด (Congestion pricing) แต่อย่างใด ภาษีประเภทนี้นอกจากการแก้ปัญหาเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อการแก้ไข ปัญหาเมืองโตเดี่ยวหรือเมืองเอกนครของกรุงเทพมหานครแล้ว ภาษีผลตอบแทนทางการเงินนี้ มีส่วนช่วยอย่างมากในการลดการถือครองที่ดินเพื่อเก็งกำไร และสามารถลดการกระจุกตัวของการใช้ ประโยชน์ที่ดิน ให้เกิดการกระจายการลงทุนไปยังเขตเมืองหรือเขตชนบทอื่น และเกิดการจ้างงานเพิ่ม มากขึ้นนอกเหนือจากเขตเมืองกรุงเทพมหานคร ทำให้แรงงานไม่จำต้องมุ่งมาจดหมายเดียวกัน อันเป็นการแก้ไขปัญหาการจราจรได้บางส่วน เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น ที่มีการเก็บค่าธรรมเนียม การใช้ถนน (Japan International Cooperation Agency (JICA) and Ministry of Land, Infrastructure and Transport, 2007) คือ การเก็บค่าธรรมเนียมจากการใช้ถนน คล้ายคลึงกับค่าธรรมเนียมรถติด ของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากจัดเก็บตามหลักผู้ไ้เป็นผู้จ่าย (Users Pay) เป็นไปตามหลักความเป็นธรรม ทางภาษี เนื่องจากผู้ไ้ถนนเท่านั้นเป็นผู้จ่าย และการจ่ายค่าธรรมเนียมเช่นนี้สะท้อนถึงความต้องการ พัฒนาถนนจากการใช้ถนน ทำให้เกิดการกระจายทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการพัฒนา ถนนจะถูกพิจารณาใช้ในระยะยาว หากมีการนำมาตรการดังกล่าวนี้มาใช้ในประเทศไทยจะช่วยสร้าง รายได้ให้แก่ภาครัฐ และสามารถนำรายได้ดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาการคมนาคมและ การขนส่งต่อไป เพื่อให้รัฐใช้งบประมาณในการอุดหนุนที่น้อยลง อันเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลน งบประมาณ

บทสรุป

มาตรการทางภาษีเป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ หรือเครื่องมือทางการคลังที่สำคัญของรัฐในการกำหนด ชี้นำ ส่งเสริม หรือควบคุมให้เกิดการปฏิบัติตามแนวนโยบายแห่งรัฐ สามารถใช้ในเชิงที่เป็นมาตรการในการลงโทษ คือ การจัดเก็บภาษีจากการไม่ปฏิบัติตามแผนการผังเมือง และมาตรการในการสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติตามผังเมืองโดยการบรรเทาภาษี เพื่อให้เกิดการจูงใจในการพัฒนาตามแนวทางของการวางผังเมือง ควรมีการจัดเก็บภาษีการผังเมือง (City Planning Tax หรือ Town Planning Tax) ในลักษณะของภาษีการพัฒนาเมือง มีอัตราภาษีแบบแบ่งแยกตามแต่ขนาดของเมือง และความเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองในอัตราที่แตกต่างกัน โดยคิดตามขนาดพื้นที่ และมูลค่าทรัพย์สินเป็นฐานในการคำนวณภาษีประกอบกัน ดังเช่นในประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น หรือประเทศฝรั่งเศส เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างสูงสุดตามศักยภาพของที่ดิน สร้างรายได้ทางการเงินในการจัดทำบริการสาธารณะแก่ภาครัฐในการพัฒนาหรือฟื้นฟูเมือง การเก็บภาษีในเมืองขนาดใหญ่ หรือเมืองที่มีการพัฒนาการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าเมืองขนาดเล็กหรือเมืองที่ยังมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า การใช้ภาษีในอัตราที่แตกต่างกันนี้จะเป็เครื่องมือที่มีส่วนช่วยอย่างมากในการขยายตัวของเมืองไปยังบริเวณโดยรอบหรือไปยังเมืองอื่น ๆ โดยอาจเริ่มต้นทำการจัดเก็บภาษีเฉพาะที่ดินในเขตเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานครก่อน เพื่อไม่ให้เกิดการพัฒนาเมืองแบบกระจุกตัวในบริเวณเดียว จนกลายเป็นปัญหาทางการผังเมืองระยะยาวอย่างในกรุงเทพมหานครที่ประสบปัญหากลายเป็นเมืองเอกนคร (Primate City) ทำให้เมืองอื่นบริเวณโดยรอบไม่อาจพัฒนาเมืองให้มีขนาดเศรษฐกิจได้เทียบเท่ากรุงเทพมหานครอย่างในปัจจุบัน ซึ่งหากมีการจัดเก็บภาษีเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเมืองและการจัดทำบริการสาธารณะอย่างเฉพาะเจาะจง จะทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มมากขึ้นในการลงทุนก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งนี้การจัดเก็บภาษีประเภทนี้ควรเป็นไปอย่างสอดคล้องต่อความต้องการที่แท้จริงของประชากรในพื้นที่ จึงควรเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวางแผนจัดเก็บภาษี และมีอำนาจในการบริหารภาษีนี้โดยอิสระ ตามหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดสภาวะการแข่งขันของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการจัดทำบริการสาธารณะในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ อีกทั้งยังเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชากรผู้เสียภาษีในการตรวจสอบการจัดทำบริการสาธารณะโครงสร้างพื้นฐานบริเวณพื้นที่อยู่อาศัยของตนอีกทางหนึ่ง โดยอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง หรือออกกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาเมือง เพื่รองรับการจัดเก็บภาษีวัตถุประสงค์พิเศษนี้ นอกจากนี้ มาตรการทางกฎหมาย หรือมาตรการควบคุมยังคงต้องมีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามแนวทางของการผังเมือง การใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมทางผังเมืองควบคู่ไปกับใช้มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและฟื้นฟูเมืองตามแนวทางของการผังเมืองนั้น เป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นในประเทศไทยโดยเร็ว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการผังเมืองอย่างสูงสุด ซึ่งมาตรการทางภาษีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างรายได้แก่ภาครัฐ และเพิ่มการลงทุนของภาคเอกชน ให้เกิดการพัฒนาเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตแก่ประชากรเมือง และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ เช่นนี้ จะช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับการผังเมืองต่าง ๆ ดังที่เคยมีมาในอดีตได้ เนื่องจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบโครงข่ายการคมนาคมและการขนส่ง

และการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ จะต้องมีการวางแผนเพื่อจัดทำตามแนวทางของการผังเมืองให้สอดคล้องกันในทุกมิติอย่างสมดุล

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป.). **มาตรฐานการวางผังเมือง (Standard for Preparing Urban Plans).**

การเคหะแห่งชาติ. (2556). **มองมุมเมือง.** กรุงเทพฯ: การเคหะแห่งชาติ.

คำรบลักข์ สุรัสวดี. (2543). **การศึกษาและการวิจัยเพื่อการขึ้นและกำหนดกรอบนโยบายการพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครและปริมณฑล** กับการแก้ปัญหาจราจร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐาปนา บุญยประวิตร. (2556). **การสนับสนุนทางการเงินเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่พัฒนารอบสถานีขนส่งมวลชนของ สหรัฐอเมริกา (Infrastructure Financing Options for Transit-Oriented Development in USA.).** แปลและเรียบเรียงจากรายงานเรื่อง Infrastructure Financing Options for Transit-Oriented Development ซึ่งเป็นรายงานเผยแพร่ของ Office of Sustainable Communities Smart Growth Program, U.S. Environmental Protection Agency จัดพิมพ์ในเดือนมกราคม 2556.

นิพันธ์ วิเชียรน้อย. (2552). **การผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทย (Urban Land Use Planning in Thailand).** วารสารกรมโยธาธิการและผังเมือง. (29): 31.

พนิต ภูจินดา. (2556). **การผังเมืองกับการพัฒนาเมือง.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562. (2562, 12 มีนาคม). **ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 136 ตอนที่ 30 ก. หน้า 11, 13.**

วรโรจน์บอล ควรอาจ และผกา มาศ ถิ่นพังงา. (2556). **กระบวนการกลายเป็นเมืองในประเทศไทย Urbanisation in Thailand.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.tei.or.th/thaicityclimate/public/research-46.pdf>. (2563, 2 ตุลาคม).

สิทธิพล กุสุมอรัญญา. (ม.ป.ป.). **สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาในพื้นที่เขตกรุงเทพฯ ชั้นในและเขตกรุงเทพฯ ชั้นกลางให้เมืองกระชับ.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://cmc.bangkok.go.th/bmaitev/web/uploads/14.pdf>. (2562, 22 พฤศจิกายน).

โสภณ พรโชคชัย. (2562). **การเปลี่ยนแปลงราคาที่ดิน พ.ศ. 2537-2561.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: https://www.area.co.th/thai/area_announce/area_press.php?strquey=press_announcement2913.htm. (2563, 20 มิถุนายน).

อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (2552). **เครื่องมือการเงินเพื่อการฟื้นฟูเมือง.** วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2): 11.

- อริสา จันทร์บุญทา และจิรัฐ เจนพิงพร. (2561). ความเป็นเมือง (Urbanization) และนโยบายของไทย. **FAQ Focus and Quick**. (128): 1-2.
- Ernst & Young. (EY). (2015). **Megatrends 2015 Making sense of a world in motion**. [Online], Available: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-megatrends-report-2015/\\$FILE/ey-megatrends-report-2015.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-megatrends-report-2015/$FILE/ey-megatrends-report-2015.pdf). (2020, 21 June).
- Erwin Hepperle et al. (2017). **Land Ownership and Land Use Development The Integration of Past, Present and Future in Spatial Planning and Land Management Policies**. vdf Hochschulverlag AG, an der ETH Zurich.
- Frost & Sullivan. (2016). **World's Top Global Mega Trends To 2025 and Implications to Business, Society and Cultures**. [Online], Available: <https://www.thegeniusworks.com/wp-content/uploads/2016/01/Megatrends-2025-Frost-and-Sullivan.pdf>. (2020, 21 June).
- General Affairs Section, General Affairs Division Tokyo Metropolitan Government, Bureau of Taxation. (2019). **Guide to Metropolitan Taxes 2019**. (rev. ed.). Tokyo: Bureau of Taxation.
- Japan International Cooperation Agency (JICA) and Ministry of Land, Infrastructure and Transport. (2007). **Urban Planning System in Japan**. (2nd ed.).
- OECD. (2015). **In It Together: Why Less Inequality Benefits All**. [Online], Available: <https://www.oecd.org/els/soc/OECD2015-In-It-Together-Chapter1-Overview-Inequality.pdf>. (2020, 21 June).
- Pierre Appremont. (n.d.). (2020). **Town planning taxes**. [Online], Available: <http://www.fiscalimmo.com/index.php/en/home/th3-en/2014-04-03-14-35-26-en/113-article-1-modele-5>. (2020, 5 August).
- PwC. (2016). **Five Megatrends And Their Implications for Global Defense & Security**. [Online], Available: <https://www.pwc.com/gx/en/government-public-services/assets/five-megatrends-implications.pdf>. (2020, 21 June).
- PwC China. (n.d.) Overview of PRC Taxation System. Major Taxes in the PRC. **Tax on specific objective**. [Online], Available: <https://www.pwccn.com/en/services/tax/accounting-and-payroll/overview-of-prc-taxation-system.html>. (2020, 20 March).
- State Taxation Administration of the People's Republic of China. (n.d.). Resources. **Tax Type**. [Online], Available: <http://www.chinatax.gov.cn/eng/c101270/c101272/c5094513/content.html>. (2020, 20 March).
- Thomas, A. G. (2007). Incentive Property Taxation. **Journal of the American Planning Association**: 64.
-

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division.

(2019). **World Urbanization Prospects: The 2018 Revision**

(ST/ESA/SER.A/420). New York: United Nations.

United Nations, Department of Economic and Social Affairs. (2018). **68% of the world population projected to live in urban areas by 2050, says UN.**

[Online], Available:

<https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>. (2019, 10 December).

การจัดการองค์กรธุรกิจกับปัญญาประดิษฐ์เพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ

MANAGEMENT OF BUSINESS ORGANIZATION WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR BUSINESS SURVIVAL

อมรรักษ์ สวนชุมพล^{1*}
Amonluk Shouchupol^{1*}

Received : 8 August 2019

Revised : 2 November 2020

Accepted : 24 November 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายการจัดการองค์กรธุรกิจกับปัญญาประดิษฐ์โดยเป็น การศึกษาและวิเคราะห์บนพื้นฐานของแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัย ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยี คือสิ่งที่มีผลต่อการจัดการองค์กรธุรกิจในปัจจุบันและอนาคตอย่างมาก ทั้งนี้ ผู้บริหารหรือผู้มีส่วน เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ในมิติของแนวคิดและผลกระทบจากการใช้ ปัญญาประดิษฐ์ขององค์กรธุรกิจ ความสามารถการทำงานของมนุษย์ที่ดีกว่าปัญญาประดิษฐ์ รวมถึง แนวทางการจัดการองค์กรธุรกิจสำหรับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทำงาน เพื่อเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงานและความอยู่รอดทางธุรกิจอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ

คำสำคัญ: การจัดการองค์กรธุรกิจ ปัญญาประดิษฐ์

¹วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹College of Innovative Management,

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: ohm_science@hotmail.com

ABSTRACT

The objectives of this article are to explain management of business organization with artificial intelligence. This article uses the study and analysis based on concepts, theorys and researchs. The advancement of technology has greatly affected the management of business organization at present and in the future. Executives or stakeholders should have an understanding about artificial intelligence concepts and impacts from the use of artificial intelligence in business organizations, human work ability which is better than artificial intelligence, guidelines for management of business organization with artificial intelligence applying for work, including working efficiency improvement and appropriate and systematic business viability.

Keywords: Business Organization Management, Artificial Intelligence

บทนำ

วิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในอนาคตนั้นมีแนวโน้มที่จะต้องเกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับปัญญาประดิษฐ์มากขึ้น อาทิเช่น การมีรถยนต์ที่สามารถเคลื่อนที่ได้เองโดยไม่มีคนขับ หรือการมีหุ่นยนต์ที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่ง พอตตา วุฒิพรชัย, เพ็ญศรี บางบอน และ รุจิภา สันสมบุรณ์ทอง (2560) ได้อธิบายเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence: AI) นี้ว่าเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทำให้คอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถคล้ายมนุษย์หรือเลียนแบบพฤติกรรมมนุษย์ โดยเฉพาะความสามารถในการคิดเองได้ หรือการมีปัญญานั้นเอง ปัญญานี้มนุษย์เป็นผู้สร้างให้คอมพิวเตอร์จึงเรียกว่า “ปัญญาประดิษฐ์”

อนาคตนวัตกรรมจะเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและความอยู่รอดทางธุรกิจ โดยการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559) ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีการเติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์กรต้องเผชิญกับความท้าทายที่ไม่เคยประสบมาก่อน ดังนั้น องค์กรจะอยู่รอดได้และมีการเจริญเติบโตนั้นต้องมีการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างจากเดิมเพื่อหนีคู่แข่งโดยต้องพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม (คชาวุฒิ สังฆมาศ, เกรียงไกร โพธิ์มณี และปรียาภร เอี่ยมสำลี, 2560) ซึ่งปัญญาประดิษฐ์ถือเป็นหนึ่งนวัตกรรมที่จะเข้ามาสร้างการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานขององค์กร อย่างมาก เช่น การติดต่อสื่อสาร รูปแบบการบริการและการผลิต การรับรู้ และลักษณะการตลาด เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการองค์กรธุรกิจให้สอดคล้องกับการทำงานของปัญญาประดิษฐ์

นอกจากนี้ หลายองค์กรธุรกิจในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานในองค์กรอย่างเป็นระบบมากขึ้น เช่น การรวบรวมและประมวลข้อมูลธุรกรรมทางการเงินของลูกค้าที่มีอยู่มหาศาลเพื่อประเมินการปล่อยสินเชื่อที่เหมาะสมให้แก่ลูกค้าในแต่ละรายของสถาบันการเงิน และการใช้หุ่นยนต์ในการให้บริการข้อมูลแก่ลูกค้าเพื่อทดแทน

พนักงานบริการข้อมูลลูกค้า (Call Center) ของบริษัทเกี่ยวกับการให้บริการเครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิดและการวิจัยของ นรุตม์ โตโพธิ์ไทย (2558), ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2559), ภาวัต ธนสารแสนล้าน (2561) รวมถึง วิไล พิงผล, ดวงใจ จันทร์ตาแสง และประสพชัย พสุนนท์ (2562) พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมและผสมผสานการทำงานให้เข้ากับปัญญาประดิษฐ์อย่างเหมาะสม โดยสามารถแบ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ขององค์กรธุรกิจ

การดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารต้องมีการรวบรวมข้อมูล การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินติดตามทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิดของ ทศพร มะหะหมัด และมนัส สุทธิการ (2563) และเจริญศักดิ์ แซ่จิ่ง (2562) พอสรุปได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์สามารถเป็นเครื่องมือช่วยในการสนับสนุนและส่งเสริมให้การดำเนินงานดังกล่าวมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากขึ้น โดยการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ขององค์กรธุรกิจนั้น สามารถจำแนกได้ 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนางานเชิงนโยบาย

การวางแผนและตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเหมาะสม ถือเป็นอุปสรรคประการหนึ่งของผู้บริหารองค์กรธุรกิจ ซึ่งปัญญาประดิษฐ์นั้นถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยค้นหา รวบรวม ประมวลผล และแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีจำนวนมากศาลได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ และสามารถใช้งานได้ทันที รวมถึง ยังเป็นการช่วยลดปัญหาข้อผิดพลาดหรืออคติในการวิเคราะห์ข้อมูลของมนุษย์ เนื่องจากลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์นั้น อาจมีความลำเอียงในบางสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจอันส่งผลให้ไม่เสนอแนะทางเลือกหรือคำตอบที่เหมาะสมที่สุดให้แก่ผู้บริหาร ซึ่งปัจจุบันได้มีบางองค์กรธุรกิจที่นำหุ่นยนต์มาช่วยในการให้คำปรึกษาด้านการลงทุนผ่านซอฟต์แวร์การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงควบคู่กับการให้คำปรึกษาหรือข้อมูลจากมนุษย์ เพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดสรรเงินลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ของนักลงทุน

2. ด้านการพัฒนางานเชิงกระบวนการ

การทำธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการผลิตสินค้าหรือการบริการย่อมให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงานที่สะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง ซึ่งการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในกระบวนการทำงานนั้น สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคอขวดหรือข้อจำกัดของมนุษย์ในการทำงานได้หลายประการ อาทิเช่น ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาการเสียเวลาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการทำงานที่พึงประสงค์ ปัญหาการไม่มาทำงานอันเนื่องจากการเจ็บป่วยหรือมีกิจธุระส่วนตัว ปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน และปัญหาการไม่รักษาคุณภาพและมาตรฐานในการทำงานที่สม่ำเสมอ เป็นต้น ทั้งนี้ ปัจจุบันได้มีบางองค์กรธุรกิจที่นำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการพัฒนาเชิงกระบวนการมากขึ้น อาทิเช่น การใช้หุ่นยนต์ผ่าตัดในการทำงานร่วมกับทีมศัลยแพทย์ของโรงพยาบาลเอกชน การใช้หุ่นยนต์เพื่อทดแทนพนักงานต้อนรับ พนักงานลงทะเบียนประวัติการเข้า/ออก (check-in/check-out)

และพนักงานช่วยยกกระเป๋าของโรงแรม รวมถึง การใช้หุ่นยนต์สนทนาสื่อสารแทนมนุษย์ (Chatbot) สำหรับการบริการได้จากข้อมูลการถามตอบกับลูกค้า เป็นต้น

ปัญญาประดิษฐ์สามารถเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยองค์กรธุรกิจเกี่ยวกับการพัฒนางาน ด้านนโยบายและด้านกระบวนการ ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้ ปัญญาประดิษฐ์ให้สอดคล้องกับบริบทการทำงานของแต่ละองค์กรธุรกิจอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการลดปัญหาหรือข้อจำกัดในการทำงานของมนุษย์

ผลกระทบจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์ขององค์กรธุรกิจ

การใช้ปัญญาประดิษฐ์นั้นส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจในอนาคต ซึ่งผู้บริหารควรเล็งเห็นผลกระทบดังกล่าว เพื่อการเตรียมความพร้อมและปรับตัวกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิดและการวิจัยของ นรุตม์ โตโพธิ์ไทย (2558) และ โกศล จิตวิรัตน์ (2561) สามารถแบ่งผลกระทบจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์ขององค์กรธุรกิจได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเลิกจ้างแรงงานมนุษย์ในการทำงาน

เนื่องจากปัญญาประดิษฐ์สามารถที่จะพัฒนาตัวเองได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วตลอดเวลา สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ไม่มีอารมณ์ความรู้สึกหรืออคติ และสามารถจัดการข้อมูลได้จำนวนมากและเรียกใช้ได้ทันที ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญที่ทำให้ธุรกิจสามารถก่อให้เกิดผลกำไรได้อย่างต่อเนื่อง และราบรื่น รวมถึงสามารถลดปัญหาเกี่ยวกับเงินเดือนและสวัสดิการ ความสม่ำเสมอของคุณภาพ ในการผลิตหรือการบริการ ความขัดแย้งทางความคิดหรือพฤติกรรมในการทำงาน และการขาดแคลน แรงงาน ซึ่งถือเป็นประเด็นปัญหาที่หลีกเลี่ยงยากสำหรับการใช้แรงงานมนุษย์ในการทำงาน ดังนั้น จึงมีหลายองค์กรธุรกิจที่เลือกใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทดแทนแรงงานมนุษย์ในบางลักษณะงานหรือ อาชีพ เช่น พนักงานบัญชี พนักงานต้อนรับ พนักงานส่งของ พนักงานขับรถ พนักงานขายสินค้า ที่ห้างสรรพสินค้าหรือร้านค้าปลีก พนักงานพิสูจน์อักษร และพนักงานฝ่ายบุคคล เพื่อเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพของการทำงานและลดข้อด้อยหรือข้อจำกัดของแรงงานมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารควรมี กระบวนการเตรียมความพร้อมหากมีการเลิกจ้างแรงงานมนุษย์ในการทำงานอย่างเป็นระบบ เช่น การมีแผนดำเนินการหลังเลิกจ้างแรงงานตามหลักกฎหมายคุ้มครองแรงงาน หรือการมีแผนการ เบิกจ่ายการเงินที่ชัดเจน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทดแทนแรงงาน มนุษย์ยังมีข้อจำกัดอยู่บางประการ ซึ่งปัญญาประดิษฐ์นั้นไม่สามารถใช้ได้กับอาชีพหรือแรงงาน มนุษย์ที่ต้องใช้สามัญสำนึก สัญชาตญาณ ความเข้าใจในมนุษย์ด้วยกัน วิจลณญาณในการ ตัดสินใจ การสร้างสรรค์ การจัดการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ประสาทสัมผัส ความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางสังคมร่วมกันในการทำงาน อาทิเช่น ผู้ให้บริการด้านการดูแลสุขภาพ นักการเมือง ศิลปินงานศิลปะ ผู้พิพากษาและทนายความ และอาจารย์หรือครู เนื่องจากลักษณะของอาชีพ ดังกล่าวยังต้องอาศัยความเป็นศาสตร์และศิลป์ (Science and Art) และการเข้าใจอารมณ์ของ ผู้เกี่ยวข้องเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจหรือการทำงาน

2. ด้านการถูกควบคุมการทำงานด้วยหุ่นยนต์หรือระบบคอมพิวเตอร์

การที่องค์กรธุรกิจได้มีการนำปัญญาประดิษฐ์มาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานนั้น อาจส่งผลให้พนักงานส่วนหนึ่งต้องอยู่ในฐานะของการถูกควบคุมหรือเป็นผู้รับการประเมินผลการทำงานจากหุ่นยนต์หรือระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งความแตกต่างระหว่างการถูกควบคุมการทำงานด้วยหุ่นยนต์หรือระบบคอมพิวเตอร์กับการถูกควบคุมการทำงานด้วยมนุษย์ที่สำคัญก็คือ การขาดความยืดหยุ่นในการทำงาน การขาดความเอื้ออาทรต่อกัน และความเข้าใจกันในเรื่องความเป็นมนุษย์ที่น้อยลง ดังนั้น บรรยากาศขององค์กรจึงมีแนวโน้มที่จะตึงเครียด ห่างเหิน และขาดสุนทรียะในวิถีชีวิตการทำงาน ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารจึงควรมีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ดีอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับเกี่ยวกับเกณฑ์ประเมินการทำงานและเป้าหมายขององค์กรร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

3. ด้านการถูกแทรกแซงหรือการโจรกรรมข้อมูลความเป็นส่วนตัว

การสร้างระบบการรักษาความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในองค์กรธุรกิจ เนื่องจากการป้องกันบุคคลที่เรียกว่า แฮกเกอร์ (Hacker) หรือผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ในการหาวิธีการเพื่อเข้าไปขโมยข้อมูลหรือทำลายระบบสร้างความเสียหายให้กับองค์กร ซึ่งการแทรกแซงหรือการโจรกรรมข้อมูลความเป็นส่วนตัวของแฮกเกอร์นี้ถือเป็นปัญหาอาชญากรรมทางด้านเทคโนโลยีที่ทั่วโลกและมีแนวโน้มที่จะเกิดเพิ่มมากขึ้นในอนาคต โดยองค์กรธุรกิจที่ถูกแทรกแซงหรือการโจรกรรมข้อมูลความเป็นส่วนตัวนั้น อาจมีโอกาสรุนแรงถึงขั้นต้องหยุดการทำงาน เสียเงินจำนวนมาก หรือการปิดกิจการก็เป็นได้

ผลกระทบจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์ขององค์กรธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเลิกจ้างแรงงานมนุษย์ในการทำงาน ด้านการถูกควบคุมการทำงานด้วยหุ่นยนต์หรือระบบคอมพิวเตอร์ และด้านการถูกแทรกแซงหรือการโจรกรรมข้อมูลความเป็นส่วนตัวนั้นถือเป็นประเด็นสำคัญหนึ่งที่ผู้บริหารควรวางแผนเตรียมรับสถานการณ์ที่เป็นผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเพื่อความราบรื่นในการดำเนินการและลดผลกระทบด้านลบหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นตามมาอย่างเป็นระบบ

ความสามารถในการทำงานของมนุษย์ที่ดีกว่าปัญญาประดิษฐ์

จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์การวิจัยของ สาคร กล้าหาญ และคชา ศัยกุล (2563) และศุภชัย ศรีสุชาติ (2561) พอสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบและจ้างงานในอนาคตจะมีการปรับเปลี่ยนไปหลายประการเนื่องจากความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ แต่สำหรับการทำงานบางอย่างนั้น มนุษย์ก็ยังคงมีความสามารถทำงานของมนุษย์ที่ดีกว่าปัญญาประดิษฐ์ โดยความสามารถในการทำงานดังกล่าว สามารถแบ่งออกได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการใช้ทักษะทางสังคม

การดำเนินชีวิตให้เกิดความสงบสุขและเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมนั้นย่อมต้องอาศัยความยืดหยุ่นทางความคิด การรู้จักประเมินและตัดสินใจ และการประสานงานร่วมกันที่ไม่มีแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว โดยความสามารถเกี่ยวกับปรับตัวเพื่อความเหมาะสม

หรือความอยู่รอดนี้ ถือเป็นคุณลักษณะเด่นประการหนึ่งของสิ่งมีชีวิตที่สามารถทำได้ดีกว่าระบบคอมพิวเตอร์

2. ด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์สิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ต้องอาศัยทักษะการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับการบูรณาการของความเป็นศาสตร์และศิลป์ (Science and Art) ซึ่งกระบวนการทางสมองของมนุษย์นั้นมีความซับซ้อนและสามารถเชื่อมโยงสิ่งใหม่ ๆ ที่ต้องอาศัยจินตนาการและความไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวได้ดีกว่าระบบคอมพิวเตอร์

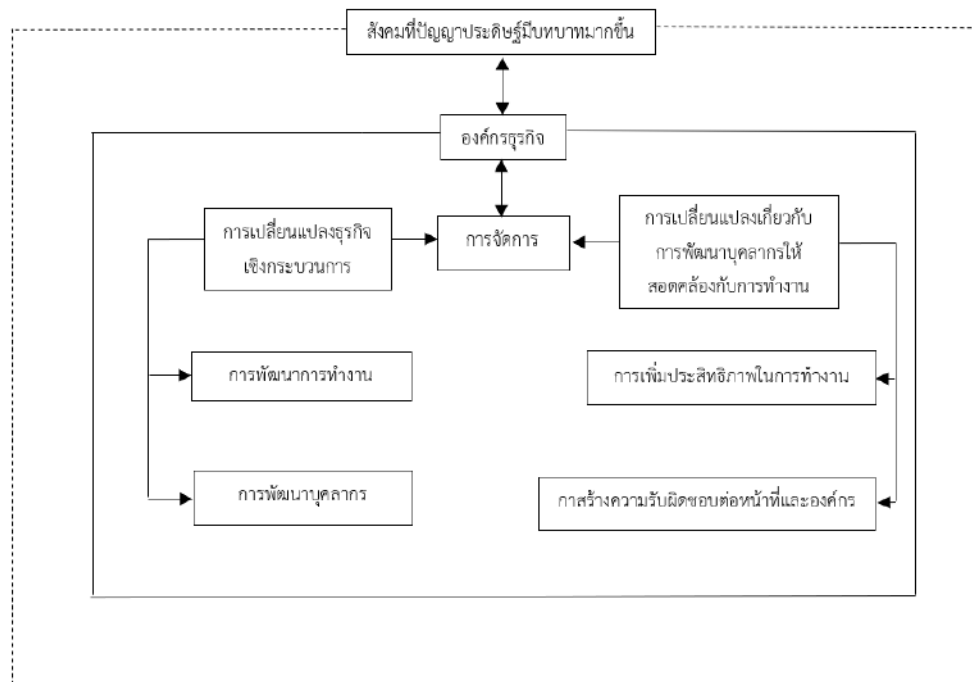
3. ด้านการใช้ทักษะทางอารมณ์

การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์หรือความรู้สึกโดยเฉพาะการเจรจาต่อรอง ซึ่งถือเป็นเรื่องหนึ่งที่มีมนุษย์สามารถทำหน้าที่เกี่ยวกับการสัมผัสและการถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นการคลี่คลายสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่าระบบคอมพิวเตอร์ เนื่องจากเรื่องดังกล่าวเป็นความละเอียดอ่อนที่มนุษย์ด้วยกันเท่านั้นที่จะมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกัน

ความสามารถในการทำงานของมนุษย์ที่ดีกว่าปัญญาประดิษฐ์ด้านการใช้ทักษะทางสังคม ด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และด้านการใช้ทักษะทางอารมณ์นั้น เนื่องจากการทำงานที่ไม่มีแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว ต้องอาศัยจินตนาการ และความเข้าใจอกเข้าใจกันระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวคือสิ่งที่ติดตัวตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ระบบคอมพิวเตอร์ลอกเลียนแบบได้ยาก

แนวทางการจัดการองค์กรธุรกิจสำหรับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทำงาน

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทำงานขององค์กรธุรกิจเพื่อประโยชน์เชิงการแข่งขัน หรือรักษาผลประโยชน์ให้แก่องค์กรนั้น ถือเป็นประเด็นหนึ่งที่มีแนวโน้มที่จะเกิดมากขึ้นในอนาคต อย่างเป็นรูปธรรม แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัญญาประดิษฐ์จะมีความสามารถในการค้นหา รวบรวม ประมวลผล และแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมากกว่ามนุษย์ หากแต่การบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญปัญญาประดิษฐ์มากเกินไปก็อาจส่งผลเสียต่อการทำงานได้เช่นกัน จากการศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิดของ รัตติกาล ไสวะภาส, อโณทัย ดวงดารา, รพรัชย์ อุทัยรักษ์, ทานตะวัน บุญเล็ก และอนันต์ ธรรมชาลัย (2563), อมรรักษ์ สวนชุมพล (2561), เสาวนีย์ สมันต์ศรีพร (2560) และวีณา พิงวิวัฒน์นิกุล (2562) พอสรุปได้ว่า การพัฒนาองค์การและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพการทำงานสูงในบริบทอนาคต ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรภาคธุรกิจควรมีแนวทางการจัดการองค์กรธุรกิจสำหรับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทำงานอย่างเหมาะสม โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการองค์กรธุรกิจสำหรับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทำงาน

จากภาพข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรภาคธุรกิจควรมีการให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลง 2 ประเด็น ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงธุรกิจเชิงกระบวนการ โดยสามารถแบ่งกระบวนการบริหารจัดการออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1.1 การพัฒนาการทำงาน ผู้บริหารควรมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการทำธุรกิจในยุคที่มีข้อมูลจำนวนมากที่ต้องอาศัยการค้นหาข้อมูล การรับรู้และเก็บข้อมูลเสียงสะท้อนเพื่อการพัฒนางานด้านการตลาดและด้านการบริการที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว เช่น การใช้โปรแกรมช่วยตอบคำถามหรือให้ข้อมูล (Chat bot) หรือชุดคำสั่งทางคอมพิวเตอร์ที่อำนวยความสะดวกเฉพาะเรื่อง (Application) สำหรับการเพิ่มยอดขายและการพัฒนาการบริการที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการช่วยค้นหา คัดกรอง และวิเคราะห์ข้อมูลและพฤติกรรมผู้ลูกค้าแต่ละรายเพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง การสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้า และการพัฒนาบริการที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

1.2 การพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารควรมีการปรับกฎระเบียบที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับการดำเนินงานธุรกิจในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เช่น การมีช่องทางที่พนักงานสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์หรือสื่อสารกับองค์กรได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การสร้างระเบียบหรือข้อปฏิบัติให้บุคลากรบางตำแหน่งสามารถทำงานแบบยืดหยุ่นในชั่วโมงทำงาน (Flexible Working Hours) หรือสามารถทำงานที่ใดก็ได้ การกำหนดกลยุทธ์หรือกระบวนการดำเนินงานที่มีการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานอย่างเหมาะสม เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับการทำงาน โดยแบ่งกระบวนการบริหารจัดการ ออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้บริหารควรมีการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานอย่างเหมาะสม เช่น การพัฒนาทักษะใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ การโต้ตอบหรือให้ข้อมูลกับลูกค้าแบบทันทีทันใด (Realtime) ด้วยการใช้ภาษาและหลักจิตวิทยาการให้บริการที่ดี เป็นต้น

2.2 การสร้างความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และองค์กร ผู้บริหารควรมีการให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบ เช่น การสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบการทำงานที่ตนเองรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร เพื่อเป็นการเสนอแนะสิ่งใหม่ ๆ และการช่วยสอดส่องหรือเป็นหูเป็นตาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภายนอกหรือประเด็นที่อาจส่งผลเสียให้องค์กร

แนวทางการจัดการองค์กรธุรกิจสำหรับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทำงานนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็น คือ 1) การให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงธุรกิจเชิงกระบวนการ โดยแบ่งออกเป็นการพัฒนางานและการพัฒนาบุคลากร และ 2) การให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับการทำงาน โดยแบ่งออกเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการสร้างความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และองค์กร ซึ่งการให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวควรเป็นการจัดการที่มุ่งเน้นความรวดเร็ว การมีประสิทธิภาพ ความยืดหยุ่น การใช้เทคโนโลยี และความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และองค์กรอย่างเป็นระบบ

บทสรุป

ปัญญาประดิษฐ์ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยองค์กรธุรกิจสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทั้งด้านนโยบายและด้านกระบวนการ เนื่องจากเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการลดปัญหาหรือข้อจำกัดในการทำงานของมนุษย์ หากแต่ก็ยังมีการทำงานบางอาชีพที่ต้องใช้ทักษะทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางอารมณ์ที่มนุษย์ยังคงทำงานได้ดีกว่าปัญญาประดิษฐ์ เนื่องจากการทำงานดังกล่าวต้องใช้สามัญสำนึก สัญชาตญาณ และความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ด้วยกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการจัดการผลกระทบที่เกิดจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างเหมาะสม เช่น การเลิกจ้างแรงงานมนุษย์ในการทำงาน การถูกควบคุมการทำงานด้วยหุ่นยนต์หรือระบบคอมพิวเตอร์ และการถูกแทรกแซงหรือการโจรกรรมข้อมูล ความเป็นส่วนตัว ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงธุรกิจเชิงกระบวนการด้านการพัฒนางานและด้านการพัฒนาบุคลากร ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับการทำงาน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการสร้างความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และองค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและความอยู่รอดทางธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). ถอดรหัสแนวโน้มใหญ่ของโลกปี 2020: โอกาสและการปรับตัวของธุรกิจในอนาคต. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 3(1): 1-26.
- โกศล จิตวิรัตน์. (2561). โมเดลการปรับตัวขององค์การธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการทำลายล้างของเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21. **วารสารสมาคมนักวิจัย**. 23(2): 74-88.
- คหาวุฒิ สังฆมาศ, เกรียงไกร โพธิ์มณี และปริยากร เอี่ยมสำลี. (2560). นวัตกรรมสร้างสรรค์ทางธุรกิจเพื่อการส่งออกกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0. **วารสารบัณฑิตศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 15(2): 124-132.
- เจริญศักดิ์ แซ่จิ่ง. (2562). การวิเคราะห์ข้อมูลทางธุรกิจในยุคของปัญญาประดิษฐ์. **วารสารธุรกิจปริทัศน์**. 11(2): 157-177.
- ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2559). นวัตกรรมบริการ :กลยุทธ์ที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์การธุรกิจบริการ. **วารสารการจัดการสมัยใหม่**. 14(2): 13-24.
- ทศพร มะหะหมัด และมนัส สุทธิการ. (2563). ปัญญาประดิษฐ์การจัดการทรัพยากรบุคคลสมัยใหม่ในองค์กร. **วารสาร RMUTT Global Business and Economics Review**. 5(1): 75-89.
- นรุตม์ โตโพธิ์ไทย. (2558). แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจที่สำคัญทั่วโลกและไทยในอนาคต. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 2(2): 124-134.
- พอลดา วุฒิพรชัย, เพ็ญศรี บางบอน และรุจิภา สีนสมบูรณ์ทอง. (2560). ระบบปัญญาประดิษฐ์กับการปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 4. **วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก**. 3(2): 213-218.
- ภวัต ธนสารแสนล้าน. (2561). รูปแบบการจัดการองค์กรทางธุรกิจของไทยสู่ความเป็นเลิศ. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**. 10(2): 192-197.
- รัตติกาล ไสวะภาส, อนุทัย ดวงดารา, รรพชัย อุทัยรักษ์, ทานตะวัน บุญเล็ก และอนันต์ ธรรมชาลัย. (2563). การพัฒนาองค์การให้มีศักยภาพการทำงานสูงในศตวรรษที่ 21. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์**. 10(2): 229-239.
- วิไล พิงผล, ดวงใจ จันทร์ดาแสง และประสพชัย พสุนนท์. (2562). การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารระบบคลังสินค้าเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอะไหล่รถจักรยานยนต์ยุคประเทศไทย 4.0 จังหวัดชลบุรี. **วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**. 9(2): 467-485.
- วีณา พิงวิวัฒน์นิกุล. (2562). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในบริบทอนาคตแรงงานไทยในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**. 4(2): 285-298.
- ศุภชัย ศรีสุชาติ. (2561). ทิศทางการจ้างงานของประเทศไทยในยุคอุตสาหกรรม 4.0. กรุงเทพฯ: สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สาคร กล้าหาญ และคชา ศัยยกุล. (2563). องค์ประกอบคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของ
กลุ่ม Generation Y. วารสารปัญญาภิวัฒน์. 12(2): 124-134.
- เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร. (2560). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาคธุรกิจในยุคการเปลี่ยนแปลง.
วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. 6(1): 1-16.
- อมรรักษ์ สวนชุมพล. (2561). การจัดการธุรกิจการบริการผู้สูงอายุ. วารสารวิจัยและพัฒนา
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์).
13(1): 146-152.

การเปรียบเทียบพญานาคกับมังกรในมุมมองของศาสนาและความเชื่อ

A COMPARATIVE STUDY BETWEEN THE GREAT NAGA AND DRAGON FROM RELIGION AND FAITH POINT OF VIEW

นพพล จันทร์กระจ่างแจ้ง^{1*} และ ศิริวรรณ เรืองศรี¹
Noppol Jankrajangjaeng^{1*} and Siriwan Rueangsri¹

Received : 26 May 2020

Revised : 25 August 2020

Accepted : 27 August 2020

บทคัดย่อ

ความเชื่อเป็นลักษณะความคิดอย่างหนึ่งของมนุษย์อันเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า “เพราะความเชื่อจึงก่อให้เกิดการบูชา” ด้วยความกลัวเรื่องจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ก่อให้เกิดความเชื่อและการนับถือบูชาเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ ปัจจุบันคนจำนวนมากมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องงูจากเรื่องราวของพญานาคกับมังกรที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์และเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา จากการศึกษาเปรียบเทียบพญานาคกับมังกรในมุมมองของศาสนาพบว่ามีความคล้ายคลึงกัน คือ สัตว์ทั้งคู่มีความประสงค์ที่จะหลุดพ้นจากการเกิดเป็นสัตว์ ประกอบกับได้ฟังธรรมเทศนาจึงบังเกิดดวงตาแห่งธรรมศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และต่อมาได้หลุดพ้นจากการเป็นสัตว์และกลายเป็นเทพ ส่วนในมุมมองของความเชื่อพบว่ามีความคล้ายและความต่างกัน คือ มีความเชื่อเรื่องการบูชาสัตว์ทั้งคู่ที่เป็นตัวแทนแห่งความโชคดีและความอุดมสมบูรณ์ แต่สัตว์ทั้งคู่มีอิทธิฤทธิ์แตกต่างกันพญานาคสามารถพ่นดวงไฟ ส่วนมังกรสามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ และสัตว์ทั้งคู่ไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ว่ามีจริงหรือไม่ เพราะมักจะปรากฏอยู่ในนิทานปรัมปราและเรื่องราวต่าง ๆ

คำสำคัญ: การเปรียบเทียบ พญานาค มังกร ศาสนา ความเชื่อ

¹หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Bachelor of Education Program in Chinese, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: noppol@vru.ac.th

ABSTRACT

Faith is one of the thought that human beings hold on to. We can say that “Faith engenders worship”. The fear of snakes is one of the important factors to cause the worship of snakes for the sake of morale. Nowadays, many people believe in the snakes from the stories of the Great Naga and Dragon which appear in the Buddhist scriptures. From the Comparative Study between the Great Naga and Dragon from Religious point of view, it was found that both creatures share something in common. Both animals had the desire to be liberated from being an animal. Together with listening to the sermon, then they obtained the spiritual eyes, believed in Buddhism, and later were liberated from being an animal to become god, Besides from the religious point of view, the Comparative Study between the Great Naga and Dragon from Faith point of view showed that they shared there were both similarities and differences as follows; both of them were worshiped as the symbols of luck and abundance. However, they had different supernatural power, the Great Naga can spit fire and the dragon can fly. Both animals still cannot be proved whether they existed or not since they often appeared in myths and tales.

Keywords: Comparative, Great Naga, Dragon, Religion, Faith

บทนำ

มนุษย์มีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ มากมายทั้งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่สำคัญเรื่องหนึ่งคือความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ อันเป็นความเชื่อประเภทหนึ่งที่มีอยู่ในหลายสังคม ซึ่งแต่ละสังคมอาจมีความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์มงคลที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์เลื้อยคลานที่มนุษย์ในหลายสังคมมีความเชื่อในเรื่องดังกล่าวมาเป็นเวลานาน และถือว่างูเป็นสัตว์เลื้อยคลานประเภทหนึ่งที่มีพิษเป็นอันตรายต่อชีวิตมนุษย์ ด้วยความกลัวเรื่องงูจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อและการนับถือบูชางูเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ อันสามารถกล่าวได้ว่า “เพราะความเชื่อจึงก่อให้เกิดการบูชา” ภายใต้ความเชื่อที่ว่าเมื่อทำให้เกิดความพอใจ งูจะได้คุ้มครอง และไม่ทำร้ายร่างกาย ต่อมาความเชื่อดังกล่าวได้ถูกนำไปเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนาทำให้เกิดเป็นเรื่องราวของงูที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์และเรื่องราวของศาสนาต่าง ๆ เช่น ศาสนาพราหมณ์ฮินดู ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ เป็นต้น

ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือศาสนาพุทธเป็นดั้งเดิม สำหรับความเชื่อเรื่องงูในพระพุทธศาสนาความเชื่อเรื่องพญานาคที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก และถือเป็นหนึ่งในความเชื่อพื้นฐานที่ปรากฏอยู่มากในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทย ซึ่งชาวอีสานส่วนใหญ่มีความเชื่อเรื่องพญานาคเป็นดั้งเดิม โดยเชื่อว่าพญานาคอาศัยอยู่ในโลกบาดาล อันศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิฤทธิ์บันดาลให้ฝนตกลงทั่วจักรวาล ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พญานาคมีความสัมพันธ์กับ

การทำนาที่ต้องอาศัยน้ำเป็นหลักและเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวอีสาน จากความเชื่อเรื่องดังกล่าว จึงเกิดเป็นประเพณีใหญ่ของชาวอีสาน คือ งานบุญบังไฟที่จัดขึ้นบริเวณลำน้ำโขงในช่วงวันออกพรรษา และประเพณีไหลเรือไฟ อันเป็นการแสดงออกถึงการสักการบูชาพระพุทธเจ้าและพญานาค

ส่วนมังกรตามความเชื่อของชาวจีนโบราณจะมีสัตว์ศักดิ์สิทธิ์อยู่ 4 ชนิด คือ กิเลน หงส์ เต่า และมังกร โดยชาวจีนมีความเชื่อว่ามังกรเป็นสัตว์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในบรรดาสัตว์ทั้ง 4 ชนิด มังกรจีนหรือที่ชาวจีนเรียกกันว่า “เล้ง เล่ง หลง หลง” จะมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของการออกเสียงของแต่ละท้องถิ่น ชาวจีนถือว่ามังกรเป็นสัญลักษณ์ของพลังอำนาจ ความยิ่งใหญ่ และเพศชาย เนื่องจากมังกรจีนเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์และเป็นสัตว์แห่งเทพเจ้าในสรวงสวรรค์ ในสมัยโบราณชาวจีนมีการจัดทำ “ตำรามังกร” ซึ่งเป็นการรวบรวมรายละเอียดประวัติ เผ่าพันธุ์ และลักษณะของมังกรไว้อย่างละเอียด แต่เนื่องมาจากตำราเหล่านั้นได้สูญหายไปตามกาลเวลา ทำให้การศึกษาเรื่องของมังกรจีนในปัจจุบันจึงเป็นเพียงแค่การศึกษาจากหลักฐานต่าง ๆ ที่ยังคงหลงเหลือจากคำบอกเล่าจากรุ่นสู่รุ่น

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทางคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า เรื่องการเปรียบเทียบพญานาคกับมังกรในมุมมองของศาสนาและความเชื่อ เนื่องจากทั้งคู่เป็นสัตว์มงคลที่มีรูปร่างลักษณะคล้ายกัน มีความเชื่อและความเป็นมาที่คล้ายกัน และเป็นสัตว์มงคลที่ไม่มีตัวตนแต่ปรากฏอยู่ในความเชื่อตามนิทานปรัมปราเหมือนกัน โดยสัตว์ทั้งคู่มีจุดแตกต่างกันคือ พญานาคอาศัยอยู่ในน้ำ ส่วนมังกรอาศัยอยู่บนฟ้า และสัตว์ทั้งคู่มีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนหมู่มาก โดยทางคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพญานาคกับมังกรในมุมมองของศาสนาและความเชื่อ รวมทั้งการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญด้านพญานาคกับมังกร โดยเป็นการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพญานาค จำนวน 3 ราย และกลุ่มที่สองเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านมังกร จำนวน 3 ราย จากนั้นนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ สรุปผล และนำเสนอรายละเอียดด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ประวัติความเป็นมาของพญานาคกับมังกร

จากคัมภีร์พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงพญานาคกับพระพุทธศาสนา ในด้านที่เป็นกุศล เช่น พญานาคมีความศรัทธาที่มั่นคงในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า พญานาคมั่นคงต่อการรักษาศีลด้วยชีวิต เป็นต้น ส่วนมังกรเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของชาวจีนเหมือนกับพญานาค และปรากฏอยู่ในความเชื่อของชาวจีนมายาวนาน สำหรับการศึกษาค้นคว้า ในบทนี้ ทางคณะผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นออกเป็น 2 เรื่อง คือ 1) ประวัติความเป็นมาของพญานาค 2) ประวัติความเป็นมาของมังกร อันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของพญานาค

1.1 ตำนานการกำเนิดของพญานาค

ตำนานการกำเนิดของพญานาคในพระพุทธศาสนาดังที่ วิเชียร นามการ (2554) กล่าวถึง การกำเนิดของพญานาคสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) เกิดในฟองไข่เรียกว่า อณฑชะ 2) เกิดในครรภ์เรียกว่า ชลาพุชะ 3) เกิดในที่หมักหมมเรียกว่า สังเสทชะ 4) เกิดแล้วโตทันทีเรียกว่า โอปปาติกะ ซึ่งการกำเนิดของพญานาคทั้ง 4 ประเภท การกำเนิดแบบอณฑชะและชลาพุชะเป็น

การกำเนิดที่ต้องอาศัยกรรมมารดา ส่วนการกำเนิดแบบสังเสทชะและโอปปาติกะเป็นการกำเนิดแบบไม่ต้องอาศัยกรรมมารดา และตามพระสูตรหิตสูตร มีการแบ่งพญานาคออกเป็น 4 ตระกูล คือ 1) ตระกูลวิรูปักชะ เป็นพญานาคที่มีผิวกายเป็นสีทองคำ 2) ตระกูลเอราปักษ์ชะ เป็นพญานาคที่มีผิวกายเป็นสีเขียว 3) ตระกูลฉัพพยาปุตตะ เป็นพญานาคที่มีผิวกายเป็นสีรุ้ง 4) ตระกูลกัณหาโคตรมะ เป็นพญานาคที่มีผิวกายเป็นสีดำ (ดังภาพที่ 1) โดยการกำเนิดของพญานาคทั้ง 4 ตระกูล สามารถกำเนิดได้จากทั้ง 4 ประเภท

ภาพที่ 1 พญานาค 4 ตระกูล
ที่มา: จีระพงษ์ โคตรชมพู (2538)

พญานาคเป็นชาติภพอีกชั้นหนึ่งที่มีความละเอียดและพิเศษกว่าสัตว์โลกหรือทั่วไป คือ มีสภาวะกายเป็นทิพย์ ซึ่งมีการกำเนิดในลักษณะเดียวกับเทวดาที่เป็นการกำเนิดแบบโอปปาติกะ โดยมีบุพกรรมเป็นตัวกำหนดภพภูมิของพญานาคที่ยังคงเป็นหนึ่งในภพภูมิของเทวดาที่มีอยู่ 16 ชั้น ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเรียกว่า กามาวจรภพ แบ่งเป็น 6 ชั้น เป็นภพภูมิของเทวดาชั้นต่ำที่ยังยึดติดอยู่ในความสุขและยังเสพยาภพ กลุ่มที่ 2 เรียกว่า อกามาวจรภพ แบ่งเป็น 10 ชั้น เป็นภพภูมิของเทวดาชั้นสูงที่ไม่ยึดติดอยู่ในกามแล้ว

กล่าวคือทั้ง 6 ชั้นของภพภูมิแรกเป็นภพภูมิของเทวดาชั้นต่ำหรือชั้นหยาบ ตั้งแต่ภพภูมิ ชั้น 7 ขึ้นไปเป็นภพภูมิของเทวดาชั้นสูงหรือชั้นละเอียดจนถึงชั้นสุดท้าย คือ ชั้น 16 ที่เรียกว่า ชั้นอะกะนิฏฐะกา โดยรวมเรียก 10 ชั้นนี้ว่าชั้นพรหมหรือสวรรค์ชั้นพรหม ซึ่งภพภูมิของพญานาคอยู่ในชั้นแรกสุดคือชั้นภุมมานัง เป็นชั้นที่ไม่มีความโลภแต่ยังคงมีราคะและโทสะอยู่ ดังนั้น พญานาค จึงมีทั้งคุณและโทษอยู่ในตัว ภพภูมิจนภุมมานังยังคงเป็นภพภูมิของเทวดาที่มีทิพย์อำนาจเหนือธรรมดา และอยู่ใกล้ชิดกับภพภูมิของมนุษย์มากที่สุด (พระครูปลัดณเชษฐพงษ์ สิริวิังโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 มกราคม 2563)

1.2 ความหมายของพญานาค

ความหมายของพญานาคจากการศึกษาค้นคว้าหนังสือ เอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ให้นิยามคำว่า นาค หมายถึง งูใหญ่ที่มีหงอน เป็นสัตว์ในนิยาย
- 2) สุจิตต์ วงษ์เทศ (2546) ให้นิยามคำว่า นาค ก็คือ งู

จากข้างต้นสามารถสืบความได้ว่าในพระไตรปิฎกมีการกล่าวถึงพญานาคไว้ในบทเทศนา รวมทั้งชาติต่าง ๆ มีการจัดให้พญานาคอยู่ลำดับถัดจากมนุษย์ขึ้นไป และตามพระไตรปิฎก โทณสูตรได้จัดให้พญานาคอยู่ในระดับกึ่งกลางระหว่างมนุษย์และเทพ ส่วนพระไตรปิฎกมหาสมยสูตรได้แสดงให้เห็นว่าพญานาคเป็นบริวารของท้าววิรูปักษ์ และอาศัยอยู่ในอตุตถกรุทวิปมีเมืองอาลมกัณธา เป็นเมืองหลวง ส่วนที่มาของคำว่า “นาค” ตามพระไตรปิฎกที่มีการวิเคราะห์จากภาษาบาลีกล่าวว่า “นาค” มาจากคำว่า “น” ซึ่งแปลว่าไม่ ส่วนคำว่า “อค” แปลว่าบาป ดังนั้นคำว่า “นาค” จึงแปลว่าไม่มีบาป ซึ่งหมายถึงมีความบริสุทธิ์มากกว่ามนุษย์ เป็นผู้ศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า เป็นผู้เสียสละ มีความเพียร และรักษาศีลอย่างแน่วแน่

1.3 ความสำคัญของพญานาคในพระพุทธศาสนาเถรวาท

การค้นพบร่องรอยของการบูชาพญานาคในถ้ำที่โอริสสา¹ ซึ่งเป็นหลักฐานยืนยันว่า ในสมัยเมารยะมีการสร้างทำสถูปและประดับด้วยรูปพญานาคตามศิลปะอมราวดี² ตลอดจนเรื่องเล่าพญานาคตามเรื่องราวพุทธประวัติที่สถูปสาญจียอมแสดงให้เห็นว่าเรื่องราวของพญานาคได้เข้ามามีความสำคัญในพระพุทธศาสนาทั้งในด้านคติความเชื่อและด้านศิลปกรรม อันปรากฏอยู่ในเรื่องราวพุทธประวัติ ดังนี้

1) พระพุทธองค์รับนิมนต์จากพญานาค สมชาติ มณีโชติ (2528) กล่าวว่า เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จเผยแผ่พระพุทธศาสนา ขณะเดินทางจากครุเวลาไปยังเมืองพาราณสี พระองค์ได้รับนิมนต์จากนาคราชชื่อสุทรรค์ แห่งตะยะ โดยมีการค้นพบภาพเล่าเรื่องราวสลักอยู่ในวิหารบุโรพุทโธที่ชวา (ประเทศอินโดนีเซีย) เป็นหลักฐานยืนยัน ซึ่งมีการสลักเป็นรูปพระพุทธเจ้าประทับนั่งอยู่บนบัลลังก์ และมีสุทรรค์นาคราชยืนอยู่ข้าง ๆ ด้านซ้าย ส่วนนาคบริวารอยู่ในลักษณะครึ่งนั่งครึ่งยืน นาคทุกคนล้วนถือภาชนะใส่อาหารมาถวายพระพุทธองค์ จากปัจจัยดังกล่าวทำให้เป็นที่มาของการสร้างพระพุทธรูปปางนาคปรก ซึ่งมักนิยมสร้างในรูปแบบพระพุทธเจ้าประทับนั่งอยู่บนตัวพญานาค อันดูเหมือนว่ามีพญานาคเป็นบัลลังก์ ทำให้เกิดความสง่างามและมองว่าพญานาคคือผู้คุ้มครองพระพุทธเจ้า

2) การนำไปสู่อรหันต์ ตามคัมภีร์ฝ่ายมหายานได้กล่าวถึงนาคเอราปิกะได้นำบทเทศน์ เรื่อง มหาภคตยาณะ ซึ่งมีมาก่อนพระพุทธองค์ประสูติแต่ไม่มีใครอ่านได้ โดยผู้มีศานาเถรวาทฉบับนี้คือ พญานาคสุวรรณประภาสนำมาปรึกษากับพญานาคเอราปิกะที่มีความต้องการพบพระพุทธเจ้าให้ช่วยอธิบายเทศน์คาถาฉบับนี้ จึงมีการแปลงเป็นพราหมณ์และเดินทางมายังเมืองพาราณสี และได้พบกับพระนลทะ ซึ่งพระนลทะอาสาหาคำตอบและอธิบายเทศน์คาถาฉบับนี้ภายใน 7 วัน แล้วพระนลทะก็เข้าเฝ้าพระพุทธองค์ตรัสเทศนาให้ฟัง พระนลทะจึงเกิดธรรมจักขุเห็นอริยสัจ จึงไปบอกกล่าวกับพญานาคเอราปิกะ แล้วกลับมาเป็นสาวกของพระพุทธองค์ได้นำมาว่า ภาคตยาณะหรือมหาภคตยาณะ จากปัจจัยดังกล่าวพบว่าพญานาคได้ฟังธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้าแล้วได้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา (ศิราณี บุตรมณี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2562)

¹ โอริสสา หมายถึง รัฐโอริสสาในประเทศอินเดีย

² ศิลปะอมราวดี คือ ศิลปะอินเดีย

3) พญานาคขอบวชในพุทธศาสนา ตามคัมภีร์มหาวัตต์ได้กล่าวถึงพญานาค ซึ่งแปลงกายเข้าไปบวชในศาสนา ครั้งหนึ่งมีพญานาคตัวหนึ่งเกิดความอึดอัด เกลียดการเกิดเป็นนาคของตน คิดว่าทำอย่างไรจึงจะพ้นจากการเกิดเป็นนาค และทำอย่างไรถึงจะเกิดเป็นมนุษย์ได้เร็วขึ้น จึงได้คิดต่อไปว่าพระพุทธรูปเป็นผู้ประเสริฐธรรม ประพฤติสงบ กล่าวแต่คำสัตย์และมีศีล หากได้บวชในสำนักพระพุทธรูปแล้วจะสามารถหลุดพ้นจากการเกิดเป็นนาคและเกิดเป็นมนุษย์ได้เร็วขึ้น จากปัจจัยข้างต้นจึงเป็นที่มาของคำว่า “นาค” ที่ถูกนำไปใช้เรียกขานนามของผู้ที่จะเข้าบวชเป็นภิกษุใหม่ในพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้ที่เข้าพิธีบวชเป็นภิกษุใหม่อุทิศผลบุญกุศลมาให้แก่พญานาคที่เป็นสัตว์ไม่สามารถบวชได้ เพราะเหตุนี้ผู้ที่บวชเข้าเป็นภิกษุใหม่จึงถูกเรียกขานนามว่า “นาค” สืบมา จากนั้นพญานาคจึงได้ตั้งจิตอธิษฐานปวารณาตนเป็นพุทธมามกะทำหน้าที่รับใช้และถวายตัวเป็นผู้สืบทอดรักษาพระพุทธศาสนานับตั้งแต่นั้นมา (เลิศศักดิ์ ศิชากุล, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2562)

2. ประวัติความเป็นมาของมังกร

2.1 ตำนานการกำเนิดของมังกร

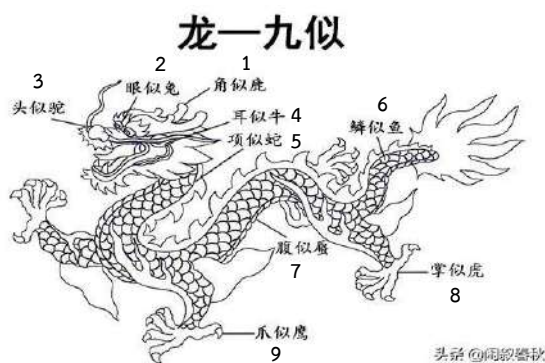
ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับมังกรได้ฝังรากลึกอยู่ในความเชื่อของชาวจีนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มังกรมีการกำเนิดขึ้นตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์จนถึงปัจจุบันนี้มีประวัติยาวนานไม่น้อยกว่า 8,000 ปี ในสมัยนั้นบรรพชนของชาวจีนได้รู้จักเลี้ยงสัตว์ป่าต่าง ๆ ที่ล่ามาได้ พวกเขารู้จักก่อไฟและใช้ไฟอย่างชำนาญ ดังนั้น บรรพบุรุษของชาวจีนเริ่มมีการตั้งถิ่นฐานและมีการปลูกธัญญาหารต่าง ๆ ทำให้มนุษย์มีการสัมผัสกับธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ตำนานที่เกี่ยวกับการกำเนิดของมังกร จึงมีหลากหลาย ดังนี้

1) ด้านโบราณวัตถุ การกำเนิดมังกรจากหลักฐานในด้านโบราณวัตถุ ซึ่ง (Wang, 2555) ให้รายละเอียดว่ารูปมังกรปั้นที่ถูกขุดค้นพบจากหมู่บ้านโบราณที่ชื่อว่าหมู่บ้านจาไห่ เมืองฟูซิน มณฑลเหอเหลียวหนิง ได้เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญในการสืบเสาะและยืนยันช่วงเวลาของการกำเนิดมังกรที่เก่าแก่ที่สุด เพราะหมู่บ้านจาไห่เป็นโบราณสถานที่มีประวัติยาวนานถึง 8,000 ปี รูปมังกรปั้นถูกขุดค้นพบอยู่ในสนามกลางหมู่บ้าน ปั้นด้วยก้อนหินสีแดงจัดที่มีขนาดเท่า ๆ กัน มีความยาวประมาณ 20 เมตร กว้างประมาณ 2 เมตร มีลักษณะคอดตั้งตรง อ้าปากคาง โกงโค้ง รูปปั้นมังกรที่ถูกขุดค้นพบตัวนี้เป็นมังกรที่มีประวัติยาวนานที่สุดและมีขนาดรูปร่างใหญ่ที่สุดในปัจจุบัน

จากหลักฐานการขุดค้นพบในข้างต้นสามารถรับรู้ได้ว่าการกำเนิดและรูปลักษณ์ของมังกรมีมาตั้งแต่ยุคหินใหม่ที่มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซาง ราชวงศ์โจว และยุคจั้นกั๋วเรื่อยมาจนถึงสมัยราชวงศ์ฉิน และราชวงศ์ฮั่น จนกระทั่งมีรูปลักษณ์ที่เป็นพื้นฐานอันหมายถึงโครงสร้าง ส่วนประกอบ และลักษณะของมังกรครบถ้วนสมบูรณ์แบบในสมัยราชวงศ์ฉิน และราชวงศ์ฮั่น โครงสร้างของมังกรเป็นระบบที่เปิดและรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาประกอบอยู่ตลอด ด้วยหลังจากการสร้างรูปลักษณ์ที่เป็นพื้นฐานในสมัยราชวงศ์ฉินและราชวงศ์ฮั่นแล้ว ยังมีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (สมชาย กวางทองพานิชย์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2563)

2) ด้านสิ่งธรรมชาติและสัตว์ใหญ่ การกำเนิดมังกรจากการผสมผสานระหว่างความเป็นสัตว์ใหญ่กับธรรมชาติทำให้สามารถเชื่อมโยงได้ว่า มนุษย์เริ่มมีความเชื่อว่าต้องมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ใต้อย่างหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับน้ำและมีอำนาจเหมือนกับหัวหน้าชนเผ่าที่สามารถบงการ และควบคุมสัตว์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตามธรรมชาติได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือสัตว์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นการแสดงออกตามเอกลักษณ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตนใดตนหนึ่งที่มีสัญลักษณ์เหมือนมนุษย์ มีอารมณ์ มีวิถีชีวิตเป็นของตนเอง และสามารถพูดได้ ร้องได้ ดังนั้นมังกรจึงถือกำเนิดขึ้นโดยมีจุดเริ่มต้นจากการผสมผสานของสัญลักษณ์สัตว์ต่าง ๆ กับปรากฏการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และมังกรในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์แห่งการบูชา จึงเป็นการอธิบายอำนาจที่เหนือธรรมชาติได้เป็นอย่างดี (พระธวัชชัย แก้วสิงห์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2563)

เนื่องจากมังกรในแต่ละสมัยมีรูปลักษณ์ไม่เหมือนกัน ดังนั้นรูปลักษณ์มังกรจะมีวิวัฒนาการความเปลี่ยนแปลงมาเรื่อยจนถึงสมัยราชวงศ์ชิง ซึ่งเป็นรูปแบบที่พบเห็นอยู่ในปัจจุบัน และตั้งแต่สมัยราชวงศ์อันเรื่อยมาเริ่มมีนิยามและรูปลักษณ์ของมังกรที่เป็นพื้นฐาน ชาวจีนจะแทนลักษณะเฉพาะของมังกรด้วยความคล้ายของสัตว์ 9 ชนิด (ดังภาพที่ 2) ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปลักษณ์ของมังกร

ที่มา: เศรษฐพงษ์ จงสงวน (2562)

จากรูปที่ 2 สามารถเห็นได้ว่ารูปลักษณ์ของมังกรนั้นประกอบไปด้วยลักษณะของสัตว์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการผสมผสานกันดังนี้ 1) ลักษณะเขาของมังกร คล้ายกับเขาของกวาง 2) ลักษณะตาของมังกร คล้ายกับตากระต่าย 3) ลักษณะหัวของมังกร คล้ายกับหัวของอูฐ 4) ลักษณะหูของมังกร คล้ายกับหูวัว 5) ลักษณะคอของมังกร คล้ายกับคองู 6) ลักษณะเกล็ดของมังกร คล้ายกับเกล็ดปลามังกร 7) ลักษณะท้องของมังกร คล้ายกับท้องกบ 8) ลักษณะฝ่าเท้าของมังกร คล้ายกับฝ่าเท้าของเสือ 9) ลักษณะงเล็บของมังกร คล้ายกับงเล็บของเหยี่ยว โดยในสายตาของบรรพบุรุษธรรมชาติเป็นโลกที่ไม่สามารถเข้าใจและอธิบายได้ พวกเขาไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นบรรพบุรุษของชาวจีนจึงเกิดความเชื่อว่าต้องมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ใต้อย่างหนึ่งอยู่เบื้องหลังและควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ มนุษย์สังเกตเห็นว่าเวลาฝนตกเมฆดำโหมซัดสาดไล่หลังกันบนท้องฟ้า ไฟแลบและฟ้าร้องคำรามก็ก้อง เสียงฟ้าร้องคล้ายกับเสียง “ลง ลง ลง” ที่มีลักษณะ

ห้าว มีพลัง หุ้มลึกลับ และยาวนาน ทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกเกรียงไกร ยิ่งใหญ่ และสูงส่ง ขณะเดียวกัน
ดูน่าความสะพรึงกลัวและเกรงขาม ดังนั้นจึงได้ตั้งชื่อให้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามเสียง “หลง” เป็น “หลง”

3) ด้านตัวอักษร คำว่ามังกรในภาษาจีนออกเสียงว่า “หลง” ซึ่งเป็นการตั้งชื่อ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์จากการเลียนเสียงธรรมชาติ พอมาถึงสมัยที่มีการเริ่มประดิษฐ์ตัวอักษร เนื่องจากภาษาจีน
โบราณเป็นอักษรภาพ จึงจำเป็นต้องมีตัวอักษรที่สอดคล้องกับรูปลักษณ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า
“หลง” ดังนั้นตัวอักษรคำว่า “หลง” จึงถูกประดิษฐ์ขึ้นและได้จารึกไว้บนกระดูกสัตว์ นอกจากนี้
ยังมีการเขียนตัวอักษรลงบนภาชนะทองเหลืองหรือสำริดต่าง ๆ ซึ่งตัวอักษรคำว่า “หลง” มีความ
หลากหลายตามแต่ละยุคสมัยที่มีวิวัฒนาการปรับเปลี่ยนเรื่อยมาจนกลายเป็นตัวอักษรภาษาจีนตัวย่อ
龙 ในปัจจุบัน(ดังภาพที่ 3)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ให้ความหมายว่าเป็นสัตว์ในนิยายจินรูปร่างคล้ายงูแต่มีเท้ามีเขา

จากข้างต้นสามารถสืบความได้ว่าชาวจีนมีความเชื่อเรื่องมังกรมาตั้งแต่สมัยโบราณ นอกจากเป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดิแล้ว สำหรับในหมู่ชาวจีนความเชื่อเรื่องมังกรยังมีความเกี่ยวข้องกับตำนานและวิถีชีวิตที่พึ่งพาฝนและสายน้ำเพื่อการเกษตร ตลอดจนความเชื่อเรื่องโชคกลาง เช่น คติความเชื่อที่ว่ามังกรมีอิทธิพลต่อการเกื้อกูล คอยช่วยเหลือในเรื่องน้ำ และคอยช่วยเหลือปกป้องภัยอันตรายต่าง ๆ โดยมังกรจะทำหน้าที่เป็นผู้ที่พิทักษ์อำนาจของเทวดาที่คอยปกป้องรักษาจักรวาลและมวลมนุษย

2.3 ความสำคัญของมังกรในพระพุทธศาสนาหายาน

เนื่องจากมังกรรับความเชื่อมาจากพญานาค โดยที่พญานาคมี 9 องค์ และพญามังกรมี 9 ตัวเช่นเดียวกัน ในพุทธศาสนาหายานจะมีรูปพระโพธิสัตว์กวนอิมที่มีเด็กด้านข้างเป็นเด็กผู้ชายในทางพระพุทธศาสนาหายานจะเรียกว่า “สุณกุมาร” (ดังภาพที่ 4) ซึ่งเป็นโพธิสัตว์เหมือนกันแต่ท่านสำแดงร่างเป็นเด็กอันเป็นตัวอย่างแห่งการบำเพ็ญบารมี ส่วนอีกองค์เป็นโพธิสัตว์เด็กผู้หญิงมีชื่อว่า “ธิดามังกร” ในภาษาสันสกฤตคือ “นาคกัลยา” ซึ่งได้บำเพ็ญเพียรถึงขั้นโพธิสัตว์แล้ว โพธิสัตว์เด็กผู้หญิงที่อยู่ทางเบื้องขวาของพระอวโลกิเตศวร³ แต่เดิมเป็นเด็กผู้หญิงกำพร้าที่องค์หญิงเหมียวชานได้อุปการะเลี้ยงดูจนสามารถเข้าถึงพระธรรมอันยากหยั่งถึง จนถึงแจ้งบรรลุนิโรคาบันในอนกอนันต์ และยังทรงตอบแทนพระคุณด้วยการช่วยเหลือองค์หญิงเหมียวชานขณะที่ทนทุกข์ต่าง ๆ ต่อการพากเพียรจนบรรลุนุตรสัมมาสัมโพธิ⁴ เป็นแบบอย่างให้สรรพสัตว์หลุดพ้นจากอบายภูมิ และเป็นที่ยอมรับในเหล่าบรรดาสาวกแห่งพระอมิตาภพุทธเจ้าที่รู้แจ้งในธรรมอย่างมากมาย ดังที่มีอยู่ในพระสูตรหลายเรื่องของพระพุทธศาสนาหายาน (เศรษฐพงษ์ จงสงวน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2563)

จากเรื่องราวดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า “ธิดามังกร” ได้เป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาหายาน จากมังกรที่เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์กลายเป็นเทพธิดามังกรที่เป็นมนุษย์ในกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นพุทธสาวกพระโพธิสัตว์กวนอิม ได้ฟังธรรมเทศนาจากพระโพธิสัตว์กวนอิมแล้วบังเกิดเห็นดวงตาแห่งธรรม ต่อมาธิดามังกรได้สำเร็จเป็นพระโพธิสัตว์เพราะเหตุนี้มังกรที่เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์กลายเป็นเทพธิดามังกร ซึ่งเป็นที่ยอมรับในเหล่าบรรดาสาวกแห่งพระอมิตาภพุทธเจ้า⁵ ที่รู้แจ้งในธรรมอย่างมากมาย ดังเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาหายานคือการบรรลุธรรมเป็นโพธิสัตว์

³ พระอวโลกิเตศวร คือ เป็นพระโพธิสัตว์องค์สำคัญของพระพุทธศาสนาหายาน ที่มีผู้เคารพศรัทธามากที่สุด

⁴ นุตรสัมมาสัมโพธิ หมายถึง ญาณอันประเสริฐอันเป็นเครื่องตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

⁵ พระอมิตาภพุทธเจ้า หมายถึง ผู้มีแสงส่องสว่างไปไม่มีที่สิ้นสุด

ภาพที่ 4 อัครสาวกเบื้องขวาและอัครสาวกเบื้องซ้าย
ที่มา: เศรษฐพงษ์ จงสงวน (2562)

จิตรา ก่อฉันทเกียรติ (2545) กล่าวว่าประเทศจีนเมื่อรับเอาพระพุทธศาสนาเถรวาทจากทางเหนือของอินเดียมา มังกรที่ชาวจีนนับถือมาแต่เดิมก็ไม่ได้ถูกลดบทบาทความสำคัญทางด้านคติและความเชื่อลงแต่อย่างใด แต่กลับเข้าไปมีบทบาทในเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา เช่น ภาพจิตรกรรมพุทธประวัติตอนที่พระนางสิริมหามายาทรงส่งน้ำให้กับสิทธัตถะกุมาร โดยมีพญามังกร 9 ตัวพ่นน้ำถวาย (ดังภาพที่ 5) หรือเรื่องราวของลูกสาวของพญามังกรชื่อเล่งนึ่งที่เลื่อมใสในพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรมากจนถึงกับปวารณาตนเป็นบริวารรับใช้ฝ่ายหญิง (ดังภาพที่ 6) เป็นต้น

ภาพที่ 5 พญามังกร 9 ตัวพ่นน้ำถวายให้กับสิทธัตถะกุมารในงานจิตรกรรมจีน
ที่มา: จิตรา ก่อฉันทเกียรติ และอลังการจินศิลป์ (2545)

ภาพที่ 6 เล่งนึ่งลูกสาวของพญามังกรปวารณาตนเป็นบริวารรับใช้ของพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร
ที่มา: จิตรา ก่อฉันทเกียรติ (2545)

พญานาคกับมังกรในมุมมองของศาสนาและความเชื่อ

ปัจจุบันคนส่วนใหญ่มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องงูจากเรื่องราวของพญานาคกับมังกรที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์และเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา สำหรับการศึกษาในบทนี้ทางคณะผู้นิพนธ์ได้แบ่งประเด็นออกเป็น 2 เรื่อง คือ 1) พญานาคในมุมมองของศาสนาและความเชื่อ 2) มังกรในมุมมองของศาสนาและความเชื่อ อันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. พญานาคในมุมมองของศาสนาและความเชื่อ

1.1 ด้านศาสนา

พญานาคมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งพญานาคมีการกำเนิด 4 อย่าง คือ 1) เกิดในฟองไข่เรียกว่า อัณฑชะ 2) เกิดในครรภ์เรียกว่า ชลาพุชะ 3) เกิดในที่หมักหมมเรียกว่า สังเสทชะ 4) เกิดแล้วโตทันทีเรียกว่า โอปปาติกะ ซึ่งพญานาคเป็นชาติภพอีกชั้นหนึ่งที่มีความพิเศษกว่าสัตว์โลกหรือทั่วไป มีอิทธิฤทธิ์ที่เกิดจากการรักษาศีลอุโบสถ บำเพ็ญภาวนาศรัทธาในพระพุทธศาสนา ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากเรื่องราว คือ 1) พระพุทธองค์รับนิมิตจากพญานาคทำให้เป็นที่มาของการสร้างพระพุทธรูปปางนาคปรก แต่ซึ่งมักนิยมสร้างในรูปแบบพระพุทธเจ้าประทับนั่งอยู่บนตัวพญานาค อันดูเหมือนว่ามีพญานาคเป็นบัลลังก์ ทำให้เกิดความสง่างามและมองว่าพญานาคคือผู้คุ้มครองพระพุทธเจ้า 2) การนำไปสู่อรหันต์ เกิดจากพญานาคได้ฟังธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้าแล้วได้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา 3) พญานาคขอบวชในพุทธศาสนา จากปัจจัยดังกล่าวพบว่า คำว่า “นาค” ใช้เรียกขานนามของผู้ที่จะเข้าบวชเป็นภิกษุใหม่ในพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้ที่เข้าบวชเป็นภิกษุใหม่อุทิศผลบุญกุศลมาให้แก่พญานาคที่เป็นสัตว์ไม่สามารถบวชได้ เมื่อพญานาคไม่สามารถบวชได้จึงได้ตั้งจิตอธิษฐานบวราณาตนเป็นพุทธมามกะทำหน้าที่รับใช้และถวายตัวเป็นผู้สืบทอดรักษาพระพุทธศาสนานับตั้งแต่นั้นมา

1.2 ด้านความเชื่อ

พญานาคเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนส่วนใหญ่เชื่อว่าเป็นสัตว์กึ่งเทพ เป็นผู้ใกล้ชิดกับเทวดาและสามารถเดินทางไปยังสวรรค์ได้ เป็นเจ้าแห่งน้ำเนื่องจากอาศัยอยู่ใต้บาดาลอันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งความเชื่อเกี่ยวกับพญานาค มีดังต่อไปนี้

1) ความเชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ของพญานาค พญานาคพันดวงไฟถวายต้อนรับสักการบูชาพระพุทธเจ้าครั้งเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์สู่โลกมนุษย์ หลังโปรดพระมารดาในคืนวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวันออกพรรษา ดังนั้นเพื่อเป็นถวายเป็นการต้อนรับสักการบูชาพระพุทธเจ้าบรรดาพญานาคทั้งหลายจึงได้พันดวงไฟขึ้นมาจากลำน้ำที่เรียกว่า บั้งไฟพญานาค แม้ว่าจะไม่สามารถหาคำอธิบายที่ชัดเจนได้ว่าบั้งไฟพญานาคเกิดจากอิทธิฤทธิ์ของพญานาค หรือเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แต่ความเชื่อเรื่องบั้งไฟพญานาคอันเกิดจากการแสดงอิทธิฤทธิ์ของพญานาคได้กลายเป็นพิธีกรรมสำคัญอย่างหนึ่งในภาคอีสานที่เรียกว่า ประเพณีบุญบั้งไฟ ซึ่งมีการจุดบั้งไฟเป็นประเพณีปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมาในช่วงก่อนถึงฤดูกาลทำนา ด้วยเหตุที่ภาคอีสานแห้งแล้งกันดารขาดแคลนน้ำทำการเกษตร มนุษย์เราเกรงว่าพญานาคบนสวรรค์จะลืมหว่านน้ำที่ให้น้ำ จึงเกิดเป็นประเพณีงานบุญบั้งไฟเพื่อเตือนพญานาคบนสวรรค์ให้ส่งน้ำลงมาให้มนุษย์ได้ทำการเกษตร

2) ความเชื่อเรื่องการบูชาพญานาค เพื่อขอให้เกิดความอุดมสมบูรณ์เรื่องน้ำ ความเชื่อเรื่องพญานาคมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวอีสานที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

ซึ่งการทำเกษตรจะต้องพึ่งพาอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ถ้าปีไหนฝนตกต้องตามฤดูกาลการเกษตรจะเจริญงอกงามให้ผลผลิตดี ทำให้มีความสุข แต่ถ้าปีไหนฝนแล้งไม่มีน้ำสำหรับทำการเกษตร เกิดความอดอยากทุกข์ยาก ชาวอีสานจึงต้องหาที่พึ่งด้วยความเชื่อที่ว่าพญานาคคือผู้ให้น้ำ เป็นสัญลักษณ์แห่งน้ำและความอุดมสมบูรณ์ จึงเกิดพิธีกรรมทำการบูชาขอน้ำ เพื่อให้ฝนตกตามฤดูกาลน้ำท่าอุดมสมบูรณ์ และอาศัยคำเสี่ยงทายของแต่ละปีในการพยากรณ์ถึงปริมาณของน้ำและฝนที่จะตกที่เรียกว่าพญานาคให้น้ำ

2. มังกรในมุมมองของศาสนาและความเชื่อ

2.1 ด้านศาสนา

มังกรมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาหายานอันเห็นได้จาก “ธิดามังกร” ซึ่งก่อนพุทธกาลมีเรื่องราวของลูกสาวของพญามังกรชื่อเล่งนึ่งหรือธิดามังกรเกิดความเลื่อมใสในธรรมของพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรมาก จนถึงกับปวารณาตนเป็นบริวารรับใช้ฝ่ายหญิง มังกรจึงมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาหายาน เนื่องจากมังกรที่เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์กลายเป็นเทพธิดามังกรที่เป็นมนุษย์ในกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากปัจจัยดังกล่าวพบว่ามังกรยอมเป็นข้ารับใช้ในพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรขณะเป็นภิกษุณี⁶ และเป็นพุทธสาวกพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ได้ฟังธรรมเทศนาจากพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรแล้วบังเกิดเห็นดวงตาแห่งธรรม ต่อมาไม่นานมังกรจึงสำเร็จเป็นพระโพธิสัตว์ เพราะเหตุนี้มังกรที่เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์จึงกลายเป็นเทพธิดามังกรที่เป็นที่ยอมรับในเหล่าบรรดาสาวกแห่งพระอมิตาภพุทธเจ้าที่รู้แจ้งในธรรมอย่างมากมาย ดังจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาหายานคือการบรรลุธรรมเป็นโพธิสัตว์ จึงได้มีการนับถือมังกรในฐานะเทพธิดามังกรตามพระพุทธศาสนาหายาน

2.2 ด้านความเชื่อ

ความเชื่อของชาวจีนโบราณจะมีสัตว์ศักดิ์สิทธิ์อยู่ 4 ชนิด คือ กิเลน หงส์ เต่า และมังกร โดยเชื่อถือกันว่ามังกรเป็นสัตว์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในบรรดาสัตว์ทั้ง 4 ชนิด ซึ่งมีความเชื่อ ดังต่อไปนี้

1) ความเชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ของมังกร มังกรเป็นสัตว์ประเสริฐที่เป็นสัญลักษณ์ของพลังอำนาจ ความยิ่งใหญ่ และเพศชาย ด้วยความเชื่อว่างามังกรเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์มีอิทธิฤทธิ์และมีลูกแก้ววิเศษอยู่ในปาก ทำให้สามารถเหาะเหินเดินอากาศหรือจะเดินดิน-ดำน้ำได้ สามารถล่องหนหายตัวแปลงกายให้เล็ก-ใหญ่หรือสั้น-ยาวได้ สามารถขับไล่วิญญาณที่ชั่วร้ายและปกป้องผู้บริสุทธิ์ทำให้ชาวจีนจึงยกย่องให้มังกรเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่ง ทั้งยังเป็นพาหนะของพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

2) ความเชื่อเรื่องการบูชามังกร ชาวจีนโบราณนับถือมังกรเป็นเทพเจ้า และถือว่าเป็นตัวแทนความโชคดีสูงสุด ทำให้มนุษย์เกิดการบูชามังกรจนนำไปสู่การทำเครื่องรางมังกร เช่น รูปปั้นมังกร รูปภาพมังกร แหวนมังกร และพวงกุญแจรูปมังกร เป็นต้น ด้วยความเชื่อที่ว่าหากมีมังกรอยู่ที่บ้านจะช่วยเสริมเรื่องความมั่งคั่ง พลังอำนาจ และความโชคดี เนื่องจากมังกรสื่อถึงความยิ่งใหญ่เกรียงไกร ร่ำรวย และแข็งแกร่ง นอกจากนี้มังกรยังสามารถเสริมพลังให้กับตัวบ้านได้ ดังนั้น ควรตั้ง

⁶ ภิกษุณี หมายถึง หญิงที่บวชเป็นพระในพระพุทธศาสนา

มังกรไว้ทางทิศตะวันออกหรือทางด้านซ้ายของบ้าน หรือบริเวณที่เป็นห้องนั่งเล่น ห้องกินข้าว และห้องทำงาน ห้ามวางไว้ในบริเวณที่มีพลังงานต่ำ เช่น ห้องน้ำ ห้องแต่งตัว ห้องครัว เป็นอันตราย

การเปรียบเทียบพญานาคกับมังกรในมุมมองของศาสนาและความเชื่อ

ความเชื่อมาเรื่องพญานาคกับมังกรมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งต่างเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์นับถือบูชา ทางคณะผู้นิพนธ์จึงได้พระพรหมวิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างระหว่างพญานาคกับมังกรใน 2 มุมมอง คือ มุมมองด้านศาสนา และมุมมองด้านความเชื่อ

1. พญานาคกับมังกรในมุมมองของศาสนา

พญานาคกับมังกรในมุมมองของศาสนา จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าสัตว์ทั้งคู่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเหมือนกัน ซึ่งพญานาคมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเถรวาท และมังกรเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาหายาน โดยสัตว์ทั้งคู่มีความประสงค์อยากหลุดพ้นจากการเกิดเป็นสัตว์ พญานาคได้ฟังธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ส่วนมังกรได้ฟังธรรมเทศนาจากพระโพธิสัตว์ สัตว์ทั้งคู่จึงบังเกิดเห็นดวงตาแห่งธรรมและศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ต่อมาไม่นานสัตว์ทั้งคู่ได้หลุดพ้นจากการเป็นสัตว์ พญานาคกลายเป็นมนุษย์มีร่างเป็นชาย ส่วนมังกรกลายเป็นเทพิดามังกร มีร่างเป็นหญิง เพราะเหตุนี้สัตว์ทั้งคู่จึงกลายเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่ยอมรับในเหล่าบรรดาสาวกของพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ จากนั้นสัตว์ทั้งคู่จึงได้ตั้งจิตอธิษฐานปวารณาตนเป็นผู้ทำหน้าที่รับใช้และถวายตัวเป็นผู้สืบทอดรักษาพระพุทธศาสนานับตั้งแต่นั้นมา สำหรับพระพุทธศาสนาสัตว์ทั้งคู่มีความเกี่ยวพันเป็นอย่างมาก เพราะสามารถพบเห็นสัตว์ทั้งคู่ได้จากงานประติมากรรมและงานสถาปัตยกรรมตามศาสนสถาน ได้แก่ 1) งานประติมากรรมและงานสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับพญานาค เช่น การทำช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์เป็นรูปพญานาคเลื้อยลงมา การทำคันทวยเป็นรูปนาค เรียกว่า “นาคทนต์” ล้อมรอบพระอุโบสถวิหาร และ “บันไดนาค” ที่ทอดลำตัวยาวตามบันได ตามความเชื่อเรื่องตอนที่พระพุทธองค์เสด็จลงมาจากดาวดึงส์ เป็นต้น 2) งานประติมากรรมและงานสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับมังกร เช่น การปั้นรูปมังกรบนหลังคาหน้าบรรณ และสันหลังคา การทำเสามังกรหรือเสาฟ้าดิน เป็นต้น ซึ่งงานประติมากรรมและงานสถาปัตยกรรมของสัตว์ทั้งคู่ถูกยกให้เป็นสัญลักษณ์ที่นำมาซึ่งความเป็นสิริมงคลและความสุข และเป็นตัวแทนทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา

2. พญานาคกับมังกรในมุมมองของความเชื่อ

พญานาคกับมังกรในมุมมองของความเชื่อ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าสัตว์ทั้งคู่มีความคล้ายคลึงกันและมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ด้วยความเชื่อที่ว่าสัตว์ทั้งคู่ต่างมีที่มาจากสัตว์เลื้อยคลาน มีลำตัวยาวเหมือนงู เป็นสัตว์มงคลที่มีลักษณะรูปร่างคล้ายคลึงกัน มีความเชื่อเรื่องการบูชาเหมือนกันคือเป็นตัวแทนแห่งความโชคดีและความอุดมสมบูรณ์ แต่มีอิทธิฤทธิ์ที่ต่างกันคือ พญานาคมีอิทธิฤทธิ์สามารถพ่นดวงไฟ ส่วนมังกรมีอิทธิฤทธิ์สามารถเหวี่ยงดินอากาศได้หรือจะเดินดินและดำน้ำได้ สามารถแปลงกายตัวแปลงกายให้เล็กหรือใหญ่ สั้นหรือยาวได้ นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกันคือ พญานาคอยู่ในน้ำและมังกรอยู่บนฟ้า สัตว์ทั้งคู่ไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ว่า

มีจริงหรือไม่ เพราะส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในนิทานปรัมปราและเรื่องเล่าต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา สำหรับความเชื่อในสัตว์ทั้งคู่ มักมีเรื่องของการบูชาเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อแสดงความศรัทธา ผ่านการบูชาด้วยวัตถุมงคล ได้แก่ 1) วัตถุมงคลเกี่ยวกับพญานาค เช่น กำไลบ่วงนาคบาศ เป็นกำไลถัก บ่วงนาคบาศอัมรินทร์ประดับด้วยเพชรพญานาคสีเขียว ประจำองค์ปู่ศรีสุทโธนาคราชพญานาคแห่ง เมืองบาดาลคำชะโนด 2) วัตถุมงคลเกี่ยวกับมังกร เช่น แหวนมังกร ด้วยความเชื่อที่เป็นสัญลักษณ์ แห่งความสุขและอำนาจ เชื่อว่าการสวมแหวนให้ลูกนิ้วถือเป็นการเสริมดวงชะตา ถ้าอยากมีอำนาจ จะต้องสวมแหวนที่นิ้วชี้ และถ้าอยากมีรักแท้จะต้องสวมแหวนที่นิ้วนาง

บทสรุป

ความกลัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการนับถือบูชาเพื่อเป็นขวัญกำลังใจอันสามารถ กล่าวได้ว่า “เพราะความเชื่อจึงก่อให้เกิดการบูชา” ด้วยความเชื่อที่ว่าเมื่อทำให้งูเกิดความพอใจ จะได้คุ้มครอง และไม่ทำร้ายร่างกาย ต่อมาเมื่อเกิดเป็นความเชื่อทางพระพุทธศาสนาขึ้น สัตว์ทั้งคู่ จึงมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา กล่าวคือ พญานาคมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเถรวาท และมังกรเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งสัตว์ทั้งคู่มีความศรัทธาที่มั่นคงในพระธรรมคำสอน ของพระพุทธเจ้า จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าพญานาคกับมังกรในมุมมองของศาสนา มีความคล้ายคลึงกัน คือ สัตว์ทั้งคู่มีความประสงค์อยากหลุดพ้นจากการเกิดเป็นสัตว์ จึงได้ฟังธรรม เทศนาบังเกิดเห็นดวงตาแห่งธรรมะศรัทธาและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และต่อมาไม่นาน ได้หลุดพ้นจากการเป็นสัตว์และกลายเป็นเทพ ส่วนพญานาคกับมังกรในมุมมองของความเชื่อที่มีความ คล้ายและความต่างกัน คือ ความเชื่อเรื่องสัตว์ทั้งคู่มีอิทธิพลต่อกลุ่มคนจำนวนมากที่มีความเชื่อ เรื่องการบูชาอันเป็นตัวแทนแห่งความโชคดีและความอุดมสมบูรณ์เหมือนกัน แต่มีอิทธิฤทธิ์ที่แตกต่าง กันพญานาคมีอิทธิฤทธิ์สามารถพ่นดวงไฟ ส่วนมังกรมีอิทธิฤทธิ์สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ นอกจากนี้ ยังมีความแตกต่างกันคือพญานาคอยู่ในน้ำและมังกรอยู่บนฟ้า สัตว์ทั้งคู่ไม่สามารถพิสูจน์ ทราบได้ว่ามีจริงหรือไม่เพราะส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในนิทานปรัมปราและเรื่องเล่าต่าง ๆ ทาง พระพุทธศาสนา

จากการเปรียบเทียบดังกล่าว สะท้อนให้เห็นได้ว่าปัจจุบันความเชื่อในพญานาคกับมังกร มีอิทธิพลต่อสังคมอย่างแพร่หลาย ในทางศาสนาพญานาคกับมังกรมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา เป็นอย่างมาก อันสะท้อนได้จากงานประติมากรรมและงานสถาปัตยกรรมตามศาสนสถานต่าง ๆ ของ ทั้งไทยและจีน เช่น บันไดพญานาคตามวัด เสามังกรและสันหลังคารูปมังกรตามศาลเจ้า ความเชื่อ ในสัตว์ทั้งคู่ไม่ใช่เป็นความเชื่อดั้งเดิมหรือความเชื่อทางธรรมชาติอีกต่อไป เพราะความเชื่อดังกล่าวได้ เป็นส่วนหนึ่งของเทศกาลหรือประเพณีที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาอันเกี่ยวข้องกับพญานาค และมังกร เช่น บั้งไฟพญานาคในเทศกาลวันออกพรรษา การแห่มังกรในเทศกาลตรุษจีน อันเป็นสิ่งที่ แพร่หลายและปรากฏให้เห็นในสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- จิตรา ก่อมนันทเกียรติ. (2545). พระพุทธ พระโพธิสัตว์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีน. กรุงเทพฯ: จิตรา.
- จีระพงษ์ โคตรชมพู. (2538). ประวัติของพญานาค. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://sites.google.com/site/yjuryueuymju/trakul-khxng-nakh>
(2539, 3 มกราคม).
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. (2544). รัชกาลที่ 3 กับการสร้างวัดสำคัญ กำเนิดตุ๊กตาศิลานจีน.
กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์.
- วศิณี บุรณวุฒิกุล. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อเรื่องมังกรของคนไทยเชื้อสายจีน.
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วิเชียร นามการ. (2554). การศึกษาอิทธิพลความเชื่อเรื่องพญานาคที่มีผลต่อสังคมไทยปัจจุบัน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เศรษฐพงษ์ จงสงวน. (2562). ภาพลักษณ์ของมังกร. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://kuaibao.qq.com/s/20190124A1EKT00?refer=spider> (2562, 7 มกราคม).
- สมชาติ ฅณิโชติ. (2528). ความเชื่อเรื่องพญานาคในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์.
- สมบัติ พลายน้อย. (2510). ความสัมพันธ์ระหว่างงูกับมนุษย์. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2546). นาคในประวัติศาสตร์อุษานาย. กรุงเทพฯ: มติชน.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2523). สภาพของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ศิลปบรรณาคาร.
- Wang, L. (2555). การศึกษาเปรียบเทียบตำนานการกำเนิดและประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้อง
กับพญานาคของไทยและมังกรของจีน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทย เป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

สิทธิประโยชน์ทางภาษีในการบริจาคเงินและทรัพย์สิน ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

TAX INCENTIVES FOR DONATIONS OF MONEY AND ASSETS TO LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS

จตุรนต์ เทพเดชา^{1*}
Jaturon Tepdecha^{1*}

Received : 20 August 2020

Revised : 3 October 2020

Accepted : 8 October 2020

บทคัดย่อ

ภาษีท้องถิ่นเป็นรายได้ที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะจัดเก็บภาษีจากฐานทรัพย์สินหรือความมั่งคั่ง ที่รัฐบาลมอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีหน้าที่จัดเก็บ กฎหมายที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีท้องถิ่นที่สำคัญในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 แต่เนื่องจากมีข้อขัดข้องบางประการ ทำให้รัฐบาลเห็นชอบให้ขยายระยะเวลาจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ออกไปจนถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2563 โดยจากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันภาษีท้องถิ่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง คิดเป็นร้อยละ 10 ถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับรายได้รวมทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกือบร้อยละ 90 มาจากงบประมาณที่รัฐบาลจัดเก็บและแบ่งให้ ตลอดจนมาจากเงินอุดหนุน ผ่านกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

ประเทศญี่ปุ่นนับเป็นตัวอย่างที่ดี ในการให้ความสำคัญกับอิสระทางการคลังของท้องถิ่น เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่นมีความสามารถในการจัดทำภารกิจที่สำคัญเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2551 รัฐบาลญี่ปุ่นได้มีการออกกฎหมายอนุญาตให้ประชาชนที่บริจาคเงินให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับสิทธิประโยชน์ 2 ประการ คือ สามารถนำเงินบริจาคมาหักลดหย่อนภาษีเงินได้และภาษีที่อยู่อาศัยได้ และได้รับของตอบแทนเป็นผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศญี่ปุ่น ซึ่งนอกจากประเทศญี่ปุ่นแล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีกฎหมายที่อนุญาตให้ประชาชนหรือบริษัทเอกชนที่บริจาคให้แก่องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ สามารถนำ

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹Faculty of Law, Thammasat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: jaturon@vru.ac.th

เงินบริจาคมาหักลดหย่อนภาษีได้เช่นกัน ผู้เขียนเห็นว่า หากมีการนํานโยบายภาษีบ้านเกิดหรือการระดมทุนสาธารณะมาใช้ในประเทศไทย น่าที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และช่วยกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

คำสำคัญ: ภาษีบ้านเกิด การระดมทุนสาธารณะ การบริจาคเพื่อสาธารณกุศล
สิทธิประโยชน์ทางภาษี

ABSTRACT

Local taxes are an important source of income for local administrative organizations. Most of them are collect from property or wealth (Wealth Tax) authorized by the government. Currently, the law that empowers local administrative organizations to collect local taxes is Land and Buildings Tax Act 2019 which have come into force from 1 January 2020. However, due to some difficulties, the government has agree to extend period of land and buildings tax filing to 31 August 2020, According to the study, at present, the local collected directly by the local administrative organization accounted for 10 % of the overall revenue of the local administrative organization. 90% of revenue are from budget by the government including subsidies via the Department of Local Administration, Ministry of Interior

Japan is considered to be a good example stressing local fiscal independence insofar as the local government organization in Japan are competent to perform any important tasks. In addition, in 2008, the Japanese government promulgated a law allowing donors of money to local government organizations to receive two benefits. One is to get deducted on income tax and housing tax. The other is to obtain local product from different parts of Japan as rewards, which is a part of a hometown tax policy (furusato nozei). Like Japan, The United States of America also has laws allowing individuals or private companies who donate money or things to the local government organizations to receive tax deduction. These findings suggest that if a hometown tax policy or crowdfunding is implemented in Thailand, the revenue for local administrative organizations will increase and be distributed to the community in more appropriate ways.

Keywords: Hometown Tax, Furusato Nouzei, Crowdfunding, Charitable Contribution

บทนำ

ภาษีท้องถิ่นเป็นรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง ซึ่งเก็บได้น้อยมาก กล่าวคือ จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2561 รายได้ทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกือบร้อยละ 90 มาจากงบประมาณที่รัฐบาลจัดเก็บ และแบ่งให้ ตลอดจนมาจากเงินอุดหนุน ผ่านกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ประกอบกับ ได้มีการออกพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 โดยให้มีผลยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 แต่เนื่องจากการออกกฎหมายลำดับรองที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการคลัง และกระทรวงมหาดไทยยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ทราบรายละเอียด หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนและไม่สามารถดำเนินการแจ้งบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้ถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงเห็นชอบให้ขยายระยะเวลาจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ออกไปจนถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2563 (หนังสือด่วนที่สุด มท 0808.37 ว 7475, 2562) นอกจากนี้วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2563 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาลดภาษีสำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบางประเภท พ.ศ. 2563 ซึ่งการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าว มีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูญเสียรายได้ประมาณสามหมื่นเก้าพันล้านบาท (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2563)

ปัญหาการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

จากข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พบว่า ในปัจจุบันภาษีท้องถิ่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง มีสัดส่วนรายได้ที่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกือบร้อยละ 90 มาจากงบประมาณที่รัฐบาลจัดเก็บและแบ่งให้ ตลอดจนมาจากเงินอุดหนุน ผ่านกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2561) ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา มีรายได้ที่เก็บเองจากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ แต่จากการวิเคราะห์พระราชบัญญัติดังกล่าวพบว่า มีช่องว่างทางกฎหมายทั้งที่ปรากฏอยู่ในตัวบทกฎหมาย และช่องว่างทางกฎหมายที่อาจจะมีการตีความที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายหลายประการ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการกำหนดตัวผู้เสียภาษี

มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 บัญญัติว่า ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของหรือครอบครองที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอยู่ในวันที่ 1 มกราคมของปีใด เป็นผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีสำหรับปีนั้น และมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้บุคคลดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ชำระภาษีแทนผู้เสียภาษี คือ ผู้จัดการมรดกหรือทายาท ในกรณีที่ผู้เสียภาษีถึงแก่ความตาย ผู้จัดการทรัพย์สิน ในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นผู้ไม่อยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยสาบสูญ ผู้แทน

โดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ ในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถแล้วแต่กรณี ผู้แทนของนิติบุคคลในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นนิติบุคคล ผู้ชำระบัญชี ในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นนิติบุคคลเลิกกันโดยมีการชำระบัญชี และเจ้าของรวมคนหนึ่งคนใด ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีเป็นของบุคคลหลายคนรวมกัน

จากบทบัญญัติดังกล่าว หากผู้เสียภาษีเป็นบุคคลธรรมดาที่อาจใช้ช่องว่างทางกฎหมาย ทำให้รัฐเสียประโยชน์ได้ ตัวอย่างเช่น นาย ก. เคยซื้อที่ดินมาในราคา 100 ล้านบาท ได้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทเพื่อต้องการจะโอนที่ดินเข้าบริษัท โดยตีราคาที่ดินดังกล่าวเป็นทุน 1 พันล้านบาท ก็สามารถทำได้ทันที เพราะได้รับการยกเว้นภาษีอากรแถมบัพัตทั้งหมด หากต่อมาบริษัทสามารถขายที่ดินดังกล่าวได้เงิน 1.1 พันล้านบาท กำไรส่วนต่าง 100 ล้านบาท กรมสรรพากรจะจัดเก็บภาษีโดยคิดจากมูลค่าส่วนต่าง 100 ล้านบาทเท่านั้น (ประชาชาติธุรกิจ, 2560) เป็นต้น หรือในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นนิติบุคคลประเภทที่มีการถือหุ้นในนิติบุคคลอื่น (Holding Company) อาจเกิดปัญหาในการจัดเก็บภาษีขึ้นได้ เนื่องจากบริษัทประเภทนี้จะมีการตั้งบริษัทขึ้นมาเพื่อกระจายการถือครองทรัพย์สินประเภทที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ เพื่อไม่ให้บริษัทแม่ถูกประเมินภาษีเนื่องจากถือครองที่ดินมากจนเกินไป ตัวอย่างเช่น บริษัท ข. (บริษัทแม่) ถือครองที่ดินจำนวน 10,000 ไร่ ซึ่งจะต้องถูกประเมินภาษีจำนวนมาก อาจดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทขึ้นใหม่ (บริษัทลูก) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับโอนที่ดินของบริษัท ข. มาเป็นของบริษัทลูก เพื่อที่จะทำให้แต่ละบริษัทในเครือเดียวกันถือครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ลดลงอันจะทำให้เสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างลดลง (งามสิริ ภูเจริญ, 2562)

2. ปัญหาการยกเว้นมูลค่าฐานภาษีให้แก่ทรัพย์สินบางประเภท

มาตรา 41 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาใช้เป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในวันที่ 1 มกราคมของปีภาษีนั้น ให้ได้รับยกเว้นมูลค่าของฐานภาษีในการคำนวณภาษีไม่เกินห้าสิบล้านบาท” และมาตรา 41 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน บัญญัติว่า “ในกรณีที่บุคคลธรรมดาเป็นเจ้าของสิ่งปลูกสร้าง แต่ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน และใช้สิ่งปลูกสร้างดังกล่าวเป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในวันที่ 1 มกราคมของปีภาษีนั้น ให้ได้รับยกเว้นมูลค่าของฐานภาษีในการคำนวณภาษีไม่เกินสิบล้านบาท” ซึ่งจะเห็นได้ว่าการยกเว้นภาษีดังกล่าวเป็นการยกเว้นที่สูงเกินไป เนื่องจากการประชุมของคณะกรรมการวิสามัญ ได้มีการเสนอบัญญัติให้มีการยกเว้นภาษีเพียง 20 ล้านบาทเท่านั้น (งามสิริ ภูเจริญ, 2562)

3. ปัญหาการตีความกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมาย

นายประสงค์ พูนธเนศ ปลัดกระทรวงการคลัง เปิดเผยว่า ปัจจุบันในเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ที่จะมีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม 2563 สร้างความกังวลให้ประชาชนจำนวนมาก ดังนั้น กระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทยเตรียมออกประกาศกระทรวงร่วมกันเร็ว ๆ นี้ ในเรื่องหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งในประกาศจะบอกชัดเจนว่าคอนโดมิเนียม แม้จะนำไปปล่อยเช่าแต่หากนำไปใช้เพื่ออยู่อาศัย จะเสียภาษีในอัตราที่อยู่อาศัยเท่านั้น (Bkkcitismart, 2562) พร้อมกันนี้ ขอชี้แจงกรณีที่ประชาชนจำนวนมากมีความ

กังวลเกี่ยวกับการเสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ได้แก่ ห้องชุด บ้าน โรงเรียน อาคาร ตึก ตึกแถว หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นใด ที่มีลักษณะให้บุคคลใช้เพื่อการอยู่อาศัย เจ้าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะให้บุคคลใช้เพื่อการอยู่อาศัย เช่น ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของใช้อยู่อาศัยเอง ให้ญาติพี่น้องอยู่อาศัย หรือให้เช่าเพื่ออยู่อาศัย ให้เสียภาษีในอัตราที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ ประชาชนที่ถือครองคอนโดมิเนียม ที่ได้รับจดหมายให้ไปแจ้งข้อมูลรายการห้องชุดจากกรุงเทพมหานคร ไม่จำเป็นต้องย้ายชื่อเข้ามาอยู่ในคอนโดมิเนียมภายในสิ้นปี เพื่อจะได้ไม่ต้องเสียภาษีในเชิงพาณิชย์ เพราะคอนโดมิเนียมทุกห้องจะถูกเก็บภาษีในอัตราที่อยู่อาศัย คือ ล้านละ 200 บาท ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ที่เก็บในอัตราล้านละ 3,000 บาท

นอกจากนี้ จากการสำรวจพบว่าที่ดินเปล่าใจกลางกรุงเทพมหานครผืนใหญ่ ขนาด 24 ไร่ ติดถนนรัชดาภิเษก และติดทางขึ้นลงรถไฟฟ้าใต้ดิน สถานีศูนย์วัฒนธรรม ซึ่งเป็นที่ดินของกลุ่มแหลมทองคำสัตว์ โดยล่าสุดที่ดินแปลงของกลุ่มแหลมทองคำสัตว์ได้มีการล้อมรั้ว และปรับพื้นที่ใหม่ จากการสอบถามผู้อยู่อาศัยในละแวกนั้นระบุว่า ได้มีการปลูกต้นมะนาวรวม 4,000 ต้น แต่มีข้อมูลว่าปัจจุบันที่ดินแปลงดังกล่าวยังไม่มีการซื้อขาย เนื่องจากตั้งราคาขายสูงเฉียด 1 หมื่นล้านบาท ทั้ง 2 แปลง ส่วนกรณีที่เจ้าของที่ดินเกือบ 30 ไร่ นำที่ดินปลูกต้นมะนาว เพื่อต้องการจะเสียภาษีในประเภทเกษตรกรรม ซึ่งตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 หากที่ดินมีมูลค่า 0-75 ล้านบาท จะเสียภาษีที่ 0.01% มูลค่า 75-100 ล้านบาท เสียภาษี 0.03% มูลค่า 100-500 ล้านบาท ที่ 0.05% มูลค่า 500-1,000 ล้านบาท 0.07% และมูลค่าเกิน 1,000 ล้านบาท จะเสียภาษีในอัตรา 0.1% แต่หากเป็นบุคคลธรรมดาจะได้รับยกเว้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เกิน 50 ล้านบาท (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2562)

4. ปัญหาจากการลดอัตราภาษีตามนโยบายของรัฐบาล

เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2563 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาลดภาษีสำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบางประเภท พ.ศ. 2563 (พระราชกฤษฎีกาลดภาษีสำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบางประเภท, 2563) โดยให้เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าว เนื่องจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ได้ระบาดอย่างรุนแรงทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย ทำให้ระบบเศรษฐกิจทั่วโลกและของประเทศไทยหดตัวลงอย่างรุนแรงและรวดเร็ว กระทบต่อประชาชนทุกสาขาอาชีพในวงกว้าง สมควรลดภาษีสำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่จะจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความจำเป็นทางเศรษฐกิจ เพื่อบรรเทาผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม ซึ่งการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ โดยการลดอัตราภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว มีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูญเสียรายได้ประมาณสามหมื่นเก้าพันล้านบาท (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2563)

แนวทางการเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น

ท่ามกลางการอพยพของประชากรสู่เขตเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งในประเทศญี่ปุ่นขาดแคลนงบประมาณและต้องการงบประมาณไปใช้จ่ายเพื่อจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งการที่องค์กรปกครองท้องถิ่นประสบปัญหาการขาดแคลนรายได้จากภาษี จึงจำเป็นต้องลดรายจ่าย

ที่จำเป็นสำหรับการจัดทำบริการสาธารณะลง มีผลทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นลดลง (Niitsu, 2016) นอกจากความต้องการเพิ่มรายได้ของรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อรักษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นแล้ว ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนราชการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้รวดเร็วและใกล้ชิดมากกว่ารัฐบาลในส่วนกลาง ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและควรมีอิสระทางการคลังพอสมควร ซึ่งการมีอิสระทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จำเป็นที่จะต้องลดการพึ่งพางบประมาณของรัฐบาลกลาง แต่อย่างไรก็ดี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดในการจัดหางบประมาณ กล่าวคือ การจะเพิ่มงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นจะต้องเพิ่มอัตราภาษีหรือต้องร้องขอการจัดสรรรายได้ภาษีของรัฐบาลกลางให้มากขึ้น

1. ความเป็นมาของนโยบายภาษีบ้านเกิดของประเทศญี่ปุ่น (Hometown Tax)

ประเทศญี่ปุ่นได้พัฒนาวิธีการแก้ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ประสบความสำเร็จ โดยในปี พ.ศ. 2551 (2008 A.D.) รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศใช้นโยบายเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างท้องถิ่นในเขตชนบท และท้องถิ่นในเขตเมือง โดยใช้ชื่อนโยบายดังกล่าวว่า “Furusato Nozei” แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “ภาษีบ้านเกิด” (Hometown Tax) ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถโอนภาษีที่อยู่อาศัย (Inhabitant taxes) (Japan External Trade Organization, 2020) ได้มากถึงร้อยละ 20 ไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนเองได้เลือกไว้ (Furusato-tax.jp, 2020) ซึ่งนโยบายภาษีบ้านเกิดมีความแตกต่างจากนโยบายการให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Allocation Tax) อย่างชัดเจน กล่าวคือ ภาษีบ้านเกิดไม่เข้าไปแทรกแซงกลไกตลาดท้องถิ่นซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจของท้องถิ่นอ่อนแอ โดยการประกาศใช้นโยบายภาษีบ้านเกิด (Hometown Tax) หรือ (Furusato Nozei) ไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังเป็นการเพิ่มความเป็นอิสระทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ ภายใต้ระบบภาษีบ้านเกิดของญี่ปุ่น ผู้ที่เสียภาษีที่บริจาคเงินให้กับรัฐบาลท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์สองประการ (Kanzawa, 2017) คือ ประการแรก ผู้เสียภาษีได้รับการลดหย่อนภาษี (Tax Deduction) และเครดิตภาษี (Tax Credit) เป็นมูลค่าเกือบทั้งหมดของการบริจาคและประการที่สอง ผู้เสียภาษีจะสามารถเลือกสิ่งของเพื่อแทนการขอบคุณ (ซึ่งไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่มเติม) เรียกว่า “Thank you gift” ซึ่งส่วนใหญ่ มักจะเป็นของที่ผลิตโดยธุรกิจท้องถิ่นในภูมิภาคส่งไปถึงบ้านของผู้เสียภาษี โดยของขวัญที่ส่งให้แก่ผู้บริจาคจะแตกต่างกันไปตามแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแต่ละจังหวัด โดยของขวัญนั้นมีตั้งแต่งานศิลปกรรมประจำท้องถิ่น เช่น เครื่องแก้ว Ryukyu จากเมืองเมืองโมโทบุ จังหวัดโอกินาวา ไปจนถึงอุปกรณ์ทางการแพทย์ เช่น หน้ากากอนามัยและเจลแอลกอฮอล์ (Japantimes, 2020) เป็นต้น ทั้งนี้ ผลประโยชน์ทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้น ทำให้ภาษีบ้านเกิดประสบความสำเร็จอย่างสูงในประเทศญี่ปุ่น และทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายภาษีจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ร่ำรวยไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยากจน ทำให้รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยากจนหลายแห่งเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีความอิสระทางการคลังมากขึ้น

2. โครงสร้างของภาษีบ้านเกิด

2.1 ผู้บริจาค

บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศญี่ปุ่น ในวันที่ 1 มกราคม จะต้องเสียภาษีที่อยู่อาศัย (Inhabitant Tax) โดยจะคิดคำนวณจากฐานรายได้คูณด้วยอัตราภาษี โดยอัตราภาษีสำหรับเทศบาลจะอยู่ที่ ร้อยละ 4 และอัตราภาษีสำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะอยู่ที่ ร้อยละ 6 (Japan External Trade Organization, 2020)

2.2 ผู้รับบริจาค

ระบบการชำระภาษีที่บ้านเกิด (Furusato Nozei) เป็นระบบที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นที่คุ้นเคยและเติบโต และ “โดยอนุญาตให้ผู้บริจาคเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องการให้การสนับสนุนด้วยความต้องการของตนเอง” ซึ่งผู้บริจาคสามารถจ่ายภาษีบ้านเกิดให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ๆ ก็ได้ ไม่ใช่เฉพาะแต่บ้านเกิดของผู้บริจาค (Soumu.go.jp, 2019) โดยขั้นแรก ผู้บริจาคต้องตรวจสอบจำนวนสูงสุดที่สามารถนำมาหักลดหย่อนได้ หลังจากนั้น ผู้บริจาคจึงทำการเลือกเทศบาลที่ต้องการให้การสนับสนุน โดยอาจจะเลือกจากเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้คือ ผู้บริจาคสนใจของขวัญตอบแทน (Thank you gift) หรือ ผู้บริจาคต้องการสนับสนุนโครงการของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจะมีรายละเอียดของโครงการแจ้งให้แก่ผู้บริจาคทราบ และผู้บริจาคต้องการบริจาคให้แก่ท้องถิ่นนั้นโดยตรง (Furusato-tax.jp, 2020)

2.3 ประเภทของทรัพย์สินที่สามารถบริจาคได้

การบริจาคเงินตามนโยบายภาษีบ้านเกิด (Furusato Nozei) ผู้บริจาคต้องบริจาคเป็นเงินเท่านั้น (soumu.go.jp, 2019) หากบริจาคเป็นสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่น ผู้บริจาคจะไม่สามารถนำมูลค่าของทรัพย์สินที่บริจาคมาหักค่าใช้จ่าย หรือหักลดหย่อนภาษีที่อยู่อาศัยได้

2.4 จำนวนเงินในการบริจาค

ไม่มีจำนวนเงินบริจาคขั้นต่ำ แต่หากบริจาคเกินกว่า 2,000 เยน ขึ้นไป จะสามารถนำไปลดหย่อนภาษีเงินได้ (Income Deduction) และนำไปเครดิตภาษีที่อยู่อาศัยได้ (furusato-tax.jp, 2020) โดยมีวิธีการคำนวณตามที่กฎหมายกำหนด แต่รวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนภาษีที่อยู่อาศัยที่ต้องชำระ (Soumu.go.jp, 2019)

2.5 ช่องทางในการบริจาค

การชำระภาษีบ้านเกิด ผู้เสียภาษีสามารถที่จะบริจาคเงินให้กับจังหวัด (Prefecture) หรือเทศบาล (Municipal) ที่ผู้เสียภาษีได้เลือกไว้ โดยสามารถบริจาคได้หลายช่องทาง ได้แก่ การบริจาคเป็นเงิน ณ ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือบริจาคโดยการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือการบริจาคผ่านบัตรเครดิต หรือ การบริจาคผ่านเว็บไซต์ที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการก็ได้ (Furusato-tax.jp, 2020)

3. สิทธิประโยชน์ที่ผู้บริจาคจะได้รับ

ผู้เสียภาษีที่บริจาคเงินให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะได้สิทธิประโยชน์ในทางภาษี และได้รับสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบการในท้องถิ่น ดังต่อไปนี้ (Soumu.go.jp, 2019)

3.1 สามารถนำยอดเงินที่บริจาคมาหักลดหย่อนภาษีเงินได้ (Tax Deduction)

ผู้เสียภาษีจะได้รับเงินภาษีคืนจากสำนักงานภาษีแห่งชาติ ในรูปแบบของการคืนเงินภาษี (income tax refund) เป็นเงินจำนวน 2,800 เยน ซึ่งสามารถคิดได้จากสูตรคำนวณดังต่อไปนี้ (จำนวนเงินบริจาค - 2,000) × อัตราภาษีเงินได้ของผู้เสียภาษี (Soumu.go.jp, 2019) ในกรณีบริจาค 30,000 เยน ค่ารวมมูลค่าภาษีที่จะได้รับคืนรวมกับ เงินบริจาคขั้นต่ำ 2,000 = 28,000) × อัตราภาษี 10 % = 2,800 เยน ดังนั้น ผู้เสียภาษีจะได้รับเงินภาษีคืน (Tax Refund) เป็นเงินจำนวน 2,800 เยน

3.2 สามารถนำยอดเงินที่บริจาคมาเครดิตภาษีที่อยู่อาศัย (Tax Credit)

สำหรับเงินบริจาคส่วนที่เหลืออีก 25,200 เยน (30,000 เยน - 2,000 เยน = 28,000 เยน) จะสามารถนำไปเครดิตภาษีที่อยู่อาศัยของผู้เสียภาษีในปีถัดไป โดยจำนวนเงินที่สามารถนำไปเครดิตภาษีส่วนที่เหลือนี้ สามารถคำนวณได้จากสูตรคำนวณดังต่อไปนี้ เงินบริจาค - สิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ จากข้อ (1) = จำนวนเงินที่สามารถนำไปเครดิตภาษีที่อยู่อาศัย

จากตัวอย่างข้างต้น จะได้ว่า เงินบริจาคหักเงินบริจาคขั้นต่ำด้วยสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ จะได้จำนวนเงินที่นำไปเครดิตภาษีที่อยู่อาศัย เป็นเงินจำนวน 25,200 เยน แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 20 ของภาษีที่อยู่อาศัยที่ต้องชำระทั้งหมด ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2558 ได้มีการออกข้อกำหนดให้ผู้เสียภาษีที่บริจาคให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เกินห้าแห่ง ไม่จำเป็นต้องส่งแบบฟอร์มการยืนยันการบริจาคให้แก่หน่วยงานจัดเก็บภาษีของรัฐบาลกลางแต่อย่างใด ทำให้ในปี 2559 เพียงปีเดียว มีตัวเลขอัตราการบริจาคสำหรับบ้านเกิดรวมกันแล้วมากกว่า 284 พันล้านเยน (ประมาณ 2.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) (Kyodo, 2017)

3.3 ผู้บริจาคจะได้รับสิ่งของประจำท้องถิ่น เป็นการตอบแทน

เมื่อผู้เสียภาษีได้บริจาคเงินให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเลือกสิ่งของเพื่อแทนการขอบคุณ (ซึ่งไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่มเติม) เรียกว่า “Thank you gift” ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นของที่ผลิตโดยธุรกิจท้องถิ่น ในภูมิภาค ส่งไปยังถึงบ้านของผู้เสียภาษี โดยของขวัญที่ส่งให้แก่ผู้บริจาคจะแตกต่างกันไปตามแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแต่ละจังหวัด ซึ่งจำนวนเงินบริจาคขั้นต่ำของสินค้าแต่ละประเภทจะแตกต่างกันไปตามมูลค่าของสินค้าชนิดนั้น ๆ เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการบริจาคเงิน ก็จะจัดส่งสินค้าขึ้นชื่อของแต่ละเมืองกลับไปให้แก่ผู้บริจาค เพื่อสร้างแรงจูงใจและเพื่อเป็นการขอบคุณผู้บริจาค โดยได้มีการสร้างเว็บไซต์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริจาคในการเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะทำการบริจาคและเลือกสิ่งของที่จะได้รับเป็นการตอบแทนทำนองเดียวกับเว็บไซต์สั่งซื้อสินค้าออนไลน์ (Furusato-tax.jp, 2020) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการบริจาคจะใช้เงินที่ได้รับบริจาคในการซื้อสินค้าขึ้นชื่อประจำท้องถิ่นและใช้เป็นค่าจัดส่งของขวัญตอบแทนให้แก่ผู้บริจาค โดยเงินส่วนที่เหลือจากการซื้อของขวัญและค่าส่งก็จะเก็บไว้เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. ผลสัมฤทธิ์ของนโยบายภาษีบ้านเกิด

นโยบายภาษีบ้านเกิดเริ่มดำเนินการ เมื่อปี พ.ศ. 2551 มียอดเงินบริจาคไม่ถึงร้อยล้านเยน แต่ในปี พ.ศ. 2561 มียอดการบริจาคเงินให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้้นโยบายภาษีบ้านเกิดทั้งสิ้น 512.7 พันล้านเยน (4.81 พันล้านเหรียญสหรัฐ) ซึ่งเพิ่มขึ้น 40% เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560

โดยจากข้อมูลพบว่าผู้เสียภาษีหลายรายเลือกที่จะบริจาคเงินให้แก่พื้นที่ประสบภัยพิบัติหรือพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายจากแผ่นดินไหว เพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ นอกจากผลสัมฤทธิ์ในด้านตัวเลขเงินงบประมาณที่ได้รับเป็นจำนวนมากแล้ว นโยบายภาษีบ้านเกิดยังมีผลสัมฤทธิ์ในด้านอื่นอีก ดังต่อไปนี้

4.1 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น

ตามกติกาของภาษีบ้านเกิด รัฐบาลจะต้องทำการคัดเลือกสินค้าหรือของดีประจำท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อนำมาเป็นของตอบแทนให้แก่ผู้บริจาคเงินให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่ได้รับการคัดเลือก ต่างรู้สึกพึงพอใจกับยอดขายสินค้าที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน พร้อมกับได้รับคำสั่งซื้อจากลูกค้าอยู่ท้องที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ตัวอย่างเช่น เมื่อเมืองมียาโกะโนะโอะ ในจังหวัดมียาซากิ เริ่มนำเสนอเนื้อย่างที่ผลิตโดยผู้ผลิตเนื้อสัตว์ในท้องถิ่นเป็นของขวัญคืนให้แก่ผู้บริจาค ทำให้ในปีนั้นผู้ผลิตเนื้อสัตว์ท้องถิ่นเพิ่มยอดขายห้าเท่า (Nikkei, 2016) เป็นต้น นอกจากการกระตุ้นธุรกิจท้องถิ่นแล้ว ระบบภาษีบ้านเกิดยังช่วยเติมพลังให้กับชุมชนและปรับปรุงระดับการบริการสาธารณะที่ได้รับเงินสนับสนุนจากเทศบาล เนื่องจากรายได้จากภาษีที่ได้รับจากการบริจาคผ่านนโยบายภาษีบ้านเกิด ทำให้หลายเมืองในประเทศญี่ปุ่น อาทิเช่น เมืองมียาโกะโนะโอะ ประสบความสำเร็จในการเพิ่มจำนวนงานในท้องถิ่น ตลอดจนเพิ่มรายได้ให้แก่ศูนย์เด็ก กองทุนตรวจสอบสุขภาพ ทัศนกรรมของท้องถิ่น ตลอดจนโครงการอื่น ๆ ของท้องถิ่น (Nohara, 2017)

4.2 อัตราการอพยพออกจากชนบทน้อยลง และมีผู้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในชนบทมากขึ้น

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่า วัตถุประสงค์ดั้งเดิมของนโยบายภาษีบ้านเกิดมีขึ้นเพื่อสร้างความตระหนักของท้องถิ่นในชนบท เพื่อพยายามดึงดูดผู้ที่ย้ายไปอยู่อาศัยในเขตเมืองให้ย้ายกลับมายังบ้านเกิด ซึ่งการมอบของขวัญตอบแทนให้แก่ผู้บริจาคเงินให้แก่ท้องถิ่น เป็นคู่มือเพื่อเข้าพักที่โรงแรมในท้องถิ่นหรือเยี่ยมชมน้ำพุร้อนในท้องถิ่นนั้น ย่อมทำให้ผู้บริจาคไม่เพียงแต่จะใช้เงินในเมืองในขณะที่ไปเยือนเท่านั้น แต่ยังสามารถสัมผัสกับเสน่ห์ของเมืองและมีโอกาสที่จะได้อาศัยอยู่ที่นั่นได้ด้วยในการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2559 พบว่า 70% ของผู้บริจาคยืนยันว่าพวกเขาต้องการเยี่ยมชมเมืองที่พวกเขาได้บริจาคตามนโยบายภาษีบ้านเกิด (Yasuda, 2016) นอกจากนี้การกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นเนื่องจากความต้องการของขวัญตอบแทนให้แก่ผู้บริจาค (Thank you gift) อาจมีส่วนช่วยให้มีการจ้างงาน ผู้เกษียณอายุราชการที่อาศัยอยู่ในเมืองได้ ตัวอย่างเช่น เมื่อเมืองนะกะโนะ ในจังหวัดนากาโนะ เริ่มนำเสนอข้าวสารถูกละ 20 กิโลกรัม ที่เป็นสินค้าขึ้นชื่อของท้องถิ่น เพื่อเป็นของขวัญตอบแทนให้แก่ผู้ที่บริจาคเงินให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับการตอบสนองจากบรรดาผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองที่เคยมีอาชีพทำนาข้าวและได้เลิกทำนาข้าวไปแล้ว ที่จะได้กลับมาเริ่มปลูกข้าวอีกครั้ง (Economist, 2015)

4.3 ผู้เสียภาษีรู้สึกเต็มใจที่จะเสียภาษีและลดการหลีกเลี่ยงการเสียภาษี

นโยบายภาษีบ้านเกิด (Hometown Tax) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเนื่องจากตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ภาษีบ้านเกิดใช้วิธีการทางกฎหมายในการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีสามารถนำเงินที่บริจาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไปหักออก (Deduction) จากภาษีเงินได้

และสามารถนำสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้ไปเครดิตภาษีที่อยู่อาศัย (Inhabitation Tax) ซึ่งการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเลือกได้ว่าเงินที่ผู้เสียภาษีได้บริจาคจะถูกนำไปใช้จ่ายในโครงการใดบ้าง ซึ่งทำให้พวกเขาารู้สึกถึงความเป็นเจ้าของภาษีและมีแนวโน้มที่จะทำให้มีการเสียภาษีเพิ่มขึ้น และโดยในทางกลับกัน นโยบายภาษีบ้านเกิดช่วยทำให้การหลีกเลี่ยงภาษีมีแนวโน้มลดลง (Kanzawa, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ James Alm, Betty Jackson และ Michael McKee เมื่อปี 1993 (พ.ศ. 2536) พบว่า “รัฐบาลจะได้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจากประชาชน โดยการทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณเขามีสิทธิ์ที่จะตรวจสอบได้ว่าภาษีของพวกเขาถูกใช้ไปอย่างไร และภาษีเหล่านั้นถูกใช้ไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือไม่” นอกจากนี้ จากผลการวิจัยของ Yair Listokin & David M. Schizer พบว่า “ผู้เสียภาษีสมัครใจที่จะเสียภาษี ถ้าหากผู้เสียภาษีสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินภาษีนั้นด้วย” (Kanzawa, 2017)

บทสรุป

ภาษีท้องถิ่นเป็นรายได้ที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ในปัจจุบัน มีสัดส่วนรายได้ที่น้อยมากเมื่อเทียบกับรายได้รวมทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่าในปัจจุบันรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นแล้วก็ตาม แต่กฎหมายที่ใช้บังคับในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น ไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เพียงพอต่อการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับ ประกอบกับการที่รัฐบาลประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาลดภาษีสำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบางประเภท พ.ศ. 2563 มีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูญเสียรายได้ประมาณสามหมื่นล้านบาท (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2563) ผู้เขียนเห็นว่าประเทศญี่ปุ่นนับเป็นตัวอย่างที่ดีประเทศหนึ่ง ในการแก้ไขปัญหาการลดลงของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นได้พัฒนาวิธีการแก้ปัญหาที่ประสบความสำเร็จ คือ นโยบายภาษีบ้านเกิด (Hometown Tax) ซึ่งนโยบายดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ภาคธุรกิจในท้องถิ่นอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าสิทธิประโยชน์ ทางภาษีทั้งสองจากนโยบายดังกล่าว ทำให้ภาษีบ้านเกิดประสบความสำเร็จอย่างสูงในประเทศญี่ปุ่น และเกิดการเคลื่อนย้ายภาษีจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ร่ำรวยไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยากจน ส่งผลให้รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยากจนหลายแห่งเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่าหากมีการนำนโยบายภาษีบ้านเกิด (Hometown Tax) มาใช้ในประเทศไทย โดยอนุญาตให้องค์กรผู้รับบริจาค สามารถมอบสินค้าหรือบริการที่ผลิตขึ้นภายในท้องถิ่นเป็นของตอบแทนให้แก่ผู้บริจาค ก็จะเป็นการกระจายรายได้ให้แก่วิสาหกิจชุมชนได้อีกทางหนึ่ง และเพื่อให้การบริจาคมีประสิทธิภาพควรกำหนดประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้บริจาคสามารถนำเงินบริจาคมาหักลดหย่อนภาษีได้ โดยควรอนุญาตให้ผู้บริจาคให้แก่องค์กรบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลเท่านั้นที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ไม่ควรอนุญาตให้ผู้บริจาคให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบลได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้องค์กรบริหารส่วนตำบลควมรวมกันและยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาล และไม่ควรถูกอนุญาตให้ผู้บริจาคให้แก่กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี เนื่องจากกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งรายได้และมีการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นที่สูงอยู่แล้ว

และประการสุดท้าย เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการในท้องถิ่น ผู้เขียนเห็นว่า ควรอนุญาตให้องค์กรผู้รับบริจาคสามารถมอบสิ่งของตอบแทนให้แก่ผู้บริจาคได้ และเพื่อให้เกิด ความเป็นธรรมกับผู้ประกอบการทุกคน ควรมีการประกวดแข่งขันสินค้าหรือบริการในท้องถิ่นที่จะ นำมาเป็นของตอบแทนให้แก่ผู้บริจาค (Thank you gift) ท้องถิ่นละ 5 - 10 ผลิตภัณฑ์ โดยให้มี การประกวดแข่งขันทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์และเพื่อให้เกิดการสับเปลี่ยน หมุนเวียนผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ทำให้ผู้ประกอบการที่ชนะการแข่งขันจะได้รับ การขึ้นทะเบียนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสามารถจำหน่ายสินค้าให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเพื่อนำมามอบให้แก่ผู้บริจาคได้ และต้องมีการจำกัดมูลค่าของตอบแทน (thank you gift) และค่าขนส่งรวมกันไม่เกินร้อยละ 30 ของจำนวนเงินบริจาค หากมีการตรวจสอบในภายหลัง พบว่า ผู้บริจาคที่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่มากเกินไปกว่าจำนวนเงินบริจาค จะไม่สามารถใช้สิทธิ หักลดหย่อนเงินบริจาคได้ และจะต้องถูกเสียเบี้ยปรับและเงินเพิ่มย้อนหลัง และต้องกำหนดให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรการจำกัดมูลค่าของสิ่งของตอบแทน จะไม่ได้รับอนุญาตให้ เข้าร่วมระบบภาษีบ้านเกิดและผู้บริจาคจะไม่สามารถได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี โดยองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่ถูกลงโทษจะไม่สามารถเข้าร่วมระบบภาษีบ้านเกิดได้อีกเป็นเวลา 2 ปี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2561). **ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- งามสิริ ภูเจริญ. (2562). **ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างกับยุทธศาสตร์ชาติ**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายภาษี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2560). “แต่งตั้งบริษัทโยกทรัพย์สิน เจ้าสัวสบช่องหลบภาษี”. **ประชาชาติธุรกิจ** ฉบับที่ 4946 วันจันทร์-พุธ ที่ 7 มิถุนายน 2560, หน้า 1. (2563, 2 มิถุนายน)
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2562). **บัญชีที่ดิน 32 ล้านโฉนด ทะเลเพลิงที่หมื่นล้านปลูกมะนาว**. **ประชาชาติธุรกิจออนไลน์**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.prachachat.net/property/news-401676> (2563, 2 มิถุนายน)
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2563). **ลดภาษีที่ดินกระหน่ำ 90% ทุกหมวด สูญรายได้ 3.9 หมื่นล้าน**. **ประชาชาติธุรกิจออนไลน์**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.prachachat.net/property/news-472538> (2563, 2 มิถุนายน)
- พระราชกฤษฎีกาลดภาษีสำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบางประเภท พ.ศ. 2563
- หนังสือด่วนที่สุด มท 0808.37 ว 7475 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2562 เรื่อง การขยายกำหนดเวลา ดำเนินการตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562
- Bkkcitismart. (2562). **คอนโดปล่อยเช่าเฮ คลัง-มหาดไทย เตรียมประกาศ จ่ายอัตราที่อยู่อาศัย**. [Online], Available: <https://www.bkkcitismart.com/ข่าว/26-dec-2019/> (2020, 27 December)

- Economist. (2015). **Japan's Rural Regions: Hometown Dues**, *ECONOMIST*. [Online], Available: <http://www.economist.com/news/asia/21648703-struggling-parts-countryside-have-found-novel-way-attract-money-hometown-dues> (2020, 20 April)
- Furusato-tax.jp. (2020). **Donation to Municipality Produce by Furusato Choice**. [Online], Available: <https://www.furusato-tax.jp/donationtojapan/en/> (2020, 8 February)
- Furusato-tax.jp. (2020). Search for thank-you items find local government find the Ranking Feature/ Campaign, [Online], Available: https://www.furusato-tax.jp/about?header_guide (2020, 6 January)
- Furusato-tax.jp. (2020) Select payment method, [Online], Available: <https://www.furusato-tax.jp/tax/form/28205> (2020, 10 January)
- Japantimes. (2020) In Japan, the perfect tax-deductible gifts: face masks and sanitizers, [Online], Available: <https://www.japantimes.co.jp/news/2020/04/22/national/face-masks-sanitizers-hometown-tax-gifts-coronavirus/#.XsS5C0QzaUl> (2020, 2 August)
- Janet, W. K. (2017). "Lobsters, Hot air balloons, and the hometown tax: A Japanese model for revitalizing rural economies in the United States. **Columbia Business Law Review**. 2019(3): 1102-1104, 1127.
- Japan External Trade Organization (JETRO). (2020). **Overview of individual tax system**. [Online], Available: https://www.jetro.go.jp/en/invest/setting_up/section3/page7.html 2020, 5 February)
- Kyodo. (2017). "Donations under hometown tax payment program hit record ¥284 billion in 2016", [Online], Available: https://www.japantimes.co.jp/news/2017/07/04/business/donations-hometown-tax-payment-program-hit-record-%C2%A5284-billion-2016/#.Xp_Emv0zaUk (2020, 5 March)
- Niitsu, N. (2016). "Innovative 'Hometown Tax' Donation Program Supports Municipalities", [Online], Available: https://www.japanfs.org/en/news/archives/news_id035641.html (2020, 6 March)
- Nikkei. (2016). New customers for hometown tax payment and special products, [Online], Available: http://www.nikkei.com/article/DGXLASDJ01H1L_Q6A211C1MM0000/ (2020, 15 January)
-

- soumu.go.jp. (2019). I understand Oldness and tax payment, Ministry for Internal Affairs and Communications, [Online], Available: https://www.soumu.go.jp/main_sosiki/jichi_zeisei/czaisei/czaisei_seido/furusato/about (2020, 9 March)
- soumu.go.jp. (2019). About tax deduction, Ministry for Internal Affairs and Communications, [Online], Available: https://www.soumu.go.jp/main_sosiki/jichi_zeisei/czaisei/czaisei_seido/furusato/mechanism/deduction.html (2020, 4 March)
- Yasuda, T. (2016) Koka-dai daga jakuniku kyoushoku [The Hometown Tax Is Effective, but Cutthroat], MAINICHI SHIMBUN, [Online], Available: <http://mainichi.jp/articles/20160907/ddm/004/070/002000c> (2020, 4 March)
- Nohara, Y. (2017). “Rural ‘furusato nozei’ beer, beef thank-yous costing urban Japan much-needed revenues”, JAPAN TIMES, [Online], Available: <https://www.japantimes.co.jp/news/2017/01/13/national/rural-furusato-nozei-beer-beef-thank-yous-costing-urban-japan-much-needed-revenues/#.XsneBUQzaUk> (2020, 5 February).

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู

ACTIVE LEARNING COMPETENCIES OF TEACHER STUDENTS

วารินทร์พร พันเพ็ญฟู^{1*}
Varinporn Funfuengfu^{1*}

Received : 31 August 2020

Revised : 26 December 2020

Accepted : 27 December 2020

บทคัดย่อ

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นการแสดงออกในการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการคิด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลของการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง 2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง 4) การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ผู้เรียน การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล การใช้วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผล การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมประเมิน

คำสำคัญ: สมรรถนะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก นักศึกษาวิชาชีพครู

¹ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

¹Department of General Education, Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Dr.Varinporn@gmail.com

ABSTRACT

Active learning competencies of teacher students were expression in learning management which students participated in learning activities and practices through thinking process, knowledge sharing, reflection of learning among students themselves, between students and a teacher toward being able to construct their own knowledge which active learning competencies consisted of five elements; including, 1) instructional design was behavior or action of instructional design in order that students participated in learning activities and practices and then construction their own knowledge, 2) construction learning management plan was behavior or action was behavior or action to construct the learning management plan which students participated in learning activities and practices and then construction their own knowledge, 3) learning management was behavior or action of learning management in various characteristics which students participated in learning activities and practices and then construction their own knowledge, 4) the development of learning management innovation was behavior or action of development in various learning management innovation which students participated in learning activities and practices and then construction their own knowledge, and 5) learning measurement and evaluation was behavior or action which expression of learning measurement and evaluation in students, construction the measurement and evaluation instruments, using methods and instruments of measurement and evaluation and then enhancing students had participation assessment.

Keywords: Competencies, Active Learning, Teacher Students

บทนำ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาศักยภาพด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ ความรับผิดชอบ และทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิต ให้มีองค์ความรู้และทักษะทางวิชาการ เป็นการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาและ มุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในด้านคุณธรรม จริยธรรม บัณฑิตจะต้องมีความรับผิดชอบ มีวินัย มีความสามัคคี ซื่อสัตย์ สุจริต รักและศรัทธา ในวิชาชีพ และเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ในด้านทักษะทางปัญญา บัณฑิตจะต้องมีความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ตนเอง มีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความรับผิดชอบ มีทักษะในการวิเคราะห์ เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการจัดการเรียนรู้ (สำนักงาน

คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) ซึ่งนักศึกษาวิชาชีพครูทุกคนต้องมีคุณสมบัติตามที่กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ โดยเฉพาะทักษะการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning Competencies) คืออะไร

คำว่า สมรรถนะ (Competency) แปลว่า ความสามารถ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) เป็นบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ โดยนัยหมายถึงความสามารถนั่นเอง เป็นพฤติกรรมและผลของการปฏิบัติงานที่บุคคลจำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงานในตำแหน่งหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย กลุ่มของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Attributes) และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับและสามารถสร้างผลงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานนั้น ๆ (ชวนพิศ ศิลาเดช, 2559) ซึ่งจะส่งผลต่อผลลัพธ์และโอกาสในการประสบผลสำเร็จในงานที่ทำ โดยคนที่มีสมรรถนะเหมาะสมกับลักษณะงานนั้น ๆ มากกว่า ย่อมมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จได้สูงกว่าคนที่มีสมรรถนะน้อยกว่า (ทองพันชั่ง พงษ์วารินทร์, 2552) สมรรถนะแบ่งออกเป็นหลายระดับ ตั้งแต่ความรู้ ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตทั่วไป จนถึงความสามารถ ขั้นสูงระดับเชี่ยวชาญชำนาญการโดยเฉพาะ สามารถแก้ปัญหาที่สลับซับซ้อนได้ ดังนั้น เกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดสมรรถนะจึงมีหลากหลาย ผู้เกี่ยวข้องต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม เนื่องจากสมรรถนะบางอย่างสามารถวัดและประเมินได้ง่ายด้วยการสังเกตพฤติกรรม แต่บางอย่างต้องใช้เวลายาวนานในการวัด ทดสอบกระบวนการทำงานและผลของการปฏิบัติงาน จึงจะสามารถประเมินสมรรถนะได้ (วิวรรณ จันทรเทพย์, 2553)

สมรรถนะครูแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน ซึ่ง สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาภาวะผู้นำครู การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน, 2553)

สำหรับสมรรถนะประจำสายงานด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญสำหรับครู ซึ่งการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและ

บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ของผู้เรียน จากผู้สอนคือผู้ถ่ายทอด ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะวิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (ทศนา แคมมณี, 2551 และ บัณฑิต ทิพากร, 2550) เรียกว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยลงมือปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้และเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) ในการแก้สถานการณ์ปัญหาอย่างเป็นระบบอย่างสร้างสรรค์ สามารถใช้การปฏิสัมพันธ์ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลของการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน จนสามารถสร้างองค์ความรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู, 2562) เป็นการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ ความสนใจ ความกระตือรือร้น และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองในตัวผู้เรียนมากขึ้น (สุพรรณิ ขาญประเสริฐ, 2557) เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกันกับเพื่อนผ่านกระบวนการทางความคิด ซึ่งจะช่วยสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน (พงศธร มหาวิจิตร, 2561)

ดังนั้น สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงเป็นการแสดงออกในการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการคิด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลของการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน จนสามารถสร้าง องค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) โดยเป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) และวิกตอทสกี (Vygotsky) ซึ่งกล่าวถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าจะเกิดขึ้น เมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ และจะเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงหรือสามารถสร้างความทรงจำระยะยาวได้ เมื่อผู้เรียนเรียนรู้สิ่งเหล่านั้นด้วยตนเอง ซึ่งสมองของผู้เรียนจะมีการจัดระบบข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่ผ่านทางกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) ตามทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเพียเจต์ กล่าวคือ สมองของผู้เรียนจะทำการดูดซึมข้อมูลใหม่ (Assimilation) เมื่อข้อมูลเหล่านั้นสัมพันธ์กับองค์ความรู้เดิม หรือโครงสร้างทางปัญญาเดิม (Schema) แต่ถ้าข้อมูลใหม่ที่ได้รับไม่สัมพันธ์กับองค์ความรู้เดิม กล่าวคือ ข้อมูลใหม่นั้นทำให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยหรืออยู่ในสภาวะไม่สมดุล (Disequilibrium) สมองของผู้เรียนจะทำการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) ของตนให้เกิดสภาวะสมดุล (Equilibrium) ซึ่งการปรับ

โครงสร้างทางปัญญาใหม่อาจทำได้โดยการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม สอบถามผู้รู้ หรือ ระลึกได้เอง จนเกิดความเข้าใจ แล้วสมองจะนำข้อมูลใหม่ที่ได้ไปเก็บไว้ในโครงสร้างทางปัญญาที่ได้รับการปรับแล้ว การเรียนของผู้เรียนแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละคน ที่ทำให้การแปลความหมายของสิ่งเดียวกันสามารถแตกต่างกันได้ (ชนาธิป พรกุล, 2557 และ ทิศนา แคมมณี, 2558)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้ไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต เป็นการนำวิธีการสอน เทคนิคการสอน ที่หลากหลายมาใช้ ออกแบบแผนการสอนและกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีความสำคัญ ดังนี้ (วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู, 2562 และ สุพรรณิ ขาญประเสริฐ, 2557)

1. ผู้สอนใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลากหลายในการจัดการเรียนรู้ครั้งหนึ่ง ๆ ซึ่งเป็นวิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยผู้สอนเป็นผู้กำกับและอำนวยความสะดวก รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรงให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงและตอบ ผู้เรียนถูกกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการเรียน รวมทั้งเกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมในการทำงานกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interaction) ทำให้ปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ผู้เรียนถูกกระตุ้นให้มีความกระตือรือร้น (Active) ผู้เรียนเกิดการชอบเรียน ต้องการเรียนรู้ และต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ (Meaningful Learning) นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ Active Learning ยังสามารถทำให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลเป็น

2. ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดที่เป็นอิสระ โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสนในการฝึกปฏิบัติและพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงมากขึ้น ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดทักษะเหล่านี้ผ่านการกระตุ้นด้วยการใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือการประยุกต์ความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในโลกความเป็นจริง ค้นระหว่างการบรรยายหรือการมอบหมายงานเป็นรายบุคคล งานกลุ่มย่อย หรืองานที่มอบหมายให้ทำร่วมกันทั้งชั้นเรียน เช่น การมอบหมายให้แก้ปัญหาจากสถานการณ์หรือกรณีศึกษา นอกจากนี้ การฝึกให้ผู้เรียนได้อภิปรายโต้แย้งก็เป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่ช่วยพัฒนาการคิดขั้นสูงและทักษะการให้เหตุผลอย่างมีตรรกะ ซึ่งครูทำได้โดยการมอบหมายให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือทัศนคติได้หลายรูปแบบอาจจะเป็นการเขียนโดยใช้เวลาสั้น ๆ 5 - 10 นาที หรือเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นด้วยการจัดโต๊ะที่ระหว่างกลุ่มย่อยหรือแสดงทัศนคติร่วมกันทั้งชั้นเรียน ซึ่งครูสามารถเลือกใช้ได้มากกว่า 1 เทคนิค

3. ส่งเสริมให้เกิดการทำงานแบบร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้เรียนผ่านการฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและด้วยวิธีการที่ถูกต้อง จะช่วยให้เกิดทักษะการทำงานแบบร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาช่วงสั้นๆ ในการพูดคุย คิด และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กิจกรรมที่ทำให้เกิดการทำงานแบบร่วมมือ เช่น กิจกรรมที่มีการอภิปรายหรือลงมือปฏิบัติแบบกลุ่มย่อยหรือกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนจับคู่ร่วมกันคิดคำตอบหรือแก้ปัญหาในเวลา สั้น ๆ 1- 5 นาที ถ้าการบรรยายได้ใช้เทคนิคนี้

ร่วมด้วยจะช่วยเพิ่มความจำ ความเข้าใจ เพิ่มทักษะการสื่อสาร การสร้างความตระหนัก และเห็นคุณค่าของเพื่อนร่วมงาน แต่เทคนิคนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้มากขึ้นก็ต่อเมื่อมีการเฉลยคำตอบพร้อมกับการวิเคราะห์ แสดงเหตุผลสนับสนุนคำตอบที่ถูกต้องและให้เหตุผลด้วยว่า เพราะเหตุใดคำตอบหรือการแก้ปัญหาอื่นจึงไม่ถูกต้อง

3. เพิ่มแรงจูงใจและความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้และการร่วมพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกหัวเรื่องในการอภิปรายหรือการประยุกต์ความรู้สู่การแก้ปัญหาในเรื่องที่พวกเขาสนใจ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้จะช่วยเพิ่มระดับความสนใจ ความกระตือรือร้นของผู้เรียน ซึ่งการที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจ กระตือรือร้น และร่วมสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้นั้นเท่ากับเป็นการเพิ่มขีดความสามารถด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งผู้เรียนจะมีทางเลือกมากขึ้นในการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของพวกเขา

องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2558) ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า ประกอบด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การบูรณาการเรียนรู้แบบเรียนรวม เทคนิคและวิทยาการจัดการเรียนรู้ การใช้และการผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและการประเมินผลการเรียนรู้

นักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ไว้หลายมุมมอง อาทิเช่น จรูญ พานิชย์ผลินไชย (2559) และ เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย (2560) ได้กำหนดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ใน 7 ด้าน คือ 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผู้เรียนยุคใหม่ 4) การพัฒนาสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ยุคใหม่ 5) การพัฒนาและใช้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ส่วน อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ และ นธิ เหมมันต์ (2560) กำหนดสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียน 2) ด้านการจัดประสบการณ์เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 4) ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน 5) ด้านการนำผลประเมินมาพัฒนาการเรียนการสอน และ 6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้ สำหรับ นันทกา วารินิน (2557) กล่าวว่าสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) ความสามารถในการเนื้อหาสาระที่สอน 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในขณะที่ ยศ สามเมือง (2561) กล่าวว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ความรู้ในเนื้อหาสาระของวิชาที่สอนและวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับวิชาที่สอน 3) ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้

เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กันตวรรณ มีสมสาร (2560) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล

จากการศึกษางานวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในพื้นที่สูง ของ สุพิช ชัยมงคล (2556) ได้กล่าวถึงสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลักสำคัญ ได้แก่ การออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับงานวิจัยของ เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2563) ได้พัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดระดับสูงและปฏิบัติ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ส่วน จุฑา พานิชย์ผลินไชย (2559) ได้วิจัยศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จำแนกตามวิชาเอกและเพศ โดยทำการศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ใน 7 ด้าน คือ 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ 4) การพัฒนาสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ยุคใหม่ 5) การพัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผล การเรียนรู้

จากงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่าสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสอดคล้องกับสมรรถนะการจัดการเรียนของครูผู้สอนของคุรุสภา ที่ระบุถึงสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาคและตลอดภาค สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สามารถเลือกใช้พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล รวมทั้งสอดคล้องกับสมรรถนะประจำสายงานด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดของสมรรถนะ คือ ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความหมาย องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดังกล่าว สรุปได้ว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการแสดงออกในการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการคิด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลของการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อันประกอบด้วย การออกแบบการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (จุฑา พานิชย์ผลินไชย, 2559; เฉลิมพล สุปัญญาบุตร, 2563;

ทศนา แคมมณี, 2558; สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2558; สุพิช ชัยมงคล, 2556)

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย การนำเข้าสู่บทเรียน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสรุปบทเรียน และการบันทึกผลการเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย การออกแบบสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อวัตกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการใช้สื่อวัตกรรมการเรียนรู้

3. การออกแบบการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย การกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียน ประกอบด้วย การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล การใช้วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผล การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมประเมิน

5. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดสื่อการจัดการเรียนรู้ การกำหนดวิธีการและเครื่องมือการวัดและประเมินผล

บทสรุป

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นสมรรถนะที่จำเป็นและสำคัญที่นักศึกษาวิชาชีพครูต้องมี ซึ่งนักศึกษาต้องมีการแสดงออกในการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการคิด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลของการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อันประกอบด้วย ออกแบบการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเรียกว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั่นเอง ดังนั้น นักศึกษาวิชาชีพครูจึงต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อที่จะได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงจะเรียกได้ว่า มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

เอกสารอ้างอิง

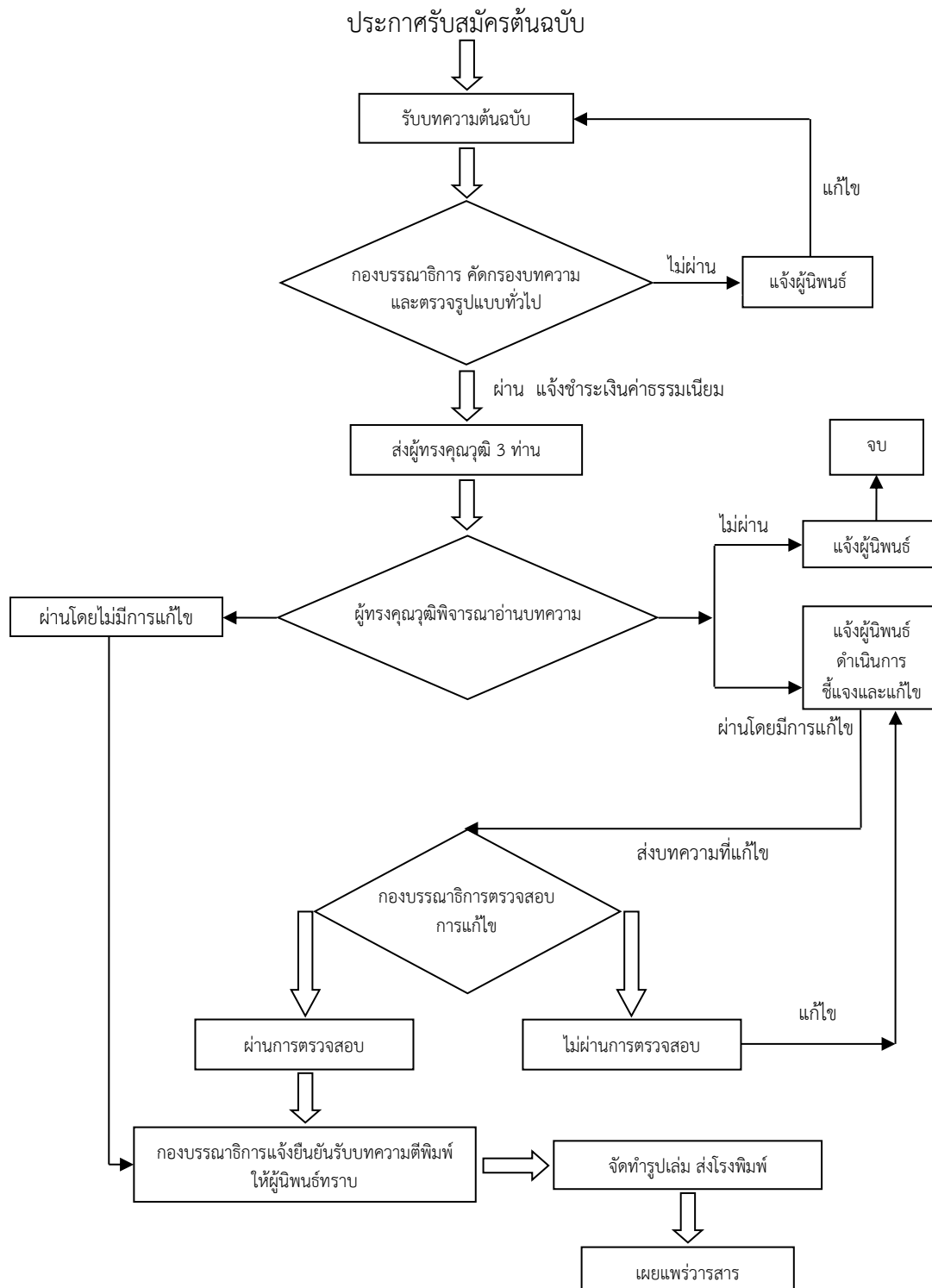
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **บทบาทของครูในการเรียนรู้แบบ Active Learning**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=12972&Key> (2563, 2 พฤษภาคม).
- กันตวรรณ มีสมสาร. (2560). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูปฐมวัย ในศตวรรษที่ 21. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์**. 7(2): 45-56.
- จรรยา พานิชย์ผลินไชย. (2559). การศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิต ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. **สัปดาห์: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 22(2): 25-37.
- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. **วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 7(8): 130-143.
- ชนาธิป พรกุล. (2557). **การสอนกระบวนการคิด: ทฤษฎีและการนำไปใช้**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวนพิศ ศิลาดเดช. (2559). **การพัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนมาตรฐานสากล**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทองพันชั่ง พงษ์วารินทร์. (2552). **10 ความสามารถหลักเพื่อก้าวเข้าสู่สุดยอดหัวหน้างาน**. กรุงเทพฯ: ดิเรกพิมาย.
- ทิตนา แคมมณี. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2558). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (2560). การศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตระดับปริญญาตรี ในโครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครูในถิ่นทุรกันดาร บนเขตพื้นที่สูงชายแดน ไทย-เมียนมา ด้านจังหวัดตาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 19 (4): 123-132.
- นันทกา วารินทร์. (2557). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 2. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**. 7(2): 1-13.
- บัณฑิต ทิพากร. (2550). “การพัฒนาคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา”. ใน ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ บรรณาธิการ **อาจารย์มืออาชีพ: แนวคิด เครื่องมือ และการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พงศธร มหาวิจิตร. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษาโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน. กรุงเทพฯ: วิจัยจากภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2560 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยศ สามเมือง. (2561). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 37(4): 133-141.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วารินทร์ พินเฟื่องฟู. (2562). การจัดการเรียนรู้ Active learning ให้สำเร็จ. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 9(1): 135-145.
- วิวรรธน์ จันทรเทพย์. (2553). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการแบบสหวิทยาการ สำหรับครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการประเมินสมรรถนะครู. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์.
- สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2558). หลักสูตรฝึกอบรม (หลักสูตรกลาง) มาตรฐานความรู้วิชาชีพครูของคุรุสภา 9 มาตรฐาน ปีการศึกษา 2558. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุพรรณิ ขาญประเสริฐ. (2557). Active Learning: การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. นิตยสาร สสวท. 42(188): 3-6.
- สุพิช ชัยมงคล. (2556). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในพื้นที่สูง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์ และนธิ เหมมันต์. (2560). สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. ใน การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8, สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
-

ภาคผนวก

ขั้นตอนการจัดทำวารสารไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

การเตรียมและการส่งต้นฉบับวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

กองบรรณาธิการวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มีความยินดีที่จะรับผลงานทางวิชาการจากทุกท่าน เพื่อลงพิมพ์และเผยแพร่ในวารสาร เพื่อความสะดวกในการพิจารณา จึงขอแนะแนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับ ดังนี้

1. การส่งผลงานเพื่อลงพิมพ์

บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาลงพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น หากมีเนื้อหา ข้อมูลวิจัยบางส่วนเคยพิมพ์ในรายงานการประชุมวิชาการจะต้องมีส่วนที่เพิ่มเติมหรือขยายจากส่วนที่เคยลงพิมพ์และต้องมีคุณค่าทางวิชาการที่เด่นชัด กองบรรณาธิการจะนำบทความที่ท่านส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินคุณภาพความเหมาะสมของบทความก่อนการลงพิมพ์ ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงหรือแก้ไข ผู้นิพนธ์จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 สัปดาห์ นับจากวันที่ได้รับผลการประเมินบทความ

ผู้นิพนธ์ที่แก้ไขบทความเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งบทความของท่านมายังกองบรรณาธิการจำนวน 1 ฉบับ พร้อมบันทึกข้อมูลลงแผ่นบันทึกข้อมูล

บทความที่จะได้รับการลงพิมพ์จะต้องได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

บทความที่ได้รับการลงพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับสำเนาวารสาร (Reprint) บทความ 2 ฉบับ และวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ฉบับที่มีการตีพิมพ์บทความดังกล่าว จำนวน 2 เล่ม

2. บทความที่รับพิจารณาลงพิมพ์

บทความที่พิจารณาลงพิมพ์ ได้แก่

2.1 บทความวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล สรุป เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ อินเทอร์เน็ต ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางการแก้ไข รูปแบบบทความทางวิชาการอื่น ๆ เช่น

2.1.1 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณภาพของหนังสือ บทความ หรือผลงานศิลปะ อาทิ นิทรรศการทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลพินิจอันเหมาะสม

2.1.2 บทความปริทัศน์ (Review Article) หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the Art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ ข้อวิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

2.1.3 บทความอื่น ๆ เช่น บทความจากประสบการณ์ หรือความชำนาญของผู้นิพนธ์ (Professional Practice) บทความที่เกี่ยวกับนโยบายด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน (Policy Paper)

2.2 บทความวิจัย

มีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 หรือไม่น้อยกว่า 2,500 คำ โดยการใช้คำสั่ง Word Count ใน Microsoft Word เพื่อนับคำ (แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ A4) ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง (Title) ชื่อผู้นิพนธ์ สถานที่ทำงาน (Work Place of Author and Co-authors) การติดต่อผู้นิพนธ์ (Contact Address of Correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 3-5 คำ) โดยเนื้อหาดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง ภาคผนวก (ถ้ามี)

เนื้อเรื่องจะประกอบด้วย บทนำ (Introduction), วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives), วิธีดำเนินการวิจัย (Materials and Methods), ผลการวิจัย (Results), อภิปรายผล (Discussion), สรุปผลการวิจัย (Conclusion), ข้อเสนอแนะ (Suggestions, ถ้ามี), กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement, ถ้ามี), เอกสารอ้างอิง (References)

บทความวิชาการควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 หรือไม่น้อยกว่า 2,500 คำโดยการใช้คำสั่ง Word Count ใน Microsoft Word เพื่อนับคำ (แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ A4) บทความวิชาการควรประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์ สถานที่ทำงาน การติดต่อผู้นิพนธ์ บทคัดย่อ และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง ซึ่งลักษณะองค์ประกอบของเนื้อเรื่องอาจจะคล้ายคลึงกับบทความวิจัย แต่ไม่มีเนื้อหาของวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการทดลอง ผลการวิจัยหรือผลการทดลอง เป็นต้น

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้นิพนธ์ต้องดาวน์โหลด (Download) แบบฟอร์มนำส่งบทความ และรูปแบบบทความ และกรอกข้อมูลพร้อมลงลายมือชื่อให้ครบถ้วนในแบบฟอร์มนำส่งบทความ จากนั้นให้สมัครสมาชิกส่งบทความ กรอกข้อมูลให้ครบถ้วนและแนบไฟล์ใบนำส่งบทความและไฟล์บทความในรูปแบบ Word และ PDF โดยดาวน์โหลดแบบฟอร์มสมัครสมาชิก และส่งไฟล์บทความจากเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/var/index>

4. รูปแบบบทความวิจัยและการพิมพ์เนื้อหาของเรื่อง

เพื่อความสะดวกในการแก้ไข ควรจัดพิมพ์ผลงานทางวิชาการด้วย Microsoft Word for Windows 2003 หรือ 2007 บนกระดาษขนาด A4 ดังนี้ พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้านบน 1.5 นิ้ว ด้านล่าง 1 นิ้ว และด้านซ้าย 1.5 นิ้ว ด้านขวา 1 นิ้ว ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รายละเอียดดังตาราง และใส่เลขหน้ากึ่งกลางล่าง ตั้งแต่ต้นจนจบบทความ บทความจะถูกจัดพิมพ์ในรูปแบบสีขาว-ดำ เท่านั้น

4.1 รูปแบบและขนาดอักษร

ตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK สีดำ เท่านั้นโดยกำหนดรูปแบบ ขนาด และรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกำหนดรูปแบบและขนาดอักษรในบทความต้นฉบับ

ส่วนประกอบบทความ	บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ Font = TH SarabunPSK	
	ขนาดอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อเรื่องภาษาไทย	22 [CT]	ตัวหนา
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ	18 [CT]	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม	14 [CT]	ตัวปกติ
ที่อยู่ผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม	14 [CT]	ตัวปกติ
E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประธานงาน	14 [CT]	ตัวปกติ
หัวข้อบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [CT]	ตัวหนา
เนื้อหาในบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [LRJ]	ตัวปกติ
หัวข้อหลักต่าง ๆ เช่น บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และอื่น ๆ	16 [LJ]	ตัวหนา
เนื้อหาภายในหัวข้อทุกหัวข้อ	16 [LRJ]	ตัวปกติ

หมายเหตุ: CT = กึ่งกลาง, LJ = ซิดซ้าย, LRJ = Left and Right Justified (กระจายแบบไทย)

4.2 หน้าแรก

หน้าแรกของบทความจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม บทคัดย่อ และบ่งบอกสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม และ E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประธานงาน ให้พิมพ์หน้าแรกทั้งแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างละหน้าเรียงตามลำดับ โดยจัดหน้าเป็นแบบ 1 คอลัมน์ กว้าง 5.7 นิ้ว สำหรับส่วนอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ขนาดและตัวพิมพ์อักษรตามที่ระบุในตารางที่ 1 โดยชื่อภาษาอังกฤษจะห่างจากชื่อเรื่องภาษาไทย 1 บรรทัด และพิมพ์โดยใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทุกตัวอักษร

4.2.2 ชื่อผู้นิพนธ์

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยเว้นจากชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด ถ้ามีมากกว่า 1 คน ให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย โดยให้วรรค 1 ตัวอักษรหน้าคำว่า “และ” แต่ไม่ต้องวรรค 1 ตัวอักษร หลังคำว่า “และ” ถ้ามีมากกว่า 2 คน ให้ใส่เครื่องหมาย “,” คั่นชื่อผู้นิพนธ์คนแรก และให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย ไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อหรือตำแหน่งทางวิชาการใด ๆ ทั้งสิ้น และให้ใช้ตัวเลขอารบิกพิมพ์แบบตัวยอกต่อท้ายนามสกุล เพื่อแสดงแตกต่างของสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา โดยให้ทำเครื่องหมาย * ไว้บนนามสกุล ของผู้นิพนธ์ประธานงาน (เจ้าของ E-mail Address) ดังตัวอย่าง

กัณฑ์พิทย คลังพหล^{1*} ศศิธร จันทมฤก², และวิมลพร จิโรจพันธ์^{1*}

Kanreutai Klangphol^{1*}, Sasithorn Chanthamaruk² and Wassaporn Jirojphan^{1*}

4.2.3 สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา และ E-mail Address

ให้พิมพ์สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของผู้นิพนธ์ทุกคนอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยเว้นจากชื่อผู้นิพนธ์ 1 บรรทัด ให้เรียงลำดับตามหมายเลข และให้พิมพ์หมายเลขตัวยกไว้ด้านหน้าสถานที่ทำงาน

ให้พิมพ์ E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประสานงานอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ต่อจากบรรทัดสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา ดังตัวอย่าง

กันต์ฤทัย คลังพหล^{1*} ศศิธร จันทมฤก², และวัสน์พร จิโรจพันธ์^{1*}
Kanreutai Klangphahol^{1*}, Sasithorn Chanthamaruk² and Wassaporn Jirojphan¹

¹หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

²หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Bachelor of Education Program in Mathematics, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

²Bachelor of Education Program in Early Childhood, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: yingyim8@gmail.com

4.2.4 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ” สำหรับบทคัดย่อภาษาไทย และ “ABSTRACT” สำหรับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ส่วนเนื้อความให้จัดพิมพ์เป็นแบบ 1 คอลัมน์ โดยบรรทัดแรกให้ย่อหน้า 0.5 นิ้ว มีจำนวนคำไม่เกินอย่างละ 250 คำ

4.2.5 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “คำสำคัญ” ให้พิมพ์เว้นจากบทคัดย่อภาษาไทย 1 บรรทัด และ จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำสำคัญในแต่ละบทความควรมีประมาณ 3-5 คำ ให้พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “Keywords” (เฉพาะตัวอักษร “K” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่) โดยให้พิมพ์เว้นจากบทคัดย่อภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด ให้ใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ทุกตัวแรกของคำ และระหว่างคำสำคัญให้ตามด้วยเครื่องหมาย (,) และเว้น 1 ตัวอักษร ก่อนขึ้นคำสำคัญใหม่

4.3 ส่วนอื่น ๆ ของบทความ

เนื้อเรื่อง ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง ให้พิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ โดยไม่ต้องเว้นบรรทัด เมื่อจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้น 1 บรรทัด การพิมพ์หัวข้อให้พิมพ์ชิดซ้ายของแต่ละคอลัมน์ ส่วนของเนื้อเรื่องให้ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

4.4 การจัดรูปภาพ ตาราง และการเขียนสมการ

เนื้อหาและข้อมูลภายใน รูปภาพ และตาราง อาจใช้ภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษได้ โดยรูปภาพทุกรูป และตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายอย่างชัดเจน ในการใส่ตาราง รูปภาพ และกราฟ ในบทความจะต้องใส่หลังจากมีการกล่าวถึงแล้วในเนื้อหา โดยวางไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

4.4.1 รูปภาพ

รูปภาพ (Pictures) ภาพถ่าย (Photographs) แผนภูมิ (Charts) แผนที่ (Maps) แผนภาพ (Diagrams) และกราฟ (Graphs) ที่เตรียมควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 5.7 นิ้ว และความละเอียดที่เหมาะสม โดยตัวอักษรที่ปรากฏในรูปภาพจะต้องมีขนาดใหญ่สามารถอ่านได้สะดวก และต้องไม่เล็กกว่าตัวอักษรในเนื้อเรื่อง และเมื่อย่อขนาดลงที่ความกว้าง 3.02 นิ้ว จะต้องยังสามารถเห็นรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน รูปถ่ายของรูปภาพจะต้องเป็นเส้นสีดำ ส่วนรูปถ่ายควรจะเป็นรูปขาวดำที่มีความคมชัด รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด ชื่อภาพให้จัดวางไว้ชิดริมซ้าย โดยวางไว้ใต้ภาพ ภาษาไทยใช้คำว่า **ภาพที่** ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **Figure** ตามด้วยหมายเลขภาพ ห่างจากคำว่าภาพที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยชื่อภาพ ควรระบุที่มาของภาพ (ถ้ามี) โดยระบุคำว่า ที่มา ให้ตรงกับคำว่าภาพที่ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วยเครื่องหมายทวิภาค (:) แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง ตามหลักการอ้างอิงดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 ภาพตัวอย่างต้องเป็นภาพที่ชัดเจนเมื่อลงพิมพ์ขาว-ดำ
ที่มา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2557)

4.4.2 ตาราง

ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายกำกับเหนือตาราง เพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือชื่อตาราง 1 บรรทัด และเว้นใต้ตาราง/หมายเหตุตาราง หรือ ที่มา 1 บรรทัด ชื่อตารางภาษาไทยใช้คำว่า **ตารางที่** ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **Table** ตามด้วย หมายเลขภาพห่างจากคำว่าตารางที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อตาราง โดยจัดรูปแบบชิดริมซ้าย ดังตัวอย่างตามตารางที่ 1

การระบุหมายเหตุท้ายตาราง ให้ระบุคำว่า หมายเหตุ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วย เครื่องหมายทวิภาค (:) และเว้น 1 ตัวอักษร จึงตามด้วยข้อความของหมายเหตุ ควรระบุที่มา ของตาราง (ถ้ามี) โดยระบุคำว่า ที่มา: แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง ตามหลักการอ้างอิง ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ตัวอย่างตารางที่แสดงในบทความต้องมีการกล่าวอ้างในเนื้อหาบ่อยครั้ง และไม่ควรมีเส้นแบ่งสดมภ์ (Column) ยกเว้นกรณีจำเป็น

หัวตารางนิยมใช้ตัวหนา	หัวตารางนิยมใช้ตัวหนา	
	หรือตามความเหมาะสม	ตามรูปแบบเนื้อหา
เนื้อหาตารางใช้ตัวปกติ	1,543.00	อักษร
เส้นแบ่งสดมภ์ไม่ควรปรากฏ	245.00	ตัวเลข
เนื้อหาตารางใช้ตัวปกติ	25,634.00	สัญลักษณ์

หมายเหตุ: ขนาดตัวอักษรในตารางอาจมีการปรับให้เหมาะสมแต่อย่างไรต้องคำนึงถึงความชัดเจน เป็นสำคัญ

ที่มา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2555)

4.4.3 สมการ

ต้องพิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้า หรือในกรณีที่สมการมีความยาวมากอาจยอมให้มีความกว้างได้เต็มหน้ากระดาษ และจะต้องมีหมายเลขกำกับอยู่ภายในวงเล็บ ตำแหน่งของหมายเลขสมการจะต้องอยู่ชิดขอบด้านขวา ดังตัวอย่างนี้ และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัด เหนือสมการ 1 บรรทัด และเว้นใต้สมการ 1 บรรทัด เมื่อจะกล่าวอ้างอิงถึงสมการที่ (1) ให้ใส่วงเล็บด้วยเสมอ ดังตัวอย่าง

$$5a+b = 11c^2 \quad (1)$$

5. การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในเนื้อหาความทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และให้ใช้การอ้างอิงตามระบบอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยมีรายละเอียดการอ้างอิงดังนี้ (สามารถดูเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ <http://acad.vru.ac.th>)

5.1 การอ้างอิงในเนื้อหา

5.1.1 กรณีการอ้างอิงเอกสารภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ชื่อสกุลตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ในเอกสาร เช่น

Voss (1998) หรือ (Voss, 1998) แล้วแต่โครงสร้างประโยค และ (Hayes & Berkowitz, 2006) ในกรณีที่ผู้นิพนธ์มากกว่า 3 คนขึ้นไป (Paul et al., 1999) หรือ Paul et al. (1999)

5.1.2 กรณีการอ้างอิงเอกสารภาษาไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลของผู้นิพนธ์ ตามด้วยปี พ.ศ. เช่น

กริช สืบสนธิ์ (2545) หรือ (กริช สืบสนธิ์, 2545) และ ดำรง สืบสกุล และคณะ (2550) หรือ (ดำรง สืบสกุล และคณะ, 2550) ในกรณีที่ผู้นิพนธ์มากกว่า 3 คนขึ้นไป

5.1.3 การอ้างอิงเอกสารมากกว่าหนึ่งรายการในวงเล็บเดียวกัน ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร โดยคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค “;” ไม่ต้องเว้นหน้าเครื่องหมายนี้ แต่ให้เว้น 1 ตัวอักษรหลังเครื่องหมาย เช่น

(เยาวนุช แสงยนต์, 2551; สุพาตา อินทรานุกูล, 2545) และ (Kartner, 1973; Kartner & Russel, 1975)

5.1.4 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏนามผู้แต่งให้ใช้คำว่า นิรนาม สำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า Anonymous สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศแทนชื่อผู้แต่ง เช่น

(นิรนาม, 2541) (Anonymous, 1999)

5.1.5 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ในตำแหน่งที่ต้องระบุปีที่พิมพ์ ให้ระบุ ม.ป.ป. สำหรับเอกสารภาษาไทย เช่น

(สถาบันอินทรีย์จันทร์สถิตย์เพื่อการค้นคว้าและพัฒนาด้านพืชศาสตร์, ม.ป.ป.) และ n.d. สำหรับ เอกสารภาษาต่างประเทศ เช่น (Miller, n.d.)

5.1.6 การอ้างอิงเอกสารสองทอด

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้อ้างอิงไว้ (Secondary Source) เขียนได้ 2 แบบ คือ

(1) การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น ธีรวุฒิ เอกะกุล เขียนตำราใน พ.ศ. 2543 ได้อ้างอิง Krejcie & Morgan (1970) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับรอง ตามด้วยคำว่า “อ้างถึง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับแรก ดังตัวอย่าง

“.....คำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (ธีรฤทธิ เอกะกุล, 2543 อ้างถึง Krejcie & Morgan, 1970)”

“.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach (ยุทพงษ์ กัยวรรณ, 2543 อ้างถึง Cronbach, 1974) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น.....”

“.....ตามแนวความคิดของ Best (ประคอง กรรณสูตร, 2538 อ้างถึง Best, 1978).....”

“.....ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (วรรณิ แกมเกตุ, 2551 อ้างถึง Yamane, 1973).....”

(2) การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (Original) ที่ผู้อื่นนำมาอ้างอิง ต่อในกรณีหนังสือของ ธีรฤทธิ เอกะกุล (2543) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ตามด้วย “อ้างอิง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited in” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้ให้นำ ผลงานนั้นมาอ้างอิง ดังตัวอย่าง

“.....คำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน ธีรฤทธิ เอกะกุล, 2543)”

“.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach (Cronbach, 1974 อ้างใน ยุทพงษ์ กัยวรรณ, 2543) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น.....”

“.....ตามแนวความคิดของ Best (Best, 1978 อ้างใน ประคอง กรรณสูตร, 2538).....”

“.....ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (Yamane, 1973 อ้างใน วรรณิ แกมเกตุ, 2551).....”

5.2 การเขียนเอกสารอ้างอิง

การเขียนเอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามตัวอักษรภาษาไทยก่อน ตามด้วยอ้างอิง ภาษาอังกฤษ กรณีที่ไม่มีชื่อผู้แต่งให้เรียงตามชื่อเรื่องแทน กรณีที่ผู้แต่งคนเดียวกันแต่มีเอกสารอ้างอิง หลายรายการ ให้เรียงตามปี พ.ศ. โดยให้กำหนดอักษร ก, ข, ค กำกับไว้ที่ ปี พ.ศ. ด้วย สำหรับ เอกสารภาษาไทย และ อักษร a, b, c สำหรับภาษาต่างประเทศ และในรายการที่สองไม่ต้องพิมพ์ ชื่อผู้พิมพ์ให้ขีดเส้นเข้าไปประมาณ 0.5 นิ้ว หรือประมาณ 7 เคาะ แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) ดังตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2547ก). **ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตร “นักวิจัย”**.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

_____. (2547ข). **นิยามเกี่ยวกับการวิจัย**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:

<http://www.nrct.go.th/mod/es.php?op=modload&name=Sections&file=index>. (2548, 14 เมษายน).

กรณีที่ผู้นิพนธ์คนเดียวกัน แต่มีเอกสารอ้างอิงหลายรายการ และเอกสารอ้างอิงแต่ละรายการพิมพ์ ปี พ.ศ. เดียวกัน ให้จัดเรียง ลำดับตัวอักษรของชื่อเรื่องหรือชื่อหนังสือ

บรรทัดแรกของเอกสารและสิ่งอ้างอิงแต่ละเรื่อง อักษรตัวแรกห่างจากริมกระดาษ ด้านซ้าย 1.5 นิ้ว บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อ ๆ ไป ให้ย่อหน้าโดยเว้นอีก 1 tab (อัตโนมัติ) หรือ 0.5 นิ้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 การพิมพ์ให้ถือหลักการเว้นระยะหลังเครื่องหมายวรรคตอน ดังนี้

หลังเครื่องหมายทวิภาค (:) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายอัฒภาค (;) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายจุลภาค (,) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายมหัพภาค (.) เว้นวรรค 2 ตัวอักษร (ยกเว้นหลังอักษรย่อ เว้นวรรค 1 ตัวอักษร)

หน้าเครื่องหมายไม่ต้องเว้นวรรค ให้พิมพ์ติดกับตัวอักษรหรือสระตัวสุดท้ายของคำ

เครื่องหมายยัติภังค์ (-) ให้พิมพ์ติดกับตัวอักษรทั้งข้างหน้าและข้างหลังเครื่องหมาย

5.2.2 การลงรายการครั้งที่พิมพ์

รายการครั้งที่พิมพ์ ให้อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บต่อจากชื่อเรื่อง และลงรายการตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป (พิมพ์ครั้งแรก หรือ พิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องลงรายการ) โดยมีรายละเอียดดังนี้

พิมพ์ครั้งที่ 2 = 2nd ed.

พิมพ์ครั้งที่ 3 = 3rd ed.

พิมพ์ครั้งที่ 4 = 4th ed.

พิมพ์ครั้งที่ 5 = 5th ed.

พิมพ์ครั้งที่ 6 = 6th ed.

5.2.3 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากหนังสือ

กรณีชื่อผู้นิพนธ์ คนไทยให้ลงชื่อ ตามด้วยนามสกุล และตัดคำนำหน้านามออก เช่น นาย นาง นางสาว Mr. Mrs. ตัดตำแหน่งทางวิชาการออก เช่น ผศ. รศ. ศ. และให้ตัดคำระบุดีออกเช่นเดียวกัน เช่น นายแพทย์ แพทย์หญิง พันตำรวจโท ร้อยตำรวจเอก เป็นต้น

กรณีที่ผู้นิพนธ์เป็นชาวต่างชาติให้นามสกุลขึ้นก่อนตามด้วยอักษรย่อทั้งชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่น (.) แบ่งชื่อสกุล และชื่อต้น

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์คนเดียว)

ชื่อ✓สกุลผู้แต่ง.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

เกษมชาติ นเรศเสนีย์. (2555). การบริหารองค์การในภาวะวิกฤต. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิสคอมเซ็นเตอร์.

ยุทธ ไกยวรรณ. (2548). วิธีวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

วรรณิ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Best, J. W. (1978). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper & Row.

- หมายเหตุ** 1. เครื่องหมาย✓แสดงว่าเว้นระยะ 1 ตัวอักษร หรือเคาะ 1 ครั้ง และในกรณีที่ขึ้นบรรทัดใหม่แต่ยังไม่สิ้นสุดการลงรายการ ให้เว้นระยะ 7 ตัวอักษร หรือใช้วิธีการตั้ง Tab ที่ 0.5 นิ้ว ก็ได้จะได้ไม่ต้องเสียเวลานับระยะ
2. เครื่องหมาย X ให้ใส่ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์สองคน)

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 1✓และชื่อ✓สกุลผู้แต่งคนที่ 2.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓✓✓✓✓✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ยุทธ ไกยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม. (2553). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2542). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Best, J. W. & Kahn, J. V. (1986). *Research in Education*. (5th ed). New Jersey: Prentice-Hall.

หมายเหตุ ให้ใช้เครื่องหมาย & แทนคำว่า and ในกรณีที่เป็นการลงรายการภาษาอังกฤษ

ตัวอย่าง (ผู้แต่งสามคน)

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 1,✓ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 2✓และชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 3.✓✓✓✓✓✓✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุขโข. (2547). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.

Sadlack, R. G., Theodorson, G. A. & Stanley, J. (1992). *Social Research: Theory and Methods*. Chestnut: Hill Enterprises.

หมายเหตุ ในกรณีที่เมืองที่พิมพ์เป็นกรุงเทพมหานคร ให้ลงรายการเป็น กรุงเทพฯ

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์มากกว่าสามคน)

ชื่อ✓สกุล✓ผู้พิมพ์คนที่ 1✓และคณะ✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิรภา แสนเกษม และคณะ. (2545). การวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: พิกซ์อักษร.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ. (2545). ระเบียบวิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

Guy, T. J. et al. (1992). *Social Research: Theory and Methods*. Chestnut:
Hill Enterprises.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่เป็นบรรณาธิการ)

ชื่อ✓สกุล✓✓(บก.).✓✓(ปี.พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

สุเทพ บุญซ้อน. (บก.). (2545). *วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษา
ของไทย*. กรุงเทพฯ: ที่แอนด์ดีการพิมพ์.

Gootnick, D. E. (Ed.). (1984). *The Standard Handbook of Business
Communication*. New York: The Free.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่ผู้รวบรวม)

ชื่อ✓สกุล✓✓(ผู้รวบรวม).✓✓(ปี.พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท. (ผู้รวบรวม). (2547). *การวิจัยการตลาด*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่เป็นสถาบัน หน่วยงานราชการ)

ให้ลงชื่อเต็มของสถาบัน โดยเรียงลำดับหน่วยงานย่อยก่อนหน่วยงานใหญ่ ถ้าสถาบันนั้น
เป็นหน่วยงานของรัฐบาล การระบุชื่อควรเริ่มต้นตั้งแต่ระดับกรมเป็นอย่างต่ำ

ชื่อหน่วยงานราชการ✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *แนวทางการพัฒนาแรงงานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2549). *การพัฒนาอุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์ จำกัด.

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). *คู่มือการเขียนผลงานทางวิชาการ*. ปทุมธานี:
ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล.

5.2.4 รูปแบบการเขียนจากวิทยานิพนธ์ หรือปริญญาานิพนธ์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อวิทยานิพนธ์.✓✓ชื่อปริญญา.✓✓สาขาวิชา✓คณะ✓
✓✓✓✓✓✓มหาวิทยาลัย.

จิรพร สร้อยสุวรรณ. (2547). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ
นักศึกษาชายในสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธิดา สุขใจ. (2549). แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ: ศึกษากรณี
ส่วนโรงงานฟอกย้อม 2 บริษัท ยูเนียนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน).
ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการบริหารทั่วไป
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

นคร สำเภาทิพย์. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง
พื้นที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นพพร ศุภพัฒน์. (2549). ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับผลปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน
ในสังกัดส่วนกลางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

นพวรรณ อีร์พันธ์เจริญ. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมในสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พวงเพชร พลทอง, นางลักษณ สมณะ และเผด็จ หงส์ทอง. (2553). การศึกษาพฤติกรรม
การเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.

Kasemsri, K. (2005). Participatory Communication in City Radio FM 96.0.
Master of Science Thesis in Development Communication, Graduate
Kasetsart University.

Pongsophon, P. (2006). Enhancing Thai Students' Scientific Understanding of
Evolution: A Social Constructivist Approach. Doctor of Philosophy
Thesis in Science Education, Graduate Kasetsart University.

5.2.5 รูปแบบการเขียนจากหนังสือที่มีลักษณะเป็นการรวบรวมบทความ หรือหนังสือที่มีผู้พิมพ์ประจำบท

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์ประจำบท หรือชื่อผู้พิมพ์บทความ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อบท หรือ
✓✓✓✓✓✓ชื่อบทความ.✓✓ใน✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓(หน้าของบทความ).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
แม่นมาส ขวลิขิต, กริช สืบสนธิ์ และสมพิศ คูศรีพิทักษ์. (2539). หน่วยที่ 1 การสื่อสารกับ
งานสารนิเทศ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร = Communication 13202
หน่วยที่ 1-8 (พิมพ์ครั้งที่ 4). (หน้า 1-37). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

5.2.6 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากรายงานการวิจัย

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อรายงานวิจัย.✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
ดำรงค์ วัฒนา. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการพลเรือน.

5.2.7 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากวารสาร และนิตยสาร

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์บทความ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อบทความ.✓✓ชื่อเต็มของวารสาร.✓✓
✓✓✓✓✓✓ปีที่(ฉบับที่): หน้าของบทความ.
ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). สถานการณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย.
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 2(1): 1-10.
Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research
activities. *Education and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
McCarthy, B. & Hagan, J. (1992). Mean streets: The theoretical significance of
situational delinquency among homeless youths. *American Journal of
Sociology*. 98(3): 597-627.

5.2.8 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากหนังสือพิมพ์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ., ✓วัน✓เดือน).✓✓ชื่อบทความหรือชื่อคอลัมน์.✓✓ชื่อหนังสือพิมพ์.✓✓
✓✓✓✓✓✓หน้าที่ตีพิมพ์.
นวลจันทร์ จินตนาพันธ์. (2546, 14 กุมภาพันธ์). ปรับหนี้เพิ่มแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจยั่งยืน.
คมชัดลึก. หน้า 15.
สัมพันธ์ พันธุ์พภักษ์. (2555, 8 ธันวาคม). สทศ. เดือนรับสมัครสอบก่อนระบบปิด. *ไทยรัฐ*.
หน้า 12.

5.2.9 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากรายงานการประชุม

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลของวิทยากร หรือผู้บรรยาย.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อเรื่อง หรือชื่อหัวข้อที่บรรยาย.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓ใน✓ชื่อรายงานการประชุม.✓✓ครั้งที่ประชุม.✓✓วัน✓เดือน✓ปี ที่ประชุม.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓(หน้าของเอกสารการประชุม).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิราพรรณ สำเภาทอง. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาล
ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน การประชุมทางวิชาการ
เสนอผลงานวิจัยและนิทรรศการ การวิจัยบัณฑิตศึกษาสู่การพัฒนาประเทศ. ครั้งที่ 2.
29 สิงหาคม 2552. (183-188). สุราษฎร์ธานี: เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน
และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วรกร คำสิงห์นอก. (2550). ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกันของประชาชนเพื่อสร้าง
พรรคการเมืองอย่างยั่งยืน. ใน การประชุมทางวิชาการเพื่อเสนอผลงานวิจัยเรียนรู้
งานวิจัยขยายผลสู่ชุมชน. ครั้งที่ 3. 28 สิงหาคม 2550. (54-61). นครราชสีมา:
สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

5.2.10 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากสื่อทัศนวัสดุต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์

ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง แผนที่ แผนภูมิ ฯลฯ ให้ระบุลักษณะของสื่อทัศนวัสดุเอาไว้ด้วย

ประเภทของสื่อทัศนวัสดุ

ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ

[สไลด์]

[Slides]

[ซีดี]

[Compact Discs]

[ฟิล์ม]

[Film]

[ฟิล์มสตริป]

[Filmstrip]

[แผนที่]

[Map]

[แผนภูมิ]

[Chart]

[แผ่นใส]

[Transparencies]

[ภาพยนตร์]

[Motion Picture]

[รายการวิทยุ]

[Radio Program]

[รายการโทรทัศน์]

[Television Program]

[รูปภาพ]

[Picture]

[วีดิทัศน์]

[Videotape]

ฯลฯ

ตัวอย่าง กรณีที่มีชื่อผู้พิมพ์ หรือผู้รับผิดชอบ

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์.✓✓(ปีที่ผลิต).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ชนิดของวัสดุ].✓✓สถานที่ผลิต:✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓หน่วยงานที่เผยแพร่/ผู้ผลิต.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). **แผนที่จังหวัดปทุมธานี**. [แผนที่]. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
สมศิริ อรุณทัย. (2540). **ลายเส้น**. [รูปภาพ]. ม.ป.ท.
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2527). **เทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต**.
[วิธีทัศน์]. กรุงเทพฯ: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
อรวี สัจจานนท์. (2539). **เพชรน้ำหนึ่ง ชุดที่ 3 รักต้องห้าม**. [ซีดี]. กรุงเทพฯ: เอ็มจีอี.
เจมส์ คีร์ ปิ่นทอง. (2543, 20 กุมภาพันธ์). **ตามหาแก่นธรรม**. [รายการโทรทัศน์]. กรุงเทพฯ:
สถานีโทรทัศน์สีกอง 9.

ก. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากต้นฉบับตัวเขียน

ตัวอย่าง

ชื่อผู้พิมพ์หรือผู้รับผิดชอบ.✓✓(ปี,✓วัน✓เดือน).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ลักษณะเอกสาร].✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เลขทะเบียน. (ถ้ามี)
หอสมุดแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **บาลีพระขุททกติกขา**. [หนังสือโบราณ]. เลขที่ 3980/ก/1.

ข. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

1) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากฐานข้อมูลออนไลน์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ออนไลน์],✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ[Online],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูล หรือแหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
Gsrcia, G. E. (1991). **Factors Influencing the English Reading Test Performance of Speaking**. [Online], Available: DIALOG(R) Item: EJ435642. (2005, 12 January).

2) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากฐานข้อมูลซีดี-รอม

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์ หรือปีที่ทำการสืบค้น).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ซีดี-รอม],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ[CD-ROM],✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูลซีดี-รอม.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้น).
Arms, W. Y. (2000). **Small Business**. [CD-ROM], Available: ABI/INFROM, (2003, 12 May).

3) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากบริการสารสนเทศอื่น ๆ บนอินเทอร์เน็ต

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์ หรือปีที่ทำการสืบค้น).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ออนไลน์],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ [Online],✓Available:✓ชื่อเว็บไซต์ หรือ
✓✓✓✓✓✓✓✓แหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปีพ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
แผนกบริการค้นคว้าและวิจัย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2554). รูปแบบการเขียน
บรรณานุกรม. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
http://library.bu.ac.th/help/libmanuals/other/Write_APA_Thai.pdf.
(2555, 19 ธันวาคม).
Computer Crime and Intellectual Property Section (CCIPS). (2003). **How to
Report Internet-related Crime**. [Online], Available:
<http://www.cybercrime.gov/reporting.htm>. (2004, 17 January).

4) หนังสือออนไลน์ กรณีที่มีทั้งฉบับตีพิมพ์ และฉบับออนไลน์ให้เขียนเหมือน
เอกสารอ้างอิงหนังสือที่ตีพิมพ์ตามด้วย วันที่สืบค้น ชื่อแหล่งสารสนเทศ และที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต
ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.✓
✓✓✓✓✓✓✓✓[ออนไลน์],✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ [Online],✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูล
✓✓✓✓✓✓✓✓หรือแหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
(2555). **คู่มือการเขียนผลงานทางวิชาการ**. ปทุมธานี:
ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
http://acad.vru.ac.th/acad_guide_2555/acad_guide_2555_01.php.
(2555, 10 ธันวาคม).
Kizza, J. M. (2004). **Ethical and Social Issues in the Information Age**. (2nd ed.)
New York: Springer-Verlag. [Online], Available:
<http://www.netlibrary.com/reader>. (2008, 4 February).

5) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงสองทอด

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้
อ้างอิงไว้ (Secondary Source) เขียนได้ 2 แบบ คือ

(1) การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น อีรวุฒิ เอกะกุล เขียน
ตำราใน พ.ศ. 2543 ได้อ้างอิง Krejcie & Morgan (1970) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร
อันดับรอง ตามด้วยคำว่า “อ้างถึง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited” สำหรับเอกสาร
ภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับแรก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์. อ้างถึง ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓ ✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี:

สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. อ้างถึง Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970).

Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607-610.

ประคอง กรรณสูต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง Best, J. W. (1978). **Research in Education**. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

ยุทพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. อ้างถึง

Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed). New York: McGraw-Hill.

วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis**. (3rd ed). New York: Harper & Row.

(2) การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (Original) ที่ผู้อ่านนำมาอ้างอิงต่อในกรณีหนังสือของ ธีรภูมิ เอกะกุล (2543) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ตามด้วย “อ้างอิง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited in” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้ที่นำผลงานนั้นมาอ้างอิง ดังตัวอย่าง

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.

Educational and Psychological Measurement. 30(3): 607-610. อ้างใน

ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**.

อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

Best, J. W. (1978). **Research in Education**. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

อ้างอิงใน ประคอง กรรณสูต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed). New York:

McGraw-Hill. อ้างใน ยุทพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ:

สุวีริยาสาส์น.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd ed). New York:

Harper & Row. อ้างใน วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทาง**

พฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

5.2.11 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากจดหมายเหตุ คำสั่ง ประกาศ ระเบียบ

ตัวอย่าง

ชื่อหน่วยงาน.✓✓(ปี, วัน เดือน).✓✓ชื่อของเอกสาร.✓✓เลขที่✓ประกาศ/ คำสั่ง/จดหมายเหตุ/
ระเบียบ. (ถ้ามี)
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2549, 18 มีนาคม). ระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ว่าด้วยการออกหลักฐาน
แสดงผลการศึกษา พ.ศ. 2549.
มหาวิทยาลัยบูรพา. (2548, 13 กุมภาพันธ์). ประกาศมหาวิทยาลัยบูรพา เรื่องกำหนดการ
เกี่ยวกับการเรียนการสอนประจำปีการศึกษา 2548.
หอสมุดแห่งชาติ. (จ.ศ. 1206). จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 12.

5.2.12 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากราชกิจจานุเบกษา

ตัวอย่าง

ชื่อกฎหมาย.✓✓(ปี,วัน เดือน).✓✓ราชกิจจานุเบกษา.✓✓เล่ม✓ตอนที่✓หน้า✓เลขหน้า.
พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547,1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก. หน้า 1-24.
ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา พ.ศ. 2549.
(2549, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 123 ตอนที่ 54 ง. หน้า 89-109.

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเขียนหน่วยต่าง ๆ ควรใช้ระบบ SI และเป็นสากล ถ้าหากต้องการย่อหน่วย ควรใช้
ตัวย่อเป็นภาษาอังกฤษที่ถูกต้องและเป็นสากล การใช้ศัพท์วิทยาศาสตร์ให้ยึดคำบัญญัติของ
ราชบัณฑิตยสถาน ชื่อสถานที่ต่าง ๆ ให้ใช้ตามประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรี

การเขียนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ หากต้องการทับศัพท์เป็นภาษาไทย หรือต้องการ
แปลเป็นภาษาไทย การแปลหรือเขียนทับศัพท์ครั้งแรกควรใส่คำศัพท์เดิมไว้ในวงเล็บต่อท้ายคำแปล
ด้วย ซึ่งถ้าคำศัพท์ใดที่ไม่ใช่คำศัพท์เฉพาะ ก็ไม่จำเป็นต้องขึ้นต้นด้วยตัวใหญ่เช่น “การเหนี่ยวนำ
(Induction)” “เวเบอร์ (Weber)” และเมื่อต้องการใช้คำแปลเดิมซ้ำอีก ให้ใช้ภาษาไทยโดยไม่ต้องใส่
ภาษาอังกฤษกำกับ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขเรื่องที่ส่งมาพิมพ์ทุกเรื่องตามแต่จะเห็นสมควร
ในกรณีที่จำเป็นจะส่งต้นฉบับที่แก้ไขแล้วกลับคืนผู้เขียน เพื่อความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง

เลขที่ใบสมัคร.....

วันที่สมัคร.....

**ใบสมัครสมาชิก
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์**

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....มีความประสงค์

☐ สมัครสมาชิก.....ปี (1 ปี 2 ฉบับ 200 บาท) เริ่มตั้งแต่ฉบับที่

☐ ต่ออายุสมาชิก.....ปี (1 ปี 2 ฉบับ 200 บาท) เริ่มตั้งแต่ฉบับที่

ชำระเงินโดย ☐ โอนเงินผ่านบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ชื่อบัญชี วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ บัญชีเลขที่
จำนวน.....บาท (.....)
☐ เงินสด จำนวน.....บาท (.....)

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร
(.....)
วันที่.....

หลังโอนเงินแล้ว กรุณาส่งหลักฐานการโอนเงิน (pay-in-slip) พร้อมระบุชื่อ-นามสกุล ของท่าน มาที่โทรสาร
หมายเลข 0-2529-3598 หรือ E-mail: tabianvru@hotmail.com
หรือติดต่อสอบถาม หมายเลข 0-2909-1432 กด 15

ที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสาร

.....
.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ออกใบเสร็จในนาม

ชื่อ.....

ที่อยู่.....

.....

สำหรับเจ้าหน้าที่

ผู้รับสมัคร	ผู้รับเงิน	ใบเสร็จเล่มที่/เลขที่	ผู้จัดส่ง
		ลงวันที่	

รูปแบบ (Template)

บทความวิจัย

[ชื่อเรื่องบทความวิจัย ภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องบทความวิจัย ภาษาอังกฤษ]

[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย]* (ใส่เครื่องหมาย * หลังชื่อผู้นิพนธ์ประธานงาน)

[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ]

ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย

ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ

*ผู้นิพนธ์ประธานงาน E-mail: [E-mail ผู้นิพนธ์ประธานงาน]

บทคัดย่อ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

คำสำคัญ: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ABSTRACT

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

Keywords: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทนำ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

วัตถุประสงค์การวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การเก็บรวบรวมข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การวิเคราะห์ข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ผลการวิจัย (หรือ ผลการวิจัยและอภิปรายผล)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

อภิปรายผลการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

สรุปผลการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เอกสารอ้างอิง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

รูปแบบ (Template)

บทความวิชาการ

[ชื่อเรื่องบทความวิชาการ ภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องบทความวิชาการ ภาษาอังกฤษ]

[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย]* (ใส่เครื่องหมาย * หลังชื่อผู้นิพนธ์ประธานงาน)

[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ]

ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย

ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ

*ผู้นิพนธ์ประธานงาน E-mail: [E-mail ผู้นิพนธ์ประธานงาน]

บทคัดย่อ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

คำสำคัญ: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ABSTRACT

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

Keywords: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทนำ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

[หัวข้อหลัก]

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

[หัวข้อย่อย]

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทสรุป (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เอกสารอ้างอิง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ชื่อภาษาอังกฤษ (Mr./Mrs./Ms.).....

ตำแหน่ง.....สังกัดสาขาวิชา/ภาควิชา.....

คณะ.....มหาวิทยาลัย.....

ขอส่ง ☐ บทความวิจัย

☐ บทความวิชาการ

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม(ภาษาไทย).....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก.....หมู่ที่.....ซอย.....

ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

โทรศัพท์มือถือ.....E-mail.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ เอกสารต้นฉบับจำนวน 1 ฉบับ ☐ หน้าบทคัดย่อ และ Abstract 1 ชุด

☐ แผ่นบันทึกข้อมูล (CD) ต้นฉบับ 1 แผ่น ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ซึ่งบทความดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่ายังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่ได้
อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ๆ นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสาร
วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ในระหว่างการรอตีพิมพ์ หากตรวจสอบพบความซ้ำซ้อนหรือความผิดพลาด ไม่ว่ากรณีใด ๆ
ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ประสานงานและผู้นิพนธ์ร่วม และหากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความข้าพเจ้า
ยินยอมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายใด ๆ อันอาจเกิดขึ้น

ลงนามผู้นิพนธ์ประสานงาน..... ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม.....
(.....) (.....)

ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม..... ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม.....
(.....) (.....)

เจ้าหน้าที่ผู้รับบทความ วันที่/...../.....

E-mail: tabianvru@hotmail.com โทร. 0836074907 , 02-5293598 ต่อ 15 หรือ 02-9091432 ต่อ 1

ข้อความที่ปรากฏในบทความแต่ละเรื่องในวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ เป็นความคิดเห็นของ
ผู้เขียนแต่ละท่าน มิใช่ทัศนะและมิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการจัดทำวารสาร
และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ถนนพหลโยธิน กม.48 ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180

<http://acad.vru.ac.th>

พิมพ์ที่ ศูนย์เรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์และการจัดการสิ่งพิมพ์ดิจิทัล
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง
จ.ปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0674 7, 0 2909 1633
www.vru.ac.th